

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ЛУГОВА ДАР'Я ВОЛОДИМИРІВНА

УДК: 811.161.2'373.231(477.64)"17/20"(043.5)
Л833

ДИСЕРТАЦІЯ

**ДИНАМІКА ІМЕННИКА М. ЗАПОРІЖЖЯ
КІНЦЯ XVIII – ПОЧАТКУ XXI ст.**

035 – Філологія
03 – Гуманітарні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Д. В. Лугова

Науковий керівник: **Ільченко Ірина Іванівна**, кандидат філологічних наук,
доцент

Запоріжжя – 2025

АНОТАЦІЯ

Лугова Д. В. Динаміка іменника м. Запоріжжя кінця XVIII – початку XXI ст. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 – «Філологія». – Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2025.

У дисертаційній роботі вперше проаналізовано склад та динаміку іменника жителів міста Запоріжжя з кінця XVIII до початку XXI ст. На широкому фактичному матеріалі комплексно досліджено чоловічі і жіночі імена протягом тривалого періоду. Проаналізовано 1329 імен: 650 чоловічих та 679 жіночих пропріативів (іменник м. Олександрівськ нараховував 364 імені: 222 чоловічі та 142 жіночі, а іменник м. Запоріжжя – 965 імен: 428 чоловічих і 537 жіночих).

Зібраний фактаж дав змогу простежити динаміку іменника, зміни в його складі, частотність уживання кожного з імен.

У роботі застосовано комплекс методів лінгвістичного аналізу. Описовий метод дав можливість чітко окреслити предмет дослідження, класифікувати, систематизувати зібраний матеріал, докладно охарактеризувати та простежити динаміку особових власних імен міста Запоріжжя з кінця XVIII до початку XXI ст. Статистичний метод дав змогу визначити загальну кількість чоловічих і жіночих онімів, здійснити їх цілісний аналіз, ранжуючи за кількістю носіїв на популярні, широковживані, маловживані та рідкісні особові імена; простежити якісне й кількісне оновлення іменника як на окремих хронологічних зрізах, так і в межах усього досліджуваного періоду. Порівняльно-зіставний метод застосовано для порівняльного аналізу іменника містян у різних хронологічних зрізах. Використання прийому хронологічних зрізів дало змогу визначити характерні особливості формування та зміни складників локальної іменної системи, простежити закономірності їх розвитку і динаміки, виявити

соціокультурні чинники, які впливали на появу та популярність імен в окремий хронологічний період існування системи іменника м. Запоріжжя.

Визначено, що виразною особливістю запорізького іменника є варіювання складників, характер локальної іменної системи змінювався впродовж двох з половиною століть. Більшість пропріативів – це офіційні імена, однак зафіксовано також варіанти антропонімів, які виникали з різних причин і різними способами.

Установлено, що кількісні показники чоловічих і жіночих імен запорізького іменника неоднорідні. Доведено, що місцева система пропріативів розвивалася, кількість новонароджених зростала, відповідно й чисельність імен ставала більшою. Зіставленні складників кожного зрізу дало змогу простежити динаміку та зміни в іменнику м. Запоріжжя.

Виявлено основні закономірності й тенденції розвитку іменного репертуару містян. На іменник м. Олександрівськ вплинуло нашарування різних суспільно-політичних та історико-культурних процесів, зміни в національному складі містян, які відбувалися протягом століть, що відобразилося в досліджуваному антропонімному матеріалі та позначилося на мовленнєвому портреті міста. В локальному іменнику за період з 1774 р. по 1921 рр. виявлено чотири групи онімів за походженням: християнські, запозичені з інших мов, імена слов'янського походження, пропріативи з непрозорою семантикою. Іменник м. Запоріжжя з 1930 до 2020 рр. так само охоплює різні за походженням імена, що формують його структуру, оскільки зміни в національному складі містян безпосередньо вплинули на походження складників антропонімікону, який поповнився значною кількістю запозичених арабських і тюркських онімів. Серед особових назв означених хронологічних меж виявлено п'ять груп за походженням: християнські, запозичені з інших мов, антропоніми слов'янського походження, імена-новотвори та пропріативи з непрозорою семантикою.

Встановлено, що за характером функціонування динаміка іменника м. Олександрівськ періоду 1774 – 1921 рр. суттєво відрізняється від іменної системи м. Запоріжжя періоду 1930 – 2020 рр.

Іменник м. Олександрівськ 1774 – 1921 рр. представлений 362 особовими іменами, на його творення вплинула кількість новонароджених та наявний репертуар пропріативів, залучених до процесу номінації. Оновлення й розширення складу імен відбувалося за рахунок залучення нових антропоодиниць або трансформації вже використовуваних. Ключовим чинником, що впливав на його формування був релігійний, поява окремих складників зумовлена етнічними змінами складу місцевого населення.

Антропонімної системи м. Запоріжжя з 30-х рр. XX до кінця 20-х рр. XXI ст., представлена 965 антропоодиницями. Її аналіз дав змогу визначити кілька аспектів впливу соціокультурного контексту на формування та розвиток іменника, серед яких основними чинниками були соціокультурні норми (традиція називання, історико-політичні процеси, вплив національних та іноземних культурних і наукових явищ, релігійний чинник), етнічна диференціація, використання імен як засобу ідентичності носія, соціальна диференціація населення, спостережено також поєднання кількох чинників при виборі імені.

Зіставлення кількісних показників чоловічих і жіночих імен м. Олександрівськ засвідчує, що іменник розвивався нерівномірно. За статистичними даними, у 1921 році жіночий антропонімікон, порівняно з чоловічим, різко зріс. Упродовж 1774 – 1921 рр. зафіксовано 22 найуживаніших християнських чоловічих імен: запозичених із європейських та інших мов – 9, слов'янських – 7, рідкісних – 5; найуживаніших християнських жіночих імен – 22: запозичених – 13, слов'янських – 7; інші чоловічий і жіночі оніми були одиничними.

Іменник м. Запоріжжя 30-х рр. XX – поч. XXI ст. багатогранний та своєрідний. Якісний і кількісний склад антропонімів у кожному хронологічному зрізі неоднорідний. До складу популярних чоловічих особових імен належить 30 антропоодиниць (7%), до складу жіночих – 37 (6,9%). Оновлення переліку чоловічих і жіночих популярних імен відбувалося внаслідок синкопи (*Наталія* → *Наталя*), афери (з *Ганна* → *Анна*), трансформацій чоловічих імен у жіночі

(*Валентин* → *Валентина*). У системі широковживаних особових імен м. Запоріжжя наявні 20 чоловічих антропоодиниць (5%) та 12 жіночих – (2,2%). Оновлення та переміщення широковживаних пропріативів із групи в групу відбувалося повільніше, ніж рух у середині популярних, маловживаних та рідкісних. Маловживані антропоніми за своїм складом виявилися досить різноманітними: серед них – календарні християнські імена та їх варіанти, слов'янські, запозичені та імена-новотвори. Список маловживаних імен упродовж десяти хронологічних зрізів постійно змінювався за рахунок таких імен, відтак відбувалося збільшення жіночого антропонімікону запоріжанок.

Найбільшу за кількістю групу становлять рідкісні особові імена, що фіксувалися в одному чи двох хронологічних зрізах. У процесі дослідження рідкісних чоловічих імен виявлено 343 антропоодиниці (82,1%), жіночих – 422 (78,6%). На якісний склад чоловічих імен вплинули запозичення, більша частина яких арабського походження та імена з англійської і французької мов. Продиктовано модою вибір 18 чоловічих і жіночих пропріативів, під час фіксації яких виявлено афезу, апокопу, синкопу, дисиміляцію, гіперизм та вокалізм. У кожному хронологічному зрізі зафіксовано багато графічних росіянізмів, які суперечать правилам українського правопису.

Іменний фонд метричних записів м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр. оновлювався, розширювався та закріплювався в офіційному вжитку внаслідок використання особових імен, що мали фонетичні, словотвірні, лексичні, морфологічні та інші різноманітні варіанти

Практична цінність дисертації полягає в тому, що матеріали дослідження можуть бути використані для підготовки й викладання спецкурсів і спецсемінірів з української і слов'янської ономастики, історії регіональної антропоніміки, а також для укладання словників особових імен українців.

Ключові слова: антропонім, антропонімія, асоціативний зв'язок, запозичені імена, іменник, конотація, мовленнєвий портрет, мовна особистість, номінація, мотивація, онім, власна назва, твірна основа, чоловічі імена, жіночі імена.

ABSTRACT

Luhova, D.V. The dynamics of the name vocabulary of the city of Zaporizhzhia in the late 18th and early 21th centuries – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 035 – “Philology”. – Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, 2025.

This dissertation presents the first-ever analysis of the composition and dynamics of name corpus of the residents of Zaporizhzhia from the late 18th to the early 21st century. Drawing on extensive factual material, the study examines male and female personal names comprehensively over a long historical period. A total of 1,329 names were analysed: 650 male and 679 female proper names (the name corpus of Oleksandrivsk city included 364 names (222 male and 142 female), while that of the Zaporizhzhia city comprised 965 names (428 male and 537 female).

Collected factual material made it possible to trace the dynamics of the name corpus - changes in its composition, and the frequency of individual name usage.

A range of linguistic analysis methods was applied in the study. The descriptive method enabled a clear definition of the research subject, the classification and systematization of the collected material, a detailed characterization, and the tracking of the dynamics of personal proper names in Zaporizhzhia city from the Late 18th to the Early 21st Century. The statistical method enabled the identification of the total number of male and female onyms, and facilitated a comprehensive analysis to determine popular, widely used, infrequently used, and rare personal names based on the number of bearers. It also helped to reveal qualitative and quantitative updates in the name corpus across specific chronological segments and the entire study period. The comparative method was used to analyse the name corpus of city residents across different time periods. The use of chronological segmentation made it possible to identify the characteristic features of the formation and changes of components within the local naming system, trace the patterns of their development and dynamics, and

reveal the sociocultural factors that influenced the appearance and popularity of personal names during specific chronological periods in the existence of the name corpus of Zaporizhzhia city.

It has been determined that a distinctive feature of the Zaporizhzhia name corpus is the variation of its components; the character of the local naming system changed over the course of two and a half centuries. The majority of proper names are official, however, variants of anthroponyms formed through various ways have also been fixed.

It has been established that the quantitative indicators of male and female names in Zaporizhzhia name corpus are heterogeneous. It has been proven that the local proper name system evolved over time: as the number of newborns increased, so did the number of recorded names. Comparing the components of each chronological segment reveals the dynamics and changes within the name corpus of Zaporizhzhia city.

The main patterns and trends in the development of the residents' name repertoire have been identified. The name corpus of Oleksandrivsk city was shaped by the layering of various socio-political, historical, and cultural processes, as well as changes in the ethnic composition of the population that took place over the centuries. These factors are reflected in the anthroponymic material under study and contributed to forming the linguistic portrait of the city. In the local name corpus for the period from 1774 to 1921, four groups of onyms by origin were identified: Christian names, borrowed names, names of Slavic origin, and proper names with opaque semantics. The name corpus of Zaporizhzhia from 1930 to 2020 is characterized by a diverse origin of onyms, which determined its structural composition. Changes in the ethnic composition of the city's population directly influenced the origin of anthroponymic elements, significantly enriching the corpus with names of Arabic and Turkic origin. Within the personal names recorded for the specified chronological period, five main groups by origin were identified: Christian names; borrowed names from Western European and other languages; anthroponyms of Slavic origin; newly coined names and proper names with opaque semantics.

It has been established that the dynamics of the anthroponymic system in Oleksandrivsk city for the period from 1774 to 1921 differ significantly in their functioning from the naming system of Zaporizhzhia for the period from 1930 to 2020.

The name corpus of Oleksandrivsk city (1774 – 1921) comprises 362 personal names. Its formation was influenced by the number of newborns and the repertoire of proper names used in the naming process. The renewal and expansion of the name composition occurred due to the emergence of new anthroponyms or the transformation of existing name bases. A key factor in its formation was religion, while the appearance of certain components was caused by changes in the ethnic composition of the local population.

The analysis of the anthroponymic system of Zaporizhzhia city from the 1930s of the 20th century, to the late 2020s of the 21st century, represented by 965 anthroponyms, made it possible to identify several aspects of the socio-cultural context of its formation and development. Among the main factors were socio-cultural norms (naming traditions, historical and political processes, the impact of national and foreign cultural and scientific phenomena, and religion), ethnic differentiation, the use of names as means of bearer's identity, social differentiation of the local population, as well as the combination of factors range in the name selection process.

During the comparison of quantitative indicators of male and female names in Oleksandrivsk city, it was observed that the name corpus developed unevenly. According to statistical data, in 1921, the female anthroponymicon had increased significantly compared to the male. Between 1774 and 1921, the 22 widely used Christian male names were recorded: 9 borrowed, 7 of Slavic origin, and 5 rare. Among female names, 22 widely used Christian names were identified: 13 borrowed and 7 Slavic. Other male and female onyms occurred only sporadically.

The name corpus of Zaporizhzhia city from the 1930s of the 20th century, to the early 21st century is multifaceted and distinctive. The qualitative and quantitative composition of anthroponyms in each chronological segment is heterogeneous. The list of popular male personal names includes 30 anthroponyms (7% of all male names), while the female list contains 37 (6.9% of all female names). The renewal of male and

female popular names occurred as the result of syncope (Nataliia → Natalia: Наталія → Наталя), aphaeresis (Hanna → Anna: Ганна → Анна), and the transformation of male names into female ones (Valentyn → Valentyna: Валентин → Валентина). In system of widely used personal names in Zaporizhzhia city includes 20 male anthroponyms (5 %) and 12 female ones (2.2 %). The renewal and movement of widely used proper names between groups occurred more slowly than the shifts within the popular, infrequently used, and rare categories. The composition of infrequently used anthroponyms proved to be quite diverse, including calendar-based Christian names and their variants, names of Slavic origin, borrowed names, and neologisms. The list of infrequently used names changed continually over the ten chronological segments, contributing to the growth of the female anthroponymicon of Zaporizhzhia city.

The largest group by quantity consists of rare personal names recorded in only one or two chronological segments. The study of rare male names revealed 343 anthroponyms (82.1%) and 422 female ones (78.6%). The qualitative composition of male names was influenced by borrowings, most of which were of Arabic origin, as well as names from English and French. The choice of 18 male and female proper names was dictated by fashion. During their documentation, aphaeresis, apocope, syncope, dissimilation, hypercorrection, and vocalism were observed. Each chronological segment contains many graphic Russianisms that contradict the norms of Ukrainian orthography. The anthroponymic stock of the metrical records of Zaporizhzhia city from 1930 to 2020 was updated, expanded, and consolidated in official use due to the introduction of personal names featuring phonetic, derivational, lexical, morphological, and other various types.

The practical value of the dissertation lies in the fact that materials of study may be used for the preparation and teaching of special courses and seminars on Ukrainian and Slavic onomastics, the history of regional anthroponymy, as well as in lexicographic practice for compiling dictionaries of Ukrainian personal names.

Key words: anthroponym, anthroponymy, associative relation, borrowed names, name vocabulary, connotation, speech portrait, linguistic personality, nomination, motivation, onym, proper name, creative stem, male names, female names.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Лугова Д. В. Історичні джерела іменника м. Запоріжжя. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 26. С. 153–156. URL : <http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/index.php/26-2-2022>

2. Лугова Д. В. Структурні типи антропоформул метричних книг Олександрівська XVIII ст. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 60. Т. 2. С. 157–164. URL : <http://www.aphn-journal.in.ua/60-2-2023>

3. Лугова Д. В. Антропонімічні уподобання мешканців м. Запоріжжя 2018-2022 рр. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. Київ. 2023. № 4 (10). С. 118–127. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/4511/4535>

4. Лугова Д. В. Антропонімічний портрет міста Запоріжжя. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. Київ. 2024. № 4 (22) С. 288–296. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/11147/11206>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Лугова Д. В. Прізвищева система XVIII ст. м. Олександрівська (на матеріалі метричних книг). *Сучасні аспекти модернізації науки : стан, проблеми, тенденції розвитку* : матеріали XXIX Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Тепліце (Чехія) : Наукові перспективи, 2023. С. 287–291. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/43853/1/U_Merezhko_S_gmurina_SAMN_29_FM.pdf

6. Лугова Д. В. Іменник м. Олександрівська XVIII ст. *Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах* : матеріали X Міжнарод. наук. конф., м. Дніпро, 20–21 квітня 2023 року. С. 102–104.

7. Лугова Д. В. Динаміка чоловічих імен м. Запоріжжя (2021-2023 рр.). *Запорізькі філологічні читання* : матеріали Всеукр. наук. конф. (11–12 листопада 2023 року). Львів-Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 47–50. DOI : <https://doi.org/10.36059/978-966-397-372-2-13>

8. Лугова Д. В. Динаміка жіночого іменника міста Запоріжжя (2018-2024 рр.). *Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному полікультурному суспільстві* : матеріали VIII Міжнарод. наук.-практ. конф. (Запоріжжя–Мелітополь, 16–17 травня 2024 р.). Запоріжжя : Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2024. С. 26–30.

9. Лугова Д. В., Ільченко І. І. Варіативність іменника міста Запоріжжя. *The importance of philological sciences in the modern world* : International scientific conference, October 3–4, Riga (the Republic of Latvia). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. Р. 15–19. URL : <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/523>

10. Лугова Д. В. Гіпокористичні особові імена в Запорізькому антропоніміконі. *Українське мовознавство першої чверті XXI століття: традиції й тенденції* : Матеріали інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих учених (22-23 листопада 2024 року) / За ред. Р. О. Христіанінової, О. В. Меркулової, Н. О. Зубець, І. І. Ільченко. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. С. 29-32. URL : <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2011/2011-fil-1.pdf>

11. Лугова Д. В. Рідкісні чоловічі та жіночі імена м. Запоріжжя 2020–2024 рр. *Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах* : матеріали XII Міжнарод. наук. конф., м. Дніпро, 24–25 квітня 2025 року. С. 72-73.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати:

12. Бабич Д., Ільченко І. Поетична географія творів Петра Ребра. *Дослідження з лексикології і граматики української мови: зб. наук. праць*. Вип. 11. Дніпропетровськ : Пороги, 2012. С. 239–245.
13. Бабич Д., Ільченко І. Козацькі літописи XVIII століття як джерело вивчення ономастики. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. Запоріжжя : ЗНУ, 2013. №2. С. 175–180.
14. Бабич Д., Ільченко І., Чоловічі імена як засіб творення хронотопу в романі Р. Іванченко «Гнів Перуна». *Лінгвістичні студії*. Луцьк, 2015. С. 47–52.
15. Лугова Д. В., Ільченко І. І., Ткаченко Н. В. Антропоніми в художньому просторі романів В. Шкляра («Чорний Ворон», «Маруся»). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Філологія. Журналістика*. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 33 (72). № 6. Ч. 1. С. 172–180. URL : <http://philol.vernadskyjournals.in.ua/33-72-6>
16. Лугова Д., Ільченко І., Відтопонімні назви тюркського походження запорізької області. *Вісник науки та освіти*. Київ, 2023. Вип. № 3(9). С. 166–177. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/4216/4239>
17. Бабич Д., Ільченко І. Агіоформули імен святих в «Києво-Печерському патерику». *Състояние и проблеми на българската ономастика*. Велико Тирново, 2013. Т. 13. С. 616–630.
18. Бабич Д., Ільченко І. Засоби ономастичності газетного тексту. *The 1st International conference on European Conference on Languages, Literature and Linguistics*. «East West» Association for Advanced Studies Education and Higher. GmbH, Vienna, Austria, 2014. С. 330–337.
19. Бабич Д., Ільченко І. Відантропонімні годоніми Запоріжжя. *Скорина та наш час : зб. наук. праць*. Гомель : ГДУ ім. Ф. Скорини, 2015. Ч. 2. С. 136–141.
20. O. Radchenko, I. Ilchenko, D. Luhova Urbanonymy in the national-cultural aspect: Philosophical approach. *Philosophy and Governance*. 2024. № 1. С. 28–35.

21. Лугова Д., Ільченко І., Подолянчук О. Pragmatics and linguistic communication: the study of language use in real communicative situations, including linguistic politeness, convergence, and mutual understanding (Прагматика та мовна комунікація: дослідження використання мови в реальних комунікативних ситуаціях). *AD ALTA JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH*. 13. С. 98–104. URL : <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130236/PDF/130236.pdf>

ЗМІСТ

ВСТУП.....	16
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ТА ДИНАМІКИ ОСОБОВИХ ІМЕН.....	21
1.1. Історія вивчення української антропонімії та перспективи досліджень динаміки іменника.....	21
1.2. Соціально-історичні джерела дослідження іменника міста Запоріжжя.....	34
1.3. Методологія антропонімічних досліджень іменника м. Запоріжжя.....	43
Висновки до першого розділу.....	48
РОЗДІЛ 2 ІМЕННИК МІСТА ОЛЕКСАНДРІВСЬК (1774 – 1921 рр.)....	50
2.1. Загальна характеристика антропонімічної системи міста Олександрівськ.....	50
2.2. Динаміка складу іменника м. Олександрівськ (1774 – 1921 рр.)...	54
2.3. Особові імена м. Олександрівськ: походження та варіанти.....	83
Висновки до другого розділу.....	104
РОЗДІЛ 3 ІМЕННИК МІСТА ЗАПОРІЖЖЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ.....	108
3.1. Статистичні дані запорізьких особових імен 1930 – 2020 рр.	109
3.2. Групи імен за походженням та соціолінгвістичні чинники називання.....	111
3.2.1. Чоловічі імена: структурна організація та форма.....	114
3.2.1.1. Популярні чоловічі імена.....	118
3.2.1.2. Широковживані чоловічі імена.....	126
3.2.1.3. Маловживані чоловічі імена.....	132
3.2.1.4. Рідкісні чоловічі імена.....	137
3.2.2. Жіночі імена: походження та структурна організація.....	145
3.2.2.1. Популярні жіночі імена.....	150

3.2.2.2. Широковживані жіночі імена.....	158
3.2.2.3. Маловживані жіночі імена.....	162
3.2.2.4. Рідкісні жіночі імена.....	169
3.3. Варіанти особових імен мешканців м. Запоріжжя.....	184
Висновки до третього розділу.....	192
ВИСНОВКИ.....	195
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	204
ДОДАТКИ.....	229

ВСТУП

Власні особові назви, які використовуються у сучасному житті, формувалися протягом століть і перебувають у постійному русі. Склад і кількість їх з кожним десятиліттям змінюється, відтак іменник – важливий об’єкт наукового дослідження мовознавців, а вивчення динаміки іменних систем у різних регіонах України залишається першочерговим завданням, оскільки не всі періоди формування та регіональна специфіка особових імен належно висвітлені в сучасній ономастиці.

Значну кількість праць присвячено аналізу власних чоловічих і жіночих особових імен. Увагу зосереджено не лише на дослідженні антропонімної статистики, структури, а й на динаміці показників, що характеризують зміну у використанні певних пропріативів та конкретних іменних систем. Вагомий внесок у розвиток української антропоніміки зробили Л. Белей [5, 7, 8], Г. Бучко [27], Д. Бучко [30], Л. Гумецька [48], М. Демчук [52, 54], І. Желізняк [65, 66], Ю. Карпенко [77, 78], Г. Кравченко [89], Р. Керста [81], Л. Кракалія [93], Р. Остах [120, 122], Л. Остах [119], Г. Півторак [132–135], Л. Скрипник [159], М. Торчинський [169], М. Худаш [180, 182], П. Чучка [193] та інші. Чимало робіт, написаних протягом двох десятиліть ХХІ століття, присвячено дослідженню динаміки власних особових імен окремих регіонів України – Буковини (Л. Кракалія [92]), Гуцульщини (С. Павелко [124–126]), Донеччини (Т. Буга [23]), Лемківщини (С. Панцьо [129]), Лубенщини (Л. Кравченко [90]), Одещини (С. Брайченко [15], О. Касім [80], О. Медведєва [105]) та міст – Кіровограда (О. Черноус [187]), Луцька (І. Скорук [154]), Львова (Л. Луньо [99]), Тернополя (Н. Свистун [146]), Ужгорода (І. Шоля [200]). На сьогодні відсутнє цілісне дослідження динаміки і складу іменника міста Запоріжжя, що є перспективним у галузі антропоніміки. Імена запоріжан дотепер не були об’єктом спеціального наукового вивчення.

Дослідження будується як спроба проаналізувати власні особові імена м. Запоріжжя (до 1921 р. – м. Олександрівськ) у період з кінця ХVІІІ до початку

XXI ст. (власні імена, зафіксовані у метричних книгах, та дані Державного реєстру актів цивільного стану м. Запоріжжя з 1774 р. по грудень 2020 р.).

Актуальність теми. Антропонімія м. Запоріжжя вирізняється своєрідністю, тому що цей регіон має багату історію ще з часів козаччини. У системі власних особових імен знайшли відображення різні сторони мовної діяльності народу на історичних етапах культурного і соціального розвитку. Відсутність аналізу історичного та сучасного матеріалу іменника цього регіону, його функціонування зумовлює актуальність дослідження, яка посилюється ще й тим, що дотепер не вирішеними залишаються питання виникнення, походження, розвитку, динаміки, лексико-семантичних, словотвірних і мотиваційних особливостей функціонування запорізького іменника.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна праця пов'язана із плановою науковою темою «Ономастикон Запорізької області» (номер державної реєстрації 0123U102495) кафедри української мови Запорізького національного університету. Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Запорізького національного університету (протокол № 10 від 24 квітня 2025 р.).

Об'єктом дослідження стали власні особові чоловічі та жіночі імена, обрані для новонароджених міста Запоріжжя кінця XVIII – початку XXI ст.

Предметом дослідження є динаміка якісного та кількісного складу іменника міста Запоріжжя кінця XVIII – початку XXI ст., а також виникнення, походження, розвиток, лексико-семантичні, словотвірні та мотиваційні особливості його складників.

Мета дисертаційної праці – дослідити склад чоловічих та жіночих власних особових імен м. Запоріжжя кін. XVIII – поч. XXI ст., систематизувати й проаналізувати динаміку іменника протягом досліджуваного періоду.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

1) описати теоретичні основи дослідження динаміки іменника України, у тому числі соціально-історичні джерела власних особових імен міста Запоріжжя та розробити методологічне підґрунтя ономастичного аналізу;

- 2) з'ясувати склад іменника міста Запоріжжя кінця XVIII – початку XXI ст. та визначити хронологію його розвитку і становлення;
- 3) визначити походження та варіанти особових імен, які внесені до метричних і актових книг упродовж 1774 – 2020 рр.;
- 4) встановити статистичну організацію запорізького іменника та визначити популярні, широковживані, маловживані й рідкісні особові імена;
- 5) виявити загальні закономірності й тенденції розвитку іменника міста Запоріжжя з кінця XVIII до початку XXI ст. та проаналізувати темпи його функціонування на кожному хронологічному зрізі;
- 6) простежити якісне та кількісне оновлення іменника протягом досліджуваного періоду.

Джерелами фактичного матеріалу послужили метричні книги реєстрації актів цивільного стану, що частково збереглися з 1774 р. у Свято-Покровській церкві та знаходяться у фондах Державного архіву Запорізької області. Вони містять перелік певних усталених відомостей і дають змогу отримати більше інформації про антропонімний склад української лексики, що є цінним джерелом для дослідження іменника міста Олександрівськ (з 1921 р. – Запоріжжя). Картотека прикладів налічує 1329 імен: 650 чоловічих та 679 жіночих пропріативів (іменник м. Олександрівська нараховував 364 імен: 222 чоловічих і 142 жіночих, іменник м. Запоріжжя нараховував 965 імен: 428 чоловічих і 537 жіночих).

Дослідження метричних книг із позицій ономастичних студій становить особливий інтерес для сучасної лінгвістики, бо дає змогу простежити не лише історію, соціальні та демографічні процеси в місті Запоріжжі, етнічний склад його населення, а й виявити основні тенденції та традиції номінаційних процесів певного періоду в розвитку антропонімікону міста.

Крім того, важливим джерелом для дослідження іменника м. Запоріжжя з 1921 по 2020 рр. є записи як метричних книг, так і відомості з Державного реєстру актів цивільного стану в Запорізькій області Управління державної реєстрації Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції. До

цієї джерельної бази додаємо польові записи іменника досліджуваного регіону, виконані протягом останнього десятиліття.

Методи дослідження. У дисертаційній праці відповідно до заявленої теми використано такі методи: описовий (для докладної характеристики системи особових імен, систематизації та класифікації фактичного матеріалу), статистичний (для з'ясування співвідношення чоловічих та жіночих імен, вивчення кількості зафіксованих онімів в окремих хронологічних зрізах), порівняльно-зіставний (для порівняльного аналізу іменника містян). Описовий метод дав змогу чітко окреслити предмет дослідження, класифікувати, систематизувати зібраний матеріал, докладно охарактеризувати та простежити динаміку особових власних імен міста Запоріжжя кінця XVIII – початку XXI ст. Статистичний метод дав змогу визначити загальну кількість чоловічих і жіночих онімів, здійснити їх цілісний аналіз за кількістю носіїв популярні, широковживані, маловживані та рідкісні особові імена; простежити якісне й кількісне оновлення іменника як на окремих хронологічних зрізах, так і в межах усього досліджуваного періоду. Порівняльно-зіставний метод використаний для порівняльного аналізу іменника містян у різних хронологічних зрізах.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше здійснено аналіз складу, простежено динаміку чоловічого та жіночого іменника м. Запоріжжя кінця XVIII – початку XXI ст. У науковий обіг уведено і проаналізовано імена жителів міста Запоріжжя з 1774 по 2020 рр.

Теоретичне значення дисертаційної праці полягає у введенні в обіг нового антропонімного матеріалу, який може бути використаний для подальшого вивчення сучасного іменника українців. Репрезентований фактичний матеріал, теоретичні положення, узагальнення та висновки поглиблюють знання про систему особових імен українців кінця XVIII – початку XXI ст.

Практичне значення. Матеріали дослідження можуть бути використані для підготовки й викладання спецкурсів і спецсемінірів з української і

слов'янської ономастики, історії регіональної антропоніміки, а також у лексикографічній практиці для укладання словників особових імен українців.

Особистий внесок дисертанта. Усі результати дослідження (збір, систематизація та аналіз багатого фактичного матеріалу) отримано самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертації апробовано на шести *міжнародних наукових конференціях*: XXIX Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Тепліце (Чехія), 2023), Міжнародна наукова конференція «Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах» (Дніпро, 2023), Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному полікультурному суспільстві» (Запоріжжя–Мелітополь, 2024), Міжнародна наукова конференція «The importance of philological sciences in the modern world» (Рига (Латвія), 2024), Міжнародна наукова конференція «Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах» (Дніпро, 2025); на чотирьох *конференціях всеукраїнського рівня*: Всеукраїнська наукова конференція «Запорожжя в гуманітарному дискурсі» (Запоріжжя, 2021), Всеукраїнська наукова конференція «Запорізькі філологічні читання» (Запоріжжя, 2021), Всеукраїнська наукова конференція «Запорізькі філологічні читання» (Запоріжжя, 2023), Всеукраїнська інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Українське мовознавство першої чверті XXI століття: традиції й тенденції» (Запоріжжя, 2024).

Публікації. Основні положення дисертації викладено в десяти наукових публікаціях (загальний обсяг – 3,4 д. а.), серед яких чотири одноосібні статті надруковано у фахових виданнях України (1,6 д. а.), сім публікацій – у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій (1,8 д. а.).

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (220 позицій) та додатків (8). Повний обсяг дисертації – 306 сторінок, основного тексту – 188 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ТА ДИНАМІКИ ОСОБОВИХ ІМЕН

1.1. Історія вивчення української антропонімії та перспективи досліджень динаміки іменника

Перспективним напрямком дослідження розвитку українського іменника є комплексний аналіз складу та динаміки пропріативів у м. Запоріжжя, серед яких можна виокремити таку специфічну групу онімів, як особові імена місцевих жителів.

Аналізу власних чоловічих і жіночих імен у сучасній ономастичній літературі присвячена чимала кількість наукових праць, увага в яких зосереджена не лише на дослідженні антропонімної статистики, структури оніма в часі, а й на динаміці показників, що характеризують зміну використання певних пропріативів та конкретних іменних систем, мотивації називання, що формують окремий іменний портрет міста.

Власні особові назви, що використовуються в сучасному житті, формувалися протягом століть та перебувають у постійному русі, їх склад і кількість з кожним десятиліттям змінюється, тому іменник – важливий об’єкт наукового дослідження для мовознавців, а вивчення динаміки іменних систем у різних регіонах України залишається першочерговим, оскільки не всі періоди формування особових імен, а також їх функціонування на окремих територіях докладно висвітлені в сучасній ономастиці.

Перші наукові розвідки, у яких окреслено окремі питання підходів до аналізу української антропоніміки, з’явилися в мовознавстві на початку ХХ ст. У колі наукових зацікавлень тогочасних дослідників власних особових імен, які називали тоді малоросійськими, перебував лише епізодичний опис онімів.

У першому десятилітті ХХ століття вийшла розвідка І. Франка “Причинки до української ономастики” (1906) [176], у якій запропоновано методи дослідження онімів і вперше при аналізі прізвищ людей автор пов’язав антропоніми з назвами українських поселень.

Привертає увагу ряд науково-педагогічних публікацій і праць, присвячених аналізу окремих груп українських особових назв. Серед них посібники для вчителів, учнів та самоосвіти І. Огієнка (“Про наголос у географічних іменах”, “Про наголос у власних іменах історичних осіб, письменників, діячів і т.д.” – 1912 р.), статті В. Сімовича (“Історичний розвиток українських (здрібнених та згрубілих) чоловічих християнських імен із окремішньою увагою на завмерлі суфікси” – 1929 р., “Українські чоловічі ймення осіб на *-но*” – 1931 р.), в яких розкрито питання історичного розвитку чоловічих імен та специфіку наголошення пропріативів.

Не залишилася поза увагою дослідників І половини ХХ століття і місцева антропонімія, аналіз якої представлено в роботах українського педагога, мовознавця і публіциста Є. Грицака, який 1938 року опублікував статтю “Особові імена учнів Перемиської української гімназії” [41, с. 227-236], а 1943 року – “Імена учнів та учениць української гімназії в Ярославі” [41, с. 237-245], (перевидані в збірнику “Вибрані українознавчі праці” 2002 року), у яких проаналізовано походження та функціонування власних імен окремих локальних груп населення.

Становлення української академічної антропоніміки розпочалося з 50-х років ХХ століття, коли виокремилася група науковців, які сконцентрували увагу на розвитку ономастичних студій, чиї наукові праці відзначалися цілеспрямованим доббором фактичного матеріалу та спробами його класифікації.

Поштовхом для подальшого дослідження та вивчення особових власних імен послужили праці української мовознавиці Л. Гумецької “Нариси з історії української мови. Словотворча будова чоловічих особових назв в українській актовій мові XIV – XV ст.” (1952 р.) [50] і “Жіночі особові назви в українській актовій мові XIV – XV ст.” (1954 р.) [48], у яких вперше проаналізовано словотворчі особливості чоловічих та жіночих особових імен в історичному розвитку.

У 1954 році вийшла важлива лексикографічна праця “Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей” (укладачі

Н. Дзятківська, С. Левченко, Л. Скрипник), який став основою для наступних чотирьох доповнених і уточнених видань 1961 р., 1967 р., 1972 р., 1976 р. У словнику проаналізовано походження значної кількості імен, які були дуже поширеними для називання дітей в українській мовній традиції, подано їхні варіанти, у тому числі зменшено-пестливі.

Період 60-х – 70-х рр. ХХ ст. став переломним у вітчизняній ономастиці, оскільки опубліковано значну кількість ґрунтовних наукових праць (статей, дисертацій, монографій, словників), об'єктом спеціального дослідження в яких стали особові власні імена українців як у синхронії, так і в діахронії їхнього розвитку.

Низка наукових досліджень належить Р. Керсті, серед яких статті “Українські чоловічі особові назви у ХVІ ст.” (1965 р), “Словотвір власних чоловічих імен церковного походження (на матеріалі пам’яток української мови ХVІ ст.)”, “Типи українських чоловічих особових назв у ХVІ ст.” (1969 р.), “Особові назви, утворені від загальних назв, на означення професії, роду заняття (на матеріалі пам’яток української мови ХVІ ст.)” (1970 р.), у яких запропоновано класифікацію, типологію, розглянуто словотвір чоловічих антропоодиниць церковного походження, зафіксованих у широкій джерельній базі пам’яток української мови періоду ХVІ ст.

1969 року П. Чучка захистив докторську дисертацію “Антропонімія Закарпаття”, у якій комплексно досліджено словотвір, лексико-семантичну класифікацію твірних основ та етимологію власних найменувань. Повний текст дисертації опубліковано в монографії “Антропонімія Закарпаття” [189] лише в 2008 році, однак частково текст дослідження був виданий 1970 року у формі праці “Антропонімія Закарпаття / Вступ та імена: конспект лекцій” [188], яка стала основою для численних антропонімічних досліджень останніх трьох десятиліть ХХ століття та залишається актуальною і досі.

1977 року М. Худаш видав монографію “З історії української антропонімії”, у якій розглянуто екстралінгвістичні та джерелознавчі проблеми української антропоніміки, фактичний матеріал якої підібрано із широкої

джерельної бази писемних джерел минулих століть. Автор дослідив власні імена в їх історичному розвитку і наголосив на тому, що такі антропоніми не можна розглядати без історичного контексту [179].

Наступним етапом розвитку в галузі ономастичних досліджень став період 80-х – 90-х рр. XX ст., протягом якого оформилися та почали активно функціонувати регіональні ономастичні школи (Дніпропетровська, Донецька, Львівська, Одеська, Ужгородська та ін.), які спеціалізувалися на розробці певної наукової ономастичної проблематики.

1980 року М. Худаш захистив докторську дисертацію на тему “Українська антропонімія XIV – початку XIX ст. (Чоловічі іменування)” [181], у якій охарактеризовано способи ідентифікації особи в адміністративно-юридичних документах і встановлено джерела формування сучасних українських імен, а також визначено проблеми становлення української антропонімної системи кінця XVII – початку XIX ст.

У цей період захищено низку кандидатських дисертацій, присвячених дослідженню специфіки локальних антропонімних систем (Т. Космакова, “Лінгвістичний аналіз антропонімів Правобережного Побужжя” (1980 р.), В. Познанська, “Антропонімія південно-східної України” (1983 р.), С. Лебеденко, “Лексичні (апелятивні) основи та словотворчі типи антропонімів міста Дніпропетровськ” (1985 р.), С. Панцьо, “Антропонімія давньої Лемківщини” (1985 р.), О. Касім, “Іменник українського населення Одещини із другої половини XIX по 80-ті рр. XX ст.” (1986 р.) та ін.).

Заслужують на увагу кандидатські дисертації, захищені 1986 року в Ужгороді: М. Сенів, “Українська антропонімія XIV – XVIII ст. (Жіночі іменування)” – проаналізовано жіночі імена, зафіксовані в дуже широкій джерельній базі протягом значного історичного періоду; Р. Осташ, “Українська антропонімія першої половини XVII століття: Чоловічі особові імена (на матеріалі “Реєстра Запорізького Війська 1649 р.)” – розглянуто походження чоловічих власних імен, фонетичні та словотвірні зміни, зазначено кількість

носіїв кожного імені, зафіксовано вживання імені в інших писемних пам'ятках від давнини до наших днів.

Наукова ономастична література II половини 80-х років XX століття поповнилася ґрунтовною лексикографічною працею Л. Скрипник і Н. Дзятківської – словник-довідник “Власні імена людей” за редакцією академіка НАН України В. Русанівського, що згодом неодноразово перевидавався. У вступній статті видання представлено спробу аналізу основних причин мотивації іменування новонароджених, а в окремих розділах словника подано відомості про походження, варіанти найпоширеніших чоловічих та жіночих пропріативів, переклад, особливості правопису імен та прізвищ, що відображає ґрунтовний підхід авторів до дослідження та опису власного імені.

Важливою для вивчення історичного розвитку антропоніміки є також монографія М. Демчук “Слов’янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV – XVII ст.” (1988 р.), у якій основну увагу приділено лексико-семантичному, структурному та етимологічному аналізу особових імен праслов’янського походження, що збереглися у складі сучасних українських прізвищ. Крім того, у роботі розглянуто питання частоти вживання автохтонних імен та дискусійні проблеми теоретичного характеру [54].

У 80-ті роки XX ст. опубліковано також значну кількість наукових розвідок, у яких висвітлено специфіку аналізу іменника різних локальних систем, а саме: регіональних – Т. Братушенко, “Антропоніми Правобережного Побужжя (на матеріалі особових імен населення Врадіївського р-ну Миколаївської області)”, Р. Осташ, “Поширення найвизначніших чоловічих імен на Хмельниччині в першій половині XVII ст.”, Н. Москальова, “Словотвір чоловічих імен в українській мові другої половини XVII ст. (на матеріалі Полтавських актових книг)”; міських: Д. Жмурко, “Динаміка особистих імен жителів м. Ізмаїла”, а також описано особливості словотвірної структури, функціонування такої іменної системи.

У цей період виходить також низка статей, основну увагу в яких зосереджено на аналізі іменної системи з позицій історичного розвитку мови,

серед яких такі: Д. Бучко, “Реконструкція давньослов’янських та давньоруських особистих імен за даними топонімії”; Л. Гумецька, “Народні форми хрещених імен в українській мові XIV – XV ст.”; М. Демчук, “Містичні мотиви назва дітей слов’янськими автохтонними іменами у східних слов’ян XIV – XVII ст.”; М. Сенів, “До історії адаптації жіночих календарних власних імен в українській мові XIV – поч. XIX ст.” та “Український жіночий іменник XIV – поч. XIX ст. (особові власні імена церковно-християнського походження)”; Р. Осташ, “Імена в козацьких реєстрах”, “Давні слов’янські імена на Брацлавщині у першій половині XVII ст.” та “Рідкісні чоловічі особові імена на Поділлі у першій половині XVII ст.”; Н. Осташ та Р. Осташ, “Давньоруські традиції у творенні чоловічих імен в українській антропонімії I пол. XVII ст.”; Г. Півторак, “Власні імена людей у Київській Русі”; П. Чучка, “Давньоруські особові імена і сучасні прізвища України”.

Серед ономастичних праць 90-х років XX ст. вирізняються публікації Л. Задорожної – “Вірменська антропонімія і топонімія в перекладах українською мовою”, В. Горпинича та Т. Ісакової – “Відображення в українських прізвищах історії та культури нації”, Т. Марталогі – “Грамастична будова прізвищ північного степу”, Л. Дуки – “Проблема варіювання антропонімів у прагматичному аспекті” та ін., у яких подано інформацію про особові імена, їх історію, етимологію, соціальне і прагматичне функціонування, відображення матеріальної та духовної культури в імені.

1998 року Н. Колесник захистила кандидатську дисертацію “Особові імена в українських народних обрядових піснях”, у якій досліджено особливості локального закорінення фольклорного іменника, проаналізовано особові імена пісенного фольклору, зіставлено їх із результатами досліджень національного іменника та окремих регіональних ономастичних систем, проведено етимологічний аналіз чоловічих і жіночих особових імен [86].

І. Скорук у дисертаційному дослідженні “Динаміка антропонімікону імен м. Луцька в XX столітті” (1999 р.) розглянула склад чоловічої та жіночої підсистем українського іменника м. Луцька в XX ст., простежила його розвиток

та формування. На основі значної кількості чоловічих і жіночих імен новонароджених, які зафіксовано дослідницею у період із 1900 по 1995 рр., визначено спільні та відмінні риси пропріативів мешканців м. Луцька, проаналізовано українські й польські ім'явжитки [153].

Встановленню окремих аспектів розвитку та характеристики іменника XX століття м. Луцька присвячено також статті цієї дослідниці – “Розвиток чоловічого іменника м. Луцька в XX ст.” та “Характеристика жіночого іменника м. Луцька в XX ст.”.

1999 року С. Брайченко захистила кандидатську дисертацію “Антропонімічні уподобання мешканців Одеської області”, у якій здійснено комплексний соціо- і психолінгвістичний аналіз факторів, які впливають на ставлення до імен українців різного віку наприкінці XX ст., встановлено спільне та відмінне у поглядах на імена інформантів різного віку, проаналізовано особові імена як соціально-історичну та культурну категорію, виконано їх лінгвостатистичний аналіз. Крім того, визначено структуру й значення варіантів пропріативів на тлі сучасних уподобань, де використовувалися іменники м. Одеси, Одеської області та прилеглих до неї регіонів [15].

У низці наукових статей дослідниця проаналізувала слов'янські автохтонні особові чоловічі імена з погляду їх суспільної оцінки (“Некалендарні особові чоловічі імена та сучасні антропонімічні уподобання мешканців Одеської області України”), непопулярні чоловічі та жіночі антропоніми, які функціують у розмовному середовищі українців Одещини (“Непопулярні чоловічі імена мешканців Одещини”, “Непопулярні жіночі імена мешканців Одещини”), маловживані особові імена, що подобаються і суб'єктивно оцінюються як найкращі (“Маловживані жіночі особові імена мешканців Одещини”, “Маловживані чоловічі особові імена мешканців Одещини”), екзотичні маловживані особові імена та причини їх непопулярності (“Екзотичні жіночі особові імена у колі сучасних антропонімічних уподобань мешканців Одещини”, “Екзотичні чоловічі особові імена у колі сучасних антропонімічних уподобань мешканців Одещини”).

На початку ХХІ століття проблематика аналізу динаміки іменника як окремого міста, так і цілого регіону, стала одним із провідних напрямків української антропоніміки та репрезентована у значній кількості наукових досліджень із ономастики.

2000 року Г. Кравченко захистила кандидатську дисертацію “Динаміка українського іменника м. Донецька з 1890 по 1990-і роки”, у якій проаналізовано склад чоловічих і жіночих імен, їх варіанти, а також запозичені пропріативи, слов’янські, новоутворені оніми в українських і українсько-змішаних сім’ях м. Донецька, визначено частотні, найуживаніші, маловживані та рідкісні чоловічі й жіночі пропріативи, простежено їх динаміку з 1890 по 1990-і рр. Окрім того, авторка здійснила порівняльний аналіз українських особових імен Донецька з ідентичними антропонімами інших міст України [89].

2001 року в Одеському національному університеті О. Медведєва захистила кандидатську дисертацію, у якій на матеріалі іменника Кілійського району Одеської області здійснено розподіл зафіксованого онімного матеріалу за дванадцятьма хронологічними зрізами, а також зіставлено його з болгарським матеріалом, дібраним у Болградському районі Одеської області, виявлено спільні та відмінні аспекти цих двох іменних систем і доведено, що етнічна приналежність найменувань впливає на обрання імен для новонароджених [105].

Кандидатська дисертація Н. Свистун “Динаміки антропонімікону м. Тернопіль” захищена 2006 року. У роботі простежено динамічні зміни іменника тернополян у період ХІХ – другої половини ХХ ст., визначено склад не тільки українського, а й польського іменника ХІХ ст., який вплинув на загальні закономірності розвитку чоловічих та жіночих особових імен, описано інваріанти і варіанти українського іменника ХХ ст., здійснено характеристику пропріативів та представлено їх статистичну організацію, систематизовано й проаналізовано динаміку особових імен протягом досліджуваного періоду [146].

У низці наукових статей дослідниця зфокусувала свою увагу на різних проблемних питаннях дослідження локального іменника. Зокрема приділено

увагу розподілу імен тернополян II половині XX ст. на 3 характерні групи – найуживаніші, широковживані та маловживані оніми і подано детальний опис кожної з них (“Чоловічий іменник м. Тернополя другої половини XX століття (найуживаніші імена)”, “Динаміка широковживаних жіночих особових імен міста Тернополя у другій половині XX століття”, “Динаміка маловживаних жіночих особових імен міста Тернополя другої половини XX століття”); окреслено процеси змін, збереження класичних і появу нових імен (“До питання про варіанти імен (на матеріалі метричних книг та журналу видачі свідоцтв про народження Тернопільського міського загсу)”, “Статус подвійних імен (на матеріалі іменника м. Тернополя XIX ст.)”, “Одиничні чоловічі імена Тернополя другої половини XX століття: репертуар, специфіка уживання і функціонування”); проаналізовано специфіку функціонування лемківського іменника в структурі фольклорних пісенних текстів (“Специфіка функціонування імен в українських народних піснях з Лемківщини”).

Результатом тривалих ономастичних досліджень став ґрунтовний “Словник українських імен” І. Трійняка, опублікований у 2005 році. Праця репрезентує широкий масив особових імен (словниковий реєстр складають 2734 офіційних імен – 1794 чоловічих і 940 жіночих), які подано в повній унормованій формі, а також скорочені, розмовні, демінутивні, пейоративні варіанти [171].

2010 року вийшла книга Л. Белея “Ім’я дитини в українській родині”, у якій подано стислий огляд історії пропріативів українців, християнський календар імен, словник, у якому репрезентовано первісне значення імені з гіпокористичними та демінутивними формами, визначено популярність оніма у приватному і сімейному спілкуванні [7]. Праця Л. Белея була затребувана не лише філологами, а й пересічними українцями, вона не втрачає актуальності і на сьогодні.

2010 року Т. Буга захистила кандидатську дисертацію “Динаміка особових імен Центральної Донеччини (кінець XIX – початок XX ст.)”. Робота присвячена вивченню динаміки чоловічих і жіночих імен в українських і українсько-змішаних сім’ях сіл зазначеного регіону з кінця XIX до початку XXI ст.

Дослідницею охарактеризовано варіанти антропонімів вибраних із актових і метричних записів за період із 1890 р. по 2000 р., встановлено статистичні дані частотних онімів на кожному хронологічному зрізі, серед яких визначено найуживаніші, широковживані, маловживані та поодинокі імена, виявлено зміни в цих групах. Авторка також здійснила порівняльний аналіз сільського іменника Центральної Донеччини з іменником інших регіонів України та з'ясувала типи і темпи оновлення антропонімікону, виявила особливості складу різних типів, описала динаміку українсько-змішаного іменника (грецького, білоруського, болгарського, російського, польського, німецького, єврейського, тюркського та кавказького) у порівнянні з українським та окреслила загальні особливості й специфіку розвитку особових імен обраного регіону [23].

Дослідженню особових імен сільських локальних систем Центральної Донеччини присвячено низку статей Т. Буги, у яких розглянуто способи і засоби творення розмовно-побутових варіантів особових імен (“Розмовно-побутові варіанти жіночих імен (на матеріалі говірки села Мічурине Тельманівського району Донецької області)”); визначено продуктивні та непродуктивні типи і моделі імен (“Динаміка сільського іменника (на матеріалі жіночого антропонімікону Центральної Донеччини)”, “Динаміка жіночих особових імен (на матеріалі українсько-російського іменника Центральної Донеччини)” та ін.

О. Черноус захистила кандидатську дисертацію “Динаміка особових імен м. Кіровограда у XX ст.” у 2011 році, предметом аналізу якої стали якісні та кількісні характеристики особового іменника міста в його динаміці. У процесі дослідження описано склад чоловічих і жіночих імен кіровоградців у XX ст. та представлено аналіз їх динаміки впродовж зазначеного періоду. О. Черноус охарактеризувала та класифікувала особові імена за походженням, визначила найуживаніші, широковживані та маловживані пропріативи, проаналізувала зміни частотних груп, описала структуру кіровоградського іменника носіїв різного віросповідання, які мешкали в Кіровограді в період 1900, 1910, 1920 рр., та виявила загальні закономірності розвитку іменникової системи у XX ст. [187].

Наукові розвідки дослідниці присвячено окремим аспектам динаміки локальної іменної системи, а саме складу та етимології (“Склад особового іменника української мови за походженням”, “Динаміка та етимологічний склад особового іменника лютеран м. Кіровограда”, “Динаміка давніх слов’янських чоловічих імен м. Кіровограда у XX столітті”), варіативності власних особових імен (“Варіантність жіночої іменної системи м. Кіровограда у XX ст.”, “Варіантність чоловічого іменника м. Кіровограда”), динаміці найуживаніших, широковживаних та маловживаних пропріативів мешканців м. Кіровоград (“Динаміка чоловічих особових імен м. Кіровограда у XX столітті (найуживаніші імена)”, “Динамічні процеси в жіночому іменнику м. Кіровограда 20 – 40-х років XX століття”, “Динаміка широковживаних жіночих імен м. Кіровограда у XX ст.”, “Антропонімний фонд м. Кіровограда в XX ст. (маловживані чоловічі імена)”).

У другому десятилітті XXI ст. кількість дисертаційних досліджень, присвячених динаміці іменника окремих регіонів України зменшується, проте в цей час фокус досліджень зміщується на аналіз соціальної природи окремої іменної системи. Дослідженню соціальної природи імені присвячена дисертація Л. Луньо “Соціальна природа імені людини (на матеріалі метричних книг латинською, українською та польською мовами, XIX – перша половина XX ст.)”, захищена 2013 року. У дисертації обґрунтовано поняття “соціальна природа імені людини” в контексті ономастики та соціолінгвістики, розроблено методику дослідження проблеми на прикладі іменника львів’ян окресленого періоду, розкрито зміст поняття “соціальна природа імені людини” крізь призму спільних та відмінних ознак його реалізації в матеріалах метричних записів латинською, українською та польською мовами [101].

У другому десятилітті XXI ст. ономастична література поповнилася двома монографічними дослідженнями щодо динаміки особових імен: 2013 року опубліковано монографію Т. Буги “Динаміка особових імен Центральної Донеччини (кінець XIX – початок XXI ст.)” [24], 2017 року – Н. Свистун “Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX-XX ст.” [147], що стали

репрезентацією результатів ґрунтовних досліджень попередніх років.

2018 року І. Шоля захистила дисертаційне дослідження “Динаміка іменника жителів м. Ужгорода у XX ст.” [200], результати якого опубліковано в монографії, яка вийшла 2024 року [199]. У ході дослідження встановлено етимологію імен, проаналізовано статистичну структуру найуживаніших, широковживаних, маловживаних і рідкісних пропріативів, з’ясовано залежність антропонімів від національної та конфесійної належності їх носіїв і впливу державних інституцій. У результаті порівняльного аналізу іменника з матеріалами інших міст з’ясовано, що спільна українська система імен на деяких територіях має свої відмінності, зумовлені не лише регіональними, а й національними особливостями, але основу ужгородського іменника становлять все ж українські традиційні імена, що свідчить про його належність до антропонімікону України [200].

Низку наукових статей І. Шолі присвячено встановленню чинників, що впливають на вибір власних особових імен м. Ужгорода та аналізу релігійного, традиційного та сучасного модного фактору (“Мотиви вибору особових імен ужгородців у другій половині XX століття (чоловічі імена)”, “Мотиви вибору особових імен ужгородців у другій половині XX століття (жіночі імена)”). Авторка дослідила структуру та динаміку функціонування багатокomпонентних особових імен ужгородців протягом XX ст., розглянула найпоширеніші компоненти пропріативів, серед яких виокремила найуживаніші угорські, християнські та слов’янські антропоніми, вказала основні причини їх функціонування та порівняла динаміку використання таких пропріативів у іменниках Ужгорода і західних регіонів України (“Динаміка багатокomпонентних імен ужгородців у XX столітті (чоловічі імена)”, “Динаміка багатокomпонентних імен ужгородців у XX столітті (жіночі імена)”).

2020 року професор кафедри української філології Хмельницького національного університету М. Торчинський здійснив аналіз дисертацій, монографій, словників, статей, тез та повідомлень на конференціях і семінарах, основну увагу в яких зосереджено на семантичних особливостях іменника, його

етимології та функціюванні, а також на структурних, дериваційних характеристиках [165; 167]. Указані роботи науковця мають важливе значення для подальшої роботи ономастів, які досліджують ім'я як елемент української антропонімної системи.

Перші десятиліття ХХІ століття вирізняються й виходом чималої кількості наукових статей, присвячених дослідженню динаміки локальної антропонімної системи (міської, сільської та районної).

Аналізу національного міського іменника присвячено статті С. Павелко (“Динаміка жіночих особових імен м. Косова”, “Чоловічий іменник м. Косова в діяхронії (найуживаніші імена)”, “Кількісно-якісна характеристика іменника м. Косова”), Л. Шевчук (“Динаміка найуживаніших жіночих імен м. Іллічівська”, “Динаміка найуживаніших чоловічих імен м. Іллічівська”).

Національний сільський іменник проаналізовано в наукових розвідках М. Забуранної “Динаміка особових імен мешканців сіл Соколівка та Левків Крижопільського району Вінницької області”, Л. Кравченко і А. Борисюк “Динаміка іменника села Городок Камінь-Каширського району Волинської області (1860 – 2023 роки)” та ін.

Аналіз районного іменника представлено у статті Р. Христіанінової та Р. Омельковець “Динаміка особових імен Радохівського району Львівської області” [178].

На основі проведеного аналізу праць, присвячених історії розвитку та динаміки української антропоніміки, можна зробити висновок, що в сучасній ономастиці представлені як вагомі загальнотеоретичні, так і вузькотематичні дослідження, об'єктом яких є специфіка становлення та розвиток локальних і регіональних іменних систем України.

У сучасному вітчизняному мовознавстві наразі відсутній комплексний аналіз іменника м. Запоріжжя, який є перспективним у галузі ономастики. Зокрема актуальним є подальше вивчення антропонімної системи міста, адже дискусійними залишаються питання щодо виникнення, розвитку, походження, динаміки, лексико-семантичних, словотвірних і мотиваційних особливостей

функціювання запорізького іменника, які формують своєрідний мовленнєвий портрет міста.

1.2. Соціально-історичні джерела дослідження іменника міста Запоріжжя

Вибір імені на конкретному історичному етапі зумовлений не лише національною традицією називання, а й різними соціальними, історичними, політичними змінами та явищами. С. Черепанова зазначає, що “ім’я гнучке стосовно вимог різних чинників форми: воно знаходить у собі енергію життя і переробляється відповідно до умов країни, народності, духу часу, спадковості, навіть пристосовується до самотутніх відтінків особистісних відносин” [184, с. 305-306].

Імена є невичерпним джерелом для вивчення мови та культури народу, що їх створив, адже антропонім є особливим різновидом кодування історико-культурної інформації. Центральне місце особових імен в антропонімній системі мови зумовлюється специфікою цих одиниць щодо виникнення, функціювання, особливостей уживання і факторів зміни.

Упродовж двох з половиною століть запоріжці переживали низку політичних, економічних, культурно-освітніх змін, які наклали свій відбиток не лише на культурно-лінгвальну ситуацію, а й на антропонімні уподобання місцевого населення.

Дослідження соціально-історичних джерел, які фіксують функціювання імен на окремих історичних етапах життя суспільства, дає змогу виявити зміни антропонімікону, простежити закономірності розвитку та динаміки іменника. Саме тому актуальним для ономастичних досліджень загалом, і важливим питанням регіональної антропонімії зокрема, є аналіз формування іменної системи міста Запоріжжя, а також встановлення факторів, які вплинули на її функціювання.

Метричні книги, документи архіву, державні реєстри та польові записи – це унікальне, надзвичайно цінне історичне джерело, де всебічно і комплексно

відображається антропонімний матеріал як з історичної, так і з лінгвістичної точки зору.

Аналіз локального іменника, збереженого в метричних документах окремого населеного пункту, а також актових записах цивільного стану населення, дає можливість простежити місцеву історію, демографічні процеси, етнічний склад населення, виявити основні тенденції та традиції розвитку місцевого антропонімікону.

Репертуар імен жителів окремого адміністративного утворення в окреслений історичний період – складна система. Сформований на певній території, він одночасно є органічною частиною національної антропонімної системи, оскільки твориться на основі загальнонаціональних правил, культурних і традиційних норм, а також виступає самобутньою системою, оскільки на творення окремих його елементів впливають регіональні особливості мови, культури та історії. Місцева іменна система – багат шарове утворення, одиниці якого належать до слов'янського антропонімного фонду та запозичені з різних західних і східних мов.

Вивчення основних факторів, що формують локальний іменник представляє особливий інтерес для сучасної лінгвістики, оскільки на його становлення впливає різноманіття внутрішніх, зовнішніх факторів і явищ. Специфіка місцевого антропонімікону зумовлена переважно змінами в політичному, соціальному, національному, мовному, культурному житті як усього народу, так і окремими регіональними явищами та процесами в житті населення а певного адміністративного утворення. Найчастіше такі зміни відображаються саме у власних іменах людей, оскільки окремі з них можуть виходити з активного ужитку та набувати статусу маловживаних, рідкісних, а інші, навпаки, входять до активного використання місцевими жителями при називанні дітей.

У процесі дослідження локальної іменної системи нами зібрано значний фактичний матеріал, зафіксований у метричних книгах місцевої церкви, архівних документах – актових записах цивільного стану, а також у записах Державного

реєстру актів цивільного стану населення. Аналіз зібраного онімного матеріалу дозволив виокремити два періоди у становленні місцевого іменника: іменна система міста Олександрівськ та іменна система міста Запоріжжя.

Перший період становлення іменника міста Олександрівськ пов'язаний з офіційною та стихійною колонізацією земель після скасування Січі та з будівництвом Олександрівської фортеці, яке розпочалося у другій половині серпня 1770 р., і тривало майже п'ять років, а в подальшому дало можливість сформуватися на цій території важливого в економічному та культурному плані адміністративному утворенню зі своєю місцевою культурою та суспільно-політичним життям.

Як зазначено у роботі “Перші метричні книги м. Запоріжжя (Олександрівська 1774 – 1788)” А. Макидонова: “Заснування міста Запоріжжя відбулось у 1770 р., тоді, коли була закладена Олександрівська фортеця, одна з семи Дніпровських ліній. У 1771 р. будівництво фортеці було перенесено на нове місце. А на старому місці з'явився форштадт, з якого з часом виросло Запоріжжя. У той час починається церковне життя майбутнього міста. У 1770-1772 рр. священники, вірогідно, обходились якимось тимчасовим приміщенням, прилаштованим для церковних потреб. З 1772 р. у форштадті почала діяти військова похідна церква, названа на честь святого великомученика Георгія Побідоносця. Першою стаціонарною церквою нашого міста (форштадта) стала побудована Олександрівською інженерною командою у 1773 р. дерев'яна на кам'яному фундаменті церква на ім'я Покрова Пресвятої Богородиці (Свято-Покровська)” [102, 38-45].

У 1785 р. Олександрівський форштадт (від німецького слова *Vorstadt* – “переднє місто, передмістя” [137, с. 23]) було перетворено на посад, тобто населений пункт міського типу. За імператорським указом від 5 червня 1806 року Олександрівськ отримав статус повітового міста Катеринославської губернії. У цей період відбувається інтенсивне заселення регіону представниками різних етносів, що надалі вплинуло на формування іменної системи міста.

Єдиним письмовим джерелом для дослідження динаміки іменника м. Олександрівськ цього періоду є метричні книги реєстрації актів цивільного стану Свято-Покровської церкви, що велися з 1774 року (див. додаток Ж).

Традицію ведення метричної документації як способу фіксації цивільного стану населення було впроваджено Петром Могилою. На початку XVIII століття з'явилася низка указів, спрямованих на уніфікацію правил ведення метрик. Указом Синоду від 20 лютого 1724 р. встановлено стандартний зовнішній вигляд (форму) метричної книги, а також покладено обов'язок на місцевих священників подавати дані про народжених на основі поіменних записів у своїх приходах [102, с. 4].

Тогочасні метричні книги являли собою зошити з розграфленими аркушами, окремо видані на кожну церкву і затверджені одним із членів консисторії, які після заповнення підлягали подальшому зберіганню в самій церкві. Така документація містила перелік певних усталених відомостей, обов'язкових для внесення, з-поміж яких основними були саме імена, що робить метричну документацію часто одним із основних джерел для встановлення імен місцевих жителів. Як зазначає А. Макидонов, “метрична книга була офіційним документом. У неї парафіяльний священник заносив у хронологічному порядку відомості про народження (хрещення), шлюб (вінчання) та смерть (поховання), що фіксувалися на території його приходу” [102, с. 4].

Отже, саме у другій половині XVIII століття записи в метричних книгах набувають стандартного характеру і відображають інформацію про природній рух населення, допомагають зібрати більше інформації про антропонімний склад української лексики, що є цінним джерелом для дослідження локального іменника.

Відповідно до загальноприйнятих на території Російської імперії правил щодо фіксації цивільного стану населення майже до 1921 року православне населення м. Олександрівськ фіксувало відомості про народження дітей, сімейний стан та смерть у метриках.

На сьогодні в Державному архіві Запорізької області зберігається 44 рукописні метричні книги Свято-Покровської церкви м. Олександрівськ, кожна з яких містить самотутній антропонімний матеріал у його історичному розвитку з 1774-го по 1921-й рр.

Аналіз фактичного матеріалу, дібраного з метричної документації м. Олександрівськ, засвідчив розмаїття чоловічих та жіночих імен, вибір яких у цей період зумовлювався традицією називання новонароджених за християнськими “Святцями” або за вибором настоятеля церкви. Однак у метричну документацію досліджуваного періоду потрапила також незначна кількість народно-розмовних варіантів, наявність яких в офіційних документах пояснюється популярністю саме цих варіантів імені та розповсюдженістю їх серед жителів міста, тому в метричних книгах Свято-Покровської церкви засвідчені різновиди графічних, фонетичних та структурних варіантів.

Метрична документація м. Олександрівськ містить цінний ономастичний матеріал, оскільки іменний склад метрик дозволяє більш повно відтворити етапи становлення антропонімної системи міста. Метричні книги, особливо за ранній період існування Олександрівської фортеці, дають уявлення про кількісний склад населення та можливість простежити динаміку місцевої іменної системи.

Початок ХХ століття характеризувався значними історико-політичними зрушеннями, які позначили на житті та розвитку олександрівського населення. Потрібно зазначити, що жовтневий переворот, громадянська війна, постійний переділ влади, епідемія тифу та голод кількісно скоротили населення міста Олександрівськ майже вдвічі, що призвело до подальшого скорочення місцевого населення та прямопропорційно позначилося на іменнику.

Наступний період формування локального іменника починається з перейменування міста Олександрівськ у Запоріжжя та інтенсивної розбудови цієї території. З 1921 року джерелами фіксації імен новонароджених стають актові записи цивільного стану населення – офіційні бланкові документи з усталеною формою заповнення, які видавали місцеві органи влади, а для

подальшого зберігання та передачі в архів формувалися в об'єднані книги актових записів. Переважна більшість архівних записів про народження дітей, виданих на території м. Запоріжжя, є бланковими документами, куди записи вносили вручну (див. додаток Ж), а з кінця 80-х рр. XX ст. інформацію до бланків вносили реєстратори на друкарських машинках.

Вибір імені для дитини у першій половині XX ст. вже не так сильно регламентувався правилами церкви, а став усвідомленим бажанням батьків і відображав різні, у тому числі суспільно-історичні явища, серед яких наявне таке поняття, як “мода”.

Слід зазначити, що на процес вибору імені в означений період почала впливати політика радянської ідеологізації суспільства. З цього приводу Л. Белей зазначає: “Правильно оцінюючи важливість імені людини у системі її духовних цінностей, більшовики з властивою їм гарячковістю та безкомпромісністю взялися за перебудову іменників народів СРСР, у тому числі й українського. Оголосивши церкву та все, що з нею пов'язано, пережитком минулого, виявами мракобісся і т. п., більшовики поставили перед собою завдання створити новий, пролетарський іменник, комуністичний на змістом” [7, с. 38-39].

Етносоціальні зміни в міському населенні залежали від багатьох факторів, які зумовлювалися особливостями економічного розвитку, процесами індустріалізації та зростанням промислових потужностей регіону в 30-х рр. XX ст. У цей час починається будівництво Дніпрогесу, що стало поштовхом для створення унікального промислового комплексу країни, куди було залучено представників різних етносів. Збільшення місцевого населення впродовж 50-х – 80-х рр. XX ст. відбувалося за рахунок приїжджої робочої сили, а також природного приросту новонароджених, що впливало на показники народжуваності в ці роки, які перевищували загальні показники смертності населення міста. Відповідно до переписів населення м. Запоріжжя, проведених у 1959, 1979 та 1989 рр., найбільшими національними групами були українці та росіяни, поряд з якими проживали представники інших етносів (див. таблицю

1.2.1). Усі ці фактори прямо впливали на тогочасне формування та функціонування іменної системи міста Запоріжжя.

Таблиця 1.2.1

Національний склад м. Запоріжжя

Національність	1959	1979	1989
українці	68,4	63,8	63,1
росіяни	26,6	31,1	32,0
болгари	1,4	1,9	1,7
білоруси	0,7	0,8	0,8
євреї	1,4	0,9	0,7
інші	1,5	1,5	1,7

Потрібно також зазначити, що у 80-х рр. XX ст. на території тодішньої радянської України вільний вибір імені батьками було закріплено на законодавчому рівні та не обмежувалося навіть розмовними варіантами імені чи іншими формами, які використовувалися вже як офіційні імена. Згідно з положеннями ст. 26 Інструкції “Про порядок реєстрації актів громадянського стану в Україні”, затвердженої Міністерством юстиції України № 22/5 від 29 грудня 1984 року, ім’я дитини визначається за згодою батьків, а якщо батьки наполягають на присвоєнні дитині зменшеного, пестливого або скороченого імені, у рубриці “Для поміток” треба було зробити відповідний запис і засвідчити його підписами обох батьків [70].

На подальший розвиток динаміки іменника міста Запоріжжя вплинуло проголошення державної незалежності України 24 серпня 1991 року. У цей період актуальним стало називання новонароджених власне українськими або слов’янськими за походженням іменами, що пов’язано з усвідомленням місцевими жителями себе українцями. До головних соціолінгвістичних чинників, що вплинули на формування локального іменника в конкретний історичний період, поряд з модою були процеси повернення до національних духовних цінностей, закріплення державного статусу української мови, розширення міжнародних контактів та початок декомунізації.

Слід зазначити, що в цей період повернулася традиція використання слов'янських імен-комполітів. Звичайно, у виборі імені дитини жителі Запоріжжя спиралися також на певні норми, традиції, моду чи вплив часу, оскільки ім'я супроводжує людину протягом усього її життя. П. Чучка зауважує “Ім'я мусить бути милозвучним і промовистим словом, яке ще покликане виконувати роль позитивної характеристики індивіда” [193, с. 97].

Важливим джерелом поповнення локального антропонімікону кінця ХХ ст. були явища західної попкультури, традиційно офіційні іменні варіанти, а також зміна конотативного наповнення розмовних особових імен. З'являються запозиченні імена західноєвропейського та тюркського походження.

Склад місцевого населення у ХХ ст. залишалося багатонаціональним. Станом на 2001 рік найчисленнішою групою залишаються українці, а стабільне зростання відбувається серед таких національностей, як вірмени, азербайджанці, татари, грузини (див. таблицю 1.2.2).

Таблиця 1.2.2

Національний склад населення Запоріжжя за переписом 2001 року

Національність	Чисельність, тис.	Частка
українці	573,0	70,3%
росіяни	207,0	25,4%
білоруси	5,5	0,7%
болгари	3,6	0,4%
євреї	3,4	0,4%
грузини	3,1	0,4%
вірмени	3,1	0,4%
татари	2,2	0,3%
азербайджанці	1,2	0,2%
цигани	0,9	0,1%
поляки	0,8	0,1%
німці	0,8	0,1%
молдовани	0,7	0,1%
греки	0,6	0,1%

Співіснування представників різних етнічних груп вплинуло на іменний репертуар та уподобання запоріжців.

Локальний запорізький іменник характеризується багатовекторністю його розвитку, зумовленого стихійним утвердженням несумісних підходів до структури та функцій, виражальних можливостей власного українського імені.

Потрібно зазначити, що розвиток цифрових технологій та зміна державної політики в Україні щодо обліку відомостей про цивільний стан населення, у тому числі стандартизовані та уніфіковані підходи до централізованого збереження інформації про громадян, призвели до створення єдиної системи даних про цивільний стан населення.

З грудня 2008 року основною та обов'язковою для усіх органів державної влади в Україні системою обліку відомостей про цивільний стан населення став Державний реєстр актів цивільного стану, процедуру створення та ведення якого затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 року № 1064 “Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян” [142].

Державний реєстр актів цивільного стану громадян – це державна електронна інформаційна система, яка містить відомості про акти цивільного стану, зміни, що вносяться до актових записів цивільного стану, їх поновлення і припинення їхньої дії та відомості про видачу свідоцтв про державну реєстрацію цивільного стану [141]. У системі наявна інформація про громадян з 1945 року, внесена як архівні дані до окремих розділів реєстру.

Відомості, внесені до Державного реєстру актів цивільного стану в Запорізькій області Управління державної реєстрації Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції, є основним джерелом для вивчення запорізького іменника з 1945 р. по 2020 р., оскільки містять ім'я фізичної особи, основні дані про її народження та походження. До цих джерел у процесі проведеного дослідження нами додано також власноручні польові записи іменника досліджуваного регіону, здійснені протягом останнього десятиліття.

Отже, неоціненним, а почасти єдиним джерелом, яке фіксувало особові імена новонароджених у місті Олександрівськ XVIII – XIX ст., були метричні книги. Метрична документація репрезентує тогочасну традицію називання дітей за християнськими “Святцями”. З початку XX ст. офіційними документами, які містили інформацію про народження дітей, стали актові записи цивільного стану

населення, відомості про ім'я дитини у які вносились представниками влади зі слів батьків. У ХХІ ст. інформація про імена народжених у місті дітей фіксується в Державному реєстрі актів цивільного стану, який містить відомості з 1945 року.

Дослідження імен, зафіксованих у вищевказаних документах та Державному реєстрі, дає можливість простежити становлення іменника, а також проаналізувати зміни в локальній іменній системі, встановити вплив суспільно-політичних та історичних явищ на традиції називання в м. Запоріжжя.

1.3. Методологія антропонічних досліджень іменника м. Запоріжжя

Методологія дослідження динаміки іменника м. Запоріжжя базується на використанні принципів історизму, системності, науковості, авторської об'єктивності. Особлива увага приділяється застосуванню порівняльно-історичного, структурно-функційного, статистичного, дедуктивного методів, типологічного і комплексного аналізів.

Склад чоловічого та жіночого іменослова міста Запоріжжя досліджується в межах значного часового проміжку – з кінця ХVІІІ до початку ХХІ століття. Такі часові межі дають можливість охопити великий антропонічний матеріал, об'єктивно простежити розвиток та динаміку запорізького іменника. Спосіб добору матеріалу сприяє виявленню специфіки функціонування й динаміки імен, поясненню змін в іменному репертуарі жителів міста Запоріжжя зазначеного часового періоду.

При дослідженні власних імен використовуються різні методологічні підходи в систематизації матеріалу. При цьому об'єднуються три види методів: загальнонаукові, лінгвістичні та ономастичні, що сприяє комплексному та всебічному науковому дослідженню. Серед наукових методів можна виділити такі: емпіричні (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент); теоретичні (ідеалізація, формалізація, логічні й історичні методи); комбіновані (абстрагування, аналіз і синтез, індукція й дедукція, моделювання) [150, с. 13-14].

О. Селіванова поділяє лінгвістичні методи на три групи: 1) парадигмальні, 2) міжпарадигмальні, 3) комбіновані. До першої групи дослідниця уналежнює найбільш загальні лінгвістичні методи, які зафіксували зміну наукової

парадигми: 1) порівняльно-історичний, 2) структурний, 3) функціональний, 4) конструктивний. До другої групи зараховано окремі методи мовознавства, які відрізняються “специфікою процедур або загальним підходом до аналізу мовних явищ”: 1) описовий, 2) типологічний, 3) зіставний. Третя група поєднує процедури базових методів і методик маргінальних галузей: 1) етимологічний метод; 2) компонентний метод; 3) дистрибутивний метод; 4) валентнісний метод; 5) контекстологічний метод; 6) текстово-інтерпретаційний аналіз; 7) процедури конструктивного методу; 8) методика асоціативного експерименту та ін. [149, с. 51-52].

Ономастика – це окрема наука, яка вивчає цілісну картину творення та функціонування власних імен, відтак й методологія містить у собі розкриття принципів створення онімного простору. Оскільки ономастика є розділом мовознавства, то крім загальнонаукових і лінгвістичних, вона використовує систему власних методів. Вивченню ономастичних методів присвячені роботи Д. Бучка [31], М. Торчинського [168] та ін.

У залежності від об’єкту, мети та завдання дослідження ономатологи використовують такі спеціальні методи: описовий, історичний, порівняльно-історичний, ареальний, семіотичний, стилістичний, лінгвопсихологічний, статистичний із прийомами хронологічних зрізів.

Д. Бучко виокремлює ономастичні методи: ареальний, генетичний, дескриптивний, етимологічний, картографічний, стратиграфічний, структурний (типологічний), формантний [31, с. 117].

Заслуговує на увагу ономастична методологічна база запропонована представником Хмельницької ономастичної школи М. Торчинським, яка дещо відрізняється від попередніх методів та охоплює п’ять блоків: денотатно-характеристичний, етимолого-словотвірний, функціональний, стилістичний, екстралінгвальний [168, с. 40]. Денотатно-характеристичний метод базується на описі різних ознак денотатів і поділяється на денотатно-номінативну типологію (характеристика пропріальних одиниць за типом іменованих об’єктів) і денотатно-квалітативну типологію (характеристика якісних ознак іменованих

об'єктів). За допомогою етимолого-словотвірного методу встановлюють мотив номінації, визначають локативно-темпоральні атрибути онімної лексики, з'ясовують етимологію й аналізують способи утворення онімів. Функційний метод заснований на описі особливостей використання власних назв у різних за стилем текстах і аналізі їх кодифікаційних ознак. Стилiстичний аналіз передбачає визначення функцій власних назв і виділення онімів, які використовуються в певних стилях. екстралінгвальний метод включає етнокультурну знаковість онімів, їхні емоційно-експресивні ознаки тощо [168, с. 40–41].

Аналізуючи різні методики дослідження ономастичного матеріалу в дисертаційній роботі залучаємо такі методи: описовий (для докладної характеристики системи особових імен), статистичний (для систематизації та класифікації фактичного матеріалу, з'ясування співвідношення чоловічих та жіночих імен, вивчення кількості зафіксованих онімів в окремих хронологічних зрізах), порівняльно-зіставний (для порівняльного аналізу іменника містян).

Описовий метод є основним, він передбачає послідовність та системність опису. Початковим етапом описового методу є збирання фактичного матеріалу, систематизація, каталогізація. У процесі опису подається детальний аналіз структури чоловічих та жіночих імен. Опис фактичного матеріалу дозволяє виділити групи популярних, широковживаних, маловживаних та рідкісних імен. Не залишаються осторонь варіанти пропріативів, які утворюються різноманітними шляхами: заміни голосних і приголосних, скорочень та основоскладання. Застосування описового методу дає можливість чітко окреслити предмет дослідження, класифікувати, систематизувати зібраний матеріал, докладно охарактеризувати та простежити динаміку особових власних імен м. Запоріжжя з кінця XVIII до початку XXI століття.

Цей метод допомагає у хронологічній послідовності простежити зміни, які відбуваються в пропріативній системі від минулого до сьогодення.

Застосовуючи прийом класифікації антропонімного матеріалу можемо виділити появу власних особових імен, пов'язаних з конкретними періодами

суспільного життя народу, так з'являється ціла низка імен-новотворів. Тому в локальному іменнику виділяємо різні шари власних назв: християнські, слов'янські, західноєвропейські, східні тощо.

Описовий метод тісно пов'язаний з іншими методами, за допомогою яких проводилося дослідження.

Порівняльно-зіставний метод дозволяє проводити фронтальні дослідження в описі складу та динаміки імен, характер функціонування в кожному виділеному хронологічному зрізі, допомагає у встановленні схожості та відмінності імен. Аналізуючи різні хронологічні зрізи, можемо зіставляти та визначати кількість імен та їх варіантів, простежувати характер функціонування антропонімів у конкретному хронологічному зрізі та охарактеризувати динаміку пропріативів.

Антропонімна система змінюється не лише в діахронічному плані при зміні складу імен, а й у синхронічному під час використання та взаємодії антропонімів у конкретний період, тому синхронічний та діахронічний аналізи доповнюють один одного. Вивчаючи іменник певної місцевості, доцільно виділяти в ньому синхронічні зміни, а також зіставляти велику кількість фактичного матеріалу, який задокументовано на теренах міста Запоріжжя протягом кількох століть. Цей метод дозволяє розглянути склад особових імен і характер функціонування в конкретному хронологічному зрізі, а тоді перейти до вивчення динаміки антропонімів, зіставляючи їх з усіма іншими періодами.

Мета статистичного методу полягає у простіших підрахунках кількості імен і виділення популярних та опису статистичної організації цілого онімного розряду. У дослідженні найбільш застосовуваним є саме цей метод, оскільки проаналізовано весь список чоловічих та жіночих імен з кількістю носіїв. У зв'язку з цим методом запропоновано використання хронологічних зрізів, які можуть охоплювати 10, 20, 30 і більше років, тому що десятилітні зрізи, зменшують елементи випадковості, які характерні для вибірок за кожним роком.

Статистичний метод передбачає використання різних формул для виявлення правил розподілу мовних одиниць, для встановлення тенденцій у розвитку, функціонуванні та визначення їх кількості. Спосіб добору матеріалу дає

можливість виявити специфіку функціонування й динаміки імен. Після того як вибірка організована, починається наступний етап статистичного дослідження – з'ясування основних статистичних характеристик, кількісних показників, визначення абсолютних частот, обчислення середньої частоти досліджуваних одиниць.

Фактичний матеріал внесено зі збереженням графічного написання до таблиці *Microsoft Excel* у форматі “ім'я” і “дата народження носія”.

	A	B	C	D	E
1	Прізвище	Ж. імена	По батькові	Дата народж.	Стать
2					
3	Замураєва	Августа	Іванівна	30.03.1933	а
4	Золотова	Агафія	Григорівна	23.12.1923	а
5	Потапова	Агафія	Антонівна	08.02.1925	а
6	Романченко	Аг्रेпина	Трохимівна	18.08.1925	а
7	Філіппова	Агрипина	Прокопівна	17.04.1931	а
8	Насуліч	Агрипина	Моїсеївна	01.07.1933	а
9	Савочкина	Акуліна	Степанівна	26.04.1929	а

За допомогою функції COUNT таблиці *Excel* (використовується для підрахунку кількості клітинок, що містять числа) визначено кількість ім'явжитків однієї форми імені у числах. За допомогою функції COUNTIF, яка належить до статистичних функцій таблиці *Excel*, визначено частоту вживання імені в хронологічно окресленому діапазоні.

K4

Метод дозволяє визначити за кількістю носіїв імена популярні, широковживані, маловживані та рідкісні. Такий аналіз іменника дає змогу простежити динаміку онімів, виявити специфіку функціонування, визначити

тенденції до стабільності онімів, допомагає встановити залежність складу імен, пояснити зміни в кількісному співвідношенні чоловічих і жіночих онімів.

Ефективність статистичного методу в поєднанні з прийомами хронологічних зрізів для дослідження динаміки іменника була доведена у наукових роботах С. Брайченко [15], Т. Буги [23], С. Панцьо [129], Н. Свистун [146], І. Скорук [153], О. Чорноус [187], І. Шолі [200].

Отже, специфіка досліджуваного фактичного матеріалу вимагає застосування комплексу лінгвістичних методів: описового, порівняльно-зіставного та статистичного. Основним методом є описовий з прийомами класифікації та інвентаризації власних імен. Цей метод дає можливість чітко окреслити предмет дослідження, класифікувати та систематизувати фактичний матеріал, а також простежити зміни, які відбуваються в пропріативній системі від минулого до сьогодення. Порівняльно-зіставний метод дозволяє проводити фронтальні дослідження в описі складу і динаміки імен, функціонування в кожному виділеному хронологічному зрізі. Використання статистичного методу з прийомом хронологічних зрізів дає можливість підрахувати загальну кількість чоловічих і жіночих імен, зробити повний комплексний аналіз, визначити кількість носіїв та структуру іменника, уможливило простеження якісного та кількісного оновлення пропріативів у хронологічних зрізах і в межах досліджуваного періоду системи власних особових імен м. Запоріжжя.

Висновки до розділу

Антропонімія акумулює історичний, матеріальний і культурний досвід українського народу, в якому зароджуються, функціують і змінюються власні імена людей.

1. Імена м. Запоріжжя формувалися протягом декількох століть і перебували в постійному русі, склад і кількість яких з кожним десятиліттям змінювалася. Хоча антропонімічні дослідження вже мають багате наукове підґрунтя, назріла необхідність розгляду наукових праць, присвячених цій проблематиці.

Перші наукові дослідження з української антропоніміки припадають на початок XX ст., при цьому власні особові імена описувалися лише епізодично. 80-ті роки XX ст. позначені поживанням інтересу до вивчення локального іменника, коли активно почали функціонувати регіональні ономастичні школи, представники яких спеціалізувались на вивченні окремої проблематики. Особливий науковий інтерес до вивчення динаміки регіонального іменника припадає на початок XXI століття. У цей період з'явилася різноманітна лінгвістична література щодо українських особових назв: словники, дисертації та монографії, численні статті, тези та доповіді. Однак поза увагою дослідників залишився пласт локальних іменних систем, серед яких іменник м. Запоріжжя.

2. Констатуємо, що система імен м. Запоріжжя – невід'ємна частина лінгвокультурного досвіду народу. Важливим джерелом фіксації особових імен новонароджених у м. Олександрівськ XVIII – XIX ст. були метричні книги, які репрезентують тогочасну традицію називання за християнськими “Святцями”. На поч. XX ст. актові записи цивільного стану замінили метрики і стали офіційними документами, що містили інформацію про народження та називання дітей. Дослідження імен метричної документації дало можливість простежити зміни в динаміці іменного складу місцевого населення.

3. Під час аналізу фактичного матеріалу в роботі застосовано комплекс лінгвістичних методів. Зокрема, застосування описового методу дало можливість окреслити предмет дослідження, здійснити класифікацію, систематизацію мовного матеріалу, проаналізувати та охарактеризувати динаміку складників локальної системи онімів. Порівняльно-зіставний метод використано для фронтального дослідження імен, встановлення специфіки їхнього функціонування в межах хронологічного зрізу, виявленні схожості та відмінності імен. Статистичний метод дозволив встановити групи популярних, широковживаних, маловживаних і рідкісних імен, простежити кількісне оновлення іменника. Статистичний склад кількості імен, динаміку чоловічого та жіночого іменника протягом тривалого періоду в межах однієї території визначено шляхом використання прийому хронологічних зрізів.

РОЗДІЛ 2

ІМЕННИК МІСТА ОЛЕКСАНДРІВСЬК (1774 – 1921 рр.)

2.1. Загальна характеристика антропонімної системи міста Олександрівськ

Антропонімія є невичерпним джерелом для вивчення мови та культури народу, що її створив, адже власне ім'я є особливим різновидом кодування значної історико-культурної інформації у згорнутому вигляді. Особові імена є первинними за походженням у порівнянні з іншими елементами антропонімної системи, такими як ім'я по батькові та прізвище. Специфіка особових імен, які посідають центральне місце в антропонімній системі мови, зумовлюється характерними особливостями їх виникнення та використання в мові, а також чинниками, які впливають на їх зміну.

Український іменник (репертуар імен народу в певний період) – це складна система, яка функціонує на значній території. Він є багатошаровим утворенням, одиниці якого часто видозмінюються, а також характеризуються різною частотою вживання. Слід зазначити, що одні імена після появи в іменній системі з часом можуть виходити з активного вжитку або взагалі зникати, а також можуть набувати статусу маловживаних, рідкісних, інші, навпаки, одразу входять до активного вжитку, набувають статусу широковживаних або найуживаніших.

Складником загальноукраїнського іменника є регіональні іменні системи, що утворилися на окремій території та мають свої характерні риси, серед яких можемо виділити й іменник м. Олександрівськ. Своєрідне географічне розташування (степова Україна, де до будівництва міста тривалий час не було великих міських утворень, однак яку заселяла значна кількість сільського населення з самобутньою культурою і традиціями) та суспільно-політичне місце м. Олександрівськ у загальній системі адміністративного устрою тогочасної України (тут пролягали важливі шляхи загальноімперського значення,

сполучення із територією Кримського ханства, що зумовлювало постійні контакти з представниками різних територій імперії, а також сприяло створенню промислово-виробничих осередків представниками інших національностей), історія його створення та заселення зумовили своєрідний локальний іменник. Аналіз особових імен, наданих народженим у місті дітям, дає змогу виявити зміни іменника на цій території, дозволяє простежити закономірності розвитку і функціонування власних імен [98, с. 154–155].

Потрібно зазначити, що до 1921 року православне населення м. Олександрівськ фіксувало відомості про народження дітей, сімейний стан та смерть у релігійних осередках міста. У перші роки існування міста (XVIII ст.) на його території існувала одна церква – Свято-Покровська, яка обслуговувала містян, а також жителів сусідніх слобідок. Свято-Покровська церква була збудована в 1773 році для задоволення релігійних потреб військового та цивільного населення Олександрівського форштадту. Я. Новицький писав, що вона була збудована “інженерною командою з мащених, лінійного відомства, матеріалів, за допомогою цегли та дерева” [115, с. 142].

Одним з основних писемних джерел з історії заселення та динаміки місцевого населення міста Олександрівськ є метричні книги реєстрації актів цивільного стану, що частково збереглися, починаючи з першої книги, з 1774 р. у Свято-Покровській церкві. Указані метричні книги містять перелік певних усталених відомостей, серед яких обов’язковими для фіксації є саме імена народжених на території м. Олександрівськ дітей, що дає можливість зафіксувати багато інформації про локальну онімну систему та є цінним джерелом для дослідження іменника міста Олександрівськ.

Можемо констатувати, що метричні книги набувають великого значення для ономастичного дослідження, тому що декодування інформації, яку містить метрична документація, дозволяє простежити не тільки історію, соціальні та демографічні процеси населення, його етнічний склад, а й виявити основні тенденції та традиції номінаційних процесів певного періоду, розвиток іменника окремого міста [97, с. 102].

При текстологічному аналізі метричних книг Свято-Покровської церкви зафіксовано непоодинокі випадки, коли в записах виявляються додаткові відомості, наприклад, про національність, рід занять чи професію (соціальну стратифікацію) батьків, інколи з уточнювальним формулюванням (наприклад, державний селянин, поміщицький селянин), зміну віросповідання, усиновлення чи встановлення батьківства, місце проживання тощо. Така інформація, а також відомості про вуличні прізвиська, хрещених батьків і свідків обряду вінчання є цінним джерелом під час вивчення іменника, у тому числі для встановлення мотивації називання дитини в окреслений період.

Метрична документація Свято-Покровської церкви м. Олександрівськ 1774 – 1921 рр. містить цінний ономастичний матеріал і на сьогодні зберігається в Державному архіві Запорізької області у формі 44 рукописних книг, написаних російською мовою, що зумовлено тогочасними вимогами до ведення релігійної писемної документації, хоча переважну більшість населення міста становили українці. Потрібно зазначити, що попри російськомовність тексту вказаних метрик, аналіз внесених до них імен дають можливість повно відтворити українську локальну антропонімну систему досліджуваного історичного періоду.

Перша метрична книга “Книга метрика Славенской Епархіи вѣдомства Павловскаго духовного правленія крѣпости Александровской церкви Покровской от 1774-1788 года генваря съ 1 дня о раждающихся, бракосочетающихся и умершихъ съ показаніємъ мѣсяца и числа” є найдавнішим писемним документом міста й об’єднує інформацію про цивільний стан місцевого населення та фіксує імена народжених у місті дітей з 1774 по 1788 рр., однак відсутні дані за 1776, 1778, 1779 рр.

Друга “Книга метричная въ силу ея імператорскаго величества святѣйшаго правителствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1788-1800 годъ” містить матеріал за 1788 – 1800 рр. Інші метричні книги теж з відповідними назвами “Книга метричная въ силу ея імператорскаго величества [...] годъ” охоплюють різні

часові періоди (1801 – 1805 рр., 1806 – 1810 рр., 1811– 1815 рр., 1816 – 1820 рр., 1821 – 1825 рр., 1826 – 1830 рр., 1831 – 1835 рр., 1836 – 1840 рр., 1841 – 1845 рр., 1846 – 1850 рр., 1851 – 1854 рр., 1855 – 1858 рр., 1859 – 1860 рр., 1861 – 1865 рр., 1866 – 1871 рр., 1872 – 1875 рр., 1876 – 1880 рр., 1881 – 1885 рр., 1886 – 1890 рр., 1891 – 1894 рр., 1895 – 1899 рр., 1900 – 1901 рр.). З 1902 до 1921 рр. метрики м. Олександрівськ відображають відомості лише за один рік і мали коротку назву “Книга метричная [...] годъ”.

Для аналізу динаміки особових імен міста Олександрівськ ономастичний матеріал, зафіксований шляхом суцільної вибірки, розподілено на окремі групи – хронологічні зрізи. У процесі дослідження таких хронологічних зрізів у період з 1774 року по 1921 рік нами було виділено чотирнадцять: I зріз – 1774 – 1799 рр., II зріз – 1800 р., III зріз – 1810 р., IV зріз – 1820 р., V зріз – 1830 р., VI зріз – 1840 р., VII зріз – 1850 р., VIII зріз – 1860 р., IX зріз – 1870 р., X зріз – 1880 р., XI зріз – 1890 р., XII зріз – 1900 р., XIII зріз – 1910 р., XIV зріз – 1920 – 1921 рр., що зумовлено кількістю унікальних імен та народжених у кожному році дітей.

Слід зазначити, що чоловічі та жіночі імена, в межах хронологічних зрізів подано окремо, а матеріал у процесі дослідження репрезентовано за десятиліттями, крім I та XIV хронологічних зрізів. У I хронологічному зрізі матеріал подано детально за 26 років – з часу укладання першої метрики 1774 року і закінчуючи метрикою за 1799 рік, які самим священником церкви згруповано у дві книги (для полегшення розподілу матеріалу імена за 1800 рік віднесено до II зрізу), а дані ім'явжитку вказаного хронологічного зрізу репрезентовано детально за кожен рік (за винятком окремих років, за які не зберіглася метрична документація). Такий підхід до опису матеріалу I хронологічного зрізу пояснюється появою міста, а тому незначною кількістю народжених у цей час дітей та, відповідно, невеликою кількістю імен. У XIV зрізі згруповано матеріал, зафіксований у метриках лише за два роки, однак своєрідність імен та їх кількісний склад дали змогу виокремити обмежений за хронологічними рамками, але обширний за кількістю виявлених одиниць зріз (див. таблицю 2.2, додаток А).

Такий прийом дозволяє простежити динаміку імен, зміни у складі локального іменника, появу нових імен, які раніше не функціювали на цій території, різних форм імен, частотність вживання тих чи тих онімів, а також варіантів онімів (див. додаток Б).

Форму імені, внесену до метричної книги, у дослідженні вважаємо офіційним повним власним іменем новонародженого, оскільки у метрики записувався виключно інваріант – основне ім'я, його офіційна (документальна) форма, тобто лише ті, які були нейтральними щодо експресії номінативними знаками [129, с. 5]. Досліджуваний матеріал подано зі збереженням графічних особливостей, в оригіналі, згідно з метричними рукописними записами, у дужках зазначаємо кількість носіїв відповідного імені.

Метричні книги, особливо за ранній період існування міста Олександрівськ, дають уявлення про кількісний склад населення та можливість простежити динаміку локального іменника. Тому матеріал, зафіксований в метричній документації як основному писемному джерелі, особливо за перші десятиліття існування міста, має велику цінність для дослідження іменної системи м. Олександрівськ. Аналіз історичних писемних джерел, які фіксують олександрівський іменник, дозволяє простежити закономірності розвитку та функціонування особових імен як цілісної онімної локальної системи.

2.2. Динаміка складу іменника м. Олександрівськ (1774 – 1921 рр.)

Іменний склад метричних книг міської Свято-Покровської церкви дає можливість більш повно відтворити етапи становлення та виявити багатство антропонімної системи міста Олександрівськ, яка характеризується різними джерелами походження її іменних компонентів, а також соціолінгвістичні аспекти функціонування онімів. Слід зазначити, що соціолінгвістичні підходи до аналізу пропріальної лексики актуалізувалися в українському мовознавстві (праці С. Брайченко [17], Л. Луньо [101], С. Медвідь-Пахомової [107], С. Павелко [123] та ін.), а тим часом саме соціолінгвістичний підхід до аналізу динаміки іменника м. Олександрівськ спроможний дати відповідь на

фундаментальні питання лінгвістичного, етнічного й часом навіть суспільно-політичного характеру, встановити характерні особливості локальної іменної системи.

За результатами аналізу іменника м. Олександрівськ з кінця XVIII до початку XX ст. можемо констатувати, що на її становлення та динаміку прямо вплинула християнська релігія православного зразка, а тому вважаємо, що на вказаному етапі функціонування локальної іменної системи релігійний чинник, пов'язаний з датою народження або проведеного обряду хрещення дитини, був основним під час вибору імені для новонародженої дитини. Як зазначав Л. Белей, “оскільки християнські імена чужомовні за своїм походженням, їх первісне значення було для українців неясне. Цей фактор, очевидно спричинявся до добровільної відмови батьків вибирати християнське ім'я дитини, значення якого вони так і не розуміли. Вибір імені дитини почали доручати церкві, точніше, на українських землях поширилася традиція узалежнювати вибір імені дитини з датою її народження, тобто давати дитині ім'я того святого, якого церква вшановує у день народження дитини” [7, с. 60].

У процесі дослідження локального іменника першого періоду було встановлено, що вибір імені містянами обумовлений не лише мовною традицією називання дитини за християнськими “Святцями”, а також бажанням батьків обрати з ряду імен, “доступних” для називання в межах окремого дня імен святих, бажане для своєї дитини, а також прагнення до унікальності імені, якщо у родини було кілька дітей.

Подальші історичні та суспільно-політичні зміни, що позначилися на розвитку м. Олександрівськ від часу заснування і до моменту перейменування, у тому числі бурхливі урбанізаційні процеси, вплинули на збільшення кількості населення не лише за рахунок народжуваності, а й за рахунок приїзду для постійного проживання до міста представників різних етносів, які додали до локального іменника оніми, нехарактерні для української традиції іменування, розширюючи його склад.

У процесі аналізу імен у межах кожного з 14 зрізів виділено три групи онімів за кількістю носіїв та характерними особливостями самого оніма, а саме: 1) найпоширеніші імена (більше 5 носіїв), 2) частотні імена (від 4 до 2 носіїв), 3) рідкісні імена (оніми, використання яких не зафіксовано в межах попереднього зрізу, та незвичні для українського іменника імена, найчастіше запозичені із іноземних іменних системи). У межах зрізу чи року серед найпоширеніших виділяємо також популярні імена, якими вважаємо оніми, використані для іменування 10 і більше дітей (така гранична межа визначена із загальної кількості ім'явжитків усього періоду). У межах усього іменника м. Олександрівськ виділяємо суперпопулярні оніми – імена, з різною кількістю носіїв, які засвідчено у всіх 14 або 13 хронологічних зрізах.

Перший (I) хронологічний зріз (1774 – 1799 рр.) характеризується появою такого адміністративного утворення як Олександрівськ і створенням перших метричних документів Свято-Покровської церкви, які дають можливість простежити статистичний склад та антропонімні уподобання мешканців спочатку форштадту, а згодом вже посаду. У метричних книгах 1774 – 1780 рр. зазначено, що в Олександрівському посаді було народжено 760 дітей, з них чоловічої статі – 399, а жіночої статі – 361, а в метричних книгах 1789 – 1799 рр. (друге видання), засвідчено, що за цей період було народжено 433 дитини, з них чоловічої статі – 219, а жіночої статі – 214. Загалом, у період з 1774 до 1799 рр. народилося 1193 дитини, з них 618 – чоловічої статі та 575 – жіночої. Використано імен 59: чоловічих – 30, жіночих – 29.

У 1774 році на території Олександрівського форштадту народилося 5 дітей (чоловічої статі – 2, жіночої статі – 3). Для новонароджених хлопчиків використано імена *Стефанъ*, *Яковъ*, для дівчаток – імена *Агафія*, *Стефанида*, *Татіана*.

У 1775 році на території Олександрівська народилося 13 дітей (чоловічої статі – 8, жіночої – 5). Іменник став більшим, використано 7 чоловічих імен – *Василий* (2), *Герасимъ*, *Григорей*, *Евстафей*, *Іоаннъ*, *Феодоръ*, *Яковъ* та 5 жіночих імен – *Анна*, *Василиса*, *Матрона*, *Надежда*, *Парасковей*. Можливо

припустити, що популярність у локальному іменнику імені *Василий* та поява в його структурі жіночого варіанту *Василиса* можливо пояснюється тим, що воно не втратило своєї милозвучності та зв'язків з первісним значенням, оскільки має давньогрецьке походження – *basieleus* 'перський цар, князь'.

Дані про народжених у 1776 році не збережено.

Відповідно до записів метрики за 1777 рік в Олександрівському форштадті народилася 21 дитина (чоловічої статі – 13, жіночої – 8). Чоловічий іменник становить 11 імен – *Алексій, Андрей, Гавриль, Димитрій, Іоанн, Максим, Михайль, Никита, Петр, Стефан, Феодосій*. Жіночий іменник представлений 8 іменами – *Агафія, Анастасія, Евдокія, Ирина, Марія, Меланія, Надежда, Тетяна*.

Дані за 1778 – 1779 рр. у метричних книгах відсутні.

У 1780 році кількість новонароджених збільшилася і становила 89 дітей: чоловічої статі – 44, жіночої статі – 45. Для найменування народжених хлопчиків використано 18 імен – *Александр, Андрей, Василь, Гавриль, Даниль, Димитрій, Іоанн, Михайль, Наум, Никита, Павел, Петр, Степан/Стефан, Тимофей, Феодор, Филип, Яков*. Аналіз мовного матеріалу цього року дає можливість вперше в Олександрівському іменнику виділити групи популярних імен, серед яких найпоширеніші *Андрей* (7 носіїв) та *Василь* (5 носіїв), частотні *Димитрій, Михайль, Никита, Петр, Яков* (по 3 носії), решта імен мають по одній фіксації.

Жіночий іменник становили 20 імен: *Агафія, Агрипина, Александра, Анастасія, Анна, Варвара, Васса, Ирина, Евдокія, Елена, Евфросинія, Ксенія, Марія, Матрона, Меланія, Наталія, Пелагія, Параскева/Параскевія, Тетяна*. Серед жіночих імен цього року також можемо вперше виділити дві групи онімів за кількістю використанням серед місцевого населення для називання новонароджених, а саме найпоширеніші з них *Анна, Ирина* (по 5 фіксацій) та частотні *Марія, Тетяна, Евдокія, Ксенія, Матрона* (по 3 фіксації), *Варвара, Евфросинія, Меланія, Наталія* (по 2 фіксації), решту імен зафіксовано в одиничному використанні. Ім'я *Параскева* у тогорічній метриці зафіксовано у

двох формах *Параскева* та *Параскевія* (по одному використанню). Вперше метрична документація фіксує використання імені *Дарія*, яке є жіночим варіантом імені *Дарій*, що, можливо, походить від перського *dara* – 'той, хто володіє' [159, с. 55].

В Олександрівському форштадті 1781 року народилося 52 особи (чоловічої статі – 24, жіночої – 28). Чоловічих імен для новонароджених використано 20 – *Александръ, Василій, Герасимъ, Григорій, Димитрій, Евстахій, Іоаннъ, Михайло, Петръ, Романъ, Савва, Симеонъ, Филиппъ, Яковъ*. Групу частотних імен становлять *Герасимъ, Евстафій, Симеонъ, Филиппъ, Яковъ, Александръ* (по 2 фіксації), її доповнює ім'я *Василій* (3 фіксації), яке перейшло з розряду найпоширеніших.

Жіночих імен також використано 20 – *Агафія, Акилина, Анна, Варвара, Евдокія, Евфимія, Катерина, Елена, Ксенія, Марія, Матрона, Наталія, Параскева, Пелагія, Степанида, Уліяна, Устина*. У групу частотних перейшло ім'я *Анна* (4 носії), однак зростає використання імен *Евфимія, Катерина, Елена, Матрона, Наталія, Пелагія, Уліяна* (по 2 фіксації), решту онімів зафіксовано в одиничному використанні.

У 1782 році було народжено 87 дітей (чоловічої статі – 46, жіночої – 41). Репертуар чоловічих імен, використаних для називання новонароджених жителів форштадту, становили 24 оніми: *Александръ, Алексей, Андрей, Антоній, Василій, Вениаминъ, Григорій, Даниїлъ, Демьянъ, Димитрий, Игнатий, Илия, Іоаннъ, Константинъ, Корнилій, Михаилъ, Никифоръ, Николай, Павелъ, Прокопъ, Сидоръ, Симеонъ, Тихонъ, Феодоръ, Филиппъ*. Найпоширенішим у 1782 році знову став онім *Василій* (7 фіксацій), групу частотних імен представили в цей рік *Іоаннъ, Симеонъ, Григорій, Феодоръ* (по 3 фіксації), *Димитрий, Константинъ, Михаилъ* (по 2 фіксації). Олександрівський іменник поповнився новими онімами *Антоній, Корнилій* та *Вениаминъ*, використання яких у попередні роки не зафіксовано.

У метричній книзі за 1782 рік зафіксовано 20 жіночих імен: *Агрипина, Анастасія, Анна, Дарія, Евдокія, Елена, Евгения, Катерина, Елисавета, Ирина,*

Ксенія, Марина, Марія, Марфа, Меланія, Параскевія, Пелагія, Татіяна, Уліяна, Феодора. Найпоширенішим жіночим іменем цього року було *Евдокия* (6 фіксацій), групу частотних імен утворюють *Марія* та *Ірина* (по 4 фіксації), *Марина, Агрипина, Анастасія* (по 3 фіксації), *Дарія, Елена, Ксенія, Татіяна* (по 2 фіксації). До локального іменника додалися імена *Евгенія* (жіноче ім'я до чоловічого Євген гр.; *eugenês* – 'благородний') [159, с. 57], *Елисавета, Марфа, Уліяна* та *Феодора* (хоча чоловічий еквівалент указанного імені *Феодоръ* вважаємо досить частотним в іменній системі Олександрівського форштадту).

У 1783 році помітно збільшилася кількість народжених в Олександрівську дітей – 130 (чоловічої статі – 69, жіночої статі – 61). Чоловічих імен зафіксовано 25, серед яких виділено такі кількісні групи онімів: найбільш поширені *Іоаннъ* (13) та *Петръ* (10), кількість цих ім'явжитків дало змогу назвати їх популярними, *Феодоръ* (7) та *Василій* (5); частотні оніми *Андрей* (4), *Яковъ* (3), *Игнатий* (2), *Николай* (2), *Павель* (2), а також імена *Антонъ* (3), *Кирилъ* (2) та *Макарій* (2), які вперше зафіксовано в іменнику, та одиничні імена – *Алексей, Власій, Гавриль, Григорій, Даниль, Михайль, Симеонъ, Степанъ*, серед яких зафіксовані рідкісні для цього року імена – *Кондратъ, Матвей, Прохоръ, Романъ* та *Сергій*.

Жіночих імен зафіксовано 23, серед яких також виокремлено наступні частотні групи: найбільш поширені оніми *Анна* (12), кількість ім'явжитків якого дало змогу назвати його популярним серед місцевих мешканців досліджуваного року, а також *Марія* (7) та *Ксенія* (5), частотні імена *Агрипина* (4), *Евдокия* (3), *Марфа* (3), *Меланія* (3), *Надежда* (3), *Татіяна* (3), *Евфросина* (2), *Іуліана* (2), *Матрона* (2), *Пелагія* (2) та одиничні вживання – *Александра, Варвара, Домникія, Катерина, Елена, Ірина, Наталія, Парасковея*. Олександрівський жіночий іменник цього року поповнився рідкісними онімами *Варвара, Домникія* та *Софія*, використання яких у метричних книгах окресленого періоду ще не фіксувалося.

У 1784 році кількість новонароджених зменшилася. Згідно з даними метричної документації народилося всього 66 дітей (чоловічої статі та жіночої

статі по 33 особи). Для називання новонароджених хлопчиків використано 14 чоловічих імен, серед яких найпоширенішими були *Іоаннъ* (6), *Николай* (5) та *Феодоръ* (5), частотними – *Василій* (3), *Гаврииль* (3), *Григорій* (2), *Павель* (2), та одиничні оніми – *Алексей*, *Данииль*, *Димитрій*, *Петръ*, *Симеонъ*, *Стефанъ*. Поповнилася локальна іменна система онімом *Георгій*.

Жіночий іменник (попри однакову кількість у порівнянні з народженими хлопцями) характеризується більшою на 2 одиниці кількістю використаних для називання дівчат імен і становить 16 онімів, серед яких найпоширенішим іменем було *Параскевія* (6), частотними стали *Ирина* (4), *Агафія* (3), *Елена* (3), *Агрипина* (2), *Александра* (2), *Анна* (2), *Евфросина* (2), *Матрона* (2), одиничними вживаннями вирізняються імена *Варвара*, *Евдокия*, *Марія*, *Наталія*, *Уліяна*. У метриці 1784 року вперше зафіксовано ім'я *Любовъ*, яке у словнику-довіднику “Власні імена людей” Л. Скрипник, Н. Дзятківської позначено як запозичення із ст.-сл., що з'явилося як калька з гр. імені *Charis*; від *charis* – ‘любов’ [159, с. 154], та онімом *Софія*.

У 1785 році Олександрівський форштадт перетворено на посад, на території якого народилося 69 осіб (чоловічої статі – 42, жіночої статі – 27). У метричних документах за цей рік зафіксовано 22 чоловічі імені, серед яких виділено найпоширеніші оніми *Іоаннъ* (6) та *Павель* (5), групу частотних наповнюють імена *Александръ* (3), *Андрей* (3), *Василій* (3), *Петръ* (3), *Димитрій* (2), *Симеонъ* (2), *Феодоръ* (2), одинично вживаними були імена *Алексей*, *Гаврииль*, *Григорій*, *Кодратъ*, *Матфій*, *Михаиль*, *Романъ*. Уперше чоловічий репертуар поповнився іменами *Евграфъ*, *Кирилъ*, *Козма*, *Леонтій*, *Проконій*, *Трофимъ*.

Жіночих імен, використаних у 1785 році для іменування 27 народжених у посаді, зафіксовано 14, серед яких найбільш поширеним був онім *Ксенія* (5), встановлено частотність використання імен *Анна* (3), *Евдокия* (3), *Ирина* (3), *Марфа* (2), *Пелагія* (2), *Татіяна* (2), оніми *Агрипина*, *Варвара*, *Васса*, *Екатерина*, *Елена*, *Иулианна*, *Марина* зафіксовано в одиничному вживанні.

Збільшилася кількість новонароджених у 1786 році і становила вже 76 дітей (чоловічої статі – 46, жіночої статі – 30). Для іменування хлопчиків використано 28 імен, серед яких найбільш поширеним було *Іоаннъ* (7), частотними були імена *Василій* (4), *Димитрій* (4), *Александръ* (3), *Андрей* (3), *Афанасій* (2), яке вперше ввійшло до локальної іменної системи, *Павель* (2), помічена одинична фіксація імен *Алексей*, *Георгій*, *Григорій*, *Даниль*, *Кирилъ*, *Максимъ*, *Матфей*, *Михаиль*, *Прокопій*, *Симеонъ*, *Стефанъ*, *Феодоръ*, *Филиптъ*, *Яковъ*. У порівнянні з попереднім роком до місцевого іменника додалися рідкісні для олександрівської іменної системи оніми *Аверкій*, *Гордій*, *Ефимій*, *Моисей*, *Платонъ*, *Савва*, *Самуиль*.

Метрична документація за цей рік зафіксувала 20 жіночих імен, використаних для називання новонароджених дівчаток, серед яких частотними онімами стали *Агафія* (3), *Анастасія* (3), *Васса* (2), *Евдокия* (2), *Елена* (2), *Матрона* (2), *Параскева* (2), *Пелагея* (2), *Стефанида* (2), одиничними у вживанні були оніми *Агрипина*, *Анна*, *Дарія*, *Екатерина*, *Ефросинія*, *Макрина*, *Марина*, *Марія*, *Марфа*, *Наталія*. У жіночому іменнику відбуваються зміни щодо поширеності жіночих імен, оскільки групу частотних вперше сформували оніми, які у попередні роки функціювали як одиничні вживання. Поповнився іменник 1786 року також новими для локальної системи іменами *Макрина* та *Стефанида*.

Кількість новонароджених зросла у 1787 році – зафіксовано 104 особи (чоловічої статі – 49, жіночої – 55). При іменуванні різної кількості хлопчиків і дівчаток використано однакову кількість імен – по 23 оніми. Метрична документація за цей рік фіксує такі чоловічі імена: найпоширеніший онім *Іоаннъ* (10), який залишався популярним, частотні імена *Василій* (4), *Феодоръ* (4), *Афанасій* (3), *Алексей* (3), *Андрей* (3), *Антоній* (2), *Йосифъ* (2), яке вперше поповнило склад іменної системи м. Олександрівськ, *Петръ* (2), *Трофимъ* (2) та одиничні вживання імен *Евдокимъ*, *Евфимій*, *Емельянъ*, *Захарій*, *Яковъ*, *Илия*, *Константинъ*, *Макарій*, *Митрофанъ*, *Никита*, *Павель*, *Прокопій*, *Симеонъ*, *Тимофей*. З кожним роком іменник посаду поповнювався новими чоловічими

іменами, які раніше не були зазначені у метричних записах, *Евдокимъ, Емельянъ, Захарій, Митрофанъ*.

Жіночі імена, зафіксовані у метриці 1787 року, формують наступні групи: найпоширеніші *Параскева* (10), що вперше стало популярним серед місцевих мешканців, *Анастасія* (6) та *Марія* (6); частотні імена *Анна* (4), *Дарія* (3), *Евдокия* (3), *Марфа* (3), *Ирина* (2), *Матрона* (2), *Наталія* (2), *Татіяна* (2); одиничні вживання імен *Агафія, Агрипина, Александра, Екатерина, Елена, Ефросинія, Ксенія, Пелагея, Стефанида*, з-поміж яких зафіксовано рідкісні для іменної системи Олександрівського посаду оніми *Иулияния, Иустина* та *Феодосія*. Зазначимо, що в жіночому іменнику цього року спостерігаємо ті ж імена, що і в попередні роки, однак простежується чітка зміна кількості носіїв того чи того імені, відповідно можемо стверджувати про явище міграції імен з різних груп онімів за частотністю використання. Яскравим прикладом такого переміщення є статус імені *Параскева*, яке вперше в локальному іменнику з'явилося в 1780 році, протягом наступних п'яти років мало то одиничне вживання, то зникало, а в 1787 році стало популярним.

У 1788 році народилося 48 дітей (чоловічої статі – 23, жіночої статі – 25). Для найменування новонароджених хлопчиків використано 19 імен: частотні – *Михаиль* (3), *Симеонъ* (2), *Феодоръ* (2), одиничні оніми *Андрей, Артемъ, Василий, Давидъ, Димитрій, Евфимій, Іоаннъ, Йосифъ, Карпъ, Матфей, Николай, Онуфрій, Петръ, Тимофей, Филиппъ, Фома*. Серед зареєстрованих у метриці імен вперше використано оніми *Артемъ, Давидъ, Карпъ, Онуфрій, Фома*, що якісно розширили чоловічий іменник посаду.

Серед жіночих імен зафіксовано 14 онімів: найпоширеніше ім'я – *Татіяна* (5), частотні імена – *Александра* (3), *Меланія* (3), *Пелагія* (3), одиничні оніми – *Варвара, Васса, Дарія, Евгения, Екатерина, Елена, Марія, Матрона, Наталія, Феодосія*. Зазначені імена *Александра, Меланія, Пелагія* (по 3 фіксації) зберегли свої позиції щодо частотності використання для називання дівчаток у порівнянні з іншими роками. Уперше в метрику внесено новонароджену з ім'ям

Вера (слов.: запозичене із ст.-сл., де з'явилося як калька з гр. імені *Pistis*; від *pistis* – 'віра') [159, с. 125].

Метрична документація за 1789 рік засвідчила 55 новонароджених (чоловічої статі – 20, жіночої статі – 35). Чоловічих імен метрична документація фіксує 15, серед яких частотними залишаються *Іоаннъ* (3 фіксації), *Гавриилъ*, *Павелъ* та *Феодоръ* (по 2 фіксації). Імена *Афанасій*, *Георгій*, *Григорій*, *Леонтій*, *Симеонъ*, *Трофимъ* та *Филиппъ* мають по одній фіксації. Локальний іменник розширився шляхом появи рідкісних для цієї системи чоловічих імен *Авраамъ*, *Евтихій*, *Пантелеймоній*, *Терентій*.

Жіночих імен, використаних у 1789 році для іменування 35 народжених у посаді дівчаток, зафіксовано 18, з-поміж яких найбільш поширеними були оніми *Параскева* (3)/*Параскевия* (2), як і в 1784 році, та *Ксенія* (5), як і в 1785 році; частотними іменами були *Евдокія* (4), *Акилина* (3), *Марія* (3), *Матрона* (3); одиничні вживання мали оніми *Агафія*, *Агрипина*, *Александра*, *Васса*, *Евфросинія*, *Екатерина*, *Марфа*, *Наталія*, *Нина*, *Пелагея*, *Феодосія*. Локальний іменник поповнився шляхом входження до його системи оніма *Глиkerія*, а також вперше розширився за рахунок запозичення одиниці з іноземної іменної системи, що стало можливим у зв'язку з розширенням етнічного складу населення посаду. Метрична книга за 1789 рік фіксує рідкісне ім'я *Нина* – грузин.; можливо від гр. *Ninos* – Нін – ім'я легендарного засновника Ассирійської держави, чоловіка Семіраміди, і назва столиці Ассирії [159, с. 166].

У 1790 році в місті народилося 39 дітей (чоловічої статі – 20, жіночої статі – 19). Чоловічий іменник склали 14 імен: найпоширенішим було ім'я *Іоаннъ* (6), частотність вживання якого у попередні роки з моменту появи в іменнику хоч і коливалася, але вирізнялася значною кількістю носіїв. Метрична книга за 1790 рік фіксує по одному використанню імен *Александръ*, *Андрей*, *Антонъ*, *Евтихій*, *Іосифъ*, *Максимъ*, *Петръ*, *Симеонъ*, *Феодоръ*. Чоловічий іменник поповнився рідкісними для локальної системи цього року церковними іменами *Даміанъ*, *Диомидъ*, *Лука*, *Прокофій*, *Ярмилъ*.

Жіночих імен, використаних у 1790 році для іменування 19 народжених у посаді дівчаток, зафіксовано 13, серед яких частотні імена *Анна* (4), *Елена* (2), *Ірина* (2), *Стефанида* (2), та одиничні вживання імен *Акилина*, *Анастасія*, *Евдокия*, *Евфросинія*, *Ксенія*, *Марфа*, *Меланія*, *Параскева*, *Татіяна*, що фіксувалися у метриках попередніх років.

У 1791 році на території Олександрівського посаду народилося усього 19 дітей (чоловічої статі – 9, жіночої статті – 10), у зв'язку з чим у метричній книзі за вказаний рік зафіксовано обмежений список імен. Для іменування 9 хлопчиків використано 8 чоловічих імен: частотне *Григорій* (2) та одиничні *Диомид*, *Дмитрій*, *Іяков*, *Трофим*, *Феодор*, *Филипп*. Вперше до локального іменника потрапив онім *Елисей*. Жіночі імена представлені частотними *Марія* (3), *Анна* (2) та одиничними вживаннями онімів *Акилина*, *Елена*, *Пелагия*, *Софія*, *Стефанида*. Список жіночих імен цього року характеризується відсутністю нових онімів.

У 1792 році згідно з даними метрики народилося 44 дитини (чоловічої статті – 20, жіночої статті – 24). Для іменування 20 новонароджених хлопчиків використано 9 чоловічих імен, серед яких групу частотних утворюють *Григорій* (4), *Михаил* (4), *Даниил* (2), *Николай* (3), *Захарий* (2), *Даміян* (2), одиничними вживаннями вирізнялися імена *Емелян*, *Матфей* та *Сергий*, яке вперше поповнило склад локальної іменної системи.

Аналіз метрики за 1792 рік дав можливість зафіксувати 12 жіночих імен, використаних для іменування 24 новонароджених дівчаток, серед яких частотними онімами були *Агафія* (3), *Анастасія* (3), *Анна* (3), *Васса* (3), *Домникия* (2), *Евфросинія* (2), *Любов* (2), *Марфа* (2), та одиничними у вживанні іменами були *Наталя*, *Стефанида*, *Уліяна*. Іменник Олександрівського посаду в цей рік поповнився новим онімом *Фекла*, утворене від грецьких слів *theos* – 'Бог' і *kleos* – 'слава' [159, с. 184].

Метрична книга за 1793 рік засвідчує народження 27 дітей (чоловічої статті – 16, жіночої статті – 11). Чоловічий іменник налічує 10 онімів, серед яких три частотні імені – *Василий* (3), *Александр* (3), *Іоан* (3) та одиничні вживання

імен *Артемий, Григорий, Даміян, Іосиф, Симеон, Петр, Роман*. Для іменування 11 новонароджених дівчаток використано всього 4 імені – *Анастасія* (4), *Елена* (3), *Марія* (2), *Надежда* (2), які за кількістю носіїв є досить частотними у межах як досліджуваного року, так і в межах попередніх років.

1794 року в Олександрівському посаді народилося усього 12 дітей (чоловічої статті – 6, жіночої статті – 6). Метрика за вказаний рік фіксує використання усього 4 імені для називання 6 хлопчиків, з-поміж яких один частотний онім *Василий* (3), та одиничні використання імен *Афанасий, Павел*, а також *Лаврентий*, яке вперше ввійшло до складу місцевого іменника. Жіночі імена в метриці за 1794 рік представлені лише двома частотними іменами *Матрона* (3) та *Меланія* (3).

Метрична документація за 1795 рік засвідчила народження 22 дітей (чоловічої статті – 13, жіночої статті – 9). Для називання новонароджених хлопчиків використано 6 імен: *Авраам* (2), *Андрей* (3), *Антоний* (3), *Емеліян* (2), *Феодор* (2), серед яких усі зафіксовані оніми входять до групи частотних. Уперше іменну систему Олександрівського посаду поповнив онім *Онисимъ*, від гр. *anysis* – 'виконання, завершення' [159, с. 86].

Жіночі імена, використані для називання 9 новонароджених, вирізняються сталістю використання та зафіксовані й у попередні роки: групу частотних імен формують два оніми – *Анастасія* (2) та *Ксенія* (2), одиничні використання мають *Дарія, Евфросинія, Матрона, Софія, Татіяна*.

У 1796 році кількість новонароджених збільшилася. Згідно з даними метричної документації народилося 26 дітей (чоловічої статті – 14, жіночої статті – 12). Чоловічий іменник становили 12 онімів, з-поміж яких лише одне частотне ім'я – *Василий* (3), та одиничні використання імен *Авраам, Иоан, Матфей, Никифор, Онуфрий, Петр, Прокопий, Стефан, Феодосий, Филип*. Локальний іменник поповнився новими онімами *Лев*. Репертуар жіночих імен у цей рік теж був досить широким, для називання 12 народжених у посаді дівчаток використано 9 імен, з яких лише два частотні – *Ксенія* (2) та *Марія* (3), а також

одиничні вживання онімів *Агрипина, Евдокия, Матрона, Меланья, Пелагия, Стефанида, Татияна*, що були зафіксовані в попередні роки.

Метрична документація за 1797 рік засвідчила 33 новонароджені дитини (чоловічої статті – 17, жіночої статті – 16). Для називання 17 хлопчиків було використано 13 імен, з-поміж яких лише три частотні оніми – *Александр (3), Михаил (2), та Феодор (2)*, та одиничні використання протягом аналізованого року імен *Алексий, Афанасий, Иоким, Лев, Лука, Максим, Никифор, Сампсон, Филип*, серед яких ім'я *Евстигний* вперше вписано до метрики Свято-Покровської церкви. Жіночі імена представлені в метриці за 1797 рік лише 10 онімами, серед яких 4 частотні – *Анастасия (3), Татияна (3), Ксения (2) та Екатерина (2)*, а також одиничні вживання імен *Дария, Елена, Елисавета, Макрина, Марина, Марфа*.

У 1798 році народилося 27 дітей (чоловічої статті – 15, жіночої статті – 12). Чоловічий іменник становить 12 імен, з-поміж яких до групи частотних входить лише три імені – *Антон (2), Василий (2) і Павел (2)*, групу одиничних за вживанням імен складають *Гавриил, Иоанн, Лука, Никифор, Онуфрий, Сампсон, Трофимъ*, серед яких оніми *Ефремъ та Миронъ* вперше поповнили локальний іменник. Жіночі імена представлені частотними *Анна (3), Агафия (2), Татияна (2)*, та одиничними онімами *Ефросиния, Мария, Матрона, Пелагия, Устиния*.

1799 року кількість новонароджених, у порівнянні з попереднім роком, значно збільшилася. Згідно з даними метричної документації народилося 72 дитини (чоловічої статті – 33, жіночої статті – 39). Чоловічий іменник утворили 17 імен: найпоширенішими були імена *Александр (6), Анатолий (5)*, яке вперше ввійшло до локального іменника, частотними – *Андрей (4), Михаил (3), Павел (3)*, одиничним використанням в метриці за вказаний рік позначилися *Афанасий, Евтихий, Захарий, Илия, Ияков, Йосиф, Мирон, Петр, Тихон, Трофим, Феодор*. Іменник Олександрівська поповнився новим онімом *Марко*. Жіночі імена 1799 року в порівнянні з чоловічими характеризуються використання меншої кількості одиниць для називання більшої кількості дітей, серед яких

зафіксовано три найпоширеніші в цей рік імені – *Екатерина* (10), яке за кількістю носіїв зараховуємо до популярних, *Александра* (7) та *Дарія* (6); до групи частотних зараховано імена *Акилина* (4), *Евфросинія* (4), *Марфа* (4), *Феодосія* (4).

Отже, перший хронологічний зріз характеризується появою іменної системи такого адміністративного утворення, як Олександрівськ, поступовим його формуванням та розширенням, що простежується у збільшенні кількості народжених дітей, а тому й появою нових особових імен у складі локальної іменної системи (1774 – 1799 рр.). Іменник цього хронологічного зрізу становили 59 унікальних імен (30 чоловічих, 29 жіночих), використання більшості з яких пояснюється релігійним чинником – православним віросповіданням місцевих жителів, а тому вибором імен з християнського іменника, поодинокі рідкісні імена у цьому зрізі проникли в локальну іменну систему з появою на території посаду представників інших етносів.

Другий (II) хронологічний зріз (1800 р.) позначився ліквідацією через непотрібність головних фортець Дніпровської лінії та зміною адміністративної підпорядкованості Олександрівського посаду, коли він став повітовим містом Катеринославської губернії.

Відповідно до відомостей метричної книги за 1800 рік у місті народилося 67 дітей (чоловічої статі – 45, жіночої статі – 22). Чоловічий іменник становили 30 імен: *Іоаннъ*, *Василій*, *Тимофей*, *Феодоръ*, *Герасимъ*, *Иля*, *Афанасій*, *Григорій*, *Даміанъ*, *Димитрій*, *Евтихій*, *Захарій*, *Яковъ*, *Исидоръ*, *Константинъ*, *Леонтій*, *Лука*, *Максимъ*, *Марко*, *Миронъ*, *Михаїлъ*, *Несторъ*, *Никита*, *Пантиліймонъ*, *Петръ*, *Самсонъ*, *Стефанъ*, *Тихонъ*, *Трофимъ*. Найпоширеніше зафіксоване ім'я для новонароджених хлопчиків у цей рік – *Іоаннъ* (5 фіксацій), частотними іменами були *Василій* (4 фіксації), *Тимофей* та *Феодор* (по 3 фіксації), *Герасимъ* та *Иля* (по 2 фіксації), решта імен засвідчені по одній фіксації. Крім того, додалися іменник поповнився “новими” іменами – *Исидоръ*, *Лукьянъ*, *Несторъ*, *Самсонъ*, не зафіксованими в попередньому зрізі.

Для народжених на території міста у 1800 році 22 дівчаток використано 17 імен: *Анна, Марина, Матрона, Надежда, Наталія, Агафія, Агрипина, Ангелина, Василиса, Дарія, Евдокія, Евфросинія, Параскева, Соломія, Стефанида, Оекла*. У вказаному хронологічному зрізі виділено лише групу частотних імен – *Анна, Марина, Матрона, Надежда, Наталія* (по 2 фіксації), решта імен зафіксовані в одиничному вживанні. Репертуар жіночого іменника поповнився іменами *Ангелина* та *Соломія*, які вперше зафіксовано в досліджуваній локальній системі онімів.

Потрібно зазначити, що в межах десятиліття з 1800 по 1809 роки (антропонімікон міста Олександрівськ значно розширився, до активного вжитку входять такі імена, яких не було у попередньому часовому зрізі. У вказаному десятилітті зафіксовано такі нові чоловічі імена: *Амвросій, Аркадій, Арсеній, Власъ, Дионисий, Евгений, Евдокій, Емеліанъ, Зиновій, Иоакимъ, Каленикъ, Карпо, Кліментъ, Конанъ, Ларіонъ, Логвинъ, Макаръ, Панасъ, Поликартъ, Савостьянъ, Свиридъ, Серафимъ, Фотиній*. Метрики II хронологічного зрізу вперше фіксують слов'янські імена-композиції *Маковей, Мичеславъ*. Жіночий іменник збагатився іменами *Акулина, Ефимія, Епистемія, Настасія, Содомія, Февронія, Харитина*.

Отже, другий хронологічний зріз характеризується появою нових імен, яких не було в попередньому хронологічному зрізі, вибір яких зумовлений винятково релігійним чинником – наявністю імен у православній традиції називання.

У третьому (III) хронологічному зрізі (1810 р.) було народжено 157 дітей (чоловічої статі – 74, жіночої статі – 83). Чоловічий іменник цього зрізу утворили 39 онімів. Найбільш поширене зафіксоване у метриці за цей рік ім'я – *Іоаннъ* (9 фіксацій), частотними, у порівнянні з іншими зрізами, залишалися чоловічі імена *Андрей, Василій, Григорій, Павелъ, Петръ, Лука, Максимъ, Романъ, Феодоръ, Филиппъ* (по 3 фіксації). Рідкісними при називанні новонароджених дітей цього хронологічного зрізу були імена *Антоній, Аркадій, Афанасій, Гордій, Даниилъ, Елисей, Іосифъ, Кирилъ, Кліментъ, Конанъ, Константинъ, Маковей, Матфей*,

Мичеславъ, Николай, Пантилеймонъ, Прокопъ, Самуиль, Симеонъ, Терентій, Тимофей, Тихонъ, Трофимъ, Фома (по 1 фіксації). Слід зазначити, що Олександрівський іменник поповнився слов'янським онімом *Вячеславъ*, а також православними *Порфирий, Спиридонъ, Харитонъ*, які у попередніх зрізах взагалі не використовувалися.

Для іменування 83 народжених на території міста дівчаток метрична документація фіксує 26 імен. У вказаному хронологічному зрізі найпоширенішими стають імена *Марія* (11 фіксацій), яке за кількістю носіїв відносимо до популярних, та *Анна* (8 фіксацій). Групу частотних формують імена *Агафія, Агрипина, Антонина, Домникія, Евдокія, Евфимія, Елена, Матрона, Параскева та Татіана* (по 4 фіксації); *Акулина, Александра, Васса, Евгения, Екатерина, Ирина, Марфа, Марина, Наталія, Пелагея* (по 2 фіксації). Особові імена *Анастасія, Варвара, Софія, Стефанида* (по 1 фіксації) рідше стали вживатися в цей час і створюють іменну периферію III хронологічного зрізу.

Протягом 1810 – 1819 рр. локальна іменна система поповнилася низкою чоловічих та жіночих імен, вживання яких не зафіксовано в попередніх хронологічних зрізах. До групи “нових” в олександрівському іменнику відносимо чоловічі імена: *Аганітъ, Адамъ, Анатолій, Артемонъ, Варфоломей, Дементій, Евсей, Евстратъ, Еремій, Иларионъ, Исаакъ, Касянъ, Ксенофонтъ, Леонидъ, Мефодій, Мойсей, Назарій, Никаноръ, Сазонъ, Тарасъ, Феодотъ, Феофанъ, Харлампій*, з-поміж яких рідкісні для локального іменника досліджуваного періоду чоловічі оніми, використання яких засвідчено лише в цьому хронологічному зрізі: *Диомідъ, Іона, Йовъ, Иродианъ, Корней, Лендій, Мартинъ, Охримъ, Пилипъ, Потапъ, Радионъ, Сильвестръ, Фока*; жіночі – *Анисиа, Антоніа, Лукія, Маріанна, Олимпиада, Ольга, Феодота, Фотина, Христина*. У цей період в іменнику м. Олександрівська вперше фіксуємо слов'янське ім'я *Борисъ* [159, с. 43].

Четвертий (IV) хронологічний зріз (1820 р.) характеризується зростанням населення м. Олександрівськ. У цей рік народилося 155 осіб (чоловічої статі – 74, жіночої статі – 81). Іменник, відповідно до метричних записів, складався із 32

чоловічих та 30 жіночих імен. Репертуар чоловічих імен містян представлений трьома групами за кількістю носіїв: найпоширеніші імена *Яковъ* (12), яке за кількістю носіїв відносимо до популярних імен, *Іоаннъ* (6), *Григорій*, *Петръ* (по 5 фіксацій), частотними іменами були *Тимофей* (4), *Павель*, *Самуїль*, *Феодоръ* (по 3 фіксації), *Василій*, *Даміанъ*, *Лука*, *Мойсей*, *Назарій*, *Самсонъ*, *Федотъ*, *Харитонъ*, *Харлампій* (по 2 фіксації). До групи одиничних імен відносимо такі: *Амвросій*, *Андрій*, *Владимиръ*, *Евтихій*, *Еміліанъ*, *Карпъ*, *Кирилъ*, *Константинъ*, *Леонтій*, *Максимъ*, *Михаїль*, *Пантилемонъ*, *Сазонъ*, *Симеонъ*, *Трофимъ* (по 1 фіксації). У зіставленні з попередніми зрізами локальний іменник дещо змінився. Частотне в перших трьох зрізах ім'я *Іоаннъ* залишається поширеним для називання і в IV хронологічному зрізі та має 6 фіксацій, частотне, але не дуже поширене в попередні роки ім'я *Яковъ* набуває популярності у вказаному зрізі (12 фіксацій). Уперше в метричних записах 1820 року з'являється слов'янське ім'я-комполит *Владимиръ*.

Метрична документація за 1820 р. фіксує використання 30 імен для іменування 81 новонародженої на території міста дівчинки. Фактично найбільш поширеними залишаються імена, зафіксовані в попередніх зрізах: *Марія* (10), яке за кількістю носіїв відносимо до популярних, *Анна*, *Параскева* (по 9 фіксацій), *Дарія*, *Евдокія*, *Ксенія*, *Марфа* (по 5 фіксацій). Рідше для називання дітей у 1820 р. використано імена *Агрипина*, *Александра*, *Анастасія*, *Антоніна*, *Екатерина*, *Іустина*, *Наталія*, *Пелагея*, *Татіана*, *Феодосія* (по 2 фіксації). Маловживаними у IV хронологічному зрізі були імена *Варвара*, *Василиса*, *Гликерія*, *Елисавета*, *Ефросина*, *Ірина*, *Іуліана*, *Лукія*, *Софія*, *Устина*, *Феодора* (по 1 фіксації). Крім того, додалося два імені, які раніше не функціювали в іменнику м. Олександрівськ – *Серафима*, *Сосанна*.

У період з 1820 до 1829 рр. локальний іменник поповнився новими іменами: чоловічими – *Акакій*, *Ананій*, *Варлаамъ*, *Елиазаръ*, *Киприанъ*, *Лазаръ*, *Мануїль*, *Маркель*, *Панкратій*, *Савелій*, *Силь*, *Феофілактъ*, *Филимонъ*, *Христофоръ*, серед яких імена *Андріанъ*, *Гапонъ*, *Егорій*, *Іуліанъ*, *Кирикъ*, *Кузьма*, *Пахомъ*, *Пимень*, *Флоръ*, зафіксовано лише в метриках IV

хронологічного зрізу та більше в досліджуваний період не фіксуються, а також жіночими іменами – *Агата, Аглая, Афанасія, Мавра, Соломонида*, з-поміж яких імена *Аксинія, Анісія, Мокрина, Улита, Фаїна, Хівронія* більше не зафіксовано в жодному хронологічному зрізі досліджуваного періоду.

У п'ятому (V) хронологічному зрізі (1830 р.) новонароджених було 125 осіб (чоловічої статі – 66, жіночої – 59). Метрична документація фіксує використання 30 чоловічих імен для іменування 66 новонароджених, серед яких найпоширенішим залишається онім *Іоаннъ* (8 фіксацій), частотними в порівнянні з попередніми зрізами залишаються імена *Василій, Гавриль, Григорій, Михайль, Павель, Петръ* (по 4 фіксації). Імена *Аверкій, Агафоникъ, Андріанъ, Александръ, Алексей, Антоній, Арсеній, Ганітъ, Герасимъ, Димитрій, Евсей, Евстратъ, Евфимій, Илларионъ, Леонтій, Логвинъ, Макарь, Мануїль, Маркъ, Наумъ, Никита, Николай, Панкратій, Панасъ, Поликарпъ, Сидоръ, Феодоръ, Феофилактъ, Филиппъ* у цьому зрізі мають по одній фіксації, а ім'я *Кононъ* (1) відсутнє в інших хронологічних зрізах.

Для називання 59 новонароджених дівчаток використано 30 імен. Найпоширенішими іменами в цей період були *Анна* та *Марія* (6), частотними залишалися імена *Агафія, Дарія, Ефросинія, Ксенія, Татіяна* (по 4 фіксації), *Параскева* (3), *Анастасія, Акилина, Матрона, Наталія, Софія, Стефанида* (по 2 фіксації). Одиначне вживання в метриці мали такі імена: *Агата, Аганія, Аглая, Агрипина, Александра, Ангелина, Варвара, Глікерія, Ефимия, Іустина, Ирина, Марина, Марфа, Пелагея, Соломія, Соломонида, Харитина*. Жіночий іменник докорінно не змінився, проте почав активно залучатися до процесу іменування новий онім – *Анисия*. У процесі аналізу імен указанного хронологічного зрізу засвідчена варіативність імені *Агафія ↔ Аганія*, що зумовлено, напевно, тим, що [ф] не властивий українській мові.

У період 1830 – 1839 рр. локальний іменник відрізняється від попередніх зрізів появою значної кількості нових чоловічих імен, не зафіксованих раніше: *Агафій/Аганій, Анастасій, Веніаминъ, Елеазаръ, Ефремъ, Іовъ, Иродіонъ, Мокій, Сила, Стратонъ, Титъ*, з-поміж яких наявні рідкісні для іменної системи

м. Олександрівськ оніми, які в інших хронологічних зрізах більше не зафіксовано: *Аврамій, Епіфанъ, Исай, Менарій, Никонъ, Онисифоръ, Парфеній, Саливонъ, Феоктистъ*; жіночі: *Евпраксія, Клеопатра, Маріамна, Неоніла, Сиклитикія, Фотія*, серед яких онім *Сусанна*, що в інших хронологічних зрізах більше не зафіксований.

Шостий (VI) хронологічний зріз (1840 р.) характеризується більшою кількістю народжених у місті дітей. У вказаному зрізі новонароджених було 155, з них чоловічої статі – 84, жіночої статі – 71. Для 84 хлопчиків використано 42 імені. Поширеними залишалися імена *Іоаннъ та Григорій* (по 7 фіксацій), панівні позиції зберігають також імена *Александръ, Василій, Даниїль, Михаїль, Павель, Петръ, Симеонъ* (по 4 фіксації). Рідше стали використовувати імена *Антоній, Гавріїль, Стефанъ, Филипъ* (по 3 фіксації). По одній фіксації мають імена *Агафій, Анастасій, Аркадій, Афанасій, Даміанъ, Евсей, Евфимій, Еремій, Ефремъ, Захарій, Игнатій, Кодратъ, Косма, Левъ, Леонтій, Максимъ, Маркъ, Мокій, Никифоръ, Николай, Савва, Самуїль, Сергій, Сила, Тимофей, Титъ, Феодоръ, Фома, Яковъ*. Іменник поповнився лише двома онімами *Власій, Іоакимъ*, використання яких в наступних зрізах не зафіксовано.

Жіночий іменник цього зрізу докорінно не змінився. Для називання 71 новонародженої дівчинки містяни використали 37 імен. Хоч у кількісному плані репертуар жіночих імен цього зрізу коротший, ніж чоловічий, але поширеними та функційно активними залишилися імена, зафіксовані в попередніх зрізах – *Марія та Анна* (по 8 фіксацій). Частотними при називанні дітей залишилися імена *Александра, Анастасія, Евдокія, Марфа, Параскева* (по 4 фіксації); *Ирина, Наталія, Софія, Татіана, Феодосія* (по 2 фіксації). По одній фіксації у метричних записах VI хронологічного зрізу мали імена *Акилина, Варвара*, слов'янське ім'я *Вера, Домнікія, Евгенія, Евпраксія, Евфросина, Катерина, Елена, Ефимія, Іуліанія, Клеопатра, Мавра, Макрина, Маріамна, Неоніла, Олимпиада, Пелагія, Сиклитикія, Соломонида, Степанида, Февронія, Фекла, Феодорія, Хотина, Харитина*. Поповнив вказаний хронологічний зріз онім *Соломонія* (1), який більше не зафіксовано в інших зрізах.

За період шостого хронологічного зрізу (1840 – 1849 рр.) до іменника вперше додалися три чоловічі церковні імені: *Лавръ, Лукіянъ, Стратигъ*. Серед рідкісних імен, які більше не зафіксовано в жодному хронологічному зрізі досліджуваного періоду, встановлено такі: *Автономъ, Агей, Вавиль, Галактіонъ, Германъ, Дорофей, Евтропій, Ипатій, Иполлитъ, Максимилианъ, Полуектъ, Софроній, Фаддей*. У жіночому іменнику вперше з'явилися імена *Анфиса, Зиновія*, використання яких в інших хронологічних зрізах більше не зафіксовано, – *Векла, Маріамъ, Сиклифінія*.

Сьомий (VII) хронологічний зріз (1850 р.) вирізняються зростаючою кількістю народжених дітей, що вплинуло на збільшення одиниць в локальному іменнику. У сьомому хронологічному зрізі народилося 185 дітей (чоловічої статі – 100, жіночої статі – 85). Чоловічий іменник (41 ім'я) у порівнянні з попередніми зрізами за якісним складом не змінився, зафіксовано лише зміну в кількості фіксацій імен. Не втрачають перших позицій імена *Іоаннь (8), Василій, Стефанъ* (по 7 фіксацій); *Григорій, Ларіонъ, Левъ, Михайль, Феодоръ* (по 5 фіксацій); *Леонтій, Петръ, Симеонъ* (по 4 фіксації); *Андрей, Димитрій* (по 3 фіксації); *Лавръ, Никифоръ, Николай, Савва, Гаврииль, Терентій, Яковъ* (по 2 фіксації). По одній фіксації мали імена *Ананій, Афанасій, Варлаамъ, Владимиръ, Герасимъ, Дементій, Діонісій, Евгений, Ефимій, Гнатъ, Илья, Картъ, Исидоръ, Кирилъ, Косьма, Лука, Максимъ, Матвей, Назаръ, Поликартъ, Филиппъ*.

У VII хронологічному зрізі встановлено 33 унікальних імені, використаних для називання 85 новонароджених дівчаток. Найбільш поширеними, як і в попередніх зрізах, залишалися імена *Марія (15)*, яке за кількістю носіїв відносимо до популярних, *Анна (9), Наталія (7)* та *Ефросинія (5)*. Частотними в сьомому хронологічному зрізі залишилися імена *Евдокія, Татіана, Феодора (4); Анастасія, Катерина, Матрона (3); Дарія, Елена, Ирина, Марина, Феодосія (2)*. По одній фіксації в метричній документації мали імена *Агафія, Агрипина, Александра, Васса, Евфимія, Ксенія, Лукія, Меланія, Надежда, Ольга*.

Період восьмого (VIII) хронологічного зрізу (1860 р.) характеризується збільшенням населення. У місті Олександрівськ відкривається повітове

училище, пансіон для шляхетних дівчат. В усіх навчальних закладах повітового центру навчалось лише 113 учнів. У цьому році народилося 192 дітей (чоловічої статі – 90, жіночої – 102). Для 90 зареєстрованих хлопчиків використано 46 імен. Протягом семи хронологічних зрізів найуживанішими залишаються імена *Іоаннъ* (12), *Василій* (6), *Григорій*, *Павель*, *Петръ*, *Стефанъ* (4), *Алексей*, *Герасимъ*, *Димитрій*, *Игнатъ*, *Карпъ*, *Никаноръ* (3), *Александръ*, *Владимиръ*. *Константинъ*, *Филиппъ* (2). По одній фіксації мали імена *Анисимъ*, *Андрей*, *Гавриилъ*, *Георгій*, *Евдокимъ*, *Елисей*, *Захарій*, *Игнатій*, *Исидоръ*, *Іовъ*, *Кодратъ*, *Макарій*, *Мефодій*, *Никита*, *Никифоръ*, *Николай*, *Наумъ*, *Онуфрій*, *Романъ*, *Савва*, *Сила*, *Тимофей*, *Тихонъ*, *Устинъ*, *Феодосій*. Додалися нові імена: *Елизаръ*, *Калистратъ*, *Мина*, *Платонъ* і *Харітоній*, які більше не фіксувалися в метриках Свято-Покровської церкви.

На найменування новонароджених дівчаток (102) припадає 40 імен. До найпоширеніших належать імена: *Марія* (13), *Анна*, *Параскева* (10), *Елена* (6), *Евдокія* (5); групу частотних формують імена *Ксенія*, *Марфа* (4); *Агрипина*, *Анастасія*, *Дарія*, *Екатерина* (3); *Акилина*, *Александра*, *Васса*, *Лукія*, *Наталія*, *Неоніла*, *Пелагія*, *Татіана*, *Фекла*, *Феодосія* (2). По одній фіксації мають імена *Агафія*, *Афанасія*, *Варвара*, *Василисса*, *Вера*, *Гликерія*, *Евфросинія*, *Елисавета*, *Ефимія*, *Мавра*, *Олімпіада*, *Ольга*, *Уліана*, *Улітта*, *Θеодора*, *Хрыстина*. Іменник м. Олександрівськ поповнили ряд нових імен – *Валентина*, *Лідія* та онім *Секлетина*, який в інших хронологічних зрізах не зафіксовано. Слід зазначити, що імена *Марія*, *Анна*, *Параскева* залишалися популярними.

У 1870 році (дев'ятий (IX) хронологічний зріз) місто Олександрівськ поступово перетворювалося в центр сільськогосподарського машинобудування. Урбанізаційним процесам у цей період сприяло будівництво залізниці, що призвело до помітного зростання кількості населення та частих контактів містян з представниками інших етносів. Метрика 1870 року фіксує 211 новонароджених (чоловічої статі – 108, жіночої статі – 103). Для іменування хлопчиків використано 46 імен. В іменнику міста Олександрівськ у цей період поширеними були імена: *Михаилъ* (12), який за кількістю носіїв відносимо до популярних,

Іоаннъ, Василій (по 8 фіксацій), *Григорій, Петръ, Федоръ* (по 5 фіксацій); частотними залишаються імена *Даміанъ, Яковъ* (по 4 фіксації), *Андрей, Андріанъ, Максимъ, Павель, Прокофій, Терентій* (по 3 фіксації), *Алексей, Киприанъ, Кирилъ, Сергій, Симеонъ, Спиридонъ, Стефанъ* (по 2 фіксації). По одній фіксації мають імена: *Александръ, Антоній, Георгій, Даниїлъ, Евгений, Евсей, Емельянъ, Игнатій, Ларіонъ, Ілія, Исидоръ, Каленикъ, Кодратъ, Маркъ, Миронъ, Никифоръ, Поликарпъ, Савва, Филиппъ*. Локальна іменна система IX хронологічного зрізу розширилася за рахунок нових чоловічих імен: *Маркель, Родіонъ*, а також рідкісних для іменника Олександрівська імен *Вікентій, Иссакий, Орестъ*, які в інших хронологічних зрізах не зафіксовано і вживання яких складно пояснити традиційним православним іменословом.

Метрична документація 1870 р. фіксує 103 новонароджені дівчини, для іменування яких використано 36 жіночих імен. Найбільш частотні оніми: *Евдокія* (10), яке за кількістю носіїв відносимо до популярних імен, *Анна, Марія* (по 7 фіксацій), *Акилина, Матрона* (по 6 фіксацій), *Параскева* (5); до групи частотних імен вказаного зрізу відносимо оніми *Елена, Ксенія, Наталія* (по 4 фіксації), *Варвара, Дарія, Екатерина, Ирина, Марфа, Пелагія, Татіана, Уліянія, Феодора* (по 3 фіксації); *Меланія, Надежда, Настасія, Ольга, Фекла* (по 2 фіксації). Імена *Агафія, Агрипина, Васса, Евфросинія, Зиновія, Клавдія, Марина, Неоніла, Феодосія, Харитына* в метриці за цей рік зафіксовані в одиничному використанні. До складу олександрівської іменної системи додано нові імені, які не характерні для місцевого антропонімікону: *Аріадна, Ларисса*, використання яких не можна пояснити православною традицією, а також рідкісне для локального іменника ім'я *Епистимія*. Рідкісні імена *Аріадна, Епистимія* та *Ларисса/Лариса*, що не зафіксовані в інших хронологічних зрізах.

Десятий (X) хронологічний зріз (1880 р.) вирізняється відкриттям у місті Олександрівськ заводів сільськогосподарського машинобудування, серед яких завод Я. Бадовського, завод Леппа і Вальмана, що позначилося на зростанні населення міста, що репрезентовано в метричній документації. Відповідно до записів 1880 року народилося 378 дітей (чоловічої статі – 210, жіночої статі –

167). Іменник указаного зрізу дещо відрізняється від попередніх хронологічних зрізів у кількісному та якісному складі. Для іменування 210 хлопчиків використано 55 імен, серед яких найпоширенішими були *Іоаннъ* (20), *Григорій* (16), *Василій* (11), які відносимо до популярних, а також *Михаилъ* (9), *Алексей*, *Андрей*, *Никита*, *Стефанъ*, *Трофимъ*, *Феодоръ* (по 8 фіксацій), *Димитрій* (7), *Александръ*, *Афанасій*, *Павель*, *Петръ* (по 6 фіксацій), *Сергій*, *Симеонъ*, *Яковъ* (по 5 фіксацій). Імена *Антоній*, *Владимиръ*, *Георгій*, *Іосифъ*, *Филиппъ* (по 4 фіксації), *Анатолій*, *Кирилъ*, *Пантелемонъ*, *Тарасій* (по 3 фіксації) становлять групу частотних імен у локальній системі вказаного хронологічного зрізу. Метрична документація 1880 року містить по одній фіксації імен *Борисъ*, *Гарасимъ*, *Евдокимъ*, *Емеліанъ*, *Епіфаній*, *Захарій*, *Зиновій*, *Ілія*, *Ісидоръ*, *Іоакимъ*, *Карпій*, *Кодратъ*, *Корнилій*, *Левъ*, *Леонідъ*, *Леонтій*, *Лука*, *Маркъ*, *Матвій*, *Поликарпъ*, *Романъ*, *Савва*, *Терентій*, *Тимофей*, *Тихонъ*, *Харитонъ*. У X хронологічному зрізі іменник м. Олександрівськ поповнився пропріативами *Авксентій*, *Аполінарій*, *Архипъ*.

Для називання 168 новонароджених дівчаток використано 52 оніми, серед яких незмінною залишалася перша п'ятірка поширених імен *Марія* (15), *Пелагія* (13), *Анна* (11), *Евдокія* (10), *Анастасія* (9), які відносимо до популярних. До групи частотних імен X хронологічного зрізу належать *Елена* (8), *Екатерина* (7), *Варвара*, *Наталія* (6), яким не поступаються у використанні оніми *Агрипина*, *Ірина* (по 5 фіксацій), *Акелина*, *Евфросинія*, *Ксенія*, *Лидія* (по 4 фіксації), *Александра*, *Меланія*, *Ольга*, *Параскева*, *Софія* (по 3 фіксації), *Агафія*, *Дарія*, *Елисавета*, *Лукія*, *Марина*, *Марфа*, *Матрона*, *Татіана*, *Фекла*, *Феодосія* (по 2 фіксації). До групи одиничних онімів належать *Антонина*, *Васса*, *Вера*, *Домнікія*, *Зиновія*, *Іуліана*, *Іустинія*, *Клавдія*, *Любовъ*, *Надежда*, *Февронія*, *Харитина*.

Жіночий іменник докорінно не змінився, проте додалися інші імена іншомовного походження: *Анфіса*, *Аполінарія*, *Зинаида*, *Калерія*, *Сиклитія*, *Феона*, *Юлія*, а також ім'я *Елеонора*, яке більше не фіксувалося в локальному іменнику. Уперше метрика Свято-Покровської церкви за 1880 рік репрезентує

використання слов'янського імені *Людмила*. Зафіксовано чоловічий та жіночий варіант імені *Аполінарій* ↔ *Аполінарія*.

У 90-ті роки XIX ст. (одинадцятий (XI) хронологічний зріз) створюється Олександрівська машинобудівна компанія, розпочинає роботу завод О. Циглера, а пізніше відкривається завод І. Кацена, які випускали сільськогосподарську техніку. За цей час м. Олександрівськ стало одним із центрів виробництва машинобудування на Півдні України, куди прибували спеціалісти з інших регіонів.

У 1890 р. народилося 635 дітей, з них хлопчиків – 306, дівчаток – 329. Для іменування новонароджених хлопчиків використано 62 імені, чоловічий іменник розширився, значно зросла й кількість носіїв одного імені. Уперше у складі найпоширеніших імен вирізняється значна група популярних онімів, з-поміж яких *Іоаннь* (44), *Василій* (20), *Николай* (19), *Андрей*, *Григорій* (17), *Александръ* (15), *Михаиль*, *Петръ* (по 13 фіксацій), *Георгій*, *Кирилль*, *Павель*, *Стефанъ*, *Феодоръ* (по 10 фіксацій), до найбільш поширених відносимо також оніми *Симеонъ* (8), *Алексей*, *Димитрій* (7), *Яковъ* (6), *Тимофей* (5). Меншою від попередньої за кількістю імен та носіїв є група частотних онімів: *Максимъ* (4), *Даниль*, *Илія*, *Косьма*, *Никита*, *Сергій*, *Трофимъ* (по 3 фіксації), *Захарій*, *Картъ*, *Лука*, *Макарій*, *Терентій*, *Филиппъ* (по 2 фіксації). По одній фіксації в метриці за 1880 р. мають імена *Афанасій*, *Борисъ*, *Веніамінъ*, *Даміанъ*, *Евгеній*, *Евстафій*, *Игнатій*, *Исидоръ*, *Іосифъ*, *Кодратъ*, *Ксенофонтъ*, *Левко*, *Леонидъ*, *Онисимъ*, *Пантелемонъ*, *Проконій*, *Савва*, *Феодосій*, *Феодотъ*, *Феофанъ*.

Чоловічий іменник поповнився новими онімами: *Валеріанъ*, *Ніфонтъ*, слов'янськими імена-композирами *Всеволодъ*, *Вячеславъ*, а також іменами *Вікторъ* та *Евламній*, які більше не зафіксовано в жодному хронологічному зрізі. Уперше в іменнику м. Олександрівськ з'явилися не характерні для православної традиції іменування чоловічі оніми, запозичені із західноєвропейської іменної системи *Андроникъ*, *Артуръ*, *Генріхъ*, імена з відносно прозорою семантикою *Смарагдъ* та *Философъ*, поява яких в локальній іменній системі пояснюється етнічною приналежністю батьків. Рідкісні імена *Андроникъ*, *Вячеславъ*, *Генріхъ*,

Евлампій, Ніфонтъ, які більше не зафіксовано в інших хронологічних зрізах олександрівського іменника.

Для іменування дівчаток (329) у метриці 1880 р. використано 51 ім'я. До групи найуживаніших зараховуємо оніми *Анна* (55), *Марія* (51), *Александра* (26), *Анастасія*, *Евдокія* (14), *Елена* (13), *Пелагія* (12), *Екатерина* (10), які відносимо до популярних імен, а також *Надежда*, *Параскева* (по 8 фіксацій), *Дарія*, *Марфа*, *Наталія* (по 7 фіксацій), *Елисавета*, *Ольга*, *Татіана* (по 6 фіксацій), *Акилина*, *Варвара*, *Евфросинія*, *Ірина* (по 5 фіксацій). Виділяємо також групу частотних імен: *Клавдія*, *Меланія*, *Феодосія* (по 4 фіксації), *Агафія*, *Зинаида*, *Іуліана*, *Лидія*, *Фекла* (по 3 фіксації), *Антонина*, *Вера*, *Домна*, *Марина*, *Неонила*, *Серафима*, *Софія*, *Стефанида*, *Феодора* (по 2 фіксації). Одиначну фіксацію у Свято-Покровській метриці за 1880 рік мали імена *Агрипина*, *Василисса*, *Гликерія*, *Зиновія*, *Любовь*, *Олимпиада*, *Таисія*. До іменника додалися нові імена *Зина*, *Зоя*, серед яких рідкісне *Августа*, *Захарія*, *Леоніда*, *Леонора*, *Феофанія*, які більше не зафіксовано в інших хронологічних зрізах. Зафіксовано чоловічий та жіночий варіант імені *Леонидъ* ↔ *Леоніда* та коротку форму імені *Зинаида* → *Зина* як офіційне.

Дванадцятий (XII) хронологічний зріз (1900 р.) характеризується значним зростом кількості місцевого населення, яке досягало на початку ХХ ст. до 19 тисяч. Місто Олександрівськ стало багатонаціональним, поряд з українцями проживали також євреї, росіяни, болгари, німці, вірмени та представники інших етносів. Усе це вплинуло на формування антропонімної системи міста.

У 1900 р. зареєстровано 489 новонароджених – 249 хлопчиків та 240 дівчаток. Для іменування чоловіків використано 43 імені. Порівняно з попередніми хронологічними зрізами антропонімну основу становлять раніше вживані імена. Не втрачають своєї популярності імена *Іоаннъ* (43), *Николай* (31), *Василій* (18), *Александръ* (13), *Петръ* (12), *Владимиръ*, *Георгій* (по 11 фіксацій), *Андрей*, *Константинъ* (по 10 фіксацій), поряд з ними найпоширенішими також залишалися оніми *Михаилъ*, *Павель* (по 9 фіксацій), *Алексей* (7), *Григорій* (6), *Ілля* (5). Групу частотних імен вказаного хронологічного зрізу становили імена

Максимъ, Симеонъ, Стефанъ, Яковъ (по 4 фіксації), *Димитрій, Кирилъ, Никита, Феодоръ* (по 3 фіксації), *Артемій, Викторъ, Даміанъ, Іосифъ, Никифоръ* (по 2 фіксації). Рідкісними в тексті метрики за 1900 р. були імена *Афанасій, Валеріанъ, Емельянъ, Лаврентій, Леонтій, Митрофанъ, Романъ, Тимофей, Тихонъ*, які називали по одному носію, серед яких *Иларіонъ* та *Козьма*, які більше не зафіксовано в локальному іменнику вказаного періоду. Локальна іменна система цього хронологічного зрізу розширилася за рахунок використання нових імен, серед яких як традиційні для православного іменника оніми *Валерій* та *Игоръ*, так і рідкісні для української іменної системи власні пропріативи *Михай, Павлинъ, Парфенъ*, запозичені з іноземних репертуарів, які більше не фіксувалися в інших зрізах.

Для іменування 240 жінок використано 53 імені, найуживанішими з-посеред яких залишаються *Марія* (48), *Анна* (32), *Александра* (20), *Ольга, Пелагія* (по 10 фіксацій), *Антонина, Евдокія, Катерина* (по 8 фіксацій), *Варвара, Ксенія* (по 6 фіксацій). У локальному іменнику вказаного XII хронологічного зрізу виділено також групу частотних жіночих імен: *Анастасія, Дарія, Евгения, Евфросинія, Елисавета, Наталія, Татіана* (по 4 фіксації), *Агрипина, Вера, Лидія, Марфа, Меланія, Надежда* (по 3 фіксації), *Глікерія, Елена, Ирина, Іуліана, Матрона, Софья, Фекла* (по 2 фіксації), *Акилина, Афанасія, Домнікія, Клавдія, Лукія, Любовъ, Маріамна, Параскева, Таусія, Феодора, Феодосія* (по 1 фіксації). Жіночий іменник міста Олександрівськ у вказаному зрізі поповнився також новими іменами: *Алевтина, Артемія, Вікторія, Ираида, Инна, Павлина, Раиса, Тамара, Фелицита, Хіонія* та слов'янським ім'ям *Милиця* (2 фіксації), поява яких зумовлена як релігійним чинником, так і запозиченням одиниць з іноземної іменної системи, що стало можливим у зв'язку з розширенням етнічного складу населення.

Тринадцятий (XIII) хронологічний зріз (1910 р.) характеризується стабільним збільшенням населення. У цей час на території м. Олександрівськ функціують 20 початкових загальних шкіл, 10 реальних та комерційних училищ,

Маріїнське середнє семикласне механічно-технічне училище для глухонімих, 2 класичні гімназії (чоловіча та жіноча).

У 1910 р. до метричної документації внесено дані про 600 новонароджених (чоловічої статі – 283, жіночої статі – 317). Попри значне збільшення кількості носіїв, репертуар чоловічих імен збільшився лише на 2 одиниці в порівнянні з попереднім хронологічним зрізом. Групу популярних імен XIII зрізу становлять: *Іоаннъ* (44), *Александръ* (29), *Василій* (26), *Петръ* (16), *Григорій* (15), *Андрей*, *Владимиръ*, *Павель* (по 13 фіксацій), *Сергій* (11), *Георгій* (10), до найпоширеніших зараховано оніми *Анатолій*, *Михаїль* (по 9 фіксацій), *Феодоръ* (8), *Алексей* (7), *Викторъ*, *Евгеній*, *Константинъ* (по 6 фіксацій). Частотними іменами в метричних записах вказаного зрізу були *Яковъ* (4), *Антоній*, *Симеонъ* (по 3 фіксації), *Борисъ*, *Валентинъ*, *Ілія*, *Іосифъ*, *Леонидъ*, *Порфирій*, *Тимофей* (по 2 фіксації). Широкий репертуар одиничних непоширених імен XIII хронологічного зрізу становлять оніми *Афанасій*, *Валеріанъ*, *Всеволодъ*, *Гаврилъ*, *Даміанъ*, *Димитрій*, *Евсей*, *Захарій*, *Іродіонъ*, *Косма*, *Николай*, *Савва*, *Стефанъ*, *Терентій*, *Феофанъ*, *Христофоръ*. Локальний іменник поповнюється новими слов'янськими іменами *Вадимъ*, *Владиславъ*, які в інших хронологічних зрізах не зафіксовано.

Для іменування осіб жіночої статі (317) використано 46 імен. Найуживанішими залишилися імена *Марія* (51), *Александра* (32), *Анна* (30), *Вера* (14), *Анастасія*, *Екатерина* (13); *Антонина* (12), *Наталія*, *Татіана* (10), *Ольга* (9). *Елена*, *Клавдія*, *Лидія* (по 8 фіксацій), *Елисавета*, *Софія* (по 7 фіксацій), *Валентина*, *Евгенія*, *Надежда* (по 6 фіксацій), *Варвара*, *Гликерія*, *Любовъ*, *Параскева* (по 5 фіксацій). Імена *Ірина*, *Марфа* (по 4 фіксації), *Дарія*, *Евдокія*, *Евфросинія*, *Іуліана*, *Ксенія*, *Матрона*, *Пелагія* (по 3 фіксації), *Зиновія*, *Серафима*, *Таисія* (по 2 фіксації) становлять групу частотних онімів XIII хронологічного зрізу. Зменшився в порівнянні з попереднім хронологічним зрізом репертуар одиничних імен, серед яких зафіксовано оніми *Агафія*, *Агрипина*, *Василисса*, *Зина*, *Калерія*, *Лукія*, *Людмила*, *Нина*, *Стефанида*,

Христина. Локальний іменник поповнився новим іменем *Галина*, яке набуде популярності в інших хронологічних зрізах іменної системи м. Запоріжжя.

Часові рамки чотирнадцятого (XIV) хронологічного зрізу обмежені двома роками і починаються з 1920 р., коли повітовий центр Олександрівськ перетворюється на губернське місто, та закінчуються 1921 роком, коли м. Олександрівськ перейменовано на Запоріжжя, яке вже 1 грудня 1922 року приєднано до Катеринославської губернії. Населення міста в цей період продовжує зростати, що зафіксовано в метричній документації, згідно з даними якої за вказані два роки народилося 732 дитини (осіб чоловічої статі – 362, жіночої – 370). На антропонімікон XIV хронологічного зрізу вплинули зміни в етнічному складі міста: поряд з українцями проживали представники різних етносів.

Для іменування новонароджених чоловічої статі використано 42 імені. Іменник містян цього хронологічного зрізу демонструє такі популярні імена: *Іоаннъ* (45), *Владимиръ* (30), *Николай* (25), *Александръ* (23), *Василій* (20), *Павель* (18), *Димитрій* (15), *Григорій* (13), *Андрей*, *Георгій*, *Максимъ*, *Петръ* (10), до групи найпоширеніших імен віднесено також оніми *Анатолій*, *Алексей*, *Тимофей* (по 8 фіксацій), *Борисъ*, *Валентинъ*, *Викторъ*, *Евгеній*, *Ілля*, *Іосифъ*, *Константинъ*, *Леонидъ*, *Михаилъ*, *Никита*, *Романъ*, *Сергей* (по 6 фіксацій), *Даниїль*, *Ігоръ*, *Стефанъ*, *Феодоръ* (по 5 фіксацій). Частотним у XIV хронологічному зрізі було лише два імені – *Веніамінъ* та *Прокопій* (по 4 фіксації). До групи рідкісних у кількісному вживанні імен, які мали по одній фіксації в метриках за 1920 та 1921 рр., належали *Мечиславъ*, *Порфирій*, *Савва*, *Терентій*. Уперше в локальному антропоніміконі досліджуваного періоду зафіксовано ім'я *Генадій*. Крім цього, іменна система м. Олександрівськ поповнилася екзотичними іменами *Асатур*, *Лейб*, *Нурі*, *Сурен*, поява яких пов'язана із проживанням на території міста представників інших етносів.

Для іменування дівчаток (370 новонароджених) було використано 64 імені. У порівнянні з попередніми зрізами популярність деяких імен зменшується, однак на першому місці залишається ім'я *Вера* (40), на другому – *Марія* (38), а на

третьому – *Анна* (29) з варіантом *Ганна* в одиничному використанні. Групу найпоширеніших імен становлять оніми *Валентина, Александра, Наталія, Татіана* (по 20 фіксацій), *Антонина, Евдокія, Ирина, Ксенія* (по 15 фіксацій), *Екатерина, Елена, Лидія, Надежда, Тамара* (по 10 фіксацій), які за кількістю носіїв також зараховано до популярних, *Елисавета, Клеопатра, Ольга* (по 8 фіксацій), *Евгенія, Софія* (по 6 фіксацій), *Варвара, Любовь, Неоніла* (по 5 фіксацій). У XIV хронологічному зрізі помічено відсутність групи частотних імен, обмежена у кількісному складі також група одиничних імен, серед яких зафіксовані оніми *Аріадна, Галина, Зина, Зоя, Іраїда, Іуліанія, Клавдія, Людмила, Марфа, Меланія, Параскева, Феодосія*.

Слід зазначити, що локальний іменник у вказаному хронологічному зрізі поповнився рядом нових онімів, яких не було у попередніх хронологічних зрізах, серед них *Бася, Белла, Вяслі, Гільзан, Голда, Гульзан, Двойра, Дора, Елиноїда, Елла, Іда, Ія, Клара, Корнелія, Лея/Лія, Лігія, Міра, Полина, Раїна, Роза, Сара, Сатенік, Сіцілія, Фрада, Хая*, поява більшості з яких пояснюється запозиченням з іноземних репертуарів. Поповнюється жіночий іменник укааного хронологічного зрізу також слов'янським іменами *Зарина, Мирослава*. Спектр жіночих особових імен стає більш широким.

Зіставивши кількісні показники чоловічих і жіночих імен, які є неоднорідними, можна стверджувати, що тогочасний локальний іменник розвивався, кількість новонароджених зростала, відповідно й чисельність імен ставала більшою. Система чоловічих на жіночих імен міста Олександрівськ розвивається неоднорідно, на її творення впливає кількість новонароджених та репертуар імен для їх найменування. Чоловічий іменник представлений 222 іменами (див. таблицю 2.2.1, додаток А), а жіночий набагато меншою кількістю одиниць – 142 імені (див. таблицю 2.2.2, додаток А). Оновлення й розширення репертуару імен відбувалося не тільки через поповнення новими онімами, але й унаслідок трансформації цих самих імен.

Іменник міста Олександрівськ 1774 – 1921 рр. представлений широким спектром власних назв, ядро яких складають традиційні для православного

обряду імена, а периферію – новітні запозичення з іменних систем різних етносів. Узагальнюючи дані 14 хронологічних зрізів можемо стверджувати, що іменник (222 чоловічі та 142 жіночі імена) не був стабільним. Уподобання мешканців постійно змінювалися: одні імена з найпоширеніших ставали частотними, інші, навпаки, набували значної популярності. Окремо виділено імена, які мали по одній фіксації в одному з хронологічних зрізів, а також імена рідкісні або екзотичні, не характерні для зрізу або української антропосистеми загалом. Міграції імен з різних за частотністю вживання груп сприяли різноманітні фактори, серед яких кількість народжених у певну дату та місяць дітей, бажання батьків вибрати з ряду імен, запропонованих у “Святцях”, привабливе для родини ім’я, а також прагнення до індивідуальності, що відображало мовну особистість. В іменнику м. Олександрівськ встановлено чотири суперпопулярних чоловічих імені *Василій, Григорій, Іоаннъ, Петръ* (зафіксовані у всіх 14 зрізах), *Феодор* (зафіксовані у 13 зрізах) та два жіночі імені *Анна і Наталія* (зафіксовані у всіх 14 зрізах), *Евдокія, Марія, Параскевія* (зафіксовані у 13 зрізах). Характерною особливістю IV, V, VIII, IX та XI зрізів стала наявність у них ряду рідкісних імен (основна частина – чоловічі імена), вживання яких більше не зафіксовано в жодному зрізі.

2.3. Особові імена м. Олександрівськ: походження та варіанти

Іменник, який використовувався в житті містян Олександрівська, формувався протягом тривалого часу. Складники локальної іменної системи мали різне походження, на їхнє створення вплинули не тільки суспільно-політичні чинники, а й внутрішні перетворення особових імен шляхом різних варіацій пропріативів.

Проблема варіативності антропонімів знаходилася в центрі уваги ономастичних досліджень багатьох українських учених. Особливу увагу цьому питанню приділяли Л. Белей, Т. Гриценко, Р. Керста, П. Чучка та ін.

Попри те, що власні особові імена є найдавнішими утвореннями, на сьогодні немає праць, у яких би була наявна інформація про джерела походження

складових компонентів іменника м. Олександрівськ за період з 1774 по 1921 рр. На матеріалі набору чоловічих та жіночих імен зроблено спробу визначити походження антропоодиниць локальної іменної системи та описати їх перетворення шляхом різноманітних варіантів, які згодом закріпилися в офіційному вжитку.

Природа власних особових імен має всі умови для варіювання. В. Денисюк зазначає: “Запозичені імена, які обмежили український іменник та витіснили з нього слов’янські автохтонні, на час входження були вільними від зв’язку з поняттям, втрачали не лише звуки, але й цілі звукосполучення, підпадаючи під дію фонетичних законів української мови. Якщо в момент запозичення зміни були мінімальними, то функціонування антропонімів у живому мовленні вносило свої уточнення і збільшувало кількість фонетичних варіантів” [55, с. 74].

У сучасній ономастиці усталилася традиція поділяти іменний фонд українців за походженням на дві групи – слов’янські та неслов’янські імена. Залежно від мови-джерела серед неслов’янських імен виділяють передусім християнські – грецькі, латинські, давньоєврейські та інші [200, с. 88].

Склад чоловічого іменника м. Олександрівськ 1774 – 1921 рр. (див. додаток В) представлений особовими іменами, що походять з різних західних і східних мов, з-поміж яких переважають пропріативи таких груп: 1) християнські особові імена; 2) запозичені імена; 3) імена слов’янського походження; 4) рідкісні (з непрозорою семантикою).

У кількісному плані жіночий іменник менший, ніж чоловічий, що може свідчити про його сталість та схильність до визначеного репертуару імен, які за походженням поділяємо на декілька груп, а саме: християнські, запозичені та слов’янські особові імена (див. додатки В, Г).

Імена залежно від ситуації мовлення можуть виступати в найрізноманітніших видозмінах. Поряд з офіційними повними документальними іменами існують розмовно-побутові (скорочені, чи усічені, здрібніло-пестливі та згрубіло-зневажливі) їх варіанти [159, с. 10]. П. Чучка пропонує термін “іменний варіант”, під яким розуміє будь-яку (і фонетичну, словотворчу, офіційну,

розмовну) модифікація того ж імені, у тому числі й основний, тобто стрижневий його варіант [188, с. 39].

Розглядаючи варіативність антропонімів на різних рівнях української мови, Л. Белей виділяє 5 основних типів варіювання: 1) фонематичний, 2) морфологічний, 3) словотворчий, 4) лексичний і 5) синтаксичний [5, с. 7]. Т. Гриценко виділяє 4 типи варіантів власних імен: 1) номінативний, 2) морфемний, 3) фонемний, 4) структурний [42, с. 7].

Досліджуваний антропонімний фонд метричних записів м. Олександрівськ з 1774 по 1921 рр. свідчить про можливість утворення варіантів повних нових особових імен унаслідок фонетичних, морфологічних або комбінаторних змін, які відбулися в живому розмовному середовищі. Однак в офіційній номенклатурі все ще зберігається традиційне написання календарних особових імен, що свідчить про відокремлення мови ділової писемності. Матеріал метричної документації свідчить насамперед про відрив офіційно узаконених форм церковних імен від народно-побутових.

Першу групу за походженням представляють 324 християнські власні особові імені: 202 чоловічі (91% від загальної кількості) та 122 (86%) жіночі, основу яких становлять імена грецькі, латинські, давньоєврейські, що з прийняттям християнства стали основою для формування традиційного українського репертуару імен, а тому й зумовили ядро іменника м. Олександрівськ, що також пов'язано з функціонуванням на території міста традиційної для тогочасного суспільства православної Свято-Покровської церкви.

Можемо констатувати, що жіночі християнські особові імена грецького, латинського та давньоєврейського походження в іменнику міста Олександрівськ, які в кількісному співвідношенні, порівняно з іншими групами, становлять найбільшу групу, відображають вплив релігійного чинника на вибір імені дитини, а саме традицію називання дітей за християнськими “Святцями”, що була основною в українському суспільстві у період з початку XVIII до початку XX століть, а в окремих регіонах і в середині XX століття.

Аналіз метричної документації дає можливість стверджувати, що найбільшу підгрупу серед християнських імен становлять імена грецького походження (204 антропоодиниці), серед яких 122 чоловічих імені (55%) та 82 жіночих (58%), що відображає традицію українського іменування за православним обрядом.

З-поміж чоловічих імен, обраних за “Святцями”, в метриках Свято-Покровської церкви зафіксовано такі: *Аверкій, Автономъ, Агапітъ, Агафій, Агафоникъ, Акакій, Александръ, Алексѣй, Амвросій, Анастасій, Андрей, Анисимъ, Андроникъ, Амвросій, Аполинарій, Аристархъ, Аркадій, Арсеній, Артемъ/Артемій, Артемонъ, Архипъ, Афанасій, Вавилъ, Варлаамъ, Варфаломей, Василій, Вениамінъ, Власій, Галактионъ, Герасимъ, Георгій, Григорій, Гордій, Даміанъ, Демидъ, Діомидъ, Дионисій, Дмитрій, Дорофей, Евгеній, Евдокимъ, Евлампій, Евменъ/Евменій, Евсей/Евсевій, Евстигній, Евстратій/Евстратъ, Евстафій, Евтихій, Епіфанъ/Епіфаній, Ефимъ/Ефимій, Зиновій, Иларіонъ, Ипатъ/Ипатій, Иполитъ, Исидоръ, Каленикъ, Калістратъ, Карп/Карпій, Киприанъ, Кирикъ, Кирилъ, Косма, Кодратъ/Кондратій, Кононъ, Ксенофонтъ, Левъ, Леонідъ, Леонтій, Макаръ/Макарій, Маркъ, Мина, Миронъ, Митрофанъ, Несторъ, Никаноръ, Никита, Никифоръ, Николай, Никонъ, Нифонтъ, Онуфрій, Онисифоръ, Панасъ, Панкратъ/Панкратій, Пантелеймонъ, Парамонъ, Петръ, Платонъ, Поликарпъ, Полуектъ, Порфирій, Потапъ, Прокопъ/Прокопій, Прохоръ, Радионъ, Спиридонъ, Сидоръ, Созонъ, Стефанъ, Тарасій, Тимофей, Тихонъ, Трифонъ, Трофимъ, Филипъ, Феодоръ, Феодосій, Феоктистъ, Феофанъ, Феофилактъ, Феофилъ, Филимонъ, Фока, Фотій, Фотиній, Харитонъ, Харитоній, Харлампій, Хрисанфъ, Христофоръ, Юрий, Ярмилъ.*

У числі жіночих імен давньогрецького походження в метричній документації досліджуваного періоду зафіксовані такі: *Агапія, Агата, Агафія, Аглая, Акилина, Акси́нія, Алевтина, Александра, Анастасія, Ангелі́на, Анисима, Анисія, Антоні́а, Антоні́на, Анфиса, Аполі́нарія, Аріадна, Артемі́я, Афанасія, Анфі́са, Варвара, Васса, Васили́на, Васили́сса, Гали́на, Глафі́ра, Глі́керія, Евдокі́я, Евге́нія, Евпра́ксія, Евті́хія, Евфимі́я, Евфроси́нія, Ека́те́рина, Еле́на,*

Елеонора, Елисавета, Епистемія, Зинаида, Зина, Зиновія, Зоя, Ираида, Ирина, Ія, Калерія, Клеопатра, Ксенія, Ларисса, Леоніда, Лидія, Лукерія, Лукія, Мавра, Меланія, Неонила, Олимпиада, Павла, Параскева, Пелагія, Полина, Раїна, Раиса, Сиклитія, Софія, Стефаніда, Таисія, Устинія, Фаина, Февронія, Фекла, Феодосія, Феодора, Феодорія, Феона, Феофанія, Фотина, Фотинія, Харитина, Хіонія, Христина.

Метричні записи Свято-Покровської церкви м. Олександрівськ містять фонетичні, словотвірні, лексичні та графічні варіанти імен грецького походження. Оскільки записи в метрикальній документації упродовж 1774 – 1921 рр. найчастіше робили російською та подекуди українською мовами, відповідно відбулося змішування мовних норм, що призводило до фіксації священником в межах тієї самої книги одного й того імені по-різному.

Після прийняття християнства на Русі склад українського іменника суттєво змінився. До української іменної системи разом із новою релігією прийшли нові імена, значна частина з яких – грецького походження, що мали нехарактерні для давньоукраїнської мови сполучення голосних і приголосних звуків, а деякі звуки, взагалі були відсутні у фонетичній системі української мови, що відобразилося й у метриках Свято-Покровської церкви досліджуваного періоду.

У метричних книгах зафіксовано значну кількість фонетичних варіантів імен грецького походження. З'явилися такі варіанти внаслідок зміни голосних та приголосних звуків. У процесі аналізу метричних записів зафіксовано фонетичні варіанти, які виникли внаслідок зміни голосних на початку імені ([a] → [o] *Анисимъ* – *Онисимъ*, [и] → [і] *Исидоръ* – *Ісидоръ*); внаслідок зміни голосних в середині ([e] → [и] → [y] *Акелина* – *Акилина* – *Акулина*; [e] → [і] → [и] *Алексей* – *Алексій* – *Алексий*, *Григорей* – *Григорій* – *Григорий*, *Пелагея* – *Пелагія* – *Пелагия*; [e] → [і] *Андрей* – *Андрій*; [a] → [e] *Гарасимъ* – *Герасимъ*; [и] → [і] *Дионисий* – *Діонісій*; [і] → [и] *Евдокія* – *Евдокия*, *Меланія* – *Мелания*; [і] → [и] → [ь] *Софія* – *София* – *Софья*; [и] → [ь] *Харитина* – *Харытина*, *Христина* – *Хрыстина*).

Встановлено в метричних книгах Свято-Покровського собору і появу фонетичних варіантів, що з'явилися внаслідок зміни приголосних на початку

слова в імені: [ф]→[х] *Фотина* – *Хотина*, а також при зміні приголосних у середині імені *Евстафій* – *Евстахій*; [ф]→[п] *Агафій* – *Аганій*, що пов'язано із заміною чужоземного [ф] своїм українським. У таких іменах священники заміняли чужоземний [ф] на притаманні місцевій мовленнєвій системі звуки [п], [хв], [х], тобто відбувався дисимілятивний фонетичний процес (субституція). Але часто зафіксоване в олександрівських метриках фонетичне явище пов'язане із заміною одних звуків іншими неправильними при гіперправильній вимові, що пояснюється недостатньою обізнаністю священника, який вносив записи до метрики, зі звуковим складом давньоукраїнської мови, у зв'язку з чим укладач метрики замінював звуки в неправильних з його точки зору звукосполученнях на інші. Подібні заміщення мають назву “гіперизм”. Помилкову заміну етимологічних [в] і [п] зафіксовано в таких іменах метричних книг Свято-Покровської церкви: *Степанъ* – *Стефанъ*, *Степанида* – *Стефанида*, які у подальшому закріпилися в мові як офіційні, поповнюючи антропонімікон м. Олександрівськ.

Окрім того, в метричних книгах зафіксовано імена *Козьма* та церковно-християнське давньогрецьке *Косьма* (від давньогрецького *Косма*), де в результаті асиміляції відбувається заміна дзвінкого [з] на глухий [с], який стає м'яким, що посприяло виникненню ще декількох антропоодиниць. У процесі трансформації вказаного пропріатива, голосний [о] у складі імені замінився на [у], що зумовило появу в локальній іменній системі досить поширеного імені *Кузьма*.

У деяких онімах іменника м. Олександрівськ зафіксовано одночасні зміни голосних, приголосних або випадання приголосних: *Евфимия* – *Евфимія* – *Ефимия* – *Ефимія*, *Евфросиния* – *Ефросинія*. Зафіксовано в текстах метрик також варіанти грецьких антропонімів з подвоєним приголосним та без нього: *Иларіонъ* – *Иларіонъ*, *Ларисса* – *Лариса*, *Филиппъ* – *Филипъ*.

Поширеними серед грецьких особових імен містян є й такі варіанти, які утворилися шляхом скорочення певної частини оніма. У межах цього способу, залежно від того, яка саме частина скорочується, виділяють такі моделі:

афереза (усічення початку імені): *Агапіт (А)гапіт* → *Гапіт*, *Анастасія (А)настасія* → *Настасія*, *Игнатъ (И)гнатъ* → *Гнатъ*, *Иларіонъ* → *(И)ларіонъ* → *Ларіонъ*, *Елеонора (Е)леонора* → *Леонора*;

афереза (усічення початку імені) + апокопа (усічення кінцевих складів імені): *Поліна* ← *Аполінарія ((А)поліна(рія))*.

Слід зазначити, що більшість наведених імен або їх варіантів не можна сприймати як такі, що виникли внаслідок фонетичних явищ, тому що при записуванні власних особових імен часто відбувалася заміна звуків, відсутніх у мові реципієнтів. Крім того, деякі зміни можна розглядати як звичайні писарські огріхи. Такі випадки можна трактувати як процес адаптації запозичених імен до української мови.

Серед особових імен, зафіксованих в метриках, є й словотвірні варіанти. Л. Белей, розмежовуючи морфологічні та словотвірні варіанти, твердить, що останні утворюються за допомогою засобів, здатних виражати додаткові конотації [5, с. 10]. Т. Гриценко визначає цей тип варіантів як морфемний [42, с. 7]. Разом з цим, Р. Керста поділяє словотвірні варіанти на ті, які утворені способом усічення, суфіксальним способом та усічено-суфіксальним способом [82, с. 70].

Часто при записі християнських імен у метричних книгах фіксуються словотвірні варіанти імен з усіченим суфіксом *-ій*, який виконував функцію словотвірної адаптації запозичених імен, тому трапляються форми антропоодиниць з усіченим *-ій* (*ъ* ↔ *ій*) та з ним, таких форм зареєстровано багато у чоловічому іменнику: *Авраамъ* – *Аврамій*, *Власъ* – *Власій*, *Евменъ* – *Евменій*, *Епіфанъ* – *Епіфаній*, *Карпъ* – *Карпій*, *Макаръ* – *Макарій*, *Фотій* – *Фотиній*, *Харитонъ* – *Харитоній* та один варіант в жіночому іменнику *Феодора* – *Феодорія*. Крім того, у жіночому іменнику спостерігаємо варіативність з суфіксом *-ія* → *-ья* (*ія* ↔ *ья*): *Меланія* – *Меланья*.

Структурних варіантів грецьких імен в метриках небагато (*Агапонъ* – *Гапонъ*, *Димитрій* – *Дмитрій*, *Герасимъ* – *Гервасій*, *Парасковєя* – *Параскева*, *Федоръ* – *Феодоръ*).

У метричних книгах зафіксована низка жіночих імен, утворених від грецьких чоловічих: *Александръ* → *Александра*, *Анастасій* → *Анастасія*, *Анисимъ* → *Анисія/Онисимъ* → *Онісія*, *Аполінарій* → *Аполінарія*, *Артемій* → *Артемія*, *Афанасій* → *Афанасія*, *Евгеній* → *Евгенія*, *Евдокимъ* → *Евдокія*, *Е(в)фимій* → *Е(в)фимія*, *Леонидъ* → *Леонида*, *Степанъ/Стефанъ* → *Степанида/Стефанида*, *Феодоръ* → *Феодора*, *Феодосій* → *Феодосія*, *Феофанъ* → *Феофанія*, *Фотиній* → *Фотинія*.

У метриках Свято-Покровської церкви фіксується невелика кількість лексичних варіантів імен грецького походження. Л. Белей зазначає, що лексичні варіанти зумовлені міжмовними контактами [5, с. 11–12]. Лексична варіантність чітко простежується у співзвучних грецьких антропонімах (*Артемъ* – *Артемонъ*, *Косма* – *Кузьма*, *Лукия* – *Лукияна*, *Пантелеймонъ* – *Пантелеймоній*).

Більшість варіантів виникла внаслідок взаємодії української та російської мов, оскільки документація здебільшого оформлювалася російською мовою, а усне спілкування відбувалося українською та російською, тому іноді українські розмовні варіанти існували в межах метричних книг однієї церкви поряд з російськими: *Левъ* – *Левко*, *Маркъ* – *Марко*, *Христина* – *Хрыстина*, *Харитина* – *Харытина*.

Оскільки документацію метричних книг вели священники, які іноді припускалися помилок у різних записах, то спостерігається й велика кількість графічних варіантів імен, поява яких зумовлена особливостями запису та не підлягає поясненню правилами української мови. Це могли бути написання літер $\Theta \leftrightarrow \Phi$ (*Θекла* – *Фекла*, *Θеодора* – *Феодора*).

Оновлення й розширення репертуару особових імен відбувалося внаслідок трансформації тих самих імен: *Артемъ* ↔ *Артемій*, *Власъ* ↔ *Власій*, *Евменъ* ↔ *Евменій*, *Епіфанъ* ↔ *Епіфаній*, *Ефимъ* ↔ *Ефимій*, *Ипатъ* ↔ *Ипатій*, *Карпъ* ↔ *Карпій*, *Кондратъ* ↔ *Кондратій*, *Корній* ↔ *Корнилій*, *Макаръ* ↔ *Макарій*, *Маркъ* ↔ *Марко*, *Панкратъ* ↔ *Панкратій*, *Прокопъ* ↔ *Прокопій* ↔ *Прокофій*, *Тарасъ* ↔ *Тарасій*, *Фотій* ↔ *Фотиній*, *Харитон* ↔ *Харитоній*.

Крім того, як офіційні імена вживаються скорочені форми повних імен. У метричних книгах зафіксовано варіант жіночого імені: *Зина* замість *Зинаїда*.

Деякі імена грецького походження утворюють цілі парадигми. Наприклад, серед чоловічих імен: *Гарасимъ* → *Герасимъ* → *Гервасій*, *Иларіонъ* → *Илларіонъ* → *Ларіонъ* → *Ларивонъ*; серед жіночих імен: *Евфросинія* → *Ефросинія* → *Ефросина*, *Лукия* → *Лукияна* → *Лукьяна*, *Сиклитія* → *Секлетина* → *Секлета*, *Устина* → *Иустина* → *Устинія* → *Иустина*.

Серед найуживаніших християнських особових імен грецького походження м. Олександрівськ у період із 1774 по 1921 рр. було 30 антропоодиниць (15 – чоловічих: *Стефанъ*, *Василій*, *Григорій*, *Феодоръ*, *Петръ*, *Андрей*, *Павелъ*, *Николай*, *Георгій*, *Димитрій*, *Алексей*, *Александръ*, *Никита*, *Тимофей*, *Филиппъ* та 15 – жіночих: *Александра*, *Анастасія*, *Антонина*, *Варвара*, *Евгенія*, *Евдокія*, *Екатерина*, *Елена*, *Ирина*, *Клеопатра*, *Лідія*, *Неоніла*, *Параскева*, *Пелагія*, *Софія*).

Другу підгрупу за походженням становлять 68 латинських антропонімів, серед яких – 43 чоловічих імені (19%) та 25 жіночих (18%).

Чоловічі: *Антоній*, *Валентинъ*, *Валеріанъ*, *Валерій*, *Венидиктъ*, *Виталій*, *Гервасій*, *Даміян*, *Дем'ян*, *Дементій*, *Меліанъ*, *Игнатій* *Касянъ*, *Кліментъ*, *Корній*, *Корнилій*, *Костянтинъ*, *Лавръ*, *Лаврентій*, *Леонтій*, *Логвинъ*, *Лука*, *Лукіан*, *Максиміліанъ*, *Максимъ*, *Маркелъ*, *Мартинъ*, *Павелъ*, *Павлинъ*, *Романъ*, *Саливонъ*, *Сергій*, *Сильвестръ*, *Сила*, *Силъ*, *Софронъ*, *Софроній*, *Терентій*, *Титъ*, *Уліаннъ*, *Устинъ*, *Флоръ*.

Жіночі: *Августина*, *Агрипина*, *Валентина*, *Викторія*, *Домна* *Домникія*, *Инна*, *Капитоліна*, *Клавдія*, *Лукия*, *Мокрина*, *Маргарита*, *Мар'яна*, *Матрона*, *Марина*, *Наталія*, *Павла*, *Павлина*, *Татіяна*, *Улітта*, *Уліана*, *Устинія*, *Фелицата*, *Феодота*, *Юлія*.

Розглядаючи варіативність фактичного матеріалу олександрівського антропонімікону на різних рівнях української мови, зафіксовано невелику кількість фонетичних варіантів, які виникли внаслідок зміни голосних звуків в

середині імені ([a] → [e] *Даміян, Дем'ян* та [и] → [є] *Даміян, Дем'ян*), [a] → [ja] *Татіана – Татіяна*; [и] → [і] *Наталія – Наталія*; [a] → [o] *Макрина – Мокрина, Матрона – Мотрона*; [і] → [o] *Антінъ – Антонъ*).

Серед варіантів імен латинського походження є й такі, що утворилися шляхом скорочення певної його частини (апокопа + афереза: *Игнатій* → (*И*)*гнатъ* → *Гнатъ*; афереза: *Валеріанъ* → *Валерій*, *Максиміліанъ* → *Максимъ*, *Лаврентій* → *Лавръ*; синкопа: *Корнилій* → *Корній*).

Лексичних варіантів в іменнику латинського походження в період з 1774 по 1921 рр. не спостерігається.

Фіксуються словотвірні варіанти імен латинського походження в чоловічому іменнику, коли трапляються форми антропоодиниць з суфіксом *-ій*, який виконує функцію словотвірної адаптації запозичених імен, та без нього (*ъ* ↔ *ій*): *Антонъ* – *Антоній*, *Софронъ* – *Софроній*. У жіночому іменнику спостерігаємо варіативність з суфіксом *-ія* → *-ья* (*ія* ↔ *ья*): *Наталія* – *Наталья*.

Структурних варіантів у метриках небагато: *Лука* – *Лукіан*, *Сила* – *Силь*, *Устинъ* – *Іустинъ*.

В іменнику латинського походження наявні жіночі імена, утворені від чоловічих: *Антоній* → *Антонія*, *Валентинъ* → *Валентина*, *Павель* → *Павла*, *Павлинъ* → *Павлина*, *Софронъ* → *Софронія*, *Устинъ* → *Устинія*.

У різних записах зберігається невелика кількість графічних варіантів латинських імен: *Виталій* – *Віталій*, *Гервасій* – *Гєрвасій*, *Игнатій* – *Ігнатій*, *Викторія* – *Вікторія*, *Инна* – *Інна*, *Улитта* – *Уліта*, *Уліана* – *Юліана*.

Оновлення іменника м. Олександрівськ відбувається внаслідок трансформації особових імен, що поповнили перелік: *Антонъ* ↔ *Антоній*, *Игнатъ* ↔ *Игнатій*, *Корній* ↔ *Корнилій*, *Софронъ* ↔ *Софроній*, *Фотій* ↔ *Фотиній*.

Крім цього, деякі латинські імена утворюють цілі парадигми. Наприклад, серед чоловічих імен: *Игнатій* → *Игнатъ* → *Гнатъ*; *Даміян* → *Дем'ян* → *Даміян* → *Дем'ян*; серед жіночих імен: *Наталія* → *Наталія* → *Наталья* →

Наталья, Домна → Домніка → Домникія, Лукия → Лукияна → Лукьяна, Уліана → Уліанна → Уляна → Иулиана, Устина → Иустина → Устинія, Иулияна → Уляна → Уляна → Уляна, Устинія → Иустина → Иустина, Іуліа → Іуліана → Уіліанія → Юлія.

Найуживанішими чоловічими особовими іменами латинського походження містян Олександрівська стали *Максимъ, Романъ, Константинъ*, жіночими – *Наталія, Валентина, Татиана*.

Третю підгрупу за походженням становлять 52 особових імені давньоєврейського походження, серед яких – 37 чоловічих (17%) та 15 жіночих (10%).

Чоловічі: *Авраамъ/Аврамій, Ананій, Вікентій, Гавриїлъ, Давидъ, Даніїлъ, Елеазаръ, Елисей, Ефремъ, Захаръ/Захарій, Іоаннъ, Іовъ, Іоакимъ, Ілія, Іона, Йосифъ, Іродіонъ, Константинъ, Лазаръ, Логвинъ, Мануїлъ, Матфей, Менакеръ, Михаїлъ, Михей, Моисей, Назаръ/Назарій, Наумъ, Охримъ, Савелій, Самсонъ, Самуїлъ, Симеонъ, Серафимъ, Фома, Яковъ.*

Жіночі: *Ананія, Анна, Елисавета, Захарія, Марія, Маріанна, Маріам, Маріамна, Серафима, Соломія, Соломонида, Соломонія, Сосанна, Сусанна, Тамара.*

У метричних документах Свято-Покровської церкви в період 1774 – 1921 рр. зафіксовано утворення фонетичних, морфологічних або комбінаторних змін, що відбулися в живому розмовному середовищі у повних особових іменах давньоєврейського походження.

Залежно від ситуації мовлення власні особові імена виступають у найрізноманітніших видозмінах.

Незначна кількість фонетичних варіантів особових імен давньоєврейського походження з'явилися внаслідок зміни голосних та приголосних звуків. Зміна голосних спостерігається в таких пропріативах: на початку імені [и] → [і] *Іовъ – Іовъ*; унаслідок зміни голосних в середині імені [и] → [і]; [о] → [у] *Сосанна – Сусанна*, сполучення голосних [іи] → [ії] → [ии]

*Даниїл*ль – *Данії*ль – *Даниш*лль; [и] → [і] *Или*я – *Илі*я, *Серафим*а – *Серафі*ма, *Мария* – *Марі*я, *Симеон*ъ – *Сімеон*ъ; [о] → [а] *Солом*ія – *Сола*мія.

Фонетичні варіанти імен давньоєврейського походження з'явилися в метричних книгах унаслідок зміни приголосних на початку антропоніма [ф] → [х]: *Фо*ма – *Хо*ма; у середині імені ([с] → [з] *Елис*авета – *Елиз*авета; [в] → [ф] *Матвей* – *Матф*ей – під впливом гіперизму).

Поширеними в антропоніміконі містян є й такі варіанти імен, які утворилися шляхом скорочення певної його частини (афреза: *Серафим*а → *Фим*а; синкопа *Серафим*а → *Сим*а). Крім того, в метриках спостерігаються варіанти імен, утворені шляхом епентези (додаванням звуків в імені): *Солом*ія → *Соломон*ія, *Марі*ам – *Маріам*на.

Особливістю власних назв, зокрема особових імен є те, що певна кількість із них уживається не в одному, а в кількох словотвірних варіантах [188, с. 38], такі особливості зафіксовано в метричній документації Свято-Покровської церкви.

При записі християнських імен давньоєврейського походження в метричних книгах фіксуються словотвірні варіанти імен з усіченим суфіксом *-ій*, який виконував функцію словотвірної адаптації, тому спостерігаються форми пропріативів на *-ій* та без нього (*ь* ↔ *ій*), частіше у чоловічому іменнику: *Авраам*ъ – *Аврам*ій, *Захар*ъ – *Захар*ій, *Назар*ъ – *Назар*ій.

Структурних варіантів в метриках небагато (*Авраам*ъ – *Аврам*ъ, *Іоанн*ъ – *Іван*ъ, *Симеон*ъ – *Симон*ъ, *Яков*ъ – *Яков*ъ).

У метричних записах м. Олександрівськ упродовж 1774 – 1921 рр. зафіксовано незначну кількість жіночих імен, утворених від чоловічих: *Ананій* → *Ананія*, *Захарій* → *Захарія*, *Серафим*ъ → *Серафима*, *Соломон*ъ → *Соломонія*,

Лексична варіантність встановлена також в пропріативах, записаних у метричних документах: *Артем*ъ – *Артемон*ъ, *Косма* – *Кузьма*, *Лукия* – *Лукияна*, *Пантелеймон*ъ – *Пантелєймоній*).

Значна кількість варіантів імен давньоєврейського походження виникла

внаслідок взаємодії української та російської мов, що призвело до внесення в метрики Свято-Покровської церкви українських розмовних варіантів поряд з російськими: *Гавриїль – Гаврило, Данїїль – Данило, Михаїль – Михайло, Анна – Ганна*.

Аналіз метричної документації дає змогу зафіксувати наявність помилок, яких припускалися священники, оскільки виявлено невелику кількість графічних варіантів імен, поява яких не підлягає поясненню мовними нормами та правилами. До таких графічних варіантів імен відносимо оніми з кореляцією написання літер **Б ↔ В** (*Абрамъ – Аврамъ*), **Ї ↔ И** (*Гавриїль – Гавришль*).

Оновлення й розширення репертуару особових імен відбувалося не тільки за рахунок появи нових антропонімів, але й унаслідок трансформації наявних в іменній системі онімів: *Авраамъ ↔ Аврамій, Ефрем – Ефраїм, Захаръ ↔ Захарій, Назаръ ↔ Назарій*.

Популярними християнськими іменами давньоєврейського походження в м. Олександрівськ були чоловічі пропріативи: *Яковъ, Іоаннъ, Михаїль, Симеонъ*; та жіночі – *Анна, Марія, Єлисавета, Тамара*.

Як зазначає Л. Белей “при адаптації християнських імен найперше усувалися непритаманні для фонеморфемної структури української мови збіги голосних, приголосних, ініціальні **а-**, **є-**, а також фонема **<ф>**. Наприклад, у результаті усунення збігу голосних постали іменні варіанти *Андріян* із *Андріан*, *Димид* із *Диомид*, *Ларивон* із *Ларион*, *Левонід* із *Леонід*, *Родівон* із *Родіон*, *Федір* із *Феодор*, *Йосип*, *Осип* із *Іосиф*, *Устин* із *Іустин*, *Федот* із *Феодот* та ін. Цілий ряд християнських імен з ініціальним **а-**, щоб вписатися у фонетичну структуру української мови, трансформувалися у варіанти з початковим **о-** (*Оврам* із *Аврам*, *Олексій* із *Алексей*, *Орсен* із *Арсен*, *Одам* із *Адам* та ін.) або ж втрачали цей звук у нехарактерній для української мови позиції (*Бакум* із *Абакум*, *Наній* із *Ананій*, *Танас* із *Атанас*, *Настасія* із *Анастасія*). Усунення початкового **є-** зі структури християнських імен породило такі українські іменні варіанти: *Овсій* із *Євсій*, *Омелян*, *Міліян* із *Ємеліан*, *Охрім* із *Єфрем*, *Олена*, *Лена* із *Єлена* та ін.” [10, с. 46].

Зауважимо, що у словнику Л. Скрипник, Н. Дзятківської “Власні імена людей” християнські імена розглядаються як варіанти одного імені, наприклад: *Антон – Антоній* [159, с. 39], *Захар – Захарій* [159, с. 60], *Назар – Назарій* [159, с. 81]. Як зазначає Н. Свистун, в розмежуванні різних імен (інваріантів) і різних форм одного імені (варіантів) простежується дискусійність окремих рішень, тобто існують різні підходи до цього питання. Якщо в XIX столітті такі імена, як *Захарій і Захар, Олександра й Леся*, церковнослов’янське *Тарасій і Тарас, Назарій і Назар* виступали як варіанти, то в XX ст. їх почали трактувати як інваріанти [152, с. 85]. Таку тенденцію можна спостерігати й у чоловічому іменнику міста Олександрівськ 1774 – 1921 рр., оскільки ці імена взяті з метричних книг, більшість яких є християнськими з канонічною формою, тому часто важкі для вимови. З часом ці імена зазнавали фонетичного спрощення, ставали апокопними перетвореннями, як-от: *Аврамій → Аврамъ, Антоній → Антонъ, Артемій → Артемъ, Власій → Власъ, Евменій → Евмень, Егорій → Егоръ, Епіфаній → Епіфанъ, Ефимій → Ефимъ, Захарій → Захаръ, Ігнатій → Ігнатъ, → Ипатъ, Карпій → Карпъ, Макарій → Макаръ, Назарій → Назаръ, Панкратій → Панкратъ, Прокопій → Прокопъ, Софроній → Софронъ, Тарасій → Тарасъ, Харитоній → Харитонъ*.

Уживання обох форм антропоніма розширює репертуар чоловічого іменника міста Олександрівськ. Основною причиною появи варіантів, як вважає Р. Керста, було те, що канонізована форма імені не відповідала духові української мови, тому в живомовній народній стихії канонізовані форми імен зазнавали адаптації, пристосування до звукової і словотворчої системи рідної мови [82, с. 7]. Відтак у метричних книгах спостерігається паралельне використання канонічних імен і їх варіантів.

Інкультурація чи адаптація чужомовних християнських імен в українській мові іноді могла супроводжуватися курйозними випадками, спричиненими як неуважністю священників, так і слабким рівнем володіння ними церковнослов’янською та грецькою мовами. Наприклад, форми родового

відмінка чоловічих християнських імен, на зразок *Римма, Інна, Пінна, Зіна* (а саме у формі родового відмінка стояли імена святих у мінеях) були сприйняті як називний відмінок жіночих імен. Саме тому древні чоловічі імена *Римм, Інн, Пінн* та *Зін* серед українців та інших східних слов'ян стали звичними нині жіночими іменами *Римма, Інна, Пінна, Зіна* [10, с. 49], що також засвідчено в метричній документації Свято-Покровської церкви.

Отже, перша найпоширеніша група іменника м. Олександрівськ 1774 – 1921 рр. представлена 324 християнськими власними особовими іменами, основу яких становлять імена грецькі (204), латинські (68), давньоєврейські (52) антропоніми, які прийшли до нас з прийняттям християнства. Серед найуживаніших християнських особових імен виділяємо 30 антропоодиниць грецького походження, 8 – давньоєврейського та 6 – латинського. Поповнення іменника м. Олександрівськ, зазначеного в метричних книгах, відбувався шляхом фонетичних, словотвірних, лексичних, графічних та комбінаційних варіацій уже відомих імен.

Другу групу за походженням становлять імена з різних західноєвропейських та східних мов. Ця група є обмеженою за кількісним складом. До неї відносимо 21 запозичене ім'я (8 чоловічих (4%) та 13 жіночих (9%)) з арамейської, німецької, кельтської, скандинавської та іранської мов.

У процесі аналізу встановлено, що чоловічі імена м. Олександрівськ запозичені з різних мов (арамейської, німецької, кельтської, скандинавської та іранської). Серед них – *Савва* арамейського, *Германъ* та *Генрихъ* – німецького, *Артуръ* – кельтського, *Игорь* – скандинавського, а імена *Асатур, Нурі, Сурен* – іранського походження. Відповідно до зафіксованих даних, які відображено у таблиці 2.3.2 (додаток А), одним із популярних запозичених пропріативів в іменнику міста Олександрівськ – онім *Савва*, зафіксований у 9 хронологічних зрізах, інші представлені одиничними ім'явжитками.

Із ряду західноєвропейських мов запозичені такі жіночі імена, зафіксовані в метриках: *Елеонора/Леонора* (нім. *Eleonora, Eleonore, Leonore*) – з німецької, *Дарія* – з перської; *Марфа* – з арамейської; *Ольга* – зі скандинавської мов.

У жіночому іменнику функціують антропоніми, запозичені зі східних мов, поява яких в іменній системі досліджуваного періоду пояснюється національною належністю носія. До таких пропріативів належать зафіксоване в метриках Свято-Покровської церкви грузинське за походженням ім'я *Нина* та вірменське ім'я *Сатенік*. Спостерігається поява нових запозичень із тюркських мов. У метриці зафіксовано одне ім'я тюркського походження *Гільзан/Гульзан*, що свідчить про вплив національної приналежності батьків при називанні дитини та намагання їх зберегти свою ідентичність.

Окремий пласт онімів іменника м. Олександрівськ становлять запозичені імена з єврейської мови (ідиш). У місті єврейська громада складала одну з найбільших груп, тому не дивно, що єврейські імена потрапляли до іменника міста. Це особові імена: *Бася/Батья/Батшеба*, *Барбара*, *Голда*, *Двойра*, *Хая/Хайка*, *Єва/Ева*, *Фрада/Фрейда*, *Вяслі*.

Аналіз фактичного матеріалу Олександрівського антропонімікону, зафіксованого в метричних книгах Свято-Покровського собору в період 1774 – 1921 рр. засвідчив незначну кількість варіантів запозичених жіночих імен; серед чоловічих імен лінгвістичних варіантів не зафіксовано. Так, траплялося, що одне і те ж ім'я могло записуватися по-різному: *Єва – Ева*, *Фрада – Фрейда – Фріда*.

У метричних книгах наявні фонетичні варіанти запозичених жіночих імен унаслідок зміни голосних та приголосних звуків. Наприклад, фонетичні варіанти, що виникли внаслідок зміни голосних на початку єврейських імен унаслідок змішування мовних норм ([*ɛ*] → [*e*] *Єва – Ева*), у середині імені ([*a*] → [*i*] → [*e*] *Фрада – Фріда – Фрейда*; в іменах тюркського походження [*i*] → [*y*] *Гільзан – Гульзан*).

Фонетичні варіанти з'явилися в метричних книгах Свято-Покровського собору внаслідок зміни приголосних у середині лише одного імені єврейського походження ([*s*] → [*tʃ*] *Бася – Батья*).

Серед запозичених особових імен в метриках зафіксовано словотвірні варіанти двох єврейських антропоодиниць, що виникли внаслідок додавання

демінутивного суфікса *-к-*: (*Хая – Хайка*); та шляхом складання двох імен в одне: *Батъя + Шеба → Батшеба*.

Серед фонетичних і словотвірних варіантів запозичених особових імен у метричних книгах зафіксовано лише жіночі імена єврейського походження.

Третю групу становлять імена слов'янського походження, пласт яких є незначним у кількісному співвідношенні, але самобутній в якісному плані. Вчені-ономатологи звернули увагу на той факт, що у східнослов'янських мовах є невеликий відсоток імен слов'янського походження. З цього приводу П. Чучка зазначає, що традиційні імена слов'янської етимології витіснені календарними іменами старосврейського, грецького та латинського походження через надмірне виконання церковних приписів у східних слов'ян, зокрема в Україні, тоді як західні та південні слов'яни зберегли від сотні до однієї тисячі традиційних слов'янських імен [190, с. 84]. Аналізуючи динаміку слов'янських чоловічих імен м. Тернополя у ХІХ ст., Н. Свистун виділяє всього шість імен слов'янського походження, хоча у ХХ ст. спостерігається тенденція до зростання кількості цих імен [146, с. 40, 79].

В іменнику міста Олександрівськ упродовж 1774 – 1921 рр. зафіксовано 14 слов'янських імен, серед яких 7 (3%) чоловічих та 7 (5%) жіночих антропоодиниць. Слов'янський репертуар представлений такими чоловічими іменами: *Борис, Вадим, Владимир, Владислав, Всеволод, Вячеслав, Мичеслав/Мечислав*. У метриках зазначені такі жіночі імена слов'янського походження: *Вера, Надежда, Любовь, Людмила, Милица, Зарина, Мирослава*.

Поповнення іменника м. Олександрівськ відбувалося також шляхом утворення та внесення до метричних документів фонетичних і словотвірних варіантів слов'янських імен.

Серед особових власних імен чоловічої статі в метриках зафіксовано імена-композиції, що складаються з двох частин, котрі співвідносяться із загальними назвами (*Владимир, Владислав, Всеволод, Вячеслав, Мечислав*), у структурі яких наявні компоненти *-мир, -слав, -волод*. У жіночому іменнику представлені імена-композиції з компонентами *-мил* та *-слав*: *Людмила* та *Мирослава*.

Особові імена чоловічої статі *Борис* та *Вадим* є іменами-композицями, які з часом зазнали структурних змін і трансформувалися внаслідок апокопи *Борис* ← від *Борислав* (усічення кінцевих частин імені). За однією з версій, сучасне ім'я *Борис* – це апокопований (усічений) варіант двоосновного слов'янського імені *Бориславъ*, який, мовляв, крім препозиційного дієслівного компонента *Бори-* (наказова форма дієслова *боротися* ‘воювати’), зберігає також ініціальний приголосний /с/ від постпозиційного компонента *-слав(a)* [194, с. 74]. Ім'я *Вадим* ← від *Вадимир*, фіксують усі сучасні словники власних імен українців [159, с. 44; 194, с. 92-93]. Однак в Україні це ім'я ніколи не належало до популярних [146, с. 9]. Більшість ономагологів дотримуються погляду, за яким ім'я *Вадим* – це апокопований варіант праслов'янського імені **Vadimirb*, препозиційним компонентом котрого послужило дієслово *вадити(ся)* ‘заважати, перешкоджати, сперечатися’, а фінальне *-м* – це, нібито, залишок постпозиційного компонента *-миръ*, а кінцеве *-м* в імені *Ладим*, де фінальне *-м* є залишком повного імені [194, с. 92-93]. Фонетичні варіанти зазначено також внаслідок зміни голосних [и] → [е] у середині імені *Мичеслав/Мечислав*, можливо внаслідок змішування мовних норм.

Жіноче ім'я *Людмила* вперше фіксується в метриці 1880 року, у 1910 та 1921 рр. маємо по одній його фіксації. На ім'я *Мирослава* вперше натрапляємо в метриці 1921 року (одна фіксація). Жіночий антропонім *Милиця*, який можна розглядати як запозичення зі слов'янських мов, а саме запозичення з південнослов'янських мов – *Милиця* слов.; серб. болг. *Милиця*; від *мил* ‘милий’ [159, с. 162]. Ще одне нове слов'янське ім'я *Зарина*. У словнику-довіднику “Власні імена людей” Л. Скрипник і Н. Дзятківської зазначено, що ім'я *Зорина* – слов.; нов.; від загального іменника ‘зоря’ [159, с. 141]. Динаміку слов'янських жіночих імен можна спостерігати у таблиці 2.4.3 (додаток А).

Наявні в іменнику слов'янські імена становлять невеликий відсоток від загальної кількості досліджуваних імен, у таблиці 2.3.3 (додаток А) наочно продемонстровано їх динаміку.

Із слов'янських чоловічих особових імен перше місце посідає *Владимир*, воно присутнє у 7 хронологічних зрізах, найбільша кількість його носіїв – у XIV зрізі (30). Лідером серед жіночих імен за кількістю носіїв можна вважати антропонім *Вера*. Уперше його одинична фіксація з'являється 1850 р., за даними таблиці можемо простежити динаміку його популярності. Друге місце за кількістю носіїв посідають антропоніми *Борис* та *Надежда*. Інші імена мають поодинокі фіксації.

Порівняно з іншими групами за походженням слов'янські імена становлять невелику кількість.

Аналізуючи іменник, спираємося на визначення поняття українського імені, запропоноване П. Чучкою: “<...>створене українцями або їх давньоруськими чи іншими слов'янськими предками власне особове іменування, яке матеріальною формою, тобто звучанням, та первісним або секундарним змістом відповідає духові української мови” [193, с. 103]. П. Чучка зазначає, що імена іншомовного походження, які адаптувалися рідною мовою, набувають милозвучності [193, с. 103–104].

Четверту групу становлять рідкісні імена з непрозорою семантикою, або відапелятивні імена. Ця група представлена чоловічими 5 (2%) та жіночими 65 (46%) іменами.

До рідкісних можемо віднести п'ять чоловічих антропоодиниць: *Автономъ*, *Стратонъ*, *Смарагдъ*, *Стратигъ*, *Философъ*, частина з яких мають непрозору та напівпрозору семантику, утворені від апелятивів. *Стартонъ* – відапелятивне чоловіче ім'я, грецьке; особове ім'я *Stratōn*; від *stratos* – ‘військо’ [159, с. 101]; *Автономъ* визначається, як чоловіче ім'я грецького походження: *autos* – сам, *nomos* – закон (буквально: ‘самозаконник’, ‘самостійний’) [159, с. 35]; *Стратигъ* – відапелятивне ім'я, від грец. *Στρατός* – ‘військо’ та грец. *ἄγω* – ‘вести, веду’ (буквально ‘воєначальник’, запозичення з грецької мови через церковнослов'янське посередництво) [61, Т. 5, с. 434]; *Смарагдъ* – відапелятивне ім'я, ‘ізмурід’, заст. *шмарагд*, ст. *смарагдъ* (1627); – болг. *смарагд*, др. *смарагдъ*, через церковнослов'янське посередництво

запозичено в давньоруську мову з грецької [61, Т. 5, с. 316]; *Философъ* – відапелятивне ім'я, від гр. *Φιλόσοφος*, яким раніше називали освічену людину взагалі. У метричних книгах не зафіксовані лінгвістичні варіації цих імен.

Кожне з них було зафіксовано в різних хронологічних зрізах. Зокрема, імена *Автономъ* і *Стратигъ* зафіксовано в метричній книзі міста Олександрівськ у 1840 році; *Стратонъ* – у метриці 1830 року; *Смарагдъ* і *Философъ* записані у метричній книзі 1890 року. У таблиці 2.3.4 (додаток А) подано динаміку рідкісних чоловічих імен містян.

Рідкісні жіночі особові імена відрізняються від чоловічих; їх нараховується 65 антропоодиниць. За походженням вони представляють грецькі, латинські, давньоєврейські/єврейські та запозичені корені.

До грецьких належать 33 рідкісні жіночі особові імена: *Августа*, *Агата*, *Аглая*, *Ангелина*, *Аполінарія*, *Аріадна*, *Артемія*, *Афанасія*, *Зиновія*, *Евпраксія*, *Евтіхія*, *Евфимія*, *Елла*, *Епистимія*, *Ираїда*, *Ія*, *Калерія*, *Клара*, *Дора*, *Леонида*, *Лігія*, *Олимпиада*, *Раїна*, *Секлетина* (народна форма від грец.), *Сиклитія*, *Сиклтикія*, *Сиклифінія*, *Февронія*, *Феодосія*, *Феона*, *Феофанія*, *Фотія*, *Хіонія*. У деяких іменах відбуваються одночасні зміни голосних, приголосних або випадання приголосних: *Сиклитинія* – *Сиклитія* – *Сиклифінія*. Фонетичні варіанти імен представлені чергуванням голосних [и] ↔ [і] у середині пропріатива: *Евтіхія* – *Евтихія*, *Епистимія* – *Епістімія*. Зафіксовано розмовний варіант – *Секлета* ← *Секлетина/Сиклитина*. Варіативність імен виникала внаслідок скорочення певної його частини (синкопа): *Дора* ← *Доротея*, *Клара* ← *Клариса*.

Латинськими запозиченнями є рідкісні імена (10 антропоодиниць): *Белла*, *Викторія*, *Инна*, *Іда*, *Корнелія*, *Макрина*, *Павлина*, *Сіцілія*, *Фелицита*, *Юлія*. Ім'я *Іда* може бути скороченим варіантом цілої низки пропріативів, таких як *Зінаїда*, *Аделаїда*, *Іраїда*, і могло утворитися внаслідок афери (усічення початку імені): *Зінаїда*, *Аделаїда*, *Іраїда* → *Іда*.

Нараховано 14 антропоодиниць рідкісних жіночих імен

давньоєврейського, єврейського походження: *Ананія, Захарія, Лея/Лія, Маріамъ, Маріамна, Содомія, Соломонида, Соломонія, Сосанна/Сусанна, Бася, Голда, Фрада, Хая*. Серед цієї групи рідкісних імен також є фонетичні варіанти, що виникли при чергуванні голосних [e] ↔ [i]: *Лея – Лія*. Варіант імені *Маріамъ – Маріамна* міг з'являтися внаслідок апокопи (усічення кінцевих складів імені). Словотвірні варіанти виникали при творенні жіночого імені від чоловічого *Соломон → Соломонія* та додаванням до цього оніма суфікса *-ид(а)*: *Соломон → Соломонія → Соломонида*.

Серед рідкісних імен є західноєвропейські запозичення (2 імені) *Елиноіда, Леонора* та з тюркських мов (3): *Гільзан, Гульзан, Сатенік*. У метричних книгах більшість фонетичних варіантів з'явилися внаслідок зміни голосних звуків, як-от спрощення початкового голосного (афереза) в імені: *Леонора ← Елеонора*.

До рідкісних імен належать 2 імені слов'янського походження – *Зарина* та *Міра*, які також мають фонетичні варіанти, що виникли внаслідок чергування голосних [i] ↔ [и]: *Зарина – Заріна, Міра – Мура*.

Серед рідкісних жіночих імен, наявних у метричних книгах, зафіксована низка пропріативів, утворених від чоловічих онімів: *Август → Августа, Ананій → Ананія, Аполінарій → Аполінарія, Артемій → Артемія, Афанасій → Афанасія, Захарій → Захарія, Зиновій → Зиновія, Евтіхій → Евтіхія, Е(в)фимій → Е(в)фимія, Корнелій → Корнелія, Леонидъ → Леонида, Павлинъ → Павлина, Соломонъ → Соломонія, Феодосій → Феодосія, Феофанъ → Феофанія, Фотій → Фотія, Юлій → Юлія*.

Отже, чоловічий і жіночий іменник міста Олександрівськ 1774 – 1921 рр., зафіксований у формулярах документів метричних книг Свято-Покровської церкви, повністю представлений календарними іменами, поширеними у православній церкві. Аналіз особових імен містян дає змогу стверджувати, що в іменник метричної документації м. Олександрівськ потрапляє значна кількість народно-розмовних варіантів. Поповнення іменника, зазначеного в метричних книгах, відбувалося шляхом варіацій уже відомих імен, які виникли в результаті

орфографічних (графічних, фонетичних, лексичних та структурних) помилок; більшість особових жіночих імен було утворено від чоловічих. Отже, спектр власних особових імен м. Олександрівськ в період 1774 – 1921 рр. весь час розширювався.

Висновки до розділу

Дослідження іменника м. Олександрівськ, зафіксованого в метричних книгах Свято-Покровської церкви упродовж 1774 – 1921 рр., дозволяють зробити такі висновки:

1. Розподіл особових імен м. Олександрівськ з 1774 по 1921 рр. за 14 хронологічними зрізами дав змогу простежити появу та подальше формування локальної іменної системи, функціонування в її складі пропріативів, поповнення іменника новими іменами, формами, а також частотність вживання кожного імені як протягом хронологічного зрізу, так і впродовж досліджуваного періоду.

Репертуар іменника міста Олександрівськ 1774 – 1921 рр., зафіксований у метричній документації Свято-Покровської церкви, представлений широким спектром антропоодиноць. Узагальнюючи дані чотирнадцяти хронологічних зрізів можемо стверджувати, що локальний іменник досліджуваного періоду не був рівномірним за кількісним та якісним складом, оскільки уподобання мешканців у різні роки змінювалися. Указане дає можливість констатувати, що міський антропонімікон характеризується мобільністю його структурних одиниць, які часто мігрували в межах трьох кількісних груп: одні імена з найпоширеніших ставали частотними, інші, навпаки, збільшували кількість носіїв і ставали популярними, окремі імена фіксувалися в одиничному використанні як у межах одного хронологічного зрізу, так і в межах усього досліджуваного періоду.

Установлено, що чоловічий іменник олександрівської іменної системи нараховує 222 одиниць та кількісно переважає жіночий іменник, у якому зафіксовано 142 пропріативи. Однак аналіз локальної антропонімної системи дає

змогу стверджувати, що з кожним хронологічним зрізом жіночий іменник розширювався, поповнювався новими іменами і за статистичними даними в 1921 році налічував 65 імен. Чоловічий іменник, навпаки, утворився як багатокомпонентна та кількісно переважальна в перших хронологічних зрізах система імен, яка в подальшому зменшувалася як за складом онімів до 42 імен у XIV хронологічному зрізі, так і за кількістю носіїв.

Аналіз іменника м. Олександрівськ за період із 1774 по 1921 рр. дає змогу констатувати, що поповнення його складу відбувалося під впливом християнської релігії православного зразка, тому можемо стверджувати, що у вказаний період релігійний чинник був основним під час вибору імені для новонародженої дитини. Вторинним чинником, який впливав на вибір імені, була етнічна приналежність батьків новонародженої дитини, що зумовлювало появу в локальному іменнику запозичених одиниць з іноземних іменних систем. Установлено, що запозичені та етнічно зумовлені імена якісно вирізнялися на тлі одиниць традиційного церковного іменника та мали обмежене вживання із характерним збільшенням за кількістю онімів та їх носіїв з кожним хронологічним зрізом, що пов'язано з розвитком міста та збільшенням кількості представників різних етнічних груп у складі місцевих жителів.

2. На матеріалі чоловічих та жіночих імен, зафіксованих у метричних книгах Свято-Покровської церкви, визначено групи імен за походженням і встановлено, що з погляду походження складових компонентів іменник міста Олександрівськ дуже строкатий. На його творення та розвиток вплинуло нашарування різних суспільно-політичних та історико-культурних процесів, зміни в національному складі містян.

Склад чоловічого іменника м. Олександрівськ 1774 – 1921 рр. сформували християнські особові імена (202 – 91%), запозичені (8 – 4%), імена слов'янського походження (7 – 3%) та рідкісні імена з непрозорою семантикою (5 – 2%); у жіночій іменній системі зафіксовано оніми, що за походженням відносимо до християнських (122 – 86%), запозичених (13 – 9%) і слов'янських (7 – 5%) імен.

За результатами аналізу компонентів встановлено відсутність у жіночому іменнику рідкісних антропоодиниць з непрозорою семантикою.

3. Аналіз антропонімного фонду метричних записів м. Олександрівськ упродовж 1774 – 1921 рр. дає змогу стверджувати, що локальний іменник оновлювався, розширювався, а окремі його складники закріплювалися в офіційному вжитку внаслідок появи фонетичних, словотвірних, морфологічних, лексичних, графічних та комбінаторних варіантів імен з традиційного православного списку онімів, а також трансформації під впливом живого розмовного середовища вже наявних в іменній системі досліджуваного періоду особових імен.

Установлено, що фонетичні варіанти пропріативів в олександрівському іменнику з'явилися внаслідок зміни голосних на початку (6 антропоодиниць), всередині імені (46 одиниць) та їх сполученнями (4 одиниці). Поповнилася локальна іменна система й унаслідок зміни приголосних на початку та всередині імені (12 одиниць). Зафіксовано поодинокі випадки, коли в процесі асиміляції всередині імені дзвінкий приголосний змінюється на глухий, засвідчено й одночасні зміни голосних, приголосних або випадання приголосних (8 одиниць).

Аналіз метричних записів дає змогу стверджувати, що поширеними в антропоніміконі містян були варіанти імен, що утворилися шляхом скорочення певної частини оніма, серед яких – усічення початку імені (афереза – 15 антропоодиниць), усічення початку та кінцевих складів імені (афереза + апокопа – 3 одиниці). Зафіксовано словотвірні варіанти імен з усіченим суфіксом *-ий*, який виконував функцію словотвірної адаптації запозичених імен, що частіше відбувається в чоловічому іменнику (24 одиниці) та подекуди в жіночому – з суфіксом *-ія* (6 одиниць).

У метричних книгах Свято-Покровської церкви досліджуваного періоду встановлено незначну кількість лексичних варіантів, поява яких зумовлена міжмовними контактами з іншими народами, що сприяло проникненню в українську розмовну мову різних варіантів імен (8 одиниць).

Зафіксовано невелику кількість графічних варіантів особових імен м. Олександрівськ, поява яких зумовлена особливостями запису окремого імені священником та не підлягає поясненню правилами української мови (написання літер $B \leftrightarrow B - 2$, $\dot{I} \leftrightarrow И - 4$, $\Theta \leftrightarrow \Phi - 4$ антропоодиниці).

Можемо констатувати, що розширення локального іменника та закріплення в його репертуарі окремих пропріативів відбувалося внаслідок трансформації одних і тих же антропоодиниць (47). Як інваріанти вживаються скорочені форми повних антропонімів, поширені серед жіночих імен. Інкультурація чи адаптація чужомовних християнських імен в локальній іменній системі супроводжувалася використанням давніх чоловічих імен у формі родового відмінка як жіночих пропріативів, що пояснюється неухважністю священників, котрі вносили відомості до метричних книг Свято-Покровської церкви, так і слабким рівнем володіння ними церковнослов'янською та грецькою мовами.

Отже, поповнення іменника м. Олександрівськ, зафіксованого в метричних книгах 1774 – 1921 рр., відбувалося шляхом варіацій традиційних для церковного обряду, презентованого списком імен за християнськими “Святцями”, а також проникненням до структури локального іменника вказаного періоду імен різних етносів, не властивих українській антропонімній системі. Тому іменник міста Олександрівськ доволі різноманітний і представлений широким репертуаром імен.

РОЗДІЛ 3

ІМЕННИК МІСТА ЗАПОРІЖЖЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Становлення антропонімної системи міста Запоріжжя визначаємо з грудня 1921 року, коли місто Олександрівськ перейменовано на Запоріжжя. Часові межі іменника м. Запоріжжя з 1930 по 2020 рр. визначено з урахуванням того, що остання книга Свято-Покровської церкви м. Олександрівськ, яка містить детальні щоденні записи священника про зміну цивільного стану місцевого населення, а тому найбільш повно відтворює іменну систему, датована 1921 роком. Враховуючи викладене вище, ономастичний матеріал, зафіксований в ній, було віднесено до попереднього періоду – XIV хронологічного зрізу іменника м. Олександрівськ. Зібрані у процесі дисертаційного дослідження сукупні дані за період з 1922 до 1930 рр. репрезентовано у першому хронологічному зрізі.

Слід зазначити, що з 1922 року змінюється й джерела фіксації імен містян, оскільки основними документами встановлення імен народжених на території міста дітей стали актові записи цивільного стану населення, а в подальшому відомості з Державного реєстру. Практика ведення церковних метричних книг не закінчилася в 1921 році, однак з цього часу церковні метрики вже не використовувалися як офіційні документи фіксації цивільного стану населення міста, велися епізодично та неповно відображали місцевий іменник, оскільки відображали хресне ім'я, яке часто не збігалось з офіційним іменем дитини.

Слід зазначити, що джерельною базою для дослідження іменника м. Запоріжжя слугували актові записи цивільного стану населення, у яких відображається поступове закріплення використання української мови в офіційному діловодстві, відомості Державного реєстру актів цивільного стану в Запорізькій області Управління державної реєстрації Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції та польові записи, збір яких здійснювався в період з 2014 до 2020 рр.

3.1. Статистичні дані запорізьких особових імен 1930 – 2020 рр.

Локальна система імен міста Запоріжжя з 30-х рр. XX до кінця 20-х рр. XXI ст. багатокomпонентна, строката за походженням складників і частоти їх уживання, а також перебуває в постійному русі, оскільки склад, набір і кількість імен із кожним десятиліттям змінювалися.

Використання прийому хронологічних зрізів дало можливість здійснити комплексний аналіз динаміки іменного репертуару жителів м. Запоріжжя, а також встановити характерні особливості локальної іменної системи та репрезентувати зібраний масив пропріальної лексики. Дослідження антропоодиниць, використаних у процесі іменування новонароджених у м. Запоріжжя окресленого періоду, здійснювалося шляхом виділення 10 хронологічних зрізів: I – 1930 р., II – 1940 р., III – 1950 р., IV – 1960 р., V – 1970 р., VI – 1980 р., VII – 1990 р., VIII – 2000 р., IX – 2010 р., X – 2020 р., що дозволило виділити стрижень стабільних імен, зміни у складі іменника, його оновлення, появу нових онімів, які не функціювали раніше, частотність їхнього вживання. Безпосередній зв'язок окремого оніма та статі його носія визначив традиційний поділ пропріативів, зафіксованих у запорізькому іменнику, на дві масштабні групи жіночих і чоловічих імен.

При розгляді кожного зрізу простежується стрімка динаміка народжених дітей, а також якісні зміни в іменнику м. Запоріжжя (див. таблицю 3.1, додаток А). У 1930 році (I хронологічний зріз) зареєстровано 1989 новонароджених, з них 1045 дівчаток і 944 хлопчиків. Для найменування дівчаток ужито 134 імені, хлопчиків – 130. У 2020 році (X хронологічний зріз) зафіксовано вже 10 523 новонароджених, з них 5093 дівчаток і 5430 хлопчиків. Для найменування дівчаток використано 123 унікальних імен, для хлопчиків – 102 (див. додаток Д).

З кожним наступним зрізом відбувалися характерні зміни, що відобразилися і в кількості новонароджених, у бік зростання кількості дітей, так і в іменнику, який також зазнавав змін. Найбільше імен зафіксовано в 2010 році (IX хронологічний зріз): чоловічих – 136, жіночих – 172. Найменша кількість

чоловічих імен зафіксована в 1950 році (III хронологічний зріз) – 89, жіночих у 2020 році (X хронологічний зріз) – 123.

Загальна кількість імен, зафіксованих для називання новонароджених у вказаних хронологічних рамках, представлена такими даними: чоловічих імен – 428, жіночих – 537, співвідношення яких з кількістю дітей у кожному хронологічному зрізі представлено в таблицях 3.1.1 і 3.1.2 (додаток А), а також у відповідному графіку (див. додаток Д).

Слід зазначити, що в дисертаційному дослідженні визначено також статистику поширеності імен у запорізькому іменнику. З цією метою точне число носіїв імені, зафіксоване в межах кожного зрізу, поділено на загальне число імен, зафіксованих у межах аналізованого періоду. Цілий числовий результат підрахунку є середнім коефіцієнтом однойменності (СКО), що визначено в низці досліджень, присвячених аналізу динаміки локальних іменних систем [15, 23, 146, 154, 187, 200]. Імена з кількістю носіїв, що значно перевищує СКО формують групу популярних; оніми, число яких дорівнює або трохи переважає СКО, дослідники відносять до широковживаних, імена з нижчим СКО формують групу маловживаних. Одиначні імена, кількість яких значно нижча за СКО, становлять групу рідкісних.

За кількістю пропріативів та поширеністю використання імен у межах усього періоду функціонування запорізького іменника виділено чотири групи: 1) популярні – імена, що набули широкого використання в певний час як на глобальному національному рівні, так і в конкретному регіоні, а число носіїв має переважальну більшість у загальній кількості народжених на досліджуваній території); 2) широковживані – імена, число носіїв яких у кількісному плані поступається групі популярних, упродовж досліджуваного періоду вони неодноразово змінювали свій статус, переходячи з однієї групи в іншу; 3) маловживані – традиційні та оригінальні імена, які рідко використовувалися при називанні дитини, мали досить обмежену кількість носіїв; 4) рідкісні – імена, що за своїм внутрішнім значенням або звучанням вирізняються на тлі традиційних онімів, притаманних як національній, так і локальній іменній системі, або мають

одиничне використання. Рідкісні імена надають особливої індивідуальності носієві та можуть бути джерелом гордості для дитини.

Слід зазначити, що складники, що формують групи не стали щодо функціонування в їх межах, окремі імена в різних хронологічних зрізах можуть мігрувати з однієї до іншої групи.

3.2. Групи імен за походженням та соціолінгвістичні чинники називання

Іменник міста Запоріжжя має різне походження його складників. Основну частину досліджуваної локальної системи складають імена з християнського календаря. Багато з них мають грецьке, латинське, давньоєврейське та західноєвропейське походження. Зміни в національному складі містян не могли не позначитися на походженні твірних основ антропоодиниць. Антропонімікон поповнився значною кількістю арабських і тюркських за походженням імен.

У 20-их роках ХХІ ст. український філолог, доктор філологічних наук, професор Хмельницького національного університету М. Торчинський зазначав: “...більшість українських особових імен походить із давньогрецької (42,8%), латинської (15,2%), давньоєврейської (12,8%) та слов'янських (11,8%) мов. Водночас зазначаємо, що останнім часом, завдяки активним міграційним рухам, значно зросла кількість західноєвропейських антропонімів (12,6%), трапляються і близькосхідні (4,2%) та кавказькі (0,6%) пропріативи. Запозичення може здійснюватися безпосередньо або за посередництвом інших мов” [166, с. 441].

Імена традиційного українського іменника становлять ядро локальної іменної системи, що засвідчено у процесі аналізу онімів, використаних для називання народжених в м. Запоріжжя з 30-х рр. ХХ до 20-х рр. ХХІ ст.

Аналіз складників локального іменника дав змогу розподілити їх за походженням на п'ять окремих пластів: 1) християнські імена, або імена християнського календаря, які прийшли із введенням християнства у Х ст. До цього пласту належать імена грецького, латинського та давньоєврейського походження; 2) запозичені імена з західноєвропейських, тюркських, семітських

та інших мов; 3) імена слов'янського походження; 4) імена-новотвори; 5) імена з непрозорою семантикою.

Слід зазначити, що елементом комплексного аналізу місцевих імен, зафіксованих у різних хронологічних зрізах, є також встановлення мотивації вибору імені при називанні дитини. Мотиви найменування різні, пов'язані з релігійними, політичними вподобаннями чи переконаннями середовища, в якому живе найменувач [188, с. 45]. Вибір імені для дитини з 30-х рр. ХХ до 20-х рр. ХХІ ст. є юридично вільним, а тому в усіх випадках залежав винятково від волі найменувачів – батьків.

Репертуар імен, якими називають новонароджених, є традиційним, тобто успадкованим від батьків. Л. Скрипник назвала такі основні мотиви для називання дітей: 1) родинна традиція, за якою сина чи доньку називають іменем батька, дідуся, матері, бабусі чи когось із близьких родичів; 2) ушануванням видатних осіб, літературних персонажів, кіногероїв, спортсменів тощо; 3) милозвучність імені, його легкість у вимові. Більшість із популярних жіночих імен, наприклад, має “лелійні” сонорні звуки *л, н*: *Алла, Аліна* і т.п. [159, с. 12].

З огляду на можливі напрями соціолінгвістичного підходу до аналізу імен та на зібраний фактичний матеріал і деталізовану характеристику антропонімної системи м. Запоріжжя визначаємо кілька аспектів соціокультурного контексту регіонального іменника.

Соціокультурні норми: імена місцевих жителів відображають вплив на називання загальнонаціональних традицій, звичаїв і цінностей (зі здобуттям незалежності в локальному іменнику збільшилася кількість стародавніх імен з прозорою семантикою (*Броніслав, Вітіслав, Всеволод, Зорислава, Милослав ↔ Мирослава, Радміл ↔ Радміла, Станіслав ↔ Станіслава, Ярослав*), що пов'язано з поверненням до давніх слов'янських традицій називання та відновленням історичної ідентичності), а також історико-політичних процесів у країні (*Кім* ← ім'я, пов'язане з назвою міжнародної молодіжної організації – Комуністичний інтернаціонал молоді; *Маїна* ← ім'я, що пов'язане із травневими (“майскими”) святами періоду радянського союзу; *Ніна* ← поширенню імені

сприяла постать першої леді СРСР Ніни Хрущової; *Нінель* ← похідне від прізвища Ленін (якщо читати його зворотньо); *Октябрина* ← ім'я, пов'язане жовтневими (“октябрськими”) святами періоду радянського союзу; *Юрій* ← пов'язане з іменем першого космонавта Юрія Гагаріна), національних (*Роксолана*, *Рюрик*) та іноземних культурних (*Асоль*, *Брунгільда* та *Джульєтта* ← імена літературних героїв, *Жаклін* ← ім'я першої леді США Жаклін Кеннеді, *Мадонна* ← зумовлене піком популярності американської співачки Мадонни у 90-х рр. XX ст., *Марат* ← зумовлене іменем політичного діяча епохи Великої французької революції Жан-Поль Марата) і наукових явищ (*Іон* ← від назви електричної зарядженої частини молекули; *Радій* ← від назви радіоактивного хімічного елемента; *Сталій* ← від апелятива *сталь*). Вибір імені часто зумовлювався також впливом релігійного чинника: християнський обряд православного зразка обумовив основний список імен в системі українського іменника, у тому числі й локального (*Агафія*, *Абрам*, *Анатолій*, *Антоніда*, *Евстафія*, *Іларіон*, *Ілля*, *Йосиф*, *Лука*, *Мотрона*, *Роман*, *Самуїл*, *Феодосія*, *Юліан*, *Яків* та ін.), приналежність батьків дитини до інших релігійних груп та віросповідань також зумовлював вибір імен із поширених у відповідній традиції (*Бахрам*, *Захарь*, *Моїсей*, *Наріне Ребека*, *Рива*, *Хая* та ін.).

Етнічна диференціація: масив православних імен, який зібрано у процесі дослідження, розширився за рахунок проникнення до місцевого іменника одиниць з іноземних іменних систем, серед яких французькі, англійські, тюркські, вірменські, грузинські, перські та імена із західнослов'янських репертуарів (*Вахтанг*, *Генрі*, *Гасан*, *Дана*, *Джаваншир*, *Джемма*, *Емма*, *Жавгяр*, *Клара*, *Лейла*, *Марсела*, *Мирча*, *Норберт*, *Рожден*, *Поль*, *Хаїт*, *Шаміль*, *Ядвіга* та ін.), що відображали приналежність носія до певної етнічної групи. Л. Луньо зазначала: “Характеристика осіб за віросповідною та національною приналежністю найменованих і найменовувачів поглиблює контекст соціолінгвістичного аналізу природи імені” [101, с. 43].

Імена як засіб ідентичності носія: сюди віднесено “модні” в окремому хронологічному зрізі імена або окремі їх варіанти (*Анжеліка*, *Консуела*, *Принц*),

а також імена-новотвори (*Гор, Даніїла, Дашель, Марія-Богдана, Нілой, Сольвіта*).

Соціальна диференціація: імена містян є засобом відображення соціального статусу носія, оскільки, на нашу думку, утілювали відмінності між різними соціальними групами – інтелігенцією, представниками партійної номенклатури (*Вілена, Владлен ↔ Владлена, Воля, Ельвінг, Енгельс*) тощо. До вказаного аспекту відносимо також традицію передачі імен у “спадок”, коли в межах однієї родини дітей з покоління в покоління називають іменами з ряду традиційних для сім’ї імен.

Слід зазначити, що часто на вибір імені містянами впливав комплекс чинників, наприклад, індивідуалізація дитини через ім’я могла поєднуватися з соціокультурною нормою через відображення асоціативних зв’язків з історичними постатями (*Сталіна* ← від псевдоніма *Сталін*) або з етнічною диференціацією (*Анетта, Сабіна, Ігласіо, Руїс*), оскільки часте використання запозичених та етнічно зумовлених онімів при іменуванні дітей, народжених в українських родинах місцевих жителів, відображає вподобання називачів або популярність таких імен (ім’я *Зіта* початково ввійшло до локального іменника як етнічнорозумовлене ім’я, а в подальшому набуло популярності після виходу індійського серіалу “Зіта і Гіта”).

3.2.1. Чоловічі імена: структурна організація та форма

Українські чоловічі особові імена мають глибоке історичне коріння. Чоловіча підсистема досліджуваного локального іменника характеризується стабільністю, відносно багатим складом та становить 320 імен, які часто зафіксовані в кількох різних варіантах. Ядро іменної системи м. Запоріжжя становлять імена християнського календаря. Церковні (християнські) імена мають глибоке релігійне коріння і часто є частиною культурної традиції. Використання цієї групи імен може відображати такі соціокультурні чинники називання, як духовна значимість (церковні імена часто пов’язані з важливими релігійними посталями або подіями, оскільки можуть бути іменами святих чи

такими, що мають релігійне значення), традиція іменування (вибір церковного імені може допомогти зберегти родинні або культурні традиції).

До першої групи християнських чоловічих особових імен належать 117 пропріативів грецького, латинського та давньоєврейського походження, що становить 37% від загальної кількості.

Найбільш популярні в іменнику містян імена грецького походження. Серед них 54 пропріативи – *Анатолій, Андрій, Армен, Арсеній, Артем, Афанасій, Василій, Влас, Геннадій, Георгій, Гордій, Григорій (Ригор), Дем'ян, Дмитрій, Єгор, Євгеній (Євген), Іларіон, Іраклі, Іраклій, Кирило, Костянтин, Кристін, Лев (Лео, Лево, Левон), Леонід, Леонтій, Марк, Мефодій, Микита, Мирон, Митрофан, Николай/Миколай, Нік, Нікон, Оксен, Олекса, Олександр, Олексій, Пантелій, Петро, Пилип, Пімен, Платон, Прохор, Родіон, Степан, Тарас, Тимофій, Тихон, Трифон, Трофім, Федір, Христофор, Юрій, Юхим.*

З-поміж 33 імен латинського походження найчастіше використано такі: *Альбін, Андріан, Антон, Валентин, Валерій, Валер'ян, Венедикт, Віктор, Віталій, Герман, Ігнат, Лука, Макс, Максим, Марс, Мартин, Мартін, Мар'ян, Павло, Ренат (Ринат), Рем, Роман, Ромул, Рубен, Сергій, Сила, Спартак, Тит, Фелікс, Флор, Ювеналій, Юліан, Юлій.*

Помітне місце в антропоніміці посідають імена давньоєврейського походження (30 антропоодиниць), насамперед ті, які прийшли до нас з біблійних текстів, а саме: *Абрам, Адам, Аким, Беніамін, Веніамін, Гедеон, Давид, Даніель, Даниїл, Єлисей, Захар, Іван, Ілля, Ісак, Йосиф (Йосип), Лазар, Єлисей, Мікаел (Міка), Михайло, Моїсей, Рафаель, Рафаїл, Рувим, Савелій, Самуїл, Семен, Серафим, Симон, Томма, Яків.*

Другу групу становлять імена запозичені із західноєвропейських та тюркських мов. Із західноєвропейських мов – 47 чоловічих імен (15%) німецького, англійського, французького, іспанського та скандинавського походження. До імен скандинавського походження належать 7 імен, які прийшли до нас за часів Київської Русі. Серед них – *Аскольд, Густав* (сканд.: *Gustav*; можливо, д.-сканд. *gunnr (gudr)* – 'битва' і *stafr* – 'жезл' [159, с. 54]), *Ігор, Інґвар,*

Олег, Рюрик. Використовувалися імена, запозичені з німецької мови (21): *Адольф, Альберт, Арнольд, Вільгельм, Генріх, Готліб, Евальд, Едвард/Едуард, Еміль, Ерік, Ернест, Леонард, Людвіг, Норберт, Отто, Роберт, Ромуальд, Рудольф, Франц, Фрідріх, Ханс*.

У чоловічому антропоніміконі спостерігається незначна кількість особових імен з англійської мови (7 антропоодиниць): *Альфред, Гаррі, Генрі, Грант, Ельвін, Енгельберт, Ларрі*. Також є три запозичення з французької мови: *Антуан, Жан, Жорж*. З-поміж чоловічих власних особових імен, запозичених із західноєвропейських мов, фіксуємо всього лише 3 імені з іспанської мови: *Дієго, Руїс, Хамон*. З угорської мови прийшли 2 імені: *Аладар, Янош*. З латиської мови одне запозичене ім'я – *Яніс*. Запозичені із західнослов'янських та південнослов'янських мов 3 імені: *Кароль, Ян* – польської та чеської, з болгарської – *Пламен*.

Значний пласт становлять чоловічі імена, запозичені з тюркських, семітських та іранських мов (108 пропріативів). 33% (23 антропоодиниці) становлять імена тюркського походження: *Асатур, Аслан, Асхад, Ахмет, Ашот, Бачан, Газік, Гайоз, Ельбрус, Жавгяр, Ільгіз, Ільхан, Касим, Мурат, Рамаз, Руслан, Тамаз, Тарлан, Теймур, Тимур, Чингіз, Юнос*. До цієї групи належить лише одне азербайджанське ім'я: *Ельчін*. Із семітської мовної групи запозичені імена арабського, арамейського та єврейського походження. Одне ім'я арамейського походження – *Том*. Значну кількість імен запозичено з арабської мови (52 антропоодиниці): *Абдул, Авдат, Акіф, Алі, Алім, Алішер, Алям, Аміль, Амір, Аміран, Анвар, Аріф, Ахмед, Гасан, Гитезар, Ельзар, Ємін, Ідріс, Ельдар/Ільдар, Ільяс, Іскандер, Ібрагім, Карім, Курбат, Магомет, Мансур, Махмут, Міран, Мохаммед, Наїль, Наріман, Радік, Рамазан, Раміз, Раміль, Рафік, Сабір, Самір, Саїт, Сервер, Сулейман, Солтан, Султан, Тагір, Таїр, Тахір, Тофік, Фаріт, Харіс, Шаміль, Юсіф, Юсуп*. До цієї групи належать п'ять єврейських запозичень: *Зелік/Золік, Меер, Рафіл, Хаїт, Шимон*. З іранської мовної сім'ї походить 7 імен перської мови: *Бахрам, Джаванишпир, Камран, Кямран, Парвіз, Рустем, Тіфліс*. Ім'я *Джаванишпир* – з перс. *Ġaiyān Šir/Javān Šīr* –

‘молодий лев’, від твірних основ “джаван” – ‘молодий’ та “шир” – ‘лев’. 16 імен – вірменського походження: *Арарат, Арутюн, Ваган, Вардо, Гагик, Гурген, Каспер, Леван, Манвел, Мкртич, Оганес, Погос, Самвел, Тігран, Хачатур, Шаген*. Оскільки в м. Запоріжжя проживають представники грузинської діаспори, то в іменнику поширені 4 імені: *Вахтанг, Геворг, Отар, Таріел*.

Третя група представлена 25 іменами слов’янського походження, що становить 8% від загальної кількості: *Богодар, Борис, Броніслав, Вітіслав, Владислав, Володимир, Всеволод, Вячеслав, В’ячеслав, Дамір, Дан, Добриня, Мечислав, Милослав, Мирослав, Мирча, Мілан, Радиміл, Радомир, Рожден, Ростислав, Святослав, Станіслав, Чеслав, Ярослав*. Більшість слов’янських імен – композити: *Богодар, Броніслав, Вітіслав, Владислав, Володимир, Всеволод, Вячеслав/В’ячеслав, Дамір, Мечислав, Милослав, Мирослав, Радоміл, Радомир, Ростислав, Святослав, Станіслав, Ярослав*. Рідкісні слов’янські імена *Богодар, Вітіслав, Дамір, Дан, Добриня, Мирча, Мілан, Радиміл, Радомир, Чеслав*.

Четверту групу представляють 8 імен-новотворів (3%): *Віль, Владлен, Ельвінг, Енгельс, Кім, Марат, Радій, Сталій*. Чоловічий іменник м. Запоріжжя містить групу імен із непрозорою семантикою (15 пропріативів – 5%): *Лайло, Леудегар, Лор, Мурман, Нілой, Ноурус, Пейдер, Принц, Раудес, Рубін, Рувіят, Саро, Стівіссар, Файк, Хепард*.

Отже, у процесі дослідження чоловічого іменника м. Запоріжжя ХХ – поч. ХХІ ст. за походженням виявлено п’ять груп імен, що формують мовленнєвий портрет міста. Перша група становить 37% (117) християнських імен, серед яких найбільше імен грецького походження – 54 антропоодиноці, 30 особових чоловічих імен давньоєврейського та 33 – латинського походження. Другу групу репрезентує 15% (47) пропріальних одиниць, запозичених із західноєвропейських мов (з німецької – 21, з англійської – 7, зі скандинавських мов – 7, з французької – 3, з іспанської – 3, з угорської – 2, з латиської – 1; а також 3 запозичення із західнослов’янських та південнослов’янських мов).

33% (108) особових чоловічих імен прийшли з тюркських, семітських та іранських мов, серед яких найбільше імен з арабської мови – 52, з тюркських – 23 антропоодиниці, з арамейської мови – 1, з єврейської мови – 5, незначну кількість імен запозичено з перської мови – 7. Зафіксовано 16 особових імен вірменського та 4 грузинського походження. До третьої групи належить 8% (25 антропонімів) слов'янського походження. Четверта група складає 3% (8) імен-новотворів. Завершує перелік чоловічих імен за походженням п'ята група пропріативів з непрозорою семантикою – 5% – у кількості 15 антропоодиниць, які, найбільше, утворені від апелятивів, є різними варіаціями онімів або різновидом та видозміною іншомовних давніх та сучасних власних особових імен (див. додаток Е).

3.2.1.1. Популярні чоловічі імена

Досліджувані чоловічі імена м. Запоріжжя – це численний комплекс, більшість із них у кожному хронологічному зрізі має різний ступінь активності. Популярність кожного імені визначається перш за все традиційністю та поширеністю. Як зазначав Л. Белей, “особливої суспільної ваги власне ім'я набуває завдяки низці своїх специфічних ознак. Так, у кожній мові власні імена, зокрема часто вживані імена та іменні варіанти людей, належать до числа найчастотнішої лексики. По-друге, власне ім'я за певних обставин може заступати саму найменовану особу, ототожнюватися з нею, тобто досягає статусу своєрідного містично-вербального відповідника чи словесного символу самого денотата. По-третє, власне ім'я людини виявляє дивовижну здатність акумулювати і зберігати значну культурно-історичну інформацію, без якої воно стає невиразною етикеткою. По-четверте, власне ім'я покликане не лише називати-ідентифікувати, – з його допомогою можна виразити своє ставлення (позитивне чи негативне) до найменованої особи та охарактеризувати її” [10, с. 7].

П. Чучка вказував, що мотиви найменування бувають різні. Найчастіше вони пов'язані з естетичними, релігійними та політичними вподобаннями чи

переконаваннями середовища, в якому живе найменувач [188, с. 45]. На вибір імені дитини впливають різні фактори: популярність, милозвучність, поєднуваність з ім'ям по батькові та прізвищем.

Якісний і кількісний склад антропонімів у кожному хронологічному зрізі локального іменника неоднорідний. До складу популярних належить 30 (7%) чоловічих імен. Такими вважаємо імена, які мають кількість носіїв від 800 до 100 від загальної кількості чоловічих імен зазначеного періоду. Серед них виділяємо антропоодиниці, які мають найбільшу кількість носіїв: *Сергій* (769), *Олександр* (645) – IV хронологічний зріз; *Володимир* (577), *Микола* (474) та *Віктор* (404) – III хронологічний зріз; *Дмитро* (409) – IX хронологічний зріз.

Упродовж десяти хронологічних зрізів (1930 – 2020 рр.) популярні імена змінювали свій статус (див. таблицю 3.2.1.1, додаток А). Одні імена протягом цього часу так і залишалися популярними, а деякі втрачали свої позиції. Частина популярних чоловічих імен передавалася у спадок або були “модними” в тому чи тому хронологічному зрізі.

Популярними у хронологічних зрізах були різні чоловічі імена. Зокрема, ім'я *Олександр* можна вважати суперпопулярним, оскільки використовувалося протягом дев'яти хронологічних зрізів (1940 – 2020 рр.) та мало найбільшу кількість носіїв. У статусі популярних зафіксовано у восьми зрізах такі імена: *Володимир* – з 1930 по 1980 р. (I – VI зрізи) та з 2010 по 2020 рр. (IX – X зрізи); *Сергій* – з 1950 по 2020 рр. (III – X зрізи); у семи зрізах: *Ігор* та *Андрій* – із 1960 по 2010 рр. (IV – IX зрізи); у шести зрізах: *Віталій*, *Дмитро*, *Роман* – у період з 1970 по 2020 рр. (V – X зрізи); *Олег* – з 1960 по 1990 рр. (IV – VI зрізи) і з 2000 по 2020 рр. (VIII – X зрізи); у п'яти зрізах: *Юрій* – з 1940 по 1980 рр. (II – VI зрізи), *Денис*, *Дмитро*, *Євген*, *Максим*, *Олексій* – з 1980 по 2020 рр. (VI – X зрізи). До популярних належали також імена *Іван* (II, III, IX, X зрізи), *Микола* (II, III, IV та IX зрізи), *Віктор* (I, II, III та IX зрізи), *Артем* (VII – X зрізи), які зафіксовано в чотирьох хронологічних зрізах. Імена *Владислав* та *Валерій* були популярними у трьох зрізах, зокрема, *Владислав* з 2000 по 2020 рр. (VIII – X зрізи), *Валерій* – з 1950 по 1970 рр. (III – V зрізи). Однак, антропонім *Анатолій*, який також

зафіксовано у трьох хронологічних зрізах – з 1940 по 1960 рр. (II – IV зрізи), в наступні десятиліття втратило свої позиції та стає маловживаним, а в 2020 р. (X зріз) взагалі не фіксується. У двох зрізах зафіксовано імена: *Геннадій* (IV, V зрізи), *Вадим*, *Костянтин* (V, X зрізи), *Богдан*, *Кирило* та *Павло* (IX, X зрізи). По одній фіксації у статусі популярного у різних десятиліттях мають імена *Михайло*, 1950 р. (III зріз) та *Данило* 2020 р. (X зріз).

Протягом тривалого часу не використовувалися антропоніми *Данило* (I – IV зрізи), *Максим* (I – III зрізи), *Кирило* (I, III, IV зрізи), *Богдан* (I, II зрізи), які лише у 2010 та 2020 рр. стали популярними, набравши від 114 до 147 носіїв. Крім того, зазначимо, що ім'я *Артем* не використовувалося в I, II та IV хронологічних зрізах, у III та V мало статус рідкісного, а в наступному десятилітті, 1980 р., стало широкоживаним і в останніх чотирьох зрізах (1990 – 2020 рр.) набуває статусу популярного. Не фіксується у перших зрізах (1930 – 1950 рр.) ім'я *Максим*, яке з'явилося в 1960 році в статусі рідкісного, потім – маловживаного, а з 1980 року – популярного. Антропоніми *Данило*, *Денис* уперше з'явилися 1970 року як рідкісні, ім'я *Денис* з 1980 – 2020 рр. отримав статус популярного, ім'я *Данило* перебувало у статусі рідкісного, у 2010 році стало маловживаним, в 2020 році – вже популярним. Ім'я *Кирило* у 1940 р. (II зріз) рідкісне, у період 1950 – 1960 рр. (III, IV зрізи) зникло, у 1970 р. (V зріз) стає знову рідкісним, надалі перейшло до маловживаних, широкоживаних, а в 2010 – 2020 рр. (IX, X зрізи) вже набуває статус популярного. Така ж динаміка функціонування антропоніма *Богдан*, який у перших двох зрізах не фіксується, потім з кожним десятиліттям з'являлася все більша кількість його носіїв і в 2010 – 2020 рр. (IX, X зрізи) воно займало позиції популярного.

У I хронологічному зрізі (1930 р.) зафіксовано 24 антропоніми, серед яких функціонувало лише одно популярне ім'я *Володимир*, носіями якого були 125 новонароджених (13, 2%). У цей період зафіксовано найбільше маловживаних імен, що мали від 45 до 6 носіїв (*Віталій*, *Іван*, *Микола*, *Василь*, *Юрій Євген*, *Геннадій*, *Олексій*, *Валерій*, *Сергій*, *Ігор*, *Олег*, *Андрій*, *Костянтин*, *Дмитро*, *Михайло*, *Павло* – 17 антропоодиниць). Крім того, поряд з популярними

використовувалися й широкоживані імена, які мали від 75 до 65 носіїв (*Анатолій, Олександр, Віктор* – 3 пропріативи). Також представлені 2 рідкісні імені: *Владислав* та *Роман*, а 6 антропоодиниць – *Артем, Богдан, Данило, Денис, Кирило, Максим* – не мали жодної фіксації в цьому зрізі.

У II хронологічному зрізі (1940 р.) якісний склад популярних імен помітно змінився. Серед 25 представлених чоловічих імен використано вісім популярних антропонімів – *Володимир* (289), *Анатолій* (278), *Віктор* (267), *Микола* (211), *Іван* (139), *Олександр* (128), *Василь* (113), *Юрій* (100), їх носіями були 1525 новонароджених (58,6%). Не втратило статусу популярності та набагато збільшило кількість носіїв антропонім *Володимир* (зі 125 в I хронологічному зрізі до 289). Порівняно з минулим десятиліттям покращили свій статус та піднялися до рівня популярних 7 імен, 3 з них мали позицію широкоживаних (*Анатолій, Олександр, Віктор*) та 4 маловживані (*Микола, Іван, Василь, Юрій*). У цьому періоді не використовувалися пропріативи *Артем, Максим, Денис, Данило, Богдан*, але почало застосовуватися ім'я *Кирило*, яке перейшло до позиції рідкісних імен.

У 1950 р. (III хронологічний зріз) зафіксовано 26 імен. Упродовж цього періоду якісний склад популярних чоловічих імен збільшився на 3 одиниці та становив 11 антропонімів: *Володимир* (577), *Микола* (444), *Віктор* (404), *Олександр* (400), *Анатолій* (372), *Юрій* (196), *Василь* (195), *Валерій* (183), *Іван* (126), *Сергій* (122), *Михайло* (105). Носіями популярних імен стали 3124 (75,3%) новонароджених. Покращили своє положення особові імена *Валерій, Сергій* та *Михайло*, які піднялися до рівня популярних, – у попередньому хронологічному зрізі вони були відповідно широкоживаними та маловживаними. Не втратили статусу популярності 8 антропонімів минулого десятиліття. Набрали більшу кількість носіїв 7 пропріативів: *Володимир, Анатолій, Олександр, Віктор, Микола, Василь, Юрій*, чисельність носіїв яких збільшилася майже на 200 одиниць. Однак слід вказати, що кількість носіїв імені *Іван* зменшилася на 13 одиниць, що не вплинуло на його популярність. Як і раніше, не вживалися антропоодиниці *Максим, Денис* і *Данило*, втратило

положення рідкісних *Кирило*, а антропонім *Артем* із невживаних перейшов в позицію рідкісних.

У IV хронологічному зрізі (1960 р.) представлено 26 імен, із них – 13 популярних антропоодиниць: *Сергій* (769), *Олександр* (745), *Віктор* (348), *Юрій* (292), *Микола* (238), *Ігор* (221), *Валерій* (187), *Анатолій* (178), *Олег* (139), *Володимир* (109) *Андрій* (109), *Геннадій* (109) та *Василь* (109). Носіями цих імен стали 3553 (77,5%) новонароджених. Серед цих особових імен 9 антропонімів повторювали склад популярних минулого зрізу, змінивши лише кількість носіїв. Зокрема, кількість носіїв збільшилася в імен *Олександр*, *Юрій*, *Сергій* та *Валерій*, в антропонімах *Володимир*, *Анатолій*, *Микола*, *Василь*, *Віктор* – зменшилася. Стрімко активізувалися та піднялися до статусу популярних імена *Ігор* (221), *Олег* (139), *Геннадій* (109) та *Андрій* (109), які в попередніх хронологічних зрізах були маловживаними. Втратило свої позиції та опустилося до широковживаних ім'я *Іван*. Як і в минулих десятиліттях, пропріативи *Артем*, *Денис*, *Данило* не мали жодної фіксації, а *Кирило* друге десятиліття поспіль втрачало положення рідкісних. Інші антропоніми цього періоду перебували у складі широковживаних, маловживаних або рідкісних, не змінювали свої позиції, тому слід вважати їх одиничними, а тому рідкісними.

Межі популярних імен не змінилися в V хронологічному зрізі (1970 р.) та нараховували 13 особових імен, носіями яких стало 3614 (76,8%) чоловіків. Загальна кількість імен – 30 антропоодиниць. Цей хронологічний зріз поповнився популярними іменами за рахунок широковживаних антропонімів *Віталій* (213), *Костянтин* (112) і маловживаних *Вадим* (106), *Роман* (115). Свої позиції популярних не полишали імена *Сергій* (579), *Олександр* (536), *Андрій* (410), *Володимир* (339), *Олег* (298), *Ігор* (277), *Юрій* (224), *Геннадій* (112) та *Валерій* (111). Збільшилася кількість носіїв у антропонімів *Володимир*, *Геннадій*, *Ігор*, *Олег*, *Андрій*, але зменшилася у імен *Олександр*, *Юрій*, *Валерій* та *Сергій*. У порівнянні з минулим десятиліттям втратили статус популярності 4 антропоодиниці: опустилися до рівня широковживаних антропоніми *Микола*,

Віктор, до маловживаних – *Анатолій*, *Василь*. Почали застосовуватися власні імена *Артем*, *Денис*, *Данило*, *Кирило*, які чотири десятиліття не вживалися.

Загальну кількість чоловічих особових імен VI хронологічного зрізу (1980 р.) складала – 30 антропоодиниць, серед яких статус популярності мали 14 антропонімів, що становило 4185 (75,7%) народжених. Лідерами цього зрізу стали *Олександр* (652), *Сергій* (642), *Андрій* (429), *Дмитро* (390), *Олексій* (278), *Євген* (266), *Володимир* (227), *Роман* (206), *Віталій* (181), *Юрій* (175), *Ігор* (158), *Олег* (136). У порівнянні з минулим хронологічним зрізом збільшилася кількість носіїв у імен *Олександр*, *Сергій*, *Роман*, *Андрій*, *Дмитро*, але менше носіїв стало у *Володимира*, *Віталія*, *Юрія*, *Ігоря*, *Олега*. У популярні перейшли імена: із широковживаних – *Олексій* (278), з маловживаних – *Максим* (257) та з рідкісних – *Денис* (188). Отже, це десятиліття поповнилося на 4 власних імені. Опустилося до рівня широковживаних ім'я *Костянтин*, яке в минулому хронологічному зрізі вперше набуло статусу популярності. Втратили популярний статус імена *Генадій*, *Валерій* та *Вадим*. Інші особові імена не втратили свої позиції.

Чоловічий іменник VII хронологічного зрізу (1990 р.) налічував 12 популярних антропонімів: *Олександр* (429), *Дмитро* (272), *Сергій* (251), *Андрій* (209), *Євген* (201), *Артем* (147), *Олексій* (137), *Максим* (134), *Ігор* (123), *Денис* (107), *Віталій* (101), *Роман* (100). Їхніми носіями виявилось 2211 (57,1%) новонароджених. У порівнянні з минулим періодом продовжували залишатися популярними антропоніми *Олександр*, *Віталій*, *Євген*, *Олексій*, *Сергій*, *Ігор*, *Роман*, *Дмитро*, *Максим*, *Денис*. Не змінювали свого статусу імена *Олександр* та *Сергій*, які протягом майже шести зрізів залишалися популярними, змінюючи лише кількість носіїв, але в цьому періоді їх кількість зменшилася майже на 300 одиниць. Опустилися до рівня широковживаних пропріативи *Володимир*, *Юрій* та *Олег*, хоча більше трьох хронологічних зрізів поспіль вони не втрачали свої позиції (*Володимир* – 60 років, *Юрій* – 50 років, *Олег* – 30 років). Покращив своє становище антропонім *Артем* (147), який не використовувався в I, II та IV

хронологічних зрізах, він надалі набирал кількість носіїв, і лише у цьому зрізі досяг статусу популярності.

Поповнилася на дві антропоодиниці група популярних у VIII хронологічному зрізі (2000 р.) та становила 14 імен: *Олександр* (409), *Дмитро* (289), *Сергій* (229), *Владислав* (215), *Максим* (155), *Андрій* (149), *Євген* (142), *Олексій* (142), *Артем* (126), *Денис* (123), *Віталій* (106), *Роман* (104), *Ігор* (102), *Олег* (101), носіями яких стали 2385 (57,2%) новонароджених. Стрімко покращило свої позиції та піднялося до рівня популярних особове ім'я *Владислав* (215). Не набагато збільшилася кількість носіїв пропріативів *Олексій*, *Дмитро*, *Максим*, *Денис* (на 10 – 20 одиниць). Не змінили популярності майже у восьми хронологічних зрізах імена *Олександр* та *Сергій*, а ім'я *Данило* не використовувалося у цьому зрізі.

У IX хронологічному зрізі (2010 р.) темпи оновлення розряду популярних чоловічих імен прискорювалися. У порівнянні з попередніми десятиліттями ця група налічувала більшу кількість антропоодиниць. Для найменування новонароджених хлопчиків було використано на 6 пропріативів більше – 20 особових імен: *Олександр* (540), *Дмитро* (409), *Сергій* (391), *Андрій* (274), *Владислав* (245), *Максим* (244), *Юрій* (241), *Артем* (239), *Олексій* (221), *Денис* (210), *Ігор* (163), *Олег* (158), *Віталій* (148), *Роман* (146), *Іван* (142), *Володимир* (132), *Богдан* (121), *Кирило* (111), *Микола* (110), *Павло* (102), що становить 4347 (72,1%) носіїв. Не втратили статусу популярності оніми *Олександр*, *Віталій*, *Євген*, *Олексій*, *Сергій*, *Владислав*, *Ігор*, *Роман*, *Олег*, *Андрій*, *Артем*, *Дмитро*, *Максим*, *Денис*. У цих іменах збільшилася кількість носіїв. Покращили своє положення та піднялися до популярних імен 6 антропоодиниць, які раніше були широкоживаними. Повернулися до популярного статусу імена: *Іван* (142), *Володимир* (132), *Микола* (110). Антропоніми *Богдан* (121), *Кирило* (111) та *Павло* (102) вперше піднялися на щабель популярності. Почало знову застосовуватися ім'я *Данило*.

У X хронологічному зрізі (2020 р.) порівняно з обсягом минулих років зафіксовано найбільше популярних чоловічих імен – 23. Лідером залишалося

ім'я *Олександр* (404), укріпило свої позиції ім'я *Дмитро* (304), покращили свій статус та піднялися до популярних антропонімів імена *Вадим* (153), *Данило* (145), *Костянтин* (106), *Віктор* (101). Підтвердили статус популярних: *Владислав* (277), *Артем* (245), *Максим* (280), *Сергій* (202), *Андрій* (200), *Роман* (196), *Денис* (195), *Олег* (156), *Віталій* (154), *Євген* (146), *Іван* (145), *Володимир* (139), *Богдан* (135), *Кирило* (115), *Павло* (114), *Ігор* (104), *Олексій* (104). Носіями вищеназваних імен були 4120 (73,7%) новонароджених. Ім'я грецького походження *Олександр* протягом дев'яти хронологічних зрізів залишалося затребуваним, “модним”. Піку популярності це ім'я досягло у 1960 р. (745 носіїв) та 1980 р. (652), лише в одному із перших хронологічних зрізів було широковживаним.

Можемо стверджувати, що динаміка іменника мала хвилеподібний характер. О. Карпенко зазначала, що за зростанням частотності імені рано чи пізно настає її зниження, а за зниженням – поступове зростання. До числа найуживаніших залучаються все нові й нові імена з наявного в мові їх запасу. Проте старі імена при цьому старіють лише відносно, а не абсолютно. Вони через певний проміжок часу повертаються до активного вжитку. Це специфічна риса найуживаніших імен, яка відрізняє їх від решти особових імен людей [75, с. 84].

Підсумовуючи аналіз популярних чоловічих імен м. Запоріжжя, зазначимо, що в кожному хронологічному зрізі різна кількість антропоодиниць. У I хронологічному зрізі зафіксовано 125 носіїв (13,2%); у II зрізі – 8 імен, 1525 новонароджених (58,6%); у III зрізі використано 11 антропонімів, 3124 новонароджених (73,3%); у IV зрізі представлено 14 особових імен, 3553 носіїв (77,5%); у V зрізі не змінилася кількість онімів (14) для 3614 новонароджених (76,8%); VI хронологічний зріз нараховував також 14 імен для 4185 осіб чоловічої статі (75,7%); у VII зрізі зменшилася кількість імен на 2 антропоодиниці (12) – 2211 носіїв (57,1%); у VIII зрізі – 14 популярних антропонімів для 2385 новонароджених (57,2%); у IX зрізі кількість антропоодиниць вже становила 20 для 4347 хлопців (72,1%); кількісний склад X

хронологічного зрізу збільшився та нараховував вже 23 популярні антропоодиниці, носіями яких стали 4120 хлопчаків (73,7%).

Отже, до складу популярних особових імен м. Запоріжжя XX – початку XXI ст. належать 30 антропоодиниць, що складає 7% від загальної кількості чоловічих імен. Динаміка та оновлення популярних антропонімів із групи в групу значно прискорився у двох останніх хронологічних зрізах 2010 – 2020 рр., що позначилося на мовленнєвому портреті міста.

3.2.1.2. Широковживані чоловічі імена

На сучасному етапі простежується динаміка функціонування широковживаних чоловічих імен міста Запоріжжя на багатому ілюстративному матеріалі.

Варто наголосити, що до складу широковживаних власних особових імен зазначеного періоду належать 20 чоловічих антропоодиниць (5%), які мають від 100 до 50 носіїв від загальної кількості чоловічих імен міста Запоріжжя зазначеного періоду. Серед них найбільш поширені імена в різних хронологічних зрізах: *Микита* (97 – IX зріз, 96 – VIII зріз, 94 – X зріз), *Антон* (95 – VII зріз, 90 – IX зріз), *Леонід* (94 – III зріз), *Артур* (94 – IX зріз), *Гліб* (93 – X зріз). Значна кількість носіїв особових чоловічих імен спостерігається у VII (1990 р.), VIII (2000 р.), IX (2010 р.) та X (2020 р.) хронологічних зрізах.

Рух широковживаних чоловічих імен у кожному хронологічному зрізі неоднаковий (див. таблицю 3.2.1.2, додаток А). Це своєрідна частина антропонімікону, яка активно змінюється та зазнає суспільно-політичного, історико-культурного та етнічного впливу.

Серед 14-ти широковживаних і маловживаних особових чоловічих імен, які не опускалися до рідкісних, найпоширенішими є антропоніми *Леонід* (94) та *Петро* (86) у 1950 р. (III зріз), *Гліб* (93) у 2020 р. (X зріз) та *Станіслав* (84) у 2010 р. (IX зріз). Треба зазначити, що 7 імен були тільки маловживаними, а загальне число носіїв лише в одному хронологічному зрізі дало змогу їм потрапити до категорії широковживаних: *Петро* (III зріз), *Борис* (II зріз), *Гліб* (X

зріз), *Вячеслав* (V зріз), *Родіон* (X зріз) та *Едуард* (V зріз). До категорії широкоживаних також потрапило ім'я *Тимофій* (X зріз), яке в II зрізі належало до рідкісних. Крім того, 6 пропріативів переходили в групи рідкісних чоловічих антропонімів: *Гліб* (V, VI зрізи), *Ростислав* (III, V зрізи), *Руслан* (I, III, IV зрізи), *Матвій* (VI зріз), *Антон* (I, III зрізи). Варто наголосити, що не використовувалися в одному хронологічному зрізі 6 імен, у двох – 5, у трьох – 4, а особове ім'я *Матвій* не застосовувалося в семи хронологічних зрізах і вживалося лише в 1980 р. (VI зріз) та 2010 р. (IX зріз), а в 2020 р. (X зріз) стало широкоживаним.

Аналіз широкоживаних антропоодиниць, що мають найбільшу кількість носіїв, показав, що ім'я *Микита* не використовувалося протягом перших трьох хронологічних зрізів, у двох наступних – було рідкісним, і тільки надалі набирало обертів, а в період останніх трьох зрізів у 2000 – 2020 рр. мало 94, 96, 97 носіїв відповідно. Ім'я *Артур* також на початку 30-х років XX ст. було рідкісним, із 60-х років XX ст. почало використовуватися активніше, а в 2010 – 2020 рр. стало широкоживаним (94, 58 носіїв). Не залишилося поза увагою ім'я *Леонід*: якщо спочатку цей антропонім був широкоживаним (68, 94, 60 носіїв), то починаючи з V хронологічного зрізу (1970 р.) його активність згасає, а надалі, у 2020 р., ця антропоодиниця взагалі не використовувалася; особове ім'я *Гліб* навпаки стало широкоживаним (93 носія), хоч протягом багатьох років не використовувалося, було рідкісним та маловживаним (9, 13, 22 носіїв). Власне чоловіче ім'я *Антон* упродовж трьох десятиліть було рідкісним, а в 60-х роках XX ст. взагалі не вживалося, з 80-х років XX ст. перейшло у статус широкоживаних (95, 70, 90, 80 носіїв), навіть з високою кількістю носіїв. Привертає увагу ім'я *Євгеній*, яке протягом багатьох десятиліть було маловживаним, а в 1980 р. стало широкоживаним, хоча в IX хронологічному зрізі набрало 80 носіїв, в 2020 р. (X зріз) не використовувалося взагалі. Відсутні в аналізованих актових записах народжених у м. Запоріжжя форми імені *Євген* можемо пояснити тим, що ця форма вважалася розмовною, сільською.

Динаміка та функціонування широкоживаного чоловічого іменника міста Запоріжжя потребує аналізу кожного хронологічного зрізу.

I хронологічний зріз (1930 р.) не нараховує жодної широкоживаної антропоодиниці. У цей період найбільше маловживаних імен – *Леонід, Петро, Григорій, Валентин, Ілля, Станіслав, Тимофій, Едуард* – від 22 до 8 носіїв, рідкісних імен – менше (*Борис, Вячеслав, Руслан, Антон* – від 2 носіїв), також встановлено імена, які зовсім не використовувалися в цей час (*Гліб, Ростислав, Ярослав, Родіон, Артур, Матвій, Микита*).

З'явилися широкоживані імена уже у II хронологічному зрізі (1940 р.). Виявлено 4 широкоживані антропоніми цього зрізу, їх носіями є 248 новонароджених (26%): *Леонід* (68 носіїв), *Борис* (64 носії), *Валентин* (59 носіїв) та *Станіслав* (57 носіїв). Крім того, серед маловживаних антропоодиниць були ті, що не змогли досягти широкоживаного статусу: *Петро* та *Григорій* (по 49 носіїв), *Вячеслав* (35 носіїв), меншу кількість носіїв мають *Євгеній* (16) та *Едуард* (12). До рідкісних імен належать *Антон* (4), *Ярослав* (3), *Ілля* (2), *Артур* (2), *Тимофій* (1). У цьому періоді не використовувалися пропріативи *Гліб, Ростислав, Родіон, Руслан, Матвій, Микита*.

Упродовж III хронологічного зрізу (1950 р.) якісний склад широкоживаних чоловічих імен не змінився. Основу цієї групи становили 4 антропоодиниці: *Леонід* (94), *Петров* (86), *Валентин* (65), *Григорій* (64); носіями яких були 309 новонароджених (11,9%). Порівняно з минулим десятиліттям не змінювали свого статусу імена *Леонід* та *Валентин*, що набрали більшу кількість носіїв, а імена *Петро* та *Григорій* покращили свій статус та піднялися до рівня широкоживаних. Антропоніми *Борис* і *Станіслав* змінили свої позиції, опустившись до рівня маловживаних. Як і у двох попередніх хронологічних зрізах, не використовувалися антропоодиниці *Гліб, Родіон, Матвій, Микита*; перестало функціонувати ім'я *Тимофій*, яке в попередньому хронологічному зрізі було рідкісним, а особові імена *Руслан* та *Ростислав*, хоча і не зафіксовано у попередньому зрізі, перейшли до групи рідкісних.

Чоловічий іменник IV хронологічного зрізу (1960 р.) нараховує всього два широкоживані імена: *Леонід* (60) та *Григорій* (55). Їх носіями стали 115 новонароджених (2,5%). Треба зауважити, що до десяти та більше одиниць

зменшилася кількість носіїв названих імен, які ще не втратили свого статусу. Стали маловживаними імена *Петро* та *Валентин*, хоча у III хронологічному зрізі вони використовувалися активніше. Рідше почали з'являтися маловживані імена *Борис* і *Станіслав*, а пропріативи *Вячеслав* та *Едуард*, у порівнянні з минулими роками набагато збільшили кількість носіїв. Як і раніше, не вживалися антропоодиниці *Гліб*, *Родіон*, *Матвій* та *Тимофій*. Перестали використовуватися імена *Антон* та *Євгеній*, які раніше належали до маловживаних та рідкісних.

Кількісний склад чоловічих широковживаних особових імен мало змінився в V хронологічному зрізі (1970 р.). Ця група стала більшою кількісно всього лише на одну антропоодиницю. З'явилися нові широковживані імена *Вячеслав* (59), *Едуард* (56) і *Руслан* (51), носіями яких були 166 новонароджених (3,5%). Зазначені антропоніми покращили свій статус та піднялися до рівня широковживаних. Частіше стали називати новонароджених ім'ям *Едуард*, яке за попередні роки не піднімалося навіть до маловживаних. Ім'я *Вячеслав* потрапило до широковживаних лише у цьому хронологічному зрізі. Проте з кожним наступним десятиліттям ці антропоодиниці втрачали кількісний склад носіїв. Почали використовуватися власні особові імена *Гліб*, *Родіон*, *Тимофій*, *Антон*, хоча вони так і не змогли піднятися навіть до рівня маловживаних. Активно стало застосовуватися ім'я *Євгеній* (25), яке не вживалося в попередньому хронологічному зрізі.

У 1980 р. (VI зріз) у межах широковживаних функціювали два імені *Руслан* (80) та *Євгеній* (50), носіями яких стали 130 новонароджених (2,4%). Активніше почало застосовуватися маловживане ім'я *Ярослав* (20) та рідкісне *Антон* (36), але зменшилася активність імен *Вячеслав* (43) та *Едуард* (13), які опустилися до маловживаних. Крім того, імена *Микита* (11) та *Матвій* (1) повернулися у вжиток, які впродовж п'яти хронологічних зрізів взагалі не вживалися.

Межі широковживаних імен розширилися в VII хронологічному зрізі (1990 р.) за рахунок антропонімів *Антон* (95), *Євгеній* (60), *Артур* (57), *Ярослав* (54) і *Станіслав* (50), носіями яких стало 316 новонароджених (8,2%). У

цьому періоді якісний та кількісний склад широковживаних імен набагато змінився. Стали використовувати імена-композиції (*Ярослав, Станіслав*). Стрімко підняли свої позиції та стали широковживаними чоловічі особові імена *Антон, Ярослав* та *Артур*. Активніше почали застосовуватися маловживані імена *Микита* та *Ілля*, хоч вони і не набули статусу широковживаних. Залишив групу антропонім *Руслан*, який два десятиліття поспіль покращувало свою активність (з 51 до 80 носіїв). Інші антропоніми цього періоду перебували у складі маловживаних або рідкісних.

У 2000 р. (VIII хронологічний зріз) темпи оновлення розряду широковживаних чоловічих імен прискорювалися. У порівнянні з попередніми хронологічними зрізами ця група налічувала більшу кількість антропоодиниць. Для найменування новонароджених було використано 7 особових імен: *Микита* (96), *Ярослав* (77), *Євгеній* (76), *Антон* (70), *Станіслав* (64), *Руслан* (59), *Ілля* (53). Носіями цих імен стало 495 новонароджених (12%). Збільшилася кількість носіїв імен *Ярослав* (від 54 до 77 носіїв) та *Євгеній* (від 60 до 76 носіїв), але зменшилося вживання імені *Антон* (від 95 до 70 носіїв). Стрімко активізувалися та піднялися до широковживаних імена *Микита* (96) та *Ілля* (53), які в попередніх хронологічних зрізах були маловживаними, рідкісними, або взагалі не використовувалися. Утратило свої позиції та опустилося до маловживаних ім'я *Артур*: воно не використовувалося в I (1930 р.) та III (1950 р.) хронологічних зрізах, стало рідкісним у II зрізі (1940 р.), у період з 1960 по 1980 рр. (IV–VI зрізи) було маловживаним, а в VII хронологічному зрізі (1990 р.) піднялося до широковживаних (57 носіїв), хоча в цьому зрізі не досягло зазначеного статусу (49 носіїв).

У 2010 р. (IX зріз) зафіксовано вісім широковживаних чоловічих імен: *Микита* (97), *Артур* (94), *Антон* (90), *Ярослав* (88), *Станіслав* (84), *Руслан* (81), *Євгеній* (80), *Ілля* (73). Порівняно з попереднім зрізом за кількісним складом група лише на одну антропоодиницю більша. Їхніми носіями виявилось 687 новонароджених (11,3%). Імена *Антон, Євгеній, Ілля, Микита, Руслан, Станіслав, Ярослав* повторювали склад широковживаних минулого зрізу, які

лише збільшили кількість носіїв. Значно зросла кількість носіїв імені *Артур* (від 49 до 94 носіїв), що дозволило йому піднятися до рівня широкоживаних. У цей період не вживалися імена *Едуард* та *Валентин*, ім'я *Матвій* стало рідкісним, яке не застосовувалося протягом восьми десятиліть.

У X хронологічному зрізі (2020 р.) порівняно з обсягом минулих десятиліть використано найбільше антропоодиниць. Сюди увійшло 11 широкоживаних чоловічих особових імен – *Станіслав* (77), *Антон* (80), *Руслан* (73), які не втрачали свого статусу упродовж чотирьох зрізів; *Микита* (94), *Ілля* (82) – протягом трьох зрізів; *Артур* (58) – у двох зрізах; *Гліб* (93), *Тимофій* (75), *Ростислав* (74), *Матвій* (57) та *Родіон* (53) – тільки у X хронологічному зрізі досягли групи широкоживаних. Носіями цих імен були 816 новонароджених (14,6%). Підтвердили своє перебування в цій групі 6 імен: *Ілля*, *Станіслав*, *Руслан*, *Артур*, *Микита*, *Антон*. Покращили свій статус і стали широкоживаними 5 антропоодиниць: *Гліб*, *Ростислав*, *Родіон*, *Тимофій* та *Матвій*. Не залишалося поза увагою скандинавське ім'я *Гліб*, яке вперше з'явилося в V хронологічному зрізі (1970 р.) та належало до рідкісних, у VII – IX зрізах (1990 – 2010 рр.) стало маловживаним і лише в X хронологічному зрізі (2020 р.) перейшло в категорію широкоживаних. Слов'янське чоловіче ім'я *Ростислав* з'явилося у III хронологічному зрізі (1950 р.) як рідкісне, з VI по IX зрізи (1980 – 2010 рр.) функціювало як маловживане, а стрімке зростання популярності цього імені в X хронологічному зрізі (2020 р.) змінило його статус на широкоживане. Чоловіче ім'я *Родіон*, що має грецьке коріння, вперше з'явилося в 1970 р., упродовж V – VI хронологічних зрізів воно належало до рідкісних, а з 1990 по 2010 рр. набуло статусу маловживаного. У 2020 р. це ім'я стрімко збільшило свою популярність (з 16 до 53 носіїв), потрапивши в групу широкоживаних. Функціонування антропоніма *Тимофій* протягом десяти хронологічних зрізів – хвилеподібне: у кожному періоді воно змінювало свій статус від маловживаного до рідкісного – і знову до маловживаного. Тільки в X хронологічному зрізі (2020 р.) ім'я покращило свій статус і перейшло до групи широкоживаних, активізуючись від 8 до 75 носіїв. Українське чоловіче ім'я

Матвій давньоєврейського походження взагалі не використовувалося в семи хронологічних зрізах, у 1980 р. воно мало одного носія, у 2010 р. – п'ять, а в 2020 р. ім'я досягло статусу широковживаного (від 5 до 57 носіїв). У цьому зрізі перестали використовуватися імена *Ярослав* та *Євгеній*, які в минулому належали до широковживаних.

Треба зазначити, що 5 антропоодиниць (*Петро, Борис, Григорій, Валентин, Едуард*) з кожним наступним хронологічним зрізом втрачали кількість носіїв та опутилися до групи маловживаних.

Динаміка широковживаних імен у кожному хронологічному зрізі неоднакова. Наприклад: у I зрізі не використовувалися широковживані антропоніми; II – 248 носіїв (26%); III – 309 новонароджених (11,9%); IV – 115 носіїв (2,5%); V – 166 носіїв (3,5%); VI – 130 (3,2%). З VII хронологічного зрізу кількість широковживаних імен збільшилася (5 антропоодиниць на 316 носіїв – 8,2%). У VIII хронологічному зрізі темпи оновлення розряду широковживаних чоловічих імен прискорилися в порівнянні з попередніми хронологічними зрізами (7 особових імен на 495 носіїв – 12%). У IX зрізі за кількісним складом група широковживаних більша на одну антропоодиницю (8 пропріативів на 687 носіїв – 11%). У X зрізі порівняно з обсягом минулих десятиліть використано найбільше чоловічих особових імен (11 антропонімів, носіями яких є 816 чоловіків, що становить 14,6%). Можна стверджувати, що з кожним наступним десятиліттям число широковживаних особових чоловічих імен розширилася.

Отже, у системі широковживаних особових антропонімів м. Запоріжжя упродовж 1930 – 2020 рр. нараховується 20 антропоодиниць, що складає 5% від загальної кількості всіх чоловічих імен. Оновлення та переміщення широковживаних пропріативів з групи у групу відбувалося повільніше, ніж серед популярних, маловживаних та рідкісних.

3.2.1.3. Маловживані чоловічі імена

Групу маловживаних чоловічих особових імен складає 33 антропоніми, які мають від 50 до 5 носіїв від загальної кількості новонароджених.

С. Брайченко зазначала, сам факт існування численного загону таких непопулярних онімів доцільно розцінювати позитивно, бо збільшення сучасного іменника відбувається загалом за рахунок одиничних та рідкісних найменувань. Адже коло вживання імен останнім часом розширюється мало. Усе це підтверджує велику стійкість моди, причини дії якої до тепер залишаються не дуже зрозумілими дослідникам [18, с. 201].

За своїм складом антропоодиноці цієї групи виявилися досить різноманітними: серед них є календарні християнські імена та їх варіанти, запозичені, слов'янські, імена-новотвори (див. таблицю 3.2.1.3, додаток А) У сукупності цю групу представляють 33 антропоніми, що становить 7,7% від усього обсягу чоловічих імен.

Слід зазначити, що в групі маловживаних імен тільки одне ім'я *Георгій* протягом десяти хронологічних зрізів не змінювало свій статус. А антропонім *Миколай* лише у I та II зрізах був маловживаним, у період з 1950 по 1990 рр. він утратив частотність і перейшов у групу рідкісних імен, а в наступних трьох зрізах зовсім не використовувався. Ім'я *Лев* тільки на початку 1930 р. (I зріз) належало до маловживаних, у наступних хронологічних зрізах воно перейшло до рідкісних, протягом 1960 – 1990 рр. (IV – VII зрізи) не вживалося, а в 2010 р. (IX зріз) та 2020 р. (X зріз) знову стало рідкісним. Спостережено хвилеподібне використання антропоніма *Яків*, який був маловживаним у перших трьох зрізах (1930 – 1950 рр.), став рідкісним у 1960 р. (IV зріз) та 1970 р. (V зріз), потім – маловживаним у 1980 р. (VI зріз) і знову рідкісним у 1990 р. (VII зріз) і 2000 р. (VIII зріз), потім маловживаним у 2010 р. (IX зріз), а в 2020 р. (X зріз) взагалі не використовувався. Багато антропоодиноць не вживалося в одному або навіть у восьми хронологічних зрізах: в одному – 2, у двох – 5, у трьох – 9, у чотирьох – 4, у п'яти – 4, у шести – восьми – 7. Лише у двох хронологічних зрізах застосовувалися 4 імені: *Платон* – 6 носіїв (VI, X зрізи), *Макар* – 8 носіїв (IX, X зрізи), *Тихон* – 12 носіїв (VIII, X зрізи), *Пламен* – 6 носіїв (VI, X зрізи).

Простежимо динаміку розвитку та якісний склад маловживаних антропонімів у кожному хронологічному зрізі.

У I хронологічному зрізі (1930 р.) із 18 вживаних антропоодиниць склад маловживаних чоловічих особових імен налічував 7 лексем (77 новонароджених – 8,2%): *Георгій* (21), *Яків* (15), *Миколай* (10), *Семен* (10), *Лев* (10), *Герман* (6), *Владлен* (5). Серед частотних антропонімів необхідно виділити ім'я *Георгій*, яким було названо 21 новонародженого, менше носіїв у пропріатива *Яків* (15). До рідкісних належали 6 імен, не мали жодної фіксації 15 антропоодиниць.

Упродовж наступного II хронологічного зрізу (1940 р.) склад маловживаних імен дещо зменшився порівняно з попереднім і становив 6 антропоодиниць для 89 новонароджених (3,4%): *Георгій* (33), *Федір* (23), *Миколай* (13), *Альберт* (8), *Яків* (6), *Степан* (6). Порівняно з попереднім зрізом збільшилася кількість носіїв у імені *Георгій* (з 21 до 33 носіїв), покращили свій статус та піднялися до маловживаних антропоніми *Федір* (23), *Альберт* (8), *Степан* (6). Утратили статус маловживаних і перейшли до рідкісних оніми *Владлен*, *Лев*, *Герман*. У цьому хронологічному зрізі не використовувалося 17 імен.

Чоловічий іменник III хронологічного зрізу (1950 р.) нараховував лише 4 маловживані антропоодиниці для 58 народжених (1,4%): *Георгій* (23), *Федір* (23), *Яків* (6), *Степан* (6). Не полишали позиції названі імена, як і у двох попередніх зрізах, але кількість носіїв у них зменшилася, лише *Федір* та *Степан* залишалися на тих же позиціях. З групи маловживаних до рідкісних перейшли 2 особові імені – *Миколай*, *Альберт*. Не застосовувалися в цьому періоді 18 імен.

У 1960 р. (IV зріз) кількісний і якісний склад маловживаних імен мало змінився, група зросла лише на одну лексему. Використовувалися 5 антропоодиниць: *Георгій* (18), *Федір* (15), *В'ячеслав* (7), *Аркадій* (5), *Степан* (5), носіями яких було 50 (1,1%) хлопчиків. Підтвердили статус маловживаних імена *Георгій*, *Федір* та *Степан*, хоча кількість носіїв у них зменшилася. Покращив свої позиції антропонім *Аркадій*, що дозволило йому перейти до маловживаних. Змінило свій статус ім'я *Яків*, яке протягом трьох десятиліть належало до маловживаних, перейшовши до рідкісних. Жодної фіксації не мали 19

антропонімів. Як показує аналіз, з кожним періодом кількість невживаних антропоодиниць зростала.

Як і в попередньому хронологічному зрізі кількісний і якісний склад маловживаних імен не змінився. У 1970 р. V зріз складає 5 антропоодиниць: *Альберт* (8), *Георгій* (6), *Владлен* (6), *Тарас* (6), *Святослав* (5), носіями яких був 31 (0,7%) новонароджений. Знову стало лідером чоловіче ім'я *Георгій*, але зменшилася кількість його носіїв на 12 одиниць. Змінили позиції рідкісних імен та перейшли до маловживаних 4 пропріативи – *Альберт*, *Владлен*, *Тарас*, *Святослав*. Крім того, полишили групу маловживаних онімів 3 особові імені – *Федір*, *В'ячеслав*, *Аркадій*. Почали використовуватися 5 антропонімів: *Святослав*, *Арсеній*, *Ян*, *Пламен*, *Ренат*, хоча 14 імен залишалися невживаними.

У VI зрізі (1980 р.) список маловживаних чоловічих особових імен поповнився ще трьома антропоодиницями та налічував 8 пропріативів: *Єгор* (13), *Тарас* (9), *Яків* (6), *В'ячеслав* (6), *Федір* (6), *Степан* (6), *Семен* (5), *Захар* (5), носіями яких стало 56 (1,1%) новонароджених. Із них підтвердив свій статус і збільшив кількість носіїв антропонім *Тарас*. Повернулися до маловживаних 5 імен – *Яків*, *В'ячеслав*, *Степан*, *Семен*, *Федір*. Набрали необхідну кількість носіїв маловживаних імен 2 пропріативи – *Єгор* і *Захар*, які протягом п'яти хронологічних зрізів були рідкісними або не використовувалися. Утратив статус маловживаних та перейшов до рідкісних антропонім *Георгій*, котрий протягом п'яти зрізів належав до маловживаних і мав найбільшу кількість носіїв. Також втратили кількість носіїв і перейшли до рідкісних 2 імені – *Владлен* та *Альберт*. Почали застосовувалися 4 пропріативи – *Платон*, *Рустам*, *Кирил*, *Даніїл*, але 7 імен все ж не використовувалися.

У 1990 році (VII зріз) налічується 9 маловживаних імен, носіями котрих є 93 новонароджені, що становило 2,4% від складу всіх народжених цього періоду: *Єгор* (26), *Тарас* (12), *Ян* (10), *В'ячеслав* (9), *Даніїл* (9), *Марк* (9), *Георгій* (7), *Святослав* (6), *Тимур* (5). Підтвердили та покращили кількість носіїв імена *Єгор*, *В'ячеслав*, *Тарас*, серед яких антропонім *Єгор* посідав перше місце. Повернулися до маловживаних раніше рідкісні 2 антропоніми – *Георгій* та *Святослав*.

Покращили своє положення та стали маловживаними 4 оніми – *Ян, Даніїл, Марк, Тимур*, але перейшли в групу рідкісних 5 пропріативів – *Яків, Семен, Федір, Захар, Степан*. У цьому зрізі не використовувалися 8 імен.

У складі маловживаних чоловічих імен VIII зрізу (2000 р.) було 10 антропонімів для 135 (3,2%) новонароджених: *Єгор* (24), *Тарас* (14), *Рустам* (12), *Святослав* (9), *Аркадій* (8), *Семен* (8), *Давид* (6), *Тимур* (6), *Георгій* (5), *Федір* (5). Ім'я *Єгор* не полишало перших позицій серед маловживаних. Набрали більше носіїв і стали маловживаними 5 антропонімів: *Аркадій, Семен, Федір, Давид, Рустам*. Перейшли із маловживаних до рідкісних 2 пропріативи: *В'ячеслав* та *Даніїл*, 2 антропоодиниці перестали використовуватись: *Марк* та *Ян*. Не фіксуються в цьому хронологічному зрізі 5 імен: *Миколай, Альберт, Пламен, Макар, Платон*. Почали застосовуватися 3 антропоодиниці: *Мирослав, Тихон, Ренат*, які так і не перейшли до групи маловживаних.

Темпи оновлення розряду маловживаних чоловічих особових імен у IX хронологічному зрізі прискорився. Цей період (2010 р.) нараховує 17 антропонімів, які використовувалися для 179 (3%) новонароджених: *Єгор* (35), *Тарас* (26), *В'ячеслав* (14), *Георгій* (11), *Пилип* (11), *Марк* (10), *Ян* (8), *Тимур* (8), *Федір* (7), *Степан* (7), *Рустам* (7), *Яків* (6), *Семен* (6), *Давид* (6), *Кирил* (6), *Арсеній* (6), *Мирослав* (5). Першу позицію стабільно посідало ім'я *Єгор*, не поступався йому антропонім *Тарас*. Підтвердили свій статус пропріативи *Георгій, Семен, Федір, Давид, Тимур, Рустам*. Покращили своє становище та піднялися до маловживаних 9 імен: *Яків, В'ячеслав, Мирослав, Степан, Марк, Кирил, Арсеній, Пилип, Ян*. Утратив позицію маловживаних та перейшов до рідкісних пропріатив *Аркадій*. Став застосовуватися антропонім *Макар*, який не використовувався протягом восьми зрізів. Декілька десятиліть не вживалися імена *Микола, Пламен, Тихон, Платон*.

Значно поповнився чоловічий іменник у X хронологічному зрізі (2020 р.), де зафіксовано 19 лексем: *Всеволод* (47), *В'ячеслав* (44), *Єгор* (43), *Степан* (21), *Захар* (19), *Тимур* (16), *Давид* (15), *Святослав* (15), *Семен* (13), *Тихон* (12),

Федір (10), *Георгій* (8), *Пилип* (8), *Макар* (8), *Ренат* (7), *Тарас* (7), *Назар* (6), *Пламен* (6), *Платон* (6). Їх носіями були 482 (8,6%) новонароджені. Серед маловживаних на перших місцях – імена слов'янського походження *Всеволод*, *В'ячеслав* та пропріатив *Єгор* (від грецького *Георгій*). Покращили своє становище маловживані оніми *Семен*, *Федір*, *Давид*, *Тимур*, які набрали більшу кількість носіїв порівняно з попереднім періодом, але менше носіїв стало в *Георгія*, *Пилипа* й *Тараса*. Перейшли до групи маловживаних 8 раніше рідкісних імен: *Захар*, *Назар*, *Пламен*, *Тимур*, *Тихон*, *Макар*, *Ренат*, *Платон*. Утратили становище маловживаних 5 антропоодиниць. Перестали використовуватися 6 маловживаних імен: *Яків*, *Марк*, *Кирил*, *Арсеній*, *Ян*, *Рустам*. Антропонім *Микола*, який був маловживаним протягом перших двох хронологічних зрізів, не використовувалося уже протягом трьох останніх десятиліть.

Отже, чоловічий іменник міста Запоріжжя 1930 – 2020 рр. перебував в безперервному русі, список маловживаних імен упродовж десяти хронологічних зрізів постійно змінювався. Найстійкішими у цій групі були імена *Георгій*, *В'ячеслав* і *Федір*.

3.2.1.4. Рідкісні чоловічі імена

Різноманітну та найбільшу за кількістю групу становлять рідкісні чоловічі особові імена, які фіксуються в одному чи двох хронологічних зрізах, а також ті, що мають кількість носіїв від 5 до 1 від загальної кількості новонароджених.

За складом репертуар імен широкий та різноманітний: кількість антропоодиниць у порівнянні з іншими групами велика, налічує 343 імені (82,1%), зафіксовані у десяти хронологічних зрізах. Серед рідкісних (християнських, слов'янських, запозичених, нових та імен з непрозорою семантикою) необхідно звернути увагу на різні форми антропонімів: гіпокористичні та демінутивні, які продиктовані модою. Крім того, є пропріативи, на творення яких вплинуло явище білінгвізму. Такі рідкісні імена простежуються у хронологічних зрізах: в одних зрізах більше, в інших менше, а в деяких взагалі відсутні (див. таблицю 3.2.1.4, додаток А).

У I хронологічному зрізі залучалися до складу рідкісних чоловічих імен 5 нових антропонімів, на ступінь привабливості яких впливала їхня форма. Зокрема, пропріативи *Кім* (аббревіатурне ім'я), *Віль* мають скорочену форму імені; а імена-новотвори *Сталій* (від апелятива *сталь*), *Радій* (від назви радіоактивного хімічного елемента), *Іон* (від назви електричної зарядженої частини молекули) пов'язані з розвитком технічного прогресу в 30-ті роки XX ст.

Уживалися особові чоловічі імена з непрозорою семантикою, серед них 6 антропоодиниць: *Каміль* (1), *Леудегар* (1), *Лор* (1), *Рубін* (1), *Ноурус* (1), *Хепард* (1). Значення цих незвичних іншомовних імен важко пояснити. Хоча антропонім *Лор* можна розглядати як гіпокористичне від *Лоренс* або *Лоренцо*, а особове ім'я *Рубін* походить від назви дорогоцінного каменю, пропріатив *Хепард* співзвучне з назвою граціозної хижої тварини тощо. Але це народна етимологія – хибне розуміння, засноване на випадковій подібності або тотожності з іншими, більш знайомими словами, що протиставляється науковій етимології.

II хронологічний зріз (1940 р.) складається з 59 рідкісних імен для 77 (3%) носіїв. Християнських імен зафіксовано в цьому періоді – 21, якими названо 29 новонароджених; найбільше носіїв (5) мало ім'я – *Фелікс*. Серед рідкісних антропоодиниць цього періоду були імена, поява яких продиктована модою, наприклад, зафіксовано 1 демінутивне ім'я *Едік* (від *Едуард*) та 1 гіпокористичне – *Міка* (від *Мікаель*). Ім'я *Іосиф* з'явилося під впливом російської мови, оскільки вона була поширеною як при оформленні офіційних документів, так і в усному спілкуванні містян.

Серед рідкісних імен II хронологічного зрізу є західноєвропейські запозичення (9 антропоодиниць для найменування 14 новонароджених): з німецької мови – *Генріх*, *Ернест*, *Ромуальд*, *Рудольф*; 2 з французької – *Жорж*, *Жан*; 2 з англійської – *Гаррі*, *Грант* та угорської мови *Янош*. Низка імен (9) запозичення з арабської мови – *Авдат*, *Алім*, *Гариф*, *Ібрагім*, *Рашид*, *Саїт*, *Суїн*, *Сулейман*, *Султан*; з грузинської (*Таріел*) та тюркських мов (*Гайоз*, *Файк*).

До групи рідкісних імен досліджуваного періоду потрапили імена слов'янського походження: *Кароль* (1) має західнослов'янське коріння, більш

поширене у Чехії; *Мирча* (1) – давнє слов'янське ім'я, 2 імені-композиції *Вітислав* та *Чеслав*.

У 1940 р. (II зріз) до складу рідкісних залучилося 6 нових антропонімів для 7 новонароджених. Імена *Кім*, *Вілій*, *Славдій*, *Славіон*, *Славій* продиктовані модою на оніми, продиктовані радянською ідеологією, та мають іншомовне забарвлення. Крім того, у зазначеному періоді вживалися 3 особові чоловічі імені з непрозорою семантикою: *Пейдер* (1), *Стівіссар* (1), *Файк* (1).

У 50-ті роки (III зріз) загалом зафіксовано 31 рідкісне особове ім'я, носіями яких є 37 (0,9%) новонароджених. У цей період використано 16 запозичених імен, серед яких найбільше пропріативів з арабської мови (7) – *Мансур*, *Курбат*, *Аміран*, *Юсиф*, *Енвер*, *Алі*, *Саїт*; менше з німецької (3) – *Роберт*, *Ерік*, *Франц*; а також імена з французької, англійської, тюркської, вірменської, грузинської та перської мов. Залучення такого значного фонду рідкісних виразних іншомовних чоловічих імен до української мови не заважало існуванню традиційних календарних імен, а їх наявність в антропоніміконі асимілювалося іменними моделями української мови.

Цікаве походження пропріатива *Жора*. У деяких джерелах зазначено, що ім'я *Жора* гіпокористичне від чоловічого грецького *Георгій* → *Єгор* → *Юрій* → *Жорж* [159, с. 51], а у Вірменії *Жора* функціонує як самостійна антропоодиниця, тому це запорізьке задокументоване особове ім'я, пов'язане з представниками вірменського етносу.

Упродовж IV хронологічного зрізу (1960 р.) склад рідкісних імен дещо зменшився, нараховує 38 антропоодиниць для 48 новонароджених, що складає 1% носіїв. Найбільша кількість імен запозичена з арабської мови (16) для 23 новонароджених. Антропонімікон цього періоду поповнився іменами, які прийшли з вірменської мови – 5 імен для 6 носіїв: *Левон* (2), *Ваган* (1), *Вардо* (1), *Каспер* (1), *Леван* (1), та тюркські за походженням 3 імені: *Ільгіз* (1), *Ільхан* (1), *Теймур* (1). Цікавим є ім'я *Тіфліс* (1), яке походить з перської мови. Можливо, це ім'я, утворене від топоніма *Тіфліс* – назва столиці Грузії *Тбілісі* (до 1936 р.). Серед рідкісних імен цього зрізу були християнські (9 антропоодиниць для 11

новонароджених) пропріативи – *Арсен* (2), *Ринат* (2), інші мали по одній фіксації.

У 1960 р. рідкісними були запозичення із західноєвропейських мов – німецької та французької. Також зафіксовано 1 християнське ім'я грецького походження *Василій* (1), на написання якого вплинуло явище білінгвізму, тому воно задокументовано з порушеннями правил українського правопису.

У V хронологічному зрізі (1970 р.) використано 47 антропоодиниць для 54 (1%) новонароджених. Як і в 50-ті рр. XX ст. зросла кількість рідкісних запозичених імен (26), якими названо 29 хлопчиків. Серед них 7 особових імен арабського походження: *Рашид* (1), *Фаріт* (1), *Гитезар* (1), *Наріман* (1), *Наіль* (1), *Алі* (1), *Амір* (1); 5 чоловічих імен – з іранської мовної сім'ї: *Бахрам* (1) *Арарат* (1) *Рустем* (1) *Самвел* (3) *Тігран* (2), але кількість носіїв більша, ніж у пропріативів арабського походження, на появу яких вплинули екстралінгвальні чинники. Привертають увагу 4 імені, запозичені з англійської мови, серед яких є варіанти *Джоні* і *Джонік*, утворені від антропоніма *Джон*. Пропріатив *Джоні* набуло звучності завдяки голосному [i] в кінці слова, а антропонім *Джонік* у зв'язку з появою суфікса *-ік* стало демінутивним. Зафіксовано поодинокі запозичення чоловічих рідкісних особових імен з німецької, французької, вірменської, угорської, грузинської та скандинавської мов.

У цьому зрізі використовувалося 15 християнських антропоодиниць для 17 осіб. У 70-х рр. XX ст. у складі рідкісних траплялися й слов'янські чоловічі імена: *Дамір*, *Добриня*, *Милослав*. Походження пропріатива *Дамір* має декілька версій. Схиляємося до думки П. Чучки [194, с. 146], що ім'я *Дамір* – це варіант імені *Тімер* (*Демір*), часто звучить як *Тимур*, *Димер*. Тобто *Дамір* – це ще одна з варіацій цього імені та означає 'залізо'. Репертуар рідкісних чоловічих антропонімів характеризувався наявністю пропріативів з непрозорою семантикою: *Мурман*, *Лайло*, *Кім*.

VI хронологічний зріз (1980 р.) налічує 40 рідкісних імен для 54 (1%) новонароджених. До групи рідкісних потрапили християнські імена (11 – для 13

осіб), найбільшу кількість носіїв мала антропоодиниця *Арсен* (3), решта – одиничні, наприклад: *Алік*, *Генрі*, *Дем'ян*, *Ігнат*, *Мар'ян*, *Роберт*, *Рудольф* та ін.

Значну групу серед рідкісних антропоодиниць становили запозичення з арабської мови (10 імен – 11 носіїв). Багато в цьому періоді й вірменських імен – 6 для 13 новонароджених. Крім того, зафіксовано 3 запозичення з тюркських мов – *Асатур* (1), *Ашот* (1), *Теймур* (2) та один антропонім грузинського походження *Отар*.

До списку рідкісних антропонімів потрапили запозичення з німецької мови – *Норберт* (1), *Роберт* (1), *Рудольф* (1); з англійської – *Генрі* (1) та французької – *Марат* (3). У VI хронологічному зрізі фіксуємо 2 імені слов'янського походження: *Вадім* (1) – калька з російської мови та *Дамір* (2). Зафіксовано 1 нове ім'я – *Енгельс* відпрізвищового походження. Крім того, серед рідкісних пропріативів задокументовано антропонім *Алік*, що є гіпокористичною формою до різних імен *Альберт*, *Олександр*, *Олег*.

У VII хронологічному зрізі було 50 рідкісних імен, якими названо 63 новонароджені, що становить 1,6%. Християнських імен зафіксовано 22 для 31 народженого. Ім'я грецького походження *Арсентій*, яке є похідним від *Арсеній*, з'явилося, можливо, під впливом епентези – появою в пропріативі додаткового [т]. Це явище частіше представлено в запозичених іменах.

Серед рідкісних були запозичення із західноєвропейських мов: з німецької – *Евальд* (1), *Ернест* (1); з французької – *Марат* (2), *Жан* (1) та з англійської – *Гарій* (1) та *Гаррі* (1). Слід зазначити, що ім'я *Гарій* може мати слов'янське походження від апелятива *горіти*. Як слов'янське ім'я його використав І. Франко для називання дійової особи в історичній драмі “Три князі на один престол” (1874 р.). По 3 запозичення було з вірменської та перської, з арабської (8) та тюркських (5) мов. Зафіксовано у цей період одне ім'я слов'янського походження *Дамір* (1). Одиничні фіксації нового імені *Ельвінг* та антропоніма з непрозорою семантикою *Раудес*.

У 2000 р. (VIII зріз) зафіксовано 70 рідкісних імен, якими названо 96 (2,3%) новонароджених. Християнських рідкісних антропоодиниць – 27 для 35

народжених: 3 носії мають ім'я *Нікіта*; по 2 носії – імена *Арсен*, *Остан*, *Даніїл*, *Даніл*, *Данил*, *Дмитрій*. Особливістю імен *Даніїл*, *Даніл*, *Дмитрій*, *Нікіта* є те, що їх можна вважати графічними росіянізмами, оскільки записані без дотримання правил українського правопису.

Серед рідкісних імен є група запозичених пропріативів із західноєвропейських, арабських, тюркських та інших мов. Із західноєвропейських мов (11 імен для 16 носіїв): з французької *Жан* (1); з німецької *Ерік* (3), *Вільгельм* (2), *Еміль* (2), *Ернест* (1); з англійської *Едгар* (3), *Арман* (1), *Леонард* (1); з іспанської *Ігласіо* (1), *Руїс* (1). Цікавими, на наш погляд, є модні в цей період пропріативи *Ігласіо* та *Руїс*, поява яких пов'язана з іменами головних героїв бразильських серіалів. Також використано один пропріатив з латиської мови *Яніс* (1). Значний пласт імен запозичено з арабської (9 імен для 12 новонароджених), вірменської (7 імен для 8 новонароджених), азербайджанської (1 ім'я для 3 новонароджених) та з тюркських мов (5 імен для 7 новонароджених).

У цьому зрізі зафіксовано 3 імені-композиції слов'янського походження *Владіслав* (1), *Ростіслав* (1) та *Радміл* (2). Антропоніми задокументовано з порушенням правил українського правопису. Зареєстровано одне нове ім'я *Сталій* (1), утворене від апелятива *сталь*.

Відзначимо, що у VIII хронологічному зрізі було 4 гіпокористичні форми імен у статусі офіційних для 5 новонароджених: *Едік* (2), *Арті* (1), *Влад* (1), *Юра* (1) та 2 імені з непрозорою семантикою – *Саро* (1) і *Принц* (1). Можна припустити, що ім'я *Арті* є короткою формою від пропріатива кельтського походження *Артур* [159, с. 41].

Список рідкісних імен IX хронологічного зрізу (2010 р.) значно розширився в порівнянні з минулими роками. Використано 77 антропоодиниць, якими названо 106 хлопчиків, що складає 1,8% від кількості новонароджених у цей період. Досліджений матеріал засвідчив найбільш використовувані особові чоловічі імена – запозичення із західнослов'янських та інших мов (37 антропоодиниць для 48 новонароджених). З них найбільше (10

антропоодиниць) – з арабської мови, 6 – з перської, 5 – з німецької. Крім того, використовувалися французькі (3), скандинавські (3), іспанські (2), вірменські (2), тюркські (2) та поодинокі англійські, угорські, латиські та грузинські рідкісні чоловічі імена. Зазначимо, що в цей період задокументовано пропріатив *Глеб*, який записано з порушенням правил української мови, та гіпокористичний онім *Алік*.

За ці роки використано 31 християнське ім'я для 47 носіїв. Найбільше задокументовано християнських антропоодиниць грецького (17), давньоєврейського та єврейського (9) походження, менше – латинського (4). Привертають увагу зафіксовані в актових записах про народження християнські антропоніми грецького походження: *Філіп* (*Пилип*), *Деніс* (*Денис*), *Кіріл* (*Кирило*) та *Єфім* (*Юхим*), які не відповідають правилам українського правопису.

Запорізький іменник містить незвичні імена, як-от: *Нік* (від *Нікон*) та *Сандро*, а також гіпокористичне *Алекс*, що поповнили фонд виразних іншомовних запозичень, продиктованих модою. Зафіксовано також варіанти християнського імені грецького походження *Арсен*(*ій*) у двох формах: *Арсеній* – церковна, а *Арсен* – сучасна (притаманна представникам інших етносів).

Серед християнських імен давньоєврейського походження привертають увагу задокументовані поодинокі графічні варіанти – *Даніїл*, *Даніель*, *Данієлл* та *Данил*, а також пропріатив *Мікаел*, які є традиційними для сучасних європейських мов та модними для називання народжених на початку ХХІ століття. Поява в локальній іменній системі антропонімної форми *Давід* продиктована білінгвізмом.

Десяті роки ХХІ ст. все більше поповнювалися слов'янськими іменами – *Владіслав* (1), *Богодар* (1), *Радомір* (1) та їх гіпокористичними формами – *Влад* (3), *Дан* (2). А. Білецький запевняє, що ці милозвучні слов'янські антропоніми з роками стають більш популярними “через відсутність заперечень із точки зору звукової форми” [11, с. 26].

У цьому зрізі траплялися імена з непрозорою семантикою (2): *Нілой*, *Гор* та нове ім'я *Ельвін*. Пропріатив *Гор* має декілька версій походження. Можливо,

антропонім утворився від імен *Igor* або *Єgor* під впливом афери, а може, від імені давньоєгипетського бога *Гор*.

X хронологічний зріз (2020 р.) налічує 37 рідкісних імен для 59 (1%) новонароджених. У цьому періоді помічаємо тенденцію до збільшення називання новонароджених іменами слов'янського походження (7 для 11 хлопчиків): *Дамір* (5), *Богодар* (1), *Дан* (1), *Добриня* (1), *Мілан* (1), *Милослав* (1), *Рожден* (1) та одне гіпокористичне ім'я *Жора*. До групи рідкісних цього зрізу потрапило 12 християнських імен для 21 новонародженого: *Гордій* (4), *Демид* (3), *Трофим* (2), *Єлисей* (1). По одному носію мали пропріативи *Адам*, *Акім*, *Геден*, *Дем'ян*, *Лука*, *Мартін*, *Савелій*, *Серафим*.

Серед рідкісних імен 2020 р. (X хронологічний зріз) є запозичення з арабської (4) – *Ільдар*, *Міран*, *Сулейман*, *Тахір*; вірменської (5) – *Арутюн*, *Геден*, *Сурен*, *Тигран/Тігран*; поодинокі фіксації з тюркських мов *Тамерлан*. Крім того, виявлено незначну групу антропонімів, запозичених з німецької мови – *Арнольд* (1), *Еміль* (1), *Оскар* (1); із французької – *Марат* (3), а також із англійської – *Едгар* (1), з італійської – *Матео* (1) та скандинавської – *Аскольд* (1). Італійське за походженням ім'я *Матео* можна вважати відповідником традиційного антропоніма *Матвій* давньоєврейського походження.

Отже, у процесі дослідження рідкісних чоловічих імен міста Запоріжжя ХХ – поч. ХХІ ст. у десяти хронологічних зрізах виявлено 343 антропоодиниці, що складає 82,1% від загальної кількості чоловічого іменника, який закріплюється в актових записах. Найбільша за кількістю група рідкісних пропріативів у IX хронологічному зрізі (2010 р.), що містить 77 антропоодиниць, якими названо 106 носіїв (1,8%). Серед них 48 носіїв мають запозичені антропоніми, більша частина імен – арабського походження; 47 новонароджених носять слов'янські імена. I хронологічний зріз (1930 р.) становить 9,6% (74 антропоодиниці), серед яких 30 новонароджених мають особові імена християнського походження. У VIII зрізі (2000 р.) використано 70 (2,3%) пропріативів, серед яких запозичені імена (47 новонароджених) посідають

пріоритетне місце. У всіх інших семи хронологічних зрізах кількість носіїв становить по 1%, де переважають християнські та запозичені антропоніми.

Слід зазначити, що більш ніж у чотирьох хронологічних зрізах часто використовувалися християнські чоловічі особові імена: *Спартак* (гр.), *Арсен* (гр.), *Дем'ян* (гр.), *Левон* (гр.), *Даніїл* (дав.-євр.), *Юліан* (лат.); запозичені: *Марат* (з фр.), *Гаррі* (з англ.).

Невелика кількість новонароджених протягом десяти зрізів носить слов'янські імена (35 носіїв), із непрозорою семантикою (24) та імен-новотворів (16). Крім того, застосовувалися й різні форми антропонімів для 34 носіїв, серед яких 9 імен гіпокористичної форми, 3 – демінутивної, 1 аббревіатурне та 9 пропріативів продиктовані модою, на що вплинули афереза, апокопа, гіперизм та вокалізм. У кожному хронологічному зрізі є багато графічних росіянізмів, які суперечать правилам українського правопису.

3.2.2. Жіночі імена: походження та структурна організація

Українські жіночі особові імена, які використовували містяни, формувалися протягом століття. Вони мають різне походження, основна їх частина бере свій початок із християнського календаря, багато антропонімів запозичено з Біблії, ще інші – мають грецьке, латинське та єврейське походження. Крім того, жіночий антропонімікон м. Запоріжжя поповнився запозиченнями із слов'янських, західноєвропейських та інших мов, збагатився іменами-новотворами та пропріативами з непрозорою семантикою.

Першу групу становлять християнські жіночі особові імена грецького, латинського та давньоєврейського походження. Л. Скрипник зазначає: “Візантійські християнські імена, або імена християнського календаря, запозичені разом із введенням християнства на Русі у X ст. Ці канонізовані (узаконені) церквою і зафіксовані у спеціальних книгах (святцях) імена давалися під час хрещення” [159, с. 7]. До цієї групи належить 180 антропонімів, що становлять 33,5% від загальної кількості жіночих імен запоріжанок.

В іменнику міста Запоріжжя пропріативи грецького походження складають 89 (16,5%) антропоодиниць: *Агафія, Аглая, Агнеса, Аїда, Аксенія, Аксінія, Алла, Алевтина, Аля, Анастасія, Ангеліна, Анісія, Ася, Анеля, Анфіса, Аполлінарія, Арися, Аріадна, Арсенія, Варвара, Василіса, Вероніка, Галина (Галя), Гаяне, Глафіра, Далія, Даная, Діна, Дора, Евстафія, Елана, Євдокія (Явдоха), Євгенія, Земфіра, Зиновія, Зінаїда, Зоя, Іда, Іларія, Іраїда, Ірина (Іра), Іріда, Ія, Калерія, Касандра, Катарина, Катерина, Кіра, Ламія, Лариса (Лора), Леоніда, Леоніла, Лідія (Ліда), Ліна, Ліна, Марта, Марфа, Майя (Мая), Меланья, Мілітіна, Моніка, Мотрона, Нектара, Неоніла, Ніка, Олександра, Олександрія, Олена, Олеся, Олімпіада (Ліпа), Ольвія, Орина, Пелагея, Поліна, Прасковія, Раїса, Раксана, Рафіна, Рузана, Сіма, Софія, Стефана, Таїна, Таїса, Талія, Тереза, Фаїна (Фая), Феодосія, Ярина.*

Серед християнських антропонімів є 67 (12,5%) імен латинського походження: *Аврора, Акуліна, Альбіна, Антоніна, Антоніда, Беата, Белла, Валентина, Валерія, Венера, Вергія, Веста, Вікторія, Віта, Віталіна, Віталія, Галія, Глорія, Діана, Домна, Домнікія, Еліта, Зіта, Інна, Камілла, Капітоліна, Клавдія, Клара, Кларіса, Констанція, Лілія (Ліля), Лоліта, Люція, Мальва, Маргарита (Рита), Маріанна, Марина, Марине, Маріонелла, Мар'яна, Михайлина, Наталія, Нона, Нора, Павліна, Патриція, Регіна, Рената (Ренада), Роза, Розалія, Роксолана, Руфіна, Сабіна, Сільва, Стела, Степаніда, Стефанія, Таліна, Тетяна (Таня), Уляна, Устина, Флора, Юланна, Юлія, Юляна, Юнія, Юнна, Юнона.*

Незначна кількість християнських імен (24 антропоодиниці, 4,7%) мають давньоєврейське коріння: *Ада, Аза, Акіма, Анна/Ганна, Аніта, Габрієлла, Даниїла, Єва, Євангеліна, Єлизавета, Естер, Іва, Іванна, Лея (Лія), Маріам, Марія, Мікаела, Рахіль, Сара, Серафима, Сімона, Соломія, Сусанна, Тамара.*

Другу групу становлять запозичені імена із західноєвропейських та інших мов у кількості 161 антропоодиниці (29,8%). Імена, запозичені із західноєвропейських мов, нараховують 99 жіночих антропоодиниць

англійського, французького, німецького, іспанського, італійського та скандинавського походження.

Запорізький іменник поповнили 6 скандинавських імен: *Асоль, Едда, Герта, Еріка, Мія, Ольга*.

Також було використано 3 жіночих пропріативи, запозичені з англійської мови: *Джанетта, Джульєтта* (англомовний варіант імені Юлія), *Едіт*. Необхідно зазначити, що завдяки трагедії Вільяма Шекспіра "Ромео і Джульєтта" стало популярним особове ім'я *Джульєтта*, яке є похідним від імені *Джулія*, що в свою чергу, походить від імені *Юлія*, тому можна скласти генеалогічну іменну схему *Юлія → Джулія → Джульєтта* [217, с. 125-128].

Більша кількість антропонімів (32 пропріативи) походить із німецької мови: *Аделіна, Аліна, Амалія, Берта, Брунгільда, Вілла, Генрієта, Евеліна, Елла, Ельвіна, Ельвіра, Ельміра, Еліза, Ельза, Емілія, Емма, Ерна, Іветта, Ізольда, Ілза, Інесса, Іоланта, Ірена, Ірма, Кароліна, Леонарда, Лінда, Магдалена, Мальвіна, Ролана, Франка, Фріда*.

З кожним роком усе частіше жіночий іменник м. Запоріжжя поповнювався запозиченнями з французької мови, у їх числі 16 антропоодиниць: *Аделаїда, Аделя, Адель, Аліса, Анжеліка, Діара, Еліна, Ельміна, Жаклін, Жанна, Жозефіна, Ізабелла, Ламара, Луїса, Марсела, Ніколь*. Лише 1 іспанський антропонім проник до складу запорізьких жіночих імен – *Консуєлла*.

Антропонімікон збільшився також запозиченнями з італійської мови і налічує 12 особових імен: *Амеліна, Анабелла, Аннета, Віола, Віолетта, Джемма, Лаура, Мадонна, Марієтта, Мірабелла, Росіна, Франтишка*.

В іменнику м. Запоріжжя здавна простежувалися цікаві етимологічні зв'язки. Наприклад, особове жіноче ім'я *Ліліана* – запозичене: німецьке, італійське, іспанське, можливо від лат. *lilium* – *лілія* [159, с. 153], тож можемо лише вказати, що цей антропонім належить до західноєвропейських мов.

Крім того, в антропоніміконі міста є імена з інших мов (18 онімів), так було зафіксовано одне ім'я з латиської мови – *Ілга*; дві антропоодиниці – з молдавської мови – *Дойна, Родіка*; 8 пропріативів мають вірменське походження – *Анаїт*,

Ануш, Аревіка, Асмік, Ерміне, Наріне, Сатенік, Тетевік; 6 жіночих онімів мають грузинське коріння – *Етері, Нана, Нателла, Ніна, Суліко, Тіна*; з угорської мови – особове ім'я *Ілона*. Слід зазначити, що використання імені *Ілона* в іменній системі м. Запоріжжя у VII – X зрізах пояснюється не лише впливом етнічної диференціації місцевого суспільства, а й “модою” на вказаний онім.

Невелика група запозичень із західнослов'янських та південнослов'янських мов (10 антропоодиниць): з польської та чеської – *Ванда, Власта, Данута, Казимира, Ядвіга, Яніна, Яніта*; з болгарської мови – *Злата, Радостіна, Римма*.

Великий пласт особових імен запоріжанок запозичено з тюркських, семітських, іранських та інших мов (62 антропоодиниці). Увійшли в жіночий іменник, хоча і набагато менше, ніж у чоловічий, 17 пропріативів з тюркських мов: *Аділья, Алсу, Гуля, Діляра, Есмїра, Зульфїя, Інара, Назїре, Рауза, Рузана, Рузія, Румія, Руслана, Сагдат, Сідїка, Сїрануш, Фатима*. З семітської мовної групи запозичено 45 жіночих імен арабського, арамейського та єврейського походження. Лише 1 особове ім'я арамейського походження поповнило жіночий іменник – *Тала*.

Значний пласт імен запозичено з арабської мови (31 антропоодиниця): *Аїса, Аїнур, Аїша, Аїше, Алїде, Алїя, Аміра, Анїса, Асія, Гульнара, Данїя, Джамілія, Джаміля, Джана, Ельміра, Залїна, Зара, Ірада, Кадрїя, Лейла, Ленара, Малїка, Наїда, Наїля, Наргїз, Равза, Рамира, Сабїля, Самїна, Санїя, Фарїда*. Лише 4 пропріативи ввійшло в іменник з перської мови: *Дарїя, Феруза (Фїруза), Жасмін, Ясміна*. Незначна кількість імен, 9 одиниць, запозичено з єврейської мови (їдиш): *Бася, Віря, Двоїра, Есфїрь, Ліліт, Наїна, Ребека, Рива, Хая*.

Третя група складається із слов'янських імен у кількості 34 антропонімів (6,3%): *Богдана, Божена, Бронїслава (Броня), Ведана, Венцеслава, Віра, Влада, Властелїна, Гелена, Геля, Дана, Єсенїя, Зорина, Зорислава, Зоряна, Квітослава, Лада, Любовь (Люба), Людмила (Люся), Малка, Мара, Мілана, Мілена, Міліца, Мілослава, Міра, Мирослава, Надїя, Рада, Радмила, Рамїла, Славка, Станїслава (Слава), Ярослава*.

Ще в дохристиянський період сформувалися як жіночі, так і чоловічі імена з другим коренем *-слав-, -мил-, -дан-, -лан-* та ін., а останнім часом в Україні відроджується традиція на старовинні українські імена, що обумовлено екстралінгвальними чинниками, а саме: відновленням давньої культури свого народу, підвищенням інтересу українців до історії рідного краю та залученням українських імен замість іноземних. Основна частина імен цієї групи – це композити: *Богдана, Броніслава, Венцеслава, Влада, Властеліна, Зорислава, Квітослава, Людмила, Мілана, Мілослава, Мирослава, Радмила, Світлана, Станіслава, Ярослава*. Значна кількість цих давньоруських онімів утворена від чоловічих особових імен.

Четверту групу представляють імена-новотвори (23 антропоодиниці, 4,3%), що виникли шляхом аббревіації, або переходу у власні назви тощо: *Вілена, Владілена, Владлена, Воля, Жоржина, Карина, Маїна, Маріяна, Нінель, Октябрина, Сентябрина, Сніжана, Сталіна, Сталія; Лінаїда, Офелія, Розаліна*. Серед новотворів є пропріативи, утворені шляхом аббревіації (3 антропоодиниці): *Вілена, Владлена, Кіма*. Деякі нові жіночі імена утворилися від апелятивів шляхом онімізації (7): *Воля, Жоржина, Карина, Маїна, Октябрина, Сентябрина, Сталія*.

У запорізькому жіночому іменнику лише 1 особове ім'я, до якого застосовано стилістичний прийом паліндром. Це ім'я *Нінель* – нове; утворене від зворотного прочитання прізвища *Ленін* [159, с. 167]. Цей прийом мовного матеріалу називають ще й “перевертень” – різновид анаграми, коли літери переставляються суворо у зворотному порядку.

Жіночний іменник поповнився новими іменами-композитами, які утворено шляхом контамінації, схрещення двох онімів (5 антропоодиниць). Це імена *Іраїда, Розаліна, Лінаїда, Маріяна, Сольвіта*. Наприклад, *Іра + їда → Іраїда, Роза + Ліна → Розаліна, Ліна + Їда → Лінаїда, Марія + Яна → Маріяна, Соль + Віта → Сольвіта*. Серед імен-новотворів локального іменника встановлено поєднання двох пропріативів (6 антропоодиниць): *Анна-*

Марія/Ганна-Марія, Богдана-Елена, Елліна-Софія, Марія-Маргарита, Ольга-Олексія.

П'ята група у жіночому антропоніміконі м. Запоріжжя представлена іменами з непрозорою семантикою (9 пропріативів, 1,7%): *Аріса, Асінефа, Едельвіса, Ледана, Маніре, Нігіта, Плата, Реаріта, Фея*. Значення і походження цих особових імен не зафіксовано лексикографічними працями, оскільки це незвичні та непоширені оніми в традиційній українській іменній системі, але вони стають частиною локального іменника.

При дослідженні жіночого іменника м. Запоріжжя 30-х рр. ХХ – поч. ХХІ ст. за походженням виділено п'ять груп. Першу групу становлять 33,5% (180) християнських антропонімів, серед яких найбільше імен грецького походження – 89 антропоодиниці, 67 особових жіночих імен латинського походження та 24 давньоєврейського. Друга група репрезентує 29,8% (161) запозичених імен із західноєвропейських та інших мов. Серед них – 18,5% (99) пропріальних одиниць, запозичених із західноєвропейських мов (німецька – 32, французька – 16, італійська – 12, скандинавська – 6, англійська – 3, іспанська – 1; 18 антропоодиниць запозичено з інших мов (вірменська – 8, грузинська – 6, молдавська – 2, угорська – 1, латиська – 1), а також 11,3% (62) особових жіночих імен запоріжанок прийшли з тюркських, семітських та іранських мов, серед яких найбільше імен з арабської (31), тюркських мов (17), арамейської та єврейської (10), з перської (4) мов. До третьої групи належить: 6,3% (34) слов'янського походження. Четверту групу складають 4,3% (23) імен-новотворів. Завершує перелік жіночих імен за походженням п'ята група пропріативів з непрозорою семантикою 1,7% у кількості 9 онімів, поява яких в локальному іменнику продиктована модою на незвичні імена (див. додаток Є).

3.2.2.1. Популярні жіночі імена

Популярність кожного жіночого особового імені у десяти хронологічних зрізах має різний ступінь активності і визначається, перш за все, традиційністю та поширеністю.

Результати дослідження кількісного складу жіночого іменника показали, що з 537 антропоодиниць до популярних належать 37 імен (6,9%), які мають від 800 до 100 носіїв від загальної кількості новонароджених.

Частотними серед популярних є жіночі імена, що мають найбільшу кількість носіїв: *Валентина* (818), *Людмила* (719), *Любов* (462) – III хронологічний зріз; *Тетяна* (669), *Ірина* (578) – IV зріз; *Олена* (734), *Наталія* (605), *Світлана* (462) – V зріз; *Юлія* (497), *Ольга* (427) – VI зріз; *Анастасія* (620), *Софія* (450) – X зріз. Встановлено, що найстійкішими антропоніми були *Ольга*, *Олена*, *Тетяна*, *Наталія*, які не втрачали популярності протягом семи і більше хронологічних зрізів.

Упродовж десяти періодів (1930 – 2020 рр.) популярні імена змінювали свій статус (див. таблицю 3.2.2.1, додаток А). Згідно з даними, репрезентованими у таблиці 3.2.2.1, серед 37 популярних жіночих антропонімів немає імен, які протягом десяти хронологічних зрізів перебували у статусі популярних і широковживаних.

Найпоширенішим є пропріатив *Ольга* (від 108 до 427 носіїв), який був популярним у восьми зрізах (1950 – 2020 рр.). Особове ім'я *Валентина* мало найбільшу кількість носіїв (818) у 1950 р., хоча його популярність зафіксована лише в перших чотирьох десятиліттях, а надалі частотність використання знижується. Крім того, виокремлено 13 антропонімів, які перебували у статусі популярних, широковживаних і маловживаних та не опускалися до рідкісних: *Валентина*, *Віра*, *Алла*, *Світлана*, *Марія*, *Надія*, *Ольга*, *Ганна*, *Любов*, *Галина*, *Катерина*, *Олена*, *Анастасія*, *Юлія*. Рідкісними з 1930 по 1970 рр. були імена *Анна*, *Дар'я*, *Анастасія*, *Вікторія*, *Аліна*, які протягом наступних чотирьох-п'яти зрізів ставали популярними. Також до рідкісних антропонімів перейшов популярний протягом перших чотирьох періодів (1930 – 1960 рр.) пропріатив *Тамара*, а з рідкісних до популярних перейшли імена *Анна*, *Наталія*, *Вікторія*, які залишалися популярними протягом чотирьох-восьми хронологічних зрізів. Зафіксовано 10 антропонімів, які з маловживаних ставали популярними, а потім знову переходили в маловживані, а іноді навіть у рідкісні: *Віра*, *Ніна*, *Алла*,

Людмила, Надія, Любов, Галина; Раїса, Лідія, Лариса. Слід зазначити, що в одному хронологічному зрізі не вживалися 5 антропоодиниць (*Марина, Оксана, Юлія* – 1930 рр.; *Лідія* – 2010 рр.; *Олександра* – 2000 рр.), у двох-трьох – 8 антропоодиниць (*Раїса* – 1990, 2020 рр.; *Дар'я* – 1930, 1940, 1960 рр.; *Наталя* – 1930, 2020 рр.; *Аліна, Яна* – 1930 – 1940 рр.).

Динаміка та функціонування популярних імен жіночого запорізького іменника потребує аналізу кожного десятиліття.

У I хронологічному зрізі (1930 р.) зафіксовано 27 антропонімів, серед яких було лише 1 популярне християнське ім'я латинського походження *Валентина* (105 носіїв, 10%). У цей період використовувався тільки 1 широкоживаний пропріатив *Тамара* (62 носії) та 20 маловживаних імен, які мали від 45 до 6 носіїв (*Віра, Ніна, Алла, Світлана, Людмила, Раїса, Марія, Надія, Ольга, Лідія, Ганна, Лариса, Любов, Галина, Катерина, Олена, Олександра, Тетяна, Анастасія, Ірина*). Крім того, представлені 4 рідкісні антропоодиниці: *Анна, Інна, Наталія* та *Вікторія*, а 10 пропріативів не мали жодної фіксації: *Оксана, Дар'я, Наталя, Юлія, Марина, Яна, Аліна, Альона, Ксенія, Софія та Вероніка*.

У 1940 р. (II зріз) кількісний склад популярних жіночих імен збільшився. Серед 33 представлених особових імен, встановлено 16 популярних, носіями яких є 3467 новонароджених, що складає 72,9% від загальної кількості народжених у цей період: *Валентина* (591), *Людмила* (351), *Ніна* (284), *Лідія* (265), *Галина* (222), *Тамара* (217), *Любов* (201), *Ганна* (191), *Раїса* (191), *Світлана* (190), *Марія* (169), *Алла* (152), *Надія* (131), *Ольга* (108), *Віра* (103), *Катерина* (101). Не втрачало своєї популярності особове ім'я *Валентина*, кількість носіїв якого набагато збільшилася (на 486 носіїв порівняно з I хронологічним зрізом). Покращили свій статус та піднялися до рівня популярних 15 імен, 1 з яких було широкоживаним (*Тамара*) та 14 мали статус маловживаних. У 1940 р. не використовувалися 4 антропоніми (*Аліна, Альона, Дар'я, Яна*), але для номінації почали застосовуватися пропріативи: *Юлія* у статусі маловживаних та *Оксана, Наталя, Марина* – рідкісних.

Упродовж III хронологічного зрізу (1950 р.) кількість жіночих особових імен зросла та нараховує 20 антропоодиниць, носіями яких є 5557 (86,4%) новонароджених: *Валентина* (818), *Людмила* (719), *Любов* (462), *Тетяна* (395), *Галина* (351), *Ніна* (340), *Лідія* (267), *Надія* (260), *Ольга* (224), *Світлана* (207), *Наталія* (201), *Тамара* (199), *Віра* (187), *Ганна* (182), *Лариса* (163), *Раїса* (142), *Алла* (124), *Марія* (109), *Олена* (106), *Катерина* (101). Зауважимо, що з кожним наступним періодом значно збільшувалася кількість носіїв у імен *Валентина* (105 → 591 → 818), *Людмила* (351 → 719), *Любов* (201 → 462). Як і в два попередні десятиліття залишалося популярним ім'я *Валентина*. Порівняно з минулим хронологічним зрізом збільшилася кількість носіїв, окрім названих вище, у 6 пропріативів: *Віра*, *Ніна*, *Світлана*, *Надія*, *Ольга*, *Галина*, чисельність яких виросла майже на 100 одиниць. Особові імена *Лариса*, *Олена*, *Тетяна*, які в попередньому хронологічному зрізі були широкоживаними, стали популярними, антропонім *Наталія* – із маловживаних перейшов до широкоживаних. Треба вказати, що кількість носіїв у імен *Тамара*, *Алла*, *Раїса*, *Марія*, *Ганна* частково зменшилася, однак це не вплинуло на їхню популярність. Як і раніше, не вживався антропонім *Альона*, пропріатив *Ксенія* втратив становище рідкісного і перестав використовуватися, а в розряді рідкісних зафіксовано імена *Дар'я* та *Яна*, які раніше були невживані.

Жіночий іменник IV хронологічного зрізу (1960 р.) налічує 35 антропоодиниць, із них – 15 пропріативів належать до популярних, носіями яких є 237 новонароджених, що становить 80,6%. Склад популярних імен 1960-х років представлено такими антропонімами: *Тетяна* (669), *Ірина* (578), *Людмила* (547), *Олена* (541), *Наталія* (528), *Світлана* (403), *Ольга* (364), *Валентина* (320), *Любов* (259), *Галина* (257), *Лариса* (254), *Надія* (170), *Ніна* (123), *Алла* (113), *Тамара* (111). Пропріатив *Валентина*, який був популярним серед мешканців м. Запоріжжя, перемістився на восьме місце популярних імен, а в цей період активізувалося ім'я *Тетяна*. Особливість жіночих маловживаних імен цього десятиліття, порівняно з попереднім, полягає в появі оніма *Ірина*, який був маловживаним (I – II зрізи) і широкоживаним

(III зріз), а тепер покращив свій статус і перемістився до популярних. Збільшилася кількість носіїв у імен *Олена* (на 400 одиниць), *Наталія* (на 300), *Тетяна* (на 250), *Лариса* та *Ольга* (на 100), але рідше використовувалися для номінації імена *Валентина*, *Тамара*, *Ніна*, *Алла*, *Людмила*, *Надія* та *Галина*. Опустилися до рівня широкоживаних 6 антропоодиниць: *Раїса*, *Віра*, *Марія*, *Лідія*, *Ганна*, *Катерина*. Перестали використовуватися жіночі імена *Дар'я* та *Яна*, які раніше мали по одному носієві, та перейшли до рідкісних раніше невживаних *Альона*, *Ксенія*, *Вероніка*.

Кількісний і якісний склад популярних жіночих антропонімів мало змінився в V хронологічному зрізі (1970 р.). Група стала всього лише на одну антропоодиницю меншою та нараховує 14 імен для 4435 (78,6%) носіїв: *Олена* (734), *Наталія* (605), *Тетяна* (467), *Світлана* (462), *Ірина* (380), *Оксана* (318), *Ольга* (251), *Вікторія* (210), *Марина* (199), *Людмила* (191), *Інна* (185), *Лариса* (181), *Юлія* (140), *Наталя* (112). Треба зауважити, що набагато зменшилася кількість носіїв у 5 популярних антропоодиниць (*Людмила*, *Ольга*, *Лариса*, *Тетяна*, *Ірина*), які ще не втратили свого статусу. Активніше використовувалися пропріативи *Світлана*, *Олена* та *Наталія*, а імена *Марина*, *Наталя*, *Оксана*, *Інна*, *Юлія*, *Вікторія*, які раніше належали до широко- та маловживаних, піднялися до рівня популярних. Цікаве використання латинського за походженням задокументованого антропоніма *Наталя*, що є варіантом імені *Наталія*, використання двох форм можна пояснити тим, що *Наталія* – церковне, а *Наталя* – розмовне, але кожне з імен існує окремо в межах локальної антропонімної системи. Утратили статус популярних 7 антропоодиниць. Перейшли до широкоживаних імена *Валентина*, *Алла* та *Галина*, які протягом чотирьох зрізів активно залучалися до номінації та використовувалися у статусі популярних; а пропріативи *Тамара*, *Ніна*, *Надія*, *Любов* взагалі змістилися до рівня маловживаних. Усі інші антропоніми перебували у складі широкоживаних, маловживаних або рідкісних, тому необхідно вважати їх випадковими.

Склад популярних жіночих імен VI хронологічного зрізу (1980 р.) представляють 15 антропонімів: *Олена* (619), *Юлія* (497), *Наталія* (473), *Тетяна* (443), *Ольга* (427), *Ірина* (384), *Світлана* (301), *Оксана* (295), *Ганна* (256), *Марина* (243), *Вікторія* (210), *Катерина* (185), *Інна* (144), *Наталя* (119), *Яна* (111). Такі пропріативи використано для найменування 4707 (78,6%) народжених. Друге десятиліття поспіль лідирував антропонім *Олена*. Порівняно з минулими роками більшу кількість носіїв, майже на 200 одиниць, мали 2 популярні оніми (*Ольга* та *Олена*). Піднялися до статусу популярних 3 антропоніми: раніше широкоживане *Ганна* та маловживані *Катерина*, *Яна*. Але втратили свою позицію пропріативи *Людмила* та *Лариса*, які з кожним наступним зрізом все менше використовувалися при номінації. Частіше почали застосовуватися нині широкоживані імена *Марія*, *Анна*. Протягом шести десятиліть залишалися маловживаними та рідкісними 8 пропріативів: *Олександра*, *Дар'я*, *Анастасія*, *Аліна*, *Альона*, *Ксенія*, *Софія*, *Вероніка*.

У 1990 р. (VII зріз) кількість популярних жіночих імен практично не змінилася в порівнянні з попереднім десятиліттям. Для найменування новонароджених було використано 16 антропонімів: *Юлія* (377), *Катерина* (256), *Анастасія* (232), *Олена* (181), *Ольга* (177), *Ірина* (157), *Анна* (143), *Вікторія* (139), *Ганна* (137), *Дар'я* (133), *Тетяна* (126), *Аліна* (122), *Марія* (121), *Марина* (121), *Оксана* (101), *Наталія* (100). Носіями цих імен було 2623 (65,2%) новонароджених. Менше носіїв стало у 9 популярних пропріативів *Ольга*, *Ганна*, *Оксана*, *Тетяна*, *Ірина*, *Наталія*, *Юлія*, *Вікторія*, *Марина*. Стрімко активізувалися та піднялися до рівня популярних 5 антропонімів: широкоживані – *Марія*, *Анна*; маловживані – *Дар'я*, *Анастасія*, *Аліна*. Покинули статус популярних і перейшли до широкоживаних жіночі імена *Світлана*, *Яна*, а до маловживаних – *Інна*, *Наталя*. У цьому хронологічному зрізі використовувалося 34 особових жіночих імен, але не досягли рівня популярних 4 широкоживані, 13 маловживаних, 3 рідкісні антропоодиниці.

У 2000 р. (VIII зріз) загалом було використано 36 антропоодиниць (1 – не фіксується), з них – 16 популярних, носіями яких стали 2591 новонароджена, що

становить 64,6% від загальної кількості народжених у цей період: *Анастасія* (324), *Катерина* (301), *Юлія* (247), *Вікторія* (204), *Олена* (155), *Дар'я* (154), *Тетяна* (151), *Ольга* (150), *Марія* (137), *Аліна* (127), *Анна* (115), *Ірина* (113), *Альона* (109), *Ганна* (102), *Наталія* (102), *Яна* (100). Помічено, що за минулі два хронологічні зрізи кількість народжених, а значить і носіїв значно зменшилася. Слід зазначити, що трохи збільшилося найменованих сімома іменами (*Марія*, *Катерина*, *Дар'я*, *Тетяна*, *Анастасія*, *Юлія*, *Вікторія*) та зменшилося у шістьох (*Ольга*, *Ганна*, *Анна*, *Олена*, *Ірина*, *Юлія*); а в онімів *Наталія* та *Аліна* кількість носіїв залишається на тому ж рівні, що була у попередньому десятилітті. Привертає увагу два поширених варіанти християнських пропріативів *Ганна* та *Анна* з давньоєврейським корінням, з-поміж яких варіант *Анна* утворився шляхом афери. Піднялися до статусу популярних 2 широкоживаних імені (*Альона*, *Яна*), а пропріативи *Марина*, *Оксана*, навпаки, втратили популярність і перейшли на рівень широкоживаних. Зменшилася кількість носіїв у антропонімів *Валентина*, *Тамара*, *Віра*, *Ніна*, *Алла*, *Світлана*, *Людмила*, *Надія*, *Лариса*, *Любов*, *Галина*, які раніше були популярними та мали від 800 до 400 найменувань. Стали поширеними імена *Анастасія*, *Дар'я*, *Аліна*, *Альона*, *Юлія*, популярність яких продиктовано модою. У цьому десятилітті не зафіксовано антропонім – *Олександра*, який так і не став популярним протягом восьми десятиліть.

У IX хронологічному зрізі (2010 р.) темпи оновлення розряду популярних жіночих імен прискорювалися. У порівнянні з попередніми періодами ця група нараховує найбільшу кількість антропоодиниць. При номінації новонароджених було використано 21 особове ім'я для 4701 (72,3%) носія: *Анастасія* (600), *Юлія* (426), *Катерина* (375), *Олена* (268), *Ольга* (258), *Аліна* (255), *Тетяна* (243), *Дар'я* (227), *Анна* (225), *Вікторія* (197), *Марія* (194), *Ганна* (190), *Марина* (181), *Ірина* (170), *Олександра* (162), *Наталія* (157), *Яна* (138), *Оксана* (120), *Альона* (109), *Ксенія* (105), *Світлана* (101). Не втратили статусу популярності пропріативи *Марія*, *Ольга*, *Ганна*, *Анна*, *Катерина*, *Олена*, *Тетяна*, *Дар'я*, *Анастасія*, *Ірина*, *Наталія*, *Юлія*, *Яна*, *Аліна*, у яких тільки збільшилася кількість

носіїв у порівнянні з попереднім хронологічним зрізом. Друге десятиліття поспіль займало перші позиції ім'я *Анастасія* (на 200 носіїв більше). Активізувалися й покращили своє положення 5 антропонімів (*Ксенія, Марина, Оксана, Олександра, Світлана*), які стали популярними. Крім того, протягом дев'яти зрізів так і не досягли статусу популярних імена *Софія, Вероніка*.

У складі останнього X зрізу (2020 р.) використано 14 жіночих особових імен: *Анастасія* (620), *Софія* (450), *Марія* (320), *Вероніка* (300), *Катерина* (275), *Анна* (260), *Олександра* (212), *Дар'я* (170), *Вікторія* (150), *Марина* (112), *Аліна* (112), *Ксенія* (112), *Олена* (110), *Ганна* (100). Носіями вищеназваних антропонімів є 3303 (64,9%) новонароджених. Третє десятиліття залишалося лідером ім'я *Анастасія*, воно набрало на 20 носіїв більше попереднього хронологічного зрізу. Підвищили свій рівень та досягли найвищого статусу маловживані та рідкісні пропріативи *Софія* (450) та *Вероніка* (300), котрі стрімко зайняли другу та четверту позиції. Збільшилася кількість носіїв в антропонімів *Марія, Анна, Олександра, Анастасія, Ксенія*, а зменшилася в пропріативів *Ганна, Катерина, Олена, Дар'я, Вікторія, Марина, Аліна*. Треба зазначити, що варіант християнського імені *Анна* (266) значно випередив антропонім *Ганна* (100). Утратили статус популярності та перейшли до широковживаних 9 онімів: *Світлана, Ольга, Оксана, Тетяна, Ірина, Наталія, Юлія, Яна, Альона*. Не зафіксовані в цьому зрізі імена *Раїса, Наталя*. Решта пропріативів перебували серед маловживаних чи рідкісних та були одиничними.

Аналіз популярних жіночих імен м. Запоріжжя показав, що в кожному хронологічному зрізі – різна кількість антропоодиниць. Зокрема, у I хронологічному зрізі із 27 зафіксованих особових імен функціювало лише 1 популярне християнське ім'я латинського походження – *Валентина* для 105 носіїв (10%). У 1940 р. (II зріз) серед 33 представлених антропонімів встановлено 16 популярних, носіями яких є 3467 новонароджених, що складає 72,9% від загальної кількості народжених цього зрізу. Протягом III хронологічного зрізу із 34 жіночих особових імен зафіксовано 20 популярних для 5557 (86,4%)

новонароджених. Пропріатив *Валентина* став лідером трьох зазначених зрізів виступав.

Жіночий іменник IV хронологічного зрізу (1960 р.) представлений 35 антропоодинами: 15 були популярними для 5237 (80,6%) новонароджених, з частотним іменем *Тетяна*. Лідером V хронологічного зрізу (1970 р.) став пропріатив *Олена*. У цей період нараховується 14 популярних імен для 4435 (78,6%) носіїв. Склад популярних жіночих імен VI хронологічного зрізу (1980 рр.) сформували 15 антропонімів для 4707 (78,6%) народжених, серед яких найуживанішим був антропонім *Олена*. Для найменування новонароджених VII зрізу використано 16 популярних антропонімів, носіями яких стало 2623 (65,2%) дівчаток, лідером виступило ім'я *Юлія*.

У 2000 р. (VIII зріз) із 36 антропоодиниць – 16 популярних антропонімів для 2591 (64,6%) новонароджених, серед яких ім'я *Анастасія* є частотним. У 2010 р. (IX зріз) встановлено найбільше популярних особових імен (21 для 4701 носія – 72,3%); у X хронологічному зрізі (2020 р.) – 14 жіночих антропонімів для 3303 (64,9%) новонароджених, де третє десятиліття поспіль перші позиції посідало ім'я *Анастасія*.

Отже, групу популярних особових імен м. Запоріжжя з 30-х рр. XX до поч. XXI ст. формують 37 антропоодиниць, що складає 6,9% від загальної кількості жіночих імен, лідерами яких стали пропріативи *Валентина* (1930 – 1950 рр.), *Олена*, *Юлія* (1960 – 1990 рр.), *Анастасія* (2000 – 2020 рр.), які зумовили специфіку мовленнєвого портрета міста. Можемо констатувати, що динаміка популярних в локальній іменній системі антропонімів перебуває в безперервному русі, список популярних імен упродовж десяти хронологічних зрізів постійно змінювався.

3.2.2.2. Широковживані жіночі імена

До складу широкоживаних відносимо 12 (2,2%) жіночих імен. Широковживаними вважаємо антропоніми, які мають кількість носіїв від 100 до 50 від загальної кількості новонароджених зазначеного періоду. Серед них

необхідно виділити пропріативи, що мали найбільшу кількість носіїв: *Євгенія* (98) – IX хронологічний зріз; *Валерія* (94), *Маргарита* (93), *Дарина* (92) – X зріз. Упродовж десяти періодів (1930 – 2020 рр.) широковживані імена змінювали свій статус (див. таблицю 3.2.2.2, додаток А). Одні імена протягом зазначеного періоду залишалися широковживаними, а деякі втрачали свої позиції.

Протягом I хронологічного зрізу (1930 р.) не зафіксовано жодної широковживаної антропоодиниці. У цей період найбільше зафіксовано маловживаних імен (*Валерія*, *Євгенія*, *Маргарита*, *Антоніна*, *Єлизавета*, *Зінаїда*, *Лілія*, *Зоя* – від 34 до 6 носіїв), також встановлено імена, які зовсім не використовувалися в цей час (*Дарина*, *Олеся*, *Анжела*, *Христина*).

У II хронологічному зрізі (1940 р.) виявлено 3 широковживаних імені: *Зінаїда* (82), *Антоніна* (57) *Євгенія* (52), носіями яких були 191 дівчинка (4%) від усіх народжених цього періоду. Ці імена запозичені з грецької (*Євгенія*, *Зінаїда*) та латинської (*Антоніна*) мов. Крім того, серед маловживаних антропоодиниць виявлено імена, які не змогли досягти широковживаного статусу: *Зоя* (30), *Лілія* (29); меншу кількість носіїв мали *Єлизавета* (13), *Маргарита* (11). До рідкісних імен відносимо оніми *Валерія* (3), *Христина* (2). У цьому періоді не використовувалися пропріативи *Дарина*, *Олеся*, *Анжела*.

У III хронологічному зрізі кількість широковживаних імен не змінилася порівняно з попереднім десятиліттям – 3 антропоодиниці, носіями яких є 189 новонароджених (2,9%). Імена *Зінаїда* (81), *Антоніна* (56) були представлені й у II зрізі. Покращив свої позиції онім *Зоя* (52 носії), який з розряду маловживаних перейшов до широковживаних, а ім'я *Євгенія* (39 носіїв), навпаки, стало маловживаним. У статусі маловживаних залишалися пропріативи *Лілія* (20), *Єлизавета* (12) та *Маргарита* (7). Антропонім *Валерія* (1) змінив свої позиції та опустився до рівня рідкісних. Пропріативи *Дарина*, *Олеся*, *Анжела* третій зріз поспіль не мали жодної фіксації, до цієї групи приєдналося й ім'я *Христина*.

Жіночий іменник IV хронологічного зрізу (1960 р.) представлений одним широковживаним ім'ям *Антоніна*, носіями якого були 56 новонароджених (1%)

цього періоду. Треба зауважити, що більшість імен, як і в попередніх зрізах, мали статус маловживаних, як-от: *Лілія, Євгенія, Єлизавета, Зоя, Маргарита, Зінаїда*. Антропонім *Валерія* залишався в статусі рідкісного. Уперше зафіксовано онім *Анжела* в позиції рідкісних (2). Як і раніше, не вживалися антропоодиниці *Олеся* та *Христина*.

Кількісний склад жіночих широковживаних особових імен мало змінився в V хронологічному зрізі (1970 р.). За кількістю група стала всього лише на одну антропоодиницю більша, але в якісному плані ця група змінилася. Статус широковживаних отримали імена *Лілія* (81), яке було вже широковживаним у II хронологічному зрізі, та антропонім *Анжела* (79), який у попередньому зрізі був рідкісним і до 1950 року в актових документах не фіксувався, носіями цих антропоодиниць було всього 160 новонароджених (2,8%).

У 1980 р. (VI хронологічний зріз) у межах широковживаних функціювало два імені – *Олеся* (83) та *Євгенія* (60), носіями яких виявилися 143 дівчинки (2,4%). Антропонім *Олеся* стрімко підняв свій статус, хоча впродовж чотирьох хронологічних зрізів взагалі не вживався, у V зрізі був рідкісним, а в VI – широковживаним. Активніше почали використовуватися маловживані імена *Лілія* (40), *Антоніна* (26). У статусі маловживаних залишалися антропоодиниці *Валерія, Анжела, Зоя, Маргарита, Єлизавета*. Пропріативи *Зінаїда* та *Христина* зафіксовано у статусі рідкісних. Крім того, ім'я *Дарина* (2) увійшло у вжиток як рідкісне, бо впродовж п'яти хронологічних зрізів взагалі не використовувалося для називання.

У межах VII хронологічного зрізу (1990 р.) зафіксовано 1 широковживане ім'я *Євгенія*, яке вже другий період залишалося у цій групі, його носіями стали 70 новонароджених запоріжанок (1,7%). Активніше почали використовуватися маловживані імена *Валерія, Маргарита, Христина, Дарина, Єлизавета*, однак вони так і не набули статусу широковживаних. Інші антропоніми цього періоду перебували у складі рідкісних: *Зоя* (3) та *Зінаїда* (1).

Картина кількісного складу імен у 2000 р. (VIII зріз) не змінилася. Для найменування новонароджених було використано 2 широковживаних особових

імені – *Валерія* (86), *Євгенія* (74), носіями яких були 160 новонароджених (4%). Якщо антропонім *Євгенія* протягом трьох зрізів не залишав цю групу, то пропріатив *Валерія* вперше потрапило до пласту широкоживаних та набрало відразу велику кількість носіїв. Як і в попередніх хронологічних зрізах, були маловживаними антропоодиниці *Маргарита*, *Лілія*, *Єлизавета*, *Христина*, *Дарина*, *Антоніна*, які дещо змінили кількість носіїв, а іменами *Олеся* та *Ангела* почали користуватися менше. Групу рідкісних не полишали оніми *Зоя* (1), *Зінаїда* (1).

У 2010 р. (IX зріз) склад широкоживаних жіночих імен збільшився, їх стало 4: *Євгенія* (98), *Валерія* (84), *Маргарита* (69) та *Христина* (57), носіями яких є 308 новонароджених (4,9%). Імена *Євгенія* та *Валерія* продовжили знаходитися у складі широкоживаних, однак змінилася кількість їхніх носіїв: у пропріатива *Євгенія* стало на 24 носія більше, а в антропоніма *Валерія* – на 2 одиниці менше порівняно з попереднім періодом. Уперше в цій групі зафіксовано широкоживані пропріативи *Маргарита*, *Христина*, які раніше перебували у статусі маловживаних та рідкісних. Антропонім *Зоя* залишився рідкісним, а ім'я *Зінаїда* вже не зафіксовано. Усі інші антропоодиниці залишилися у групі маловживаних.

Порівняно з обсягом минулих десятиліть у 2020 р. (X зріз) використано найбільше антропоодиниць. До цієї групи увійшло 5 широкоживаних жіночих особових імен: *Валерія* (94), *Маргарита* (93), *Дарина* (92), *Єлизавета* (80), *Христина* (55), якими було названо 414 (8,12%) новонароджених запоріжанок. Протягом трьох зрізів не втратили статусу широкоживаних пропріативи *Валерія* та *Маргарита*, а двох зрізів – ім'я *Христина*. Антропоніми *Дарина*, *Єлизавета*, які були у статусі маловживаних три періоди (VII, VIII, IX), покращили свої позиції та вперше стали широкоживаними. Пропріативи *Євгенія*, *Лілія*, *Антоніна*, *Ангела* з кожним наступним хронологічним зрізом втрачали кількість носіїв та опускалися до групи маловживаних. Деякі імена в цьому періоді взагалі зникли з антропонімної мапи міста (*Зінаїда*, *Зоя*, *Олеся*).

Динаміка широковживаних особових жіночих імен у кожному хронологічному зрізі неоднакова: у I хронологічному зрізі не зафіксовано жодного широковживаного антропоніма; у II зрізі – 191 носій (4%); у III зрізі – 189 носіїв (2,9%); у IV зрізі – 56 носіїв (1%); у V зрізі – 160 дівчаток (2,8%); у VI зрізі – 143 дитини (2,4%). Кількість широковживаних імен зменшується в VII хронологічному зрізі – 1 антропоодиниця, 70 носіїв (1,7%); у 2000 р. (VIII зріз) зафіксовано 2 особових жіночих імені, 160 носіїв (4%). У IX хронологічному зрізі в кількісному плані група широковживаних імен збільшилася (4 антропоніма, 308 носіїв – 4,9%), а в X зрізі – порівняно з обсягом минулих десятиліть використано найбільше широковживаних особових імен (5 пропріативів, носіями яких є 414 представниць жіночої статі, що становить 8,12%). Відтак можна стверджувати, що з кожним наступним десятиліттям число широковживаних особових жіночих імен розширювалося.

Отже, у системі широковживаних особових імен м. Запоріжжя протягом 1930 – 2020 рр. встановлено 12 пропріативів, що складає 2,2% від загальної кількості всіх жіночих імен.

3.2.2.3. Маловживані жіночі імена

До складу маловживаних належить 66 (12,3%) жіночих імен. Маловживаними вважаємо антропоніми, що мають кількість носіїв від 50 до 5 від загальної кількості новонароджених.

За своїм складом пропріативи цієї групи виявилися досить різноманітними: серед них є календарні християнські імена та їх варіанти, слов'янські, запозичені та імена-новотвори. За рахунок таких імен, залучених до процесу номінації, відбувалося поступове збільшення жіночого антропонімікону міста. С. Брайченко зазначає: “Адже коло вживання імен останнім часом розширюється мало. Усе це підтверджується великою стійкістю моди, причини дії якої дотепер залишаються не дуже зрозумілими дослідникам. Досить цікавий та різноманітний репертуар, <...> який пропонують сучасні респонденти в

наших матеріалах, якоюсь мірою сприятиме у майбутньому зменшенню концентрації збіднілого нинішнього іменника” [17, с. 60].

Аналіз цих антропонімів засвідчує, що в різні часи маловживані імена функціювали з неоднаковою інтенсивністю: одні пропріативи виходили за межі групи, ставали рідкісними, інші – взагалі не фіксувалися у хронологічних зрізах (див. таблицю 3.2.2.3, додаток А).

Як зазначено в таблиці 3.2.2.3, у групі маловживаних жіночих імен немає жодного антропоніма, який би фіксувався в десяти хронологічних зрізах. Але протягом восьми десятиліть використовувалося скорочене запозичене з англійської мови ім’я *Жанетта* (від англ. *Джанетта*) (1930 – 1980 рр., 2000 р., 2010 р.), протягом семи – християнське *Поліна* (від давньогрецького імені *Аполінарія*) (1930 р., 1940 р., 1960 р., 1980 – 2010 рр.).

Серед маловживаних пропріативів у період перших п’яти хронологічних зрізів (1930 – 1970 рр.) частотні 5 жіночих імен: *Євдокія*, *Таїса* (I – III зрізи); *Клавдія* (I – IV зрізи), *Нінель*, *Неля* (I – V зрізи), які надалі перебували у групі рідкісних або не були зафіксовані. Хвилеподібне використання маловживаних антропонімів спостерігається у 22 пропріативах: *Алевтина*, *Аліса*, *Альбіна*, *Ангеліна*, *Варвара*, *Віолета*, *Віта*, *Владлена*, *Діана*, *Діна*, *Еліна*, *Жанна*, *Інга*, *Ліна*, *Майя*, *Поліна*, *Римма*, *Рита*, *Руслана*, *Таїсія*, *Таміла*, *Яніна*. Тільки в одному хронологічному зрізі як маловживані зафіксовано 20 антропоодиниць: *Ада*, *Роза*, (1930 р.); *Ася*, *Емілія*, *Емма*, *Клара*, *Люся*, *Луїза*, *Меланія*, *Неллі* (1940 р.); *Жанетта* (1950 р.), *Рита* (1960 р.), *Елла* (1970 р.), *Маріанна* (1990 р.), *Даши*, *Станіслава* (2000 р.); *Ельвіра* (2010 р.), *Єва*, *Злата*, *Мілана* (2020 р.). Спостерігаємо, що в 1940 р. (II зріз) встановлено найбільшу кількість імен (8), походження яких, на наш погляд, продиктоване модою.

У процесі дослідження зафіксовано антропоніми, які протягом останніх чотирьох-шести хронологічних зрізів (1970 – 2020 рр.) були тільки маловживаними: *Ілона* (V – X зрізи), *Аліса*, *Альбіна*, *Дарія*, *Діана*, *Кристина*, *Крістіна* – (VII – X зрізи); *Карина* (VI – X зрізи). Попри зміну свого статусу і

тверде закріплення в останні роки, ці жіночі особові імена можуть і надалі стати не тільки широкоживаними, а й популярними.

Крім того, у жіночому іменнику м. Запоріжжя серед маловживаних трапляються 13 антропоодиниць, які протягом десяти хронологічних зрізів мали не більше 6 – 7 носіїв у одному-двох десятиліттях та майже не використовувалися: *Ада, Ася, Даша, Елла, Емілія, Емма, Жанетта, Клара, Луїза, Люся, Меланія, Роза, Станіслава*. Ці імена можна було б зарахувати до рідкісних, але така кількість носіїв підтверджує, що їх необхідно віднести до маловживаних.

У I хронологічному зрізі (1930 р.) зафіксовано 13 маловживаних жіночих особових імен, носіями яких були 108 новонароджених запоріжанок (10,3%): *Клавдія* (16), *Майя* (13), *Нінель* (10), *Елеонора* (9), *Евдокія* (8), *Неля* (8), *Таїса* (8), *Діна* (7), *Ада* (6), *Жанна* (6), *Роза* (6), *Поліна* (6), *Люся* (5). Серед частотних антропонімів необхідно виділити ім'я *Клавдія*, яким було названо 16 новонароджених, менше носіїв у пропріатива *Майя* (13). До онімів цього періоду належить гіпокористичне ім'я *Люся*, яке вважається скороченою формою від антропонімів *Людмила* або *Люсьєна*, але в актовій документації м. Запоріжжя воно зафіксоване як офіційне, яким було названо 5 новонароджених. У цьому зрізі використано 36 особових жіночих імен, серед яких – 13 маловживаних, 23 – рідкісних.

Упродовж наступного II хронологічного зрізу (1940 р.) склад маловживаних імен, порівняно з попереднім періодом, збільшився і об'єднував 30 антропоодиниць для 427 новонароджених (9%): *Жанна* (42), *Клавдія* (41), *Таміла* (38), *Діна* (31), *Нінель* (30), *Майя* (22), *Елеонора* (18), *Неллі* (17), *Альбіна* (15), *Неля* (15), *Євдокія* (14), *Таїсія* (14), *Алевтина* (11), *Аліса* (11), *Діана* (9), *Римма* (9), *Таїса* (9); *Ася* (7), *Емілія* (7), *Емма* (7), *Клара* (7), *Люся* (7), *Неоніла* (7), *Ангеліна* (6), *Луїза* (6), *Меланія* (6), *Поліна* (6), *Варвара* (5), *Ельвіра* (5), *Роза* (5). Порівняно з попереднім зрізом збільшилася кількість носіїв у імен *Клавдія* (з 16 до 41), *Жанна* (з 6 до 42), *Діна* (з 7 до 31), *Нінель* (з 10 до 30). Покращили свій статус та піднялися до маловживаних кілька антропонімів:

Таміла, яким було названо 38 новонароджених, *Альбіна* – 15, *Неля* – 15. Загалом використано 46 пропріативів, серед яких зі статусом рідкісних імен було зафіксовано 16 антропоодиниць. Привертають увагу два пропріативи – *Таїсія* і *Таїса*. На наш погляд, це варіанти одного імені, значення якого до цього часу не відоме, але у словнику-довіднику “Власні імена людей” зазначено: “ТАЇСІЯ, ТАЇСА гр.; можливо, від *ta Isios* – яка належить Ісіді – єгипетській богині...” [159, с. 183].

Жіночий іменник III хронологічного зрізу (1950 р.) зменшився вдвічі порівняно з минулим періодом і нараховував 15 маловживаних антропоодиниць для 152 новонароджених (2,4%): *Таїсія* (22), *Неля* (17), *Клавдія* (16), *Таїса* (14), *Нінель* (12), *Євдокія* (11), *Варвара* (9), *Жанна* (8), *Ангеліна* (7), *Діна* (7), *Жанетта* (7), *Алевтина* (6), *Таміла* (6), *Неоніла* (5), *Поліна* (5). Не полишали позиції вищеназвані імена, але кількість носіїв у них зменшилася, як-от: *Жанна* (з 42 до 8), *Клавдія* (з 41 до 16), *Таміла* (з 38 до 6), *Діна* (з 31 до 7). Антропонім *Таїсія* значно покращив свої позиції (з 14 до 22). Ономастична література містить різні версії походження пропріатива *Поліна*. За однією з них, це ім’я походить від французького чоловічого імені *Поль*; інша версія походження – цей антропонім є похідним від імені давньогрецького бога *Аполлона* → *Аполінарія* [159, с. 40; с. 174], відповідно це особове ім’я – скорочений варіант, яке утворилося шляхом афери́зи і апокопи: *Поліна* ← (*А*)*поліна(рія)*. З групи маловживаних до рідкісних перейшло 15 імен, а 14 – не полишали позицій рідкісних, 22 – взагалі не використовувалися цьому періоді.

У 1960 р. (IV зріз) зафіксовано найменшу кількість маловживаних імен, їх усього 10 для 142 (2,2%) новонароджених: *Рита* (42), *Жанна* (16), *Неля* (15), *Таїсія* (15), *Нінель* (13), *Клавдія* (9), *Майя* (9), *Неоніла* (8), *Поліна* (8), *Римма* (7). Стрімко покращила позиції антропоодиниця *Рита* (42), яка з рідкісних перейшла до маловживаних з найбільшою кількістю носіїв. Основний склад імен майже не змінився в порівнянні з попереднім зрізом, до цієї групи додалося тільки ім’я *Римма*, яке було рідкісним. Антропоніми *Алевтина*, *Аліса*, *Ангеліна*, *Варвара*, *Жанетта*, *Діна*, *Євдокія*, *Люся*, *Таїса*, *Таміла* перейшли з групи маловживаних

до списку рідкісних. У цьому зрізі використовувався задокументований гіпокористичний пропріатив *Рита*, який утворився від латинського *Маргарита*, що означає 'перлина' та має зменшено-пестливу форму [159, с. 157]. Залишався у статусі рідкісних 21 онім, жодної фіксації не мали 25 антропонімів. Як показує аналіз, з кожним періодом кількість невживаних пропріативів зростала.

Склад маловживаних імен у 1970 р. (V зріз) становив 18 антропоодиниць, носіями яких були 228 (4%) новонароджених: *Жанна* (40), *Анжеліка* (36), *Віта* (33), *Ліна* (13), *Ілона* (12), *Інга* (11), *Руслана* (10), *Інесса* (9), *Леся* (9), *Яніна* (8), *Майя* (7), *Ангеліна* (6), *Владлена* (6), *Діна* (6), *Елла* (6), *Неля* (6), *Алевтина* (5), *Сніжана* (5). Лідером стало жіноче ім'я *Жанна*, збільшивши кількість носіїв з 16 до 40. Уперше у групі маловживаних з'явилися антропоніми *Віта*, *Ілона*, *Руслана*, *Яніна*. Гіпокористичним пропріативом *Віта* (від лат. 'життя') названо 33 новонароджені, що свідчить про популярність цього антропоніма, оскільки це вже не варіант імен *Вікторія* або *Віталіна*, а самостійна одиниця. Змінили позиції рідкісних і перейшли до маловживаних 4 пропріативи: *Анжеліка*, *Ангеліна*, *Алевтина*, *Ліна*. Крім того, полишили у III зрізі групу маловживаних 6 особових імен: *Клавдія*, *Неоніла*, *Нінель*, *Поліна*, *Рита*, *Таїсія*, проте 17 антропонімів не використовувалися зовсім.

У VI зрізі (1980 р.) список маловживаних жіночих особових імен зменшився на 4 антропоодиниці та налічував 14 пропріативів, носіями яких стали 140 (2,3%) новонароджених: *Віолетта* (22), *Віта* (21), *Леся* (16), *Ілона* (11), *Жанна* (11), *Карина* (10), *Ліна* (10), *Поліна* (7), *Еліна* (6), *Інесса* (6), *Сніжана* (6), *Анжеліка* (5), *Діана* (5), *Таїсія* (5). З них підтвердили своє становище – 12 антропонімів. Уперше зареєстровано в актових записах імена *Віолетта*, *Карина*, які до цього жодного разу не фіксувалися, та *Еліна*, який перебував у групі рідкісних. Гіпокористичне ім'я *Леся*, зафіксоване в актових документах цивільного стану населення, утворилося, на наш погляд, від антропоніма *Олеся* шляхом афери. У словнику-довіднику "Власні імен людей" зазначено: "ЛЕСЯ скороч. варіант від ряду імен (*Лариса*, *Олександра* та ін.), який все частіше фіксується як документальне ім'я на честь української поетеси Лесі

Українки” [159, с. 152]. Утратили становище маловживаних і перейшли до рідкісних антропоніми *Анжеліка, Алевтина, Ангеліна, Руслана*. Також втратило свої позиції ім’я *Руслана*, яке в цьому зрізі не має жодної фіксації. Крім того, у VI зрізі 25 імен не використовувалися для називання дівчаток.

У 1990 році (VII зріз) налічується 21 маловживане ім’я, носіями котрих є 278 осіб, що становить 6,9% від складу всіх народжених цього періоду: *Карина* (33), *Каріна* (27), *Крістіна* (27), *Кристина* (23), *Ілона* (25), *Діана* (17), *Аліса* (15), *Дарія* (15), *Поліна* (13), *Альбіна* (9), *Еліна* (8), *Ангеліна* (7), *Маріанна* (7), *Віталіна* (6), *Владислава* (6), *Єлізавета* (6), *Мар’яна* (6), *Уляна* (6), *Анжеліка* (5), *Елеонора* (5), *Майя* (5). Ціла низка імен, які навіть не були у групі рідкісних, уперше зафіксовано в цьому зрізі: *Віталіна, Дарія, Маріанна, Мар’яна* та ім’я-комполит слів’янського походження *Владислава*. Із групи рідкісних перемістилися *Елеонора, Кристина/Крістіна*. Фактично два останніх імені – це варіанти одного антропоніма, де на написання *Крістіна* вплинуло недотримання правил правопису української мови, це ж спостерігаємо в імені *Єлізавета*. Підтвердили та покращили свої позиції пропріативи *Карина* (з 10 до 33 носіїв), *Ілона* (з 10 до 25 носіїв) та *Поліна* (з 7 до 13 носіїв). Залишився у групі маловживаних онім *Анжеліка*, але зменшилася кількість його носіїв. У групу рідкісних перейшли 2 пропріативи – *Леся, Ліна*. Більшість імен віднесено до групи рідкісних, а 17 – взагалі не використовувалися у цьому зрізі.

Склад маловживаних жіночих імен VIII зрізу (2000 р.) збільшився на 5 пропріативів і становив 26 антропонімів для 316 (7,9%) новонароджених. Імена *Карина* (44), *Діана* (27), *Крістіна* (28), *Каріна* (26), *Ілона* (23), *Владислава* (17), *Поліна* (15), *Ангеліна* (10), *Анжеліка* (10), *Жанна* (10) не полишили своїх позицій серед маловживаних. Уперше в цьому зрізі зареєстровано комполит *Влада* (6), утворений шляхом апокопи (усічення кінцевих складів). Друге десятиліття залишалися в цій групі імена *Віталіна* (9), *Єлізавета* (8), *Кристина* (6), *Уляна* (5). Набрали більше носіїв та стали маловживаними такі антропоніми: *Альбіна, Аліса, Богдана, Віолетта, Владлена, Дарія, Даша, Станіслава, Сніжана, Таїсія, Яніна*. Гіпокористичний антропонім *Даша* – варіант імені від

Дарія – не використовувався у шести хронологічних зрізах, у VII зрізі він потрапив до рідкісних, а потім – до маловживаних. Встановлено хвилеподібне використання імені *Богдана*, яке п'ять зрізів не використовувалося, потім перебувало у статусі рідкісного, а в цьому десятилітті стало маловживаним. Перейшли до рідкісних 2 пропріативи – *Елеонора* та *Маріанна*. Не фіксувалися в цьому хронологічному зрізі 17 імен, а 21 антропонім залишився у групі рідкісних.

Темпи оновлення розряду маловживаних жіночих особових імен у 2010 р. прискорилися, IX зріз нараховує 35 антропонімів, використані для 485 (7,8%) новонароджених. Перші позиції стабільно посідали *Карина* (39), *Кристина* (34), *Каріна* (31), *Крістіна* (29), на появу варіантів *Каріна*, *Крістіна* вплинула російська мова, при реєстрації була порушена правописна норма української мови. У групі маловживаних залишилися антропоніми *Аліса* (28), *Діана* (28), *Єлізавета* (24), *Ілона* (24), *Поліна* (23), *Сніжана* (15), *Альбіна* (11), *Дарія* (11), *Таїсія* (8). Підтвердили свій статус маловживаних у IX зрізі пропріативи *Ангеліна*, *Анжеліка*, *Богдана*, *Влада*, *Владислава*, *Владлена*, *Віолетта*, *Жанна*, *Уляна*. Покращили своє становище та піднялися до маловживаних імен *Варвара*, *Віта*, *Діна*, *Елеонора*, *Еліна*, *Ельвіра*, *Інга*, *Ліна*, *Мар'яна*, *Римма*, *Руслана*, *Таміла*. Перемістилися до рідкісних пропріативи *Даша*, *Станіслава*. Почав застосовуватися антропонім-комполит слов'янського походження *Ярослава*, який до цього був рідкісним; 15 пропріативів не використовувалися взагалі.

Жіночий іменник у X хронологічному зрізі (2020 р.) зменшився до 19 лексем: *Діана* (35), *Крістіна* (33), *Злата* (24), *Карина* (21), *Аліса* (15), *Ярослава* (15), *Варвара* (13), *Богдана* (12), *Влада* (12), *Дарія* (12), *Кристина* (12), *Діна* (10), *Єва* (10), *Мілана* (10), *Альбіна* (9), *Ілона* (8), *Сніжана* (8), *Таїсія* (8), *Таміла* (8). Їх носіями є 272 (5,3%) дівчинки. Не полишали позицій імена *Діана*, *Карина*, *Кристина*, *Крістіна*. Серед маловживаних на першому місці – антропонім слов'янського походження *Злата*, який зафіксовано уперше, та пропріатив грецького походження *Діана*. Покращили своє становище маловживані оніми-комполити слов'янського походження *Богдана*, *Влада*,

Ярослава, які вдвічі збільшили кількість носіїв порівняно з попереднім зрізом, але менше носіїв стало в імені *Ілона*. З'явилися 3 антропоніми, які раніше жодного разу не фіксувалися, – це пропріативи слов'янського походження *Злата*, *Мілана* та давньоєврейське *Єва*. Перейшли до рідкісних 3 антропоодиниці – *Ангеліна*, *Еліна*, *Ліна*. Перестали використовуватися 12 маловживаних імен – *Анжеліка*, *Віолетта*, *Віта*, *Владислава*, *Єлізавета*, *Елеонора*, *Ельвіра*. *Жанна*, *Мар'яна*, *Поліна*, *Римма*, *Уляна*. У цьому періоді 8 пропріативів залишилися у статусі рідкісних і 39 антропонімів не використовувалися.

Отже, жіночий іменник міста Запоріжжя 1930 – 2020 рр. перебуває в безперервному русі; список маловживаних імен упродовж десяти хронологічних зрізів постійно змінювався. Динаміка маловживаних особових жіночих імен у кожному хронологічному зрізі неоднакова: I хронологічний зріз налічував 103 народжених (9,8%); II зріз – 422 носіїв (9%); III зріз – 152 новонароджених (2,3%); IV зріз – 142 носія (2,2%); V зріз – 228 дівчат (4,03%); VI зріз – 140 (2,3%). У VII зрізі кількість носіїв маловживаних імен становить 278 – 6,9%; у VIII зрізі – зафіксовано 26 жіночих імен, 316 носіїв – 7,9%); у IX зрізі – група маловживаних збільшилася (35 антропонімів, 485 носіїв – 7,8%). У X хронологічному зрізі, порівняно з обсягом минулих десятиліть, використано менше особових імен – 19 пропріативів, носіями яких були 272 особи (5,3%). Можемо стверджувати, що динаміка маловживаних особових жіночих імен з кожним наступним десятиліттям має хвилеподібний характер. У системі маловживаних жіночих онімів м. Запоріжжя протягом 1930 – 2020 рр. нараховується 66 пропріативів (12,3%), де частотними є антропоніми *Карина* (44, 39, 33 – 1990 – 2010 рр.), *Жанна* – (42, 40 – 1940 р., 1970 р.), *Рита* (42 – 1960 р.).

3.2.2.4. Рідкісні жіночі імена

Різноманітну та найбільшу за кількістю групу становлять рідкісні жіночі особові імена, які фіксуються в одному чи двох хронологічних зрізах, а також ті, що мають кількість носіїв від 5 до 1 від загальної кількості новонароджених.

За складом репертуар таких імен, у порівнянні з іншими групами – великий і нараховує 422 (78,6%) імені від загальної кількості всіх жіночих антропонімів, зафіксованих у десяти хронологічних зрізах. Однією з особливостей рідкісних жіночих імен є використання великої кількості гіпокористичних антропонімів, утворених від різних за походженням пропріативів (грецької, латинської, давньоєврейської, із західнослов'янських, західноєвропейських та інших мов).

Як зазначає Ю. Карпенко: “другий антропонімний бум з початку ХХІ ст. має фактично ту саму причину – зміну суспільного ладу, але тепер маємо, на щастя, не диктатуру, а свободу слова. Результати падіння залізної стіни виявилися в антропонімній сфері досить дивними, хоча й доволі закономірними. Якщо колись не можна було нічого, то тепер можна – в антропонімії – все. Складно собі уявити, щоб ще 30-40 років тому могли з'явитися в Україні антропоніми Атлантида, Черешня, Мадонна, Русалка, Есмеральда, Кармен, Мадагаскар, Космос (з кіномила, а не з неба!), Кеннеді <...> Усі ці імена зареєстровані в РАГСх...” [79, с. 9].

Рідкісні жіночі імена в кожному хронологічному зрізі представлено в таблиці 3.2.2.4 (див. додаток А). Слід зазначити, що антропонім *Ліліана* задокументований у всіх зрізах.

У І хронологічному зрізі до складу рідкісних жіночих імен залучено 76 антропоодиниць (11,1%) для 116 новонароджених. Найбільшу групу становлять християнські антропоніми – 26 для 35 носіїв, серед них можемо виокремити імена грецького походження (11): *Агафія, Агнеса, Анеля, Анфіса, Аріадна, Васіліса, Іда, Леоніда, Леоніла, Мая, Фаїна*; латинські (8) – *Белла, Венера, Нонна, Рената, Розалія, Руфіна, Стелла, Флора* та давньоєврейські (7 для 8 носіїв) – *Аїда, Естер, Есфірь, Лія, Рахіль, Ревека, Сара*. Імена *Естер, Есфірь* утворені від д.-євр. імені *Ester* з твірною основою ‘зірка’ [159, с. 135]; антропоніми *Васіліса, Мая* зареєстровані з порушенням правил українського правопису, вплив російської мови зумовив появу таких імен, як *Василиса* → *Васіліса, Майя* → *Мая*. Ім'я *Леоніда* утворилося від чоловічого імені грецького походження *Леонід*.

Серед рідкісних імен 1930 р. (І зріз) є запозичення із західноєвропейських та інших мов (25 онімів для 30 новонароджених). Зокрема, запозичено 7 пропріативів з німецької мови: *Амалія, Брунгільда, Вілла, Евеліна, Ельвіна, Мальвіна, Фріда*; 4 – із французької: *Аделя, Жозефіна, Луїса, Павлина*; 2 – з італійської: *Ліліана, Марієтта*; 3 – зі скандинавської: *Едда, Герта, Мія*; 2 – з ідишу: *Віря, Хая*. Задokumentовано 4 імені, що мають тюркське коріння: *Зульфія, Назіре, Сірануш, Фатима*. До запозичених потрапили 3 пропріативи для 3 дівчат із західнослов'янських мов (*Ванда, Казіміра, Ядвіга*). До слов'янських антропонімів належать 3 пропріативи для 4 носіїв: ім'я-комполит *Броніслава* (від чоловічого імені *Броніслав*), *Малка* та *Мара*. Імена-новотвори представлені 4 онімами: *Воля* (1), утворене від загального іменника *воля*; *Октябріна* (1) – нове, від російської назви місяця *октябрь*; *Вілена* (1) – скорочена форма від *Володимир Ілліч Ленін*; *Розаліна* (1) – *Роза* + *Ліна* – нове ім'я-комполит, утворене шляхом контамінації, схрещення двох онімів. Крім того, зафіксовано особові жіночі імена з непрозорою семантикою, серед них – 2 антропоодиниці: *Ледана* (1), *Фея* (1), яке можна розглядати як ім'я, утворене від апелятива *фея* – чарівниця, провісниця майбутнього.

Необхідно виділити в окрему групу значний пласт рідкісних пропріативів у гіпокористичній формі, утворені від онімів грецького, латинського, давньоєврейського, слов'янського походження та запозичень з івриту (16 антропонімів для 34 носіїв), що були зафіксовані реєстраційних книги, свідоцтвах про народження, виданих у м. Запоріжжя. Це скорочені варіанти жіночих антропоодиниць, більшість яких побутувала в усному мовленні, але були зафіксовані в офіційних документах. Одним з найактивніших способів творення таких одиниць було скорочення повних антропонімів. Так з'явилися 4 пропріативи, утворені від імен слов'янського походження: *Броня* ← *Броніслава*, *Люба* ← *Любов*, *Міра* ← *Мирослава*, *Слава* ← *Станіслава*; від християнських імен – 8 антропонімів грецького походження: *Галя* ← *Галина*, *Іра* ← *Ірина*, *Леонора* ← *Елеонора*, *Ліда* ← *Лідія*, *Ліна* ← *Олімпіада* *Лора* ← *Лариса*, *Рая* ←

Раїса, Фаня ← *Фаїна*; 2 оніми – латинського походження: *Ліля* ← *Лілія*, *Таня* ← *Тетяна*; 1 давньоєврейське християнське ім'я – *Сіма* ← *Серафима* та 1 запозичене з івриту – *Ріва* ← *Ревека*. Найбільшу кількість фіксацій (по 5) помічено для представниць імен *Іра* та *Міра*.

Список рідкісних жіночих особових імен 1940 р. (II зріз) представлений 98 антропоодинами для 146 носіїв, що становить 3,1% від кількості новонароджених за цей період. Серед них – 56 християнських онімів для 92 носіїв: 31 пропріативів (для 60 новонароджених) грецького походження, 20 (для 26) – латинського, 5 (для 6) – давньоєврейського. Частіше використовувалися грецькі імена (58 носіїв): *Парасковія* (5), *Алефтина* (4), *Єфросинія* (4), *Марта* (4), *Параска* (4), *Іда* (3), *Фаїна* (3), *Фаня* (3), *Іраїда* (2), *Мотрона* (2), *Ніла* (2); інші – одиничні.

Привертають увагу антропоніми *Фаїна* і *Фаня*, що мали по 3 носії в цьому періоді. Задokumentоване в актових записах гіпокористичне особове ім'я *Фаня* утворилося від *Фа(ji)на* шляхом синкопи, випаданням сполучення приголосного і голосного звуків [ji] в середині слова. Таким же шляхом утворені зазначені в цьому хронологічному зрізі грецькі пропріативи: *Мая* ← *Ма(j)я* – випадання приголосного [j] та *Іда* ← *І(raj)да* – сполучення приголосних та голосних [raj]. Під впливом афери, усичення початкових сполучень приголосного та голосних, виникли особові імена *Ніла* ← *(Нео)ніла*, або лише голосного *Леонора* ← *(Е)леонора*.

Рідше вживаються антропоніми латинського походження (26 носіїв): *Ліля* (3), *Нона* (3), *Антоніда* (2), *Белла* (2), інші – одиничні. З усіх використаних імен цікавими є задokumentовані пропріативи *Руфіма*, що утворився від *Руфіна* шляхом дисиміляції, заміни у слові одного з двох схожих звуків іншим, менш подібним [м]←[н], а особове ім'я *Ліля* утворилося від *Ліл(i)я* під впливом синкопи, випадання голосного [i] в середині слова. Крім того, вживалася коротка гіпокористична форма антропоніма *Тоня* від *Антоніна* або *Антоніда*, що використовувалася у 40-х роках.

Ще рідше вживалися імена давньоєврейського походження – лише для 6 дівчат: *Серафима* (2), *Ала* (1), *Аня* (1), *Василина* (1), *Лія* (1). Пропріативи *Ала*, *Аня* використані в гіпокористичній формі.

У вказаному десятилітті рідкісними були запозичення із західноєвропейських та інших мов (30 антропоодиниць для 35 народжених). Найбільше запозичень з німецької мови – 7 імен: *Альвіна* (1), *Генрієта* (1), *Ерна* (1), *Ліана* (1), *Леонарда* (1), *Мальвіна* (1), *Фріда* (1); є запозичення з французької – 5 пропріативів: *Ізабелла* (2), *Жаннета* (2), *Адель* (1), *Ельміна* (1), *Павлина* (1); з англійської – 3: *Джанетта* (1), *Джульєта* (1), *Едіт* (1); з італійської – 4: *Аннета* (1), *Джемма* (1), *Франтишка* (1), *Ліліана* (1); а також із польської та чеської – 2 (2), болгарської – 1 (3), арабської – 4 (4), грузинської – 2 (2), скандинавської – 1 (2), тюркської – 1 (1). Привертає увагу запозичене гіпокористичне ім'я *Льоля*, утворене від скандинавського *Ольга*. Такий же антропонім може бути утворений і від імен *Олена*, *Олеся* та ін.

У досліджуваному зрізі зареєстровано лише 3 рідкісні слов'янські особові імені для 5 носіїв: *Броніслава* (3), гіпокористичне *Геля* (1) та ім'я *Славка* (1). У 40-х роках ХХ ст. до складу локального іменника увійшли 6 нових рідкісних антропонімів для 10 носіїв, на привабливість яких вплинула їхня форма: *Лінаїда* (схрещення двох імен *Ліна* + *Іда*), *Маїна* (онімізація – від російського апелятива *май*), *Сентябріна* (онімізація від рос. *сентябрь*), *Сталіна* (трансонімізація – від псевдоніма *Сталін*) та ін. Вживаються 3 особові жіночі імені з непрозорою семантикою для 4 носіїв: *Асінефа* (1), *Маніре* (2), *Едельвіса* (1).

У 50-ті роки (ІІІ зріз) зафіксовано 73 рідкісних імені, носіями яких були 110 (1,7%) новонароджених. У цей період використано 38 традиційних календарних імен для 38 носіїв: грецького (21), латинського (14) та давньоєврейського (3) походження; більшість цих антропонімів частотні, однак траплялися пропріативи, що зафіксовані один раз. Наприклад, одиничні імена *Аполлінарія*, *Глорія*, *Зіта*, *Касандра*, *Маріонелла*, *Ренада*, *Таліна*, *Флора* – грецького походження; *Земфіра*, *Іраїда*, *Мілітіна*, *Сільва* – латинські; *Маріам* – давньоєврейське. Деякі антропоніми представлені різними варіантами.

Наприклад, *Алефтина* (4) – *Аліфтіна* (1), *Парасковія* (2) – *Прасков'я* (2). Оніми *Арсенія*, *Стефанія* утворені від чоловічих особових імен *Арсен*, *Стефан*.

Представлена низка запозичених імен (22 для 34 осіб жіночої статі), серед яких – найбільше 6 пропріативів з арабської мови: *Алія* (4), *Асія* (3), *Санія* (3), *Ельміра* (1), *Сабія* (1), *Равза* (1). Менше – із французької: *Аделаїда* (2), *Ізабелла* (2), *Павліна* (1); з німецької: *Альвіна* (1), *Генрієта* (1), *Ліана* (1), *Франка* (1); з італійської: *Ліліана* (2), *Лаура* (1); із тюркських мов: *Зульфія* (3), *Сідіка* (4); з грузинської: *Етері* (1), ідиш: *Двойра* (1), *Наїна* (1), а також із болгарської – *Рімма* (1), із польської або чеської мов *Ядвіга* (1). Залучення такого об'ємного фонду рідкісних іншомовних жіночих імен до української мови не заважає існуванню традиційних календарних антропонімів, а їх наявність в антропоніміконі асимілюється іменними моделями нашої мови. Серед рідкісних онімів є імена слов'янського походження *Єсенія* (1) та композит *Мирослава* (1).

Крім того, представлено 4 імені-новотвори: *Нелля* – нове, виникло від скорочення ряду імен типу *Неоніла*, *Нінель* [159, с. 166], *Сталія* – нове, можливо, утворене від апелятива *сталь*, *Маїна* – від апелятива *май*. Серед рідкісних фіксуються 7 гіпокористичних імен різного походження, які задокументовані в актових записах: 4 пропріативи грецького походження – *Леонора* (1), *Лора* (1), *Ніла* (3), *Фаня* (1), 1 латинський – *Ліля* (1), 1 німецький – *Еля* (1), 1 скандинавський – *Льоля* від *Ольга* (1). Уперше було зареєстровано антропонім *Еля* – скорочена форма від імен *Ельвіра*, *Ельміра* та ін.

Порівняно з попередніми десятиліттями набагато менше рідкісних імен задокументовано в IV хронологічному зрізі (1960 р.) – 56 антропоодиниць для 72 (1,1%) носіїв. Найбільше в актах цивільного стану зареєстровано християнських імен в офіційній та неофіційній формах (25 антропоодиниць для 33 новонароджених). Серед них – 16 антропонімів грецького походження для 22 народжених *Аксенія* (1), *Алевтіна* (1), *Анелія* (1), *Анфіса* (1), *Арися* (1), *Дора* (1), *Земфіра* (3), *Іда* (1), *Іраїда* (5), *Іріда* (1), *Ія* (1), *Лора* (1), *Ніла* (1), *Пелагея* (1), *Прасковія* (1), *Талія* (1); 6 (для 8 носіїв) – латинського: *Венера* (1), *Зіта* (1), *Ліля* (2), *Лоліта* (1), *Нона* (2), *Регіна* (1) та 3 (для 3 носіїв) давньоєврейського

походження: *Аня* (1), *Василина* (1), *Марічка* (1). Християнські особові імена цього періоду побутували у різних формах: гіпокористичні грецькі пропріативи *Іріда*, *Іда* (від *Іраїда*), *Дора* (від *Доротей*, або *Дорофей*); латинський – *Ліля* (від *Лілія*); давньоєврейський – *Аня* (від *Ганна*, або *Анна*); демінутивний – *Марічка* (від *Марія*).

Серед рідкісних імен значна група запозичень (25 для 30 носіїв) із західноєвропейських та інших мов: з німецької – 4 для 6 новонароджених: *Аделіна* (1), *Мальвіна* (1), *Ліана* (2), *Ліліана* (2); і з французької – 3 для 3 новонароджених: *Анжеліна* (1), *Ізабелла* (2), *Ламара* (1); з англійської – 2 для 2 носіїв: *Джульєта* (1), *Жульєта* (1); з польської – 2 для 2 носіїв: *Ванда* (1), *Ядвіга* (1); з іспанської, болгарської та єврейської – використано по 1 імені (для 3 носіїв). Також зафіксовано запозичення з арабської мови (4 для 6 носіїв): *Аліде* (2), *Алія* (1), *Кардія* (1), *Наїля* (2); і з тюркської (3 для 3 носіїв): *Рузія* (1), *Румія* (1), *Алсу* (1); із перської (2 для 2 носіїв): *Гуля* (1), *Фізура* (1); по 1 імені з грузинської, вірменської мов для 2 носіїв. Шляхом афери́зи утворені такі імена: англійський антропонім *Жульєта* з ужитого в 60-х роках ХХ ст. пропріатива (*Д*)жульєта – усуненням початкового звука [Д]; німецьке ім'я *Ліана* – випаданням початкового сполучення [Лі] в антропонімі (*Лі*)ліана; перське за походженням ім'я *Гуля* утворилося під впливом апокопи від *Гуль(нара)* – усіченням кінцевого наголошеного та наступного ненаголошеного складу [на]+[ра]. Крім того, до групи рідкісних пропріативів IV хронологічного зрізу (1960 р.) потрапило лише 1 жіноче ім'я-комполіт слів'янського походження: *Мирослава* (2), також зафіксовано 4 нові антропоніми для 6 новонароджених: *Карине* (3), *Нелі* (1), *Нелля* (1), *Офелія* (1) та 1 пропріатив з непрозорою семантикою: *Рєаріта* (1), поява яких в локальному іменнику продиктована модою на імена, що мали іншомовні ознаки.

Упродовж V хронологічного зрізу (1970 р.) склад рідкісних імен дещо зменшився та налічував 53 антропоодиниці для 81 новонародженої (1,4%). Найбільшу групу становили християнські імена (23 оніми для 38 новонароджених), серед цих антропоодиниць встановлено такі, що вперше

зафіксовано як рідкісні: *Галія* (1), *Елана* (1) – грецького походження, *Вєргія* (1), *Юланна* (1) – латинські, *Ліліт* (1) – давньоєврейське. До рідкісних потрапили імена, які вважаємо “семантичними близнюками” – *Арина* (1), *Орина* (1), *Ярина* (1).

У 1970 р. в цій групі представлені запозичення із західноєвропейських мов для 25 новонароджених: з німецької – *Ірма* (2), *Ліана* (2), *Евеліна* (1), *Ізольда* (1), *Кароліна* (1), *Магдалена* (1); із французької – *Ізабелла* (1); італійської – *Ліліана* (1). Антропонімікон цього періоду представлений іменами, які прийшли з арабської (3) – *Ельміра* (3), *Заліна* (1), *Наїля* (1); вірменської – *Анаїт* (1), *Ануш* (2); тюркських мов – *Есміра* (1), *Зудьфія* (1), *Інара* (1). Поповнилася ця група запозиченням з молдавської мови – *Родіка* (1), а також декілька зрізів залишалися в цій групі слов'янські запозичення з польської та чеської мов – *Власта* (1), *Ядвіга* (1). У групі рідкісних цього зрізу зафіксовано 4 імені слов'янського походження для 11 носіїв; серед них 2 композити – *Зорислава* (1), *Мирослава* (3) та імена *Лада* (5), *Мілена* (2).

Репертуар рідкісних жіночих антропонімів характеризується наявністю імені з непрозорою семантикою – *Асінефа* (1) та новим особовим пропріативом *Жоржина* (1), утвореним шляхом онімізації від назви рослини *жоржина*. Крім того, серед рідкісних задокументовано 5 гіпокористичних імен різного походження: латинського – *Віка* (1), *Лола* (1), грецького – *Ніла* (1), слов'янського – *Міра* (1), арамейського – *Тала* (1). Гіпокористичний антропонім *Лола* утворений шляхом синкопи від *Лол(ім)а*.

У VI хронологічному зрізі (1980 р.) використано 48 жіночих особових імен для 66 носіїв, що становить 1,1% від кількості новонароджених у цьому десятилітті. 23 християнських антропоніми залучено для іменування 30 дівчаток: 13 латинських пропріативів для 17 носіїв (*Ріта* – 3, *Наталка* – 2, *Регіна* – 2, *Беата* – 1, *Віталія* – 1, *Ліля* – 1, *Лоліта* – 1, *Люція* – 1, *Наталіна* – 1, *Розалія* – 1, *Юліанна* – 1, *Юляна* – 1, *Юнія* – 1), 9 грецьких – для 12 носіїв (*Алеся* – 4, *Гелена* – 1, *Нектара* – 1, *Олександрія* – 1, *Орина* – 1, *Рафіна* – 1, *Ріна* – 1, *Христіна* – 1, *Ліка* – 1) та лише 1 давньоєврейський пропріатив (*Лія* – 1). Привертає увагу

задокументований в актах цивільного стану пропріатив *Ліка*, який утворено від давньогрецького (*Анже*)ліка шляхом афери, випадання двох ненаголошених складів [Ан] + [же]. Також серед християнських онімів використано латинські модні імена *Наталіна* та *Юліана*, пейоративне *Наталка*, росіянізми *Алеся* та *Ріта*, що суперечать нормам українського правопису.

Окрім цього, у 80-ті роки ХХ ст. рідкісними стали запозичення із західноєвропейських та інших мов (16 антропоодиниця для 26 народжених). Найбільше запозичень з німецької мови (7 пропріативів для 11 носіїв): *Ірена* (3), *Ліана* (3), *Ельвіна* (1), *Іветта* (1), *Ліліана* (1), *Магдалена* (1), *Мальвіна* (1). Треба зазначити, що ономастична література містить кілька теорій походження жіночого імені *Ліліана*: пропріатив може бути запозичений з німецької, італійської, іспанської, можливо, з латинської мови. Тож можемо лише стверджувати, що антропонім належить до західноєвропейських мов. Є також запозичення з арабської (3 для 7 носіїв), тюркських (3 для 5 носіїв), із французької (1 для 1 носія), з італійської (1 для 1 носія), з вірменської (1 для 1 носія) мов. У групі рідкісних VI зрізу використано 6 слов'янських антропонімів для 6 носіїв – *Властеліна* (1), *Дана* (1), *Зореслава* (1), *Зорина* (1), *Лада* (1), *Рада* (1), що перебільшує їх уживаність за попередні десятиліття.

У VI хронологічному зрізі залучаються до складу рідкісних жіночих імен 3 нові антропоніми для 4 новонароджених, на ступінь привабливості яких впливає їхня форма. Наприклад, пропріативи *Анна-Марія* (2) та *Ольга-Олексія* (1) утворені поєднанням двох імен, антропонім *Каріне*, характерний для представниць вірменського етносу, утворився від імені *Карина* шляхом трансонімізації від назви *Карське море* [159, с. 146]. Імен із непрозорою семантикою в цьому десятилітті не зафіксовано.

У VII хронологічному зрізі виявлено 79 рідкісних імен, якими названо 118 новонароджених, що становить 2,9%. Християнських імен зафіксовано 34 для 51 запоріжанки. Найбільшу кількість носіїв мали антропоодиниці *Віталія* (5), *Аріна* (4), решта – поодинокі. У цій групі спостерігаємо антропонімні варіанти *Аріна* – *Орина*, *Василиса* – *Васіліса*, *Даніїла* – *Даніела*, *Іванна* – *Івана*, *Юна* –

Юнна, а ім'я *Алеся* (2) задокументоване з порушенням правил українського правопису.

Серед рідкісних зафіксовано запозичення із західноєвропейських мов (33): німецької – *Інеса* (4), *Кароліна* (3), *Мальвіна* (3), *Аделіна* (2), *Евеліна* (2), *Ліана* (2); французької – *Елліна* (1) та варіант цього імені *Єліна* (1), *Ніколь* (1), *Ламара* (1); італійської – *Ліліана* (3), *Віолетта* (2), *Марієтта* (2), *Аннета* (1) та варіант *Анета* (1), *Віола* (1), *Мадонна* (1); по 1 антропоніму з молдавської (*Дойна*) та латиської (*Ілга*) мов. Представлені у VII зрізі запозичення з арабської (15): *Асія* (2), *Аміра* (1), *Джаміля* (1), *Ельміра* (1), *Ірада* (1), *Лейла* (1), *Наїля* (1), *Наргіз* (1), *Раміра* (1); тюркських (2): *Діляра* (1), *Рузана* (1); по 1 пропріативу з вірменської (*Каріне*), грузинської (*Тіна*) мов та одне запозичення з болгарської – *Рімма* (1). Звернення до слов'янського іменника визначаємо позитивним фактором, який впливав на формування запорізького ономастикону. У цей період зафіксовано 7 імен слов'янського походження для 14 новонароджених (*Лада*, *Мілена*, *Рада*, *Венцеслава*, *Мілана*, *Мирослава*, *Радмила*). Поява великої кількості запозичень зі східних мов пов'язане з екстралінгвальними чинниками – збільшенням кількості представників відповідних етносів у числі місцевих жителів, модою на такі імена.

Актова документація містить поодинокі фіксації нових імен, утворених шляхом схрещення двох пропріативів (*Маріяна* ← *Марія* + *Яна*) або їх поєднання (*Богдана-Елена* ← *Богдана* + *Елена*) та антропоніма з непрозорою семантикою (*Плата*). Значно зменшилася кількість гіпокористичних імен, зареєстровано 2 пропріативи: *Розалі* – від грецького імені *Розалія* та *Лана* – від слов'янського антропоніма *Світлана*.

У 2000 р. (VIII зріз) встановлено 72 рідкісні імені, якими названо 94 (2,3%) новонароджених. Християнських антропоодиниць виявлено 25 для 36 новонароджених. Із них по 3 носії мають латинські пропріативи (*Сабіна*, *Юліана*), по 2 носії – грецькі (*Кристина*, *Марта*), латинські (*Віталія*, *Лоліта*, *Юліанна*), давньоєврейські (*Василиса*, *Сюзанна*), інші – одиничні. Ім'я *Сандра* задокументовано в гіпокористичній формі, яка утворилася шляхом афери:

Сандра ← (*Олек*)*сандра*. Антропоніми *Алеся*, *Кристіна*, *Ріта*, *Ульяна* записані в актах цивільного стану з порушенням норм українського правопису, тому вважаються графічними росіянізмами.

Серед рідкісних імен є група запозичених із західноєвропейських та інших мов: 31 антропонім, яким названо 41 носія. Найбільше рідкісних онімів запозичено із німецької мови (9 для 12 носіїв): *Інеса* (3), *Кароліна* (2), *Амалія* (1), *Іоланта* (1), *Ірена* (1), *Ліана* (1), *Ліліана* (1), *Лінда* (1), *Ролана* (1). З англійської та французької мов запозичень немає, але є по одному використанню з польської (*Ванда*), чеської (*Яніта*) та болгарської (*Радостіна*) мов. Крім того, 2 італійські імені обрано 2 новонароджених: *Анетта*, *Росіна*. Багато рідкісних пропріативів запозичено з арабської, єврейської та перської мов. По одному антропоніму використано зі скандинавських, вірменських та грузинських запозичень.

Привертає увагу особове ім'я *Дашель*, що утворилося від гіпокористичної форми *Даша* ← *Дарія*, яке активно залучається до складу сучасних модних жіночих антропонімів. А італійський онім *Анетта*, можливо, утворився шляхом афери́зи від імені (*Дж*)*анетта*.

У цьому зрізі значно розширилося коло рідкісних слов'янських імен: *Милана* (2), *Дана* (1), *Єсенія* (1), *Заріна* (1), *Зореслава* (1), *Зоріна* (1), *Мирослава* (1), *Мілада* (1), *Мілена* (1), *Міліца* (1), *Радміла* (1), *Раміла* (1). Із 12 пропріативів тільки 13 новонароджених отримали вказані вище антропоніми, які не викликають заперечень з погляду звукової форми, тому що мають зрозумілий зміст без тлумачень. Заслуговує на увагу пропріатив *Раміла*, який утворився шляхом синкопи, випадання в середині імені *Ра(о)міла* звука [д].

Репертуар рідкісних жіночих онімів характеризується наявністю 3 імен-новотворів для 3 новонароджених, які виникли шляхом поєднання двох антропонімів або морфем: *Еліна-Софія*, *Офелія* (*Оте*+*Лія*), *Сольвіта* (нота *Соль* + ім'я *Віта*). Серед рідкісних імен зафіксовано лише 1 пропріатив із непрозорою семантикою – *Нігіта*, значення якого важко витлумачити.

Список рідкісних імен IX хронологічного зрізу (2010 р.) значно розширився у порівнянні з минулими роками. Використано 93 антропоодиниці,

якими названо 161 новонароджену, що складає 2,6% від кількості народжених у цей період. Християнських рідкісних антропоодиниць нараховується 41 для 79 новонароджених; 5 носіїв мають оніми *Арина, Сабіна*; 4 – імена *Аріна, Моніка, Роксолана, Таїсія, Юліана*; 3 – *Марта, Рената*; по 2 носії *Віроніка, Віталія, Іванна, Кристина, Лоліта, Маріана, Орина, Сусанна, Даніела, Даніїла*; решта онімів мають по 1 носію (*Аксенія, Аксінія, Акуліна, Аніта, Анфіса, Бсата, Васіліса, Камілла, Катаріна, Кіра, Мікаела, Ніка, Патриція, Пелагея, Регіна, Серафима, Стела, Стелла, Стефана, Сусанна, Фаїна, Юна*). Особливістю пропріативів *Аріна, Васіліса, Віроніка, Кристина, Даніела, Даніїла* є те, що їх можна вважати графічними росіянізмами, оскільки вони записані з порушенням правил українського правопису. До рідкісних потрапили жіночі імена, утворені від чоловічих *Віталія ← Віталій, Даніїла ← Даніїл, Іванна ← Іван, Мікаела ← Мікаела, Стефана ← Стефан, Юліана ← Юліан*. Крім того, серед християнських рідкісних імен є варіанти *Аксенія – Аксінія, Арина – Аріна, Даніела – Даніїла, Стела – Стелла*.

Є група запозичень із західноєвропейських, арабських, тюркських та інших мов. Із західноєвропейських мов запозичено 20 імен для 35 новонароджених: з німецької – *Інеса* (5), *Альвіна* (4), *Кароліна* (3), *Амалія* (1), *Берта* (1), *Евеліна* (1), *Ельвіна* (1), *Еліза* (1), *Ілза* (1), *Ліана* (1), *Мальвіна* (1); французької – *Діара* (2), *Елліна* (2), *Марсела* (2), *Жаклін* (1); італійської – *Ліліана* (4), *Джемма* (1); іспанської – *Консуела* (1) та 2 антропоніми, що прийшли з польської, – *Ванда* (1) та чеської – *Божена* (1) мов.

Розширення групи рідкісних імен відбувається за рахунок модних тенденцій, а саме – називання на честь літературних героїв: *Джемма* (головна героїня роману Войнич Е. “Овод”), політичних діячів: *Жаклін* (перша леді США з 1961 до 1963 року, світська особа, дружина 35-го президента США Джона Кеннеді).

Значний пласт імен запозичено з арабської (11 для 15 новонароджених): *Лейла* (3), *Джамілія* (2), *Ельміра* (2), по 1 носію у пропріативів *Айнур, Айша, Гульнара, Маліка, Наїда, Наргіз, Саміна, Фаріда*; 3 з вірменської: *Асмік*,

Сатенік, Тетевік; 3 – з грузинської: *Тіна* (3), *Нана* (1), *Суліко* (1) та 2 з перської мови: *Дарья* (5), *Ясмін* (2). Ім'я *Дарья* вважаємо росіянізмом, оскільки воно зафіксовано з порушенням правил української мови. Поява такої кількості запозичень зі східних мов, пов'язана з екстралінгвальними чинниками, а саме переселенням великої кількості представників інших етносів на терени Запорізької області. У цьому зрізі зафіксовано 6 імен слов'янського походження *Дана* (1), *Лада* (1), *Мирослава* (1), *Мілена* (1), *Рада* (1), *Радміла* (1). Зареєстровано 3 нові антропоніми: 2 пропріативи – *Марія-Маргарита* (1), *Ганна-Марія* (1) – утворені шляхом складання двох імен; та онім *Снежана* (1) утворений від рос. апелятива *снег*, яке можемо вважати графічним росіянізмом.

Відзначимо, що в IX хронологічному зрізі було 3 гіпокористичні форми імен, утворених від антропонімів давньоєврейського, грецького та французького походження для 3 новонароджених: *Аня*, *Даля*, *Нора* та 1 демінутивний антропонім демінутивний *Анушка* (1).

У X хронологічному зрізі (2020 р.) зафіксовано 56 рідкісних жіночих особових імен, носіями яких є 77 (1,5%) новонароджених. У цей період використано 23 християнські антропоніми для 27 носіїв: грецьких пропріативів – 12 для 12 носіїв, латинських – 6 для 9 носіїв, давньоєврейських – 5 для 6 носіїв. Необхідно зазначити, що більшу кількість носіїв мають імена *Сабіна* (3), *Регіна* (2) та *Лія* (2). Також використано 23 запозичення із західноєвропейських та інших мов для 31 новонародженої, серед яких найбільше антропонімів – з німецької мови (7 для 14 носіїв) *Кароліна* (5), *Інеса* (2), *Ліана* (2), *Ліліана* (2), *Амалія* (1), *Ельза* (1), *Магда* (1). Зокрема, задокументоване жіноче гіпокористичне ім'я *Магда* утворилося шляхом апокопи від повного імені *Магда(лена)*. Крім того, є запозичення з арабської (3 для 4 носіїв), французької (3 для 3 носіїв), італійської (3 для 3 носіїв), скандинавської (3 для 3 носіїв), польської (2 для 2 носіїв), чеської (1 для 1 носія) та перської (1 для 1 носія) мов.

У 2020 р. використано 7 слов'янських пропріативів для 11 народжених: *Дана* (4), *Єсенія* (2), *Ведана* (1), *Зоряна* (1), *Квітослава* (1), *Мілослава* (1), *Радміла* (1). Крім того, функціують у цьому десятилітті 3 імені-новотвори для

8 новонароджених: *Снєжана* (5), *Анна-Марія* (2) та *Марія-Богдана* (1), серед яких 2 антропоніми утворилося поєднанням двох імен, а пропріатив *Снєжана* – це графічний росіянізм. Жіночих особових імен з непрозорою семантикою в цей період не використовувалося.

Отже, у процесі дослідження рідкісних жіночих антропонімів м. Запоріжжя (1930 – 2020 рр.) у десяти хронологічних зрізах виявлено 422 антропоодиниці, що складає 78,6% від загальної кількості жіночого іменника, який закріплений в актових записах. Найбільша група рідкісних пропріативів зафіксована у II хронологічному зрізі (1940 р.), що містить 98 антропоодиниць, якими названо 146 носіїв (3,1%) від кількості новонароджених за цей період. Серед них – 56 християнських онімів, де більша частина імен грецького походження – 31 для 60 новонароджених. Частіше використовувалися імена *Парасковія, Алефтина, Єфросинія, Марта*. Використано 30 запозичених антропонімів із західноєвропейських та інших мов для 35 новонароджених, більшість з яких – німецького походження. Нових та незвичних імен з непрозорою семантикою зафіксовано 9 для 14 носіїв, серед них – 2 антропоніми гіпокористичні, 1 – утворено шляхом схрещення двох імен, 2 – шляхом онімізації та 1 – трансонімізації. Найбільше гіпокористичних імен вжито у 1930 р. (I зріз): 4 пропріативи, утворені від імен слов'янського походження, 8 – грецького, 2 – латинського, 1 – давньоєврейського та 1 – запозичення з івриту. До частотних антропонімів належать *Броня, Галя, Іра, Ліда, Ліна Люба, Міра, Рая, Слава, Таня*.

Збільшення антропонімів спостерігається у IX хронологічному зрізі: 93 імені використано для 161 новонародженої, що складає 2,6% від кількості новонароджених у цей період. Частіше використовувалися християнські антропоніми, яких нараховується 41 для 83, лідерами є пропріативи *Арина, Аріна, Моніка, Роксолана, Сабіна, Таїсія, Юліана*. Запозичених імен із німецької, французької, італійської, іспанської, польської, чеської, вірменської, грузинської, арабської, перської та тюркських мов використано більше – 39 для 65 носіїв. Збільшилася кількість слов'янських імен, які отримали 6 новонароджених. У статусі офіційних зареєстровано 3 гіпокористичні

антропоніми для 3 новонароджених та 1 запоріжанка названа демінутивним онімом.

Треба зазначити, що найбільше новонароджених названо рідкісними пропріативами у 1930 р. (I зріз) – 116 (11,1%) , набагато зменшилися відсотки в носіїв II зрізу – 3,1% (146) та IX зрізу – 2,6% (161), але їх кількість більша, що залежить від кількості новонароджених у ці періоди. Найменше носіїв рідкісних жіночих імен було в 1980 р. (VI зріз) – 66; використаних онімів обмаль порівняно з іншими десятиліттями, – 48. У VII зрізі (1990 р.) зафіксовано 79 рідкісних жіночих антропонімів для 94 новонароджених, у III зрізі (1950 р.) – 73 для 110, у VIII зрізі (2000 р.) – 72 для 94; менше імен використано у IV зрізі (1960 р.) – 56 для 72, у X зрізі (2020 р.) – 56 для 77 носіїв та V зрізі (1970 р.) – 53 для 81 новонародженої. Отже, найбільше використаних імен у 1940 р. – 98, а найменше у 1980 р. – 48; носіїв найбільше у 2010 р. – 161, найменше – 66 у 1980 р. У VI зрізі зафіксовано найменше рідкісних особових жіночих імен та названих ними новонароджених.

Крім того, необхідно вказати, що ім'я *Ліліана*, запозичене з німецької, італійської, іспанської мов, використовувалося протягом усіх десяти хронологічних зрізів (від 4–3-х носіїв у 1990 та 2010 рр. до 2-1 – з 1930 по 1980 рр. та у 2000 р., 2020 р.); у семи зрізах зафіксовано антропоніми *Регіна*, *Стелла*; у шести – *Ельміра*, *Лоліта*, *Мирослава*; у п'яти – *Анфіса*, *Ванда*, *Ізабелла*, *Ія*, *Кароліна*, *Ліля*, *Лія*, *Мальвіна*, *Нона*, *Ріта*.

Невелика кількість новонароджених продовж десяти зрізів носить 33 слов'янських імені (74 новонароджених), з непрозорою семантикою – 14 та імен-новотворів – 44. Крім того, застосовувалися різні форми антропонімів для 41 новонародженої, серед яких 28 імен гіпокористичної форми, 2 – демінутивної, 2 – пейоративної; 9 пропріативів продиктовані модою, на що вплинули афереза, апокопа, синкопа та дисиміляція. Більше 5 імен утворено шляхом поєднання та схрещення двох антропонімів або морфем, 2 пропріативи – шляхом онімізації та 1 – трансонімізації. У кожному хронологічному зрізі є багато графічних росіянізмів, які суперечать правилам українського правопису.

3.3. Варіанти особових імен мешканців м. Запоріжжя

В антропонімній сфері варіантність особових чоловічих і жіночих імен міста Запоріжжя урізноманітнює й збагачує іменний репертуар. Л. Белей зазначає, що “варіантність притаманна одиницям усіх антропонімних класів, хоча в офіційно-діловому стилі варіантність обмежується (але не виключається) деякими юридичними факторами” [5, с. 7]. Однією з особливостей власного імені є те, що воно може мати варіанти та навіть утворювати антропонімні гнізда.

Варіантом імені, услід за П. Чучкою, вважаємо його видозміну. Дослідник під терміном “іменний варіант” розуміє “всяку (і фонетичну, і словотворчу, і офіційну, і розмовну) модифікацію того ж самого імені, у тому числі й основний, тобто стрижневий його варіант” [188, с. 39].

У дослідженні запорізького іменника 1930 – 2020 рр. зафіксовані особові імена, які мають фонетичні, словотвірні, лексичні, морфологічні та інші різноманітні конотації (емоційні варіанти). Чоловічі та жіночі особові імена, які утворюють різноманітні варіанти, представлені в таблицях (див. таблиці 3.3.1 та 3.3.2, додаток А), серед яких деякі пропріативи мають більшу кількість варіантів (від 3 до 5), а окремі – лише один гіпокористичний варіант.

У сучасних слов'янських мовах існує безліч варіантів імен. При цьому один від одного вони відрізняються структурою (фонетичною, морфемною, морфологічною), територією і часом вживання, емоційним забарвленням, сферою функціонування [129, с. 69].

При засвоєнні запозичених імен часто виникають українські загальнонаціональні варіанти, які відображають взаємодію літературної та розмовної традицій. Аналізовані варіанти представляють офіційні антропоніми, оскільки зафіксовані в метричній документації. У більшості випадків запозичені імена зазнавали фонетичних або словотвірних змін, не можна нехтувати й можливостями обміну іменами між представниками різних етносів, що проживають у місті. Найбільший вплив на запорізький іменник справила російська мова, тому фіксується велика кількість спотворених імен.

Варіанти імен, що виникли внаслідок взаємодії мов (української та

російської): *Анна – Аня, Артем – Артьом, В'ячеслав – Вячеслав, Дар'я – Дарья – Даша, Евген – Евгений – Євген – Євгеній, Євгенія – Женя, Иван – Ваня, Настя – Анастасія, Мая – Майя, Микита – Нікіта, Юра – Юрій*. Ім'я *Альона* (українське *Олена*) стає популярним у Запоріжжі лише з 2000 років.

У запорізькому іменнику наявні західноєвропейські та арабські відповідники: *Жорж, Жора – Георгій, Ігор – Інгар, Іскандер – Олександр*. Зокрема, пропріатив *Ге́оргій* – грецького походження (гр. *Γεώργιος*), означає 'землероб'; його французький синонім – *Жорж (Georges)*. Ім'я *Жан* походить від єврейського імені *Йоханан* (івр. *יְהוָה*, *Yôhānān*, "Господь милостивий"). Антропонім *Іскандер* – арабо-перська форма грецького імені *Олександр*, онім *Інгар* – угорський відповідник до імені скандинавського походження *Ігор*.

Найбільше фонетичних варіантів виникло унаслідок зміни голосних та приголосних в імені.

Завдяки змінам голосних звуків з'явилися різні варіанти чоловічих і жіночих особових імен в українській мові. Так виникли фонетичні варіанти при заміні голосного на початку антропоніма: [a] → [o] *Арися – Орися*, [e] → [ε] *Елліна – Єлліна*, [ε] → [e] *Єліна – Еліна*, [e] → [i] *Ельвіра – Ільвіра, Ельдар – Ільдар*; [a] → [ja] *Аким – Яким*. Наприклад, ім'я *Ірина* при заміні голосного на початку слова має такі варіанти: *Ірина – Арина – Орина – Ярина*. Фонетичний варіант має пропріатив *Гелена*, який є відповідником до *Олена* [159, с. 130].

У запорізькому антропоніміконі з'явилися імена внаслідок зміни приголосних на початку слова: [в] → [б] *Веніамін – Беніамін*, [к] → [х] *Кристина – Христина*, [п] → [ф] *Пилип – Філіп*.

Велика кількість фонетичних варіантів спостерігається і при заміні голосного в середині слова. Так виникла ціла парадигма імен: *Крістіна – Христина – Христіна; Даниїл – Даніїл – Данило – Данил – Даніл, Ренат – Ринат – Рінат*.

У наголошеній позиції заміняються звуки [e] → [i] в жіночих іменах: *Аксенія – Аксінія, Неонела – Неоніла*; [и] → [і] у чоловічих іменах: *Аким – Акім, Вадим – Вадім, Давид – Давід, Дамир – Дамір, Кирил – Кіріл*, у жіночих іменах:

Алевтина – *Алевтіна* *Альбина* – *Альбіна*, *Василина* – *Васіліна*, *Василиса* – *Васіліса*, *Зорина* – *Зоріна*, *Карина* – *Каріна*, *Кароліна* – *Кароліна*, *Кристина* – *Кристіна*, *Октябрина* – *Октябріна*, *Павлина* – *Павліна*, *Радмила* – *Радміла*, *Регина* – *Регіна*, *Римма* – *Рімма*, *Рита* – *Ріта*, *Сентябрина* – *Сентябріна*, *Серафима* – *Серафіма*; [a] → [ja] у чоловічих іменах: *Андріан* – *Андріян*, [o] → [jo] у жіночих іменах: *Флора* – *Фльора*.

У ненаголошеній позиції звуки [e] та [i] взаємозамінюються в жіночих іменах: *Алефтина* – *Аліфтіна*, *Вероніка* – *Віроніка*, *Елеонора* – *Еліонора*, *Мелітіна* – *Мілітіна*, *Рената* – *Ріната*; [и] → [і] у чоловічих іменах: *Владислав* – *Владіслав*, *Кирил* – *Кіріл* *Ростислав* – *Ростіслав*, *Тимур* – *Тімур*, у жіночих іменах: *Василиса* – *Васіліса*, *Василина* – *Васіліна*, *Єлизавета* – *Єлізавета*, *Зинаїда* – *Зінаїда*, *Милана* – *Мілана*; [e] → [и] у жіночих іменах: *Зореслава* – *Зорислава*; [і] → [є] у чоловічих іменах: *Гліб* – *Глеб*, у жіночих іменах: *Сніжана* – *Снежана*; [ї] → [і] у чоловічих іменах: *Рафаїл* – *Рафаїл*, у жіночих іменах: *Тайсія* – *Таїсія*; [a] → [o] у чоловічих іменах: *Радіон* – *Родіон*, у жіночих іменах: *Віалета* – *Віолета*, *Заріна* – *Зоріна*, *Іраїда* – *Іроїда*, *Матрона* – *Мотрона*, *Раксана* – *Роксана*, *Таміла* – *Томіла*; [y] → [в] у чоловічих іменах: *Едуард* – *Едвард*; [o] → [y] у чоловічих іменах: *Солтан* – *Султан*.

Отже, можна стверджувати, що часті заміни звуків у середині антропонімів відбуваються в ненаголошених позиціях як у жіночих, так і в чоловічих іменах. Часті заміни звуків [e] або [и] на [і] й у наголошених складах, найбільше в жіночих пропріативах, на що в певний час вплинула російська мова. У наголошених складах часті заміни [e] → [і] або [и] → [і], рідше заміни звуків відбуваються в чоловічих іменах як у наголошених, так і в ненаголошених складах. Треба вказати на нечасті заміни у наголошених складах [a] → [ja] в чоловічих іменах та [o] → [jo] в жіночих; у ненаголошених – [a] → [o] – у жіночих та [o] → [y] і [y] → [в] – у чоловічих.

Дослідниця українського антропонімікону В. Шевцова зазначає: “Фонетичні варіанти імен, на думку дослідників, зумовлені особливостями мови-джерела, з якої ім’я запозичене, специфікою мови-посередника, шляхами

запозичення та особливостями фонетичної адаптації” [187, с. 119].

На наш погляд, привертають увагу особові імена *Алевтина*, *Альбіна*, *Христина*, *Данило* та *Ренат*, у яких відбуваються адаптаційні фонетичні заміни. Так, в імені *Алевтина* в позиції наголошеного складу відбулася заміна [и] → [і] – *Алевтина* – *Алевтіна*; під впливом асиміляції сталася заміна приголосного [в] → [ф] – *Алевтина* – *Алефтина*, далі – заміна в наголошеному й ненаголошеному складі: *Алефтина* – *Аліфтіна*, а також – заміна голосного [е] → [и] та заміна приголосного сонорного [в] на сонорний [н] – *Алевтина* – *Алинтина*. В імені *Альбіна* в наголошеній позиції відбулася заміна голосного [і] → [и]: *Альбіна* – *Альбина* та приголосного [б] → [в]: *Альбіна* – *Альвіна*, а також сполучення [леф] → [лин]: *Алефтина* – *Алинтина*.

Цікаві фонетичні варіанти зафіксовані в антропонімі *Христина*. У російському варіанті *Кристина* відбулася заміна [х] → [к], а в наголошеному складі змінилися [и] → [і]: *Кристина* – *Кристіна*, потім ненаголошений [и] змінився на [і]: *Кристіна* – *Крістіна*. Згодом у пропріативі *Христина* наголошений голосний [и] змінився на [і] під впливом російської мови, яка в той час була в пріоритеті: *Христіна*,

Чоловіче ім'я *Данило* внаслідок апокопи перетворилося в *Данил*, потім сталася заміна [и] → [і] – *Даніл*. Через певний час *Даніл* став *Дініїлом*, іноді наголошений [і] заміняють на [и] – *Даніїл* – *Даниїл*. Ім'я *Ренат* перетворюється на *Ринат*, у цій формі відбувається заміна ненаголошеного [е] → [и], та потім [и] → [і] – *Ринат* – *Рінат*. Отже, утворюється ланцюжок: *Ренат* – *Ринат* – *Рінат*.

Заміна приголосного в кінці імені відбувається рідше, найчастіше – в іншомовних пропріативах, наприклад, в антропонімах арабського походження *Махмуд* – *Махмут*, *Фарід* – *Фарім* [д] змінюється на [т] під впливом оглушення позиційних змін звуків у кінці слова, що притаманне російській, білоруській, польській та іншим мовам.

У середині деяких імен відбувається зміна приголосного, наприклад, [б] → [в] *Альбіна* – *Альвіна*; [н] → [м] *Руфіна* – *Руфіма*, або одночасна зміна голосних

та приголосних: *Алевтина* – *Алевтіна* – *Алефтина* – *Аліфтіна* – *Алинтина*, *Альбина* – *Альвіна*, *Веніамін* – *Беніамін* – *Вініамін*, *Кристина* – *Кристіна* – *Крістіна* – *Христина* – *Христіна*, *Пилип* – *Філіп*.

Деякі імена мають велику кількість варіантів, які функціують як самостійні імена: *Ірина* – *Ірена* – *Арина* – *Аріна* – *Орина* – *Орися* – *Ярина*. Нерідко в іменах розмовний варіант заміняв офіційний: *Евдокія* – *Явдоха*, *Георгій* – *Жора*.

У системі консонантизму часто в іменнику м. Запоріжжя трапляються заміни, що скорочують або спрощують групи приголосних звуків, які не властиві українській мові. Серед них – стягнення двох приголосних, афереза, апокопа, синкопа та ін.

У метриках зареєстровані пропріативи, в яких відбувається стягнення двох приголосних або їх подовження, що призводить до творення графічних варіантів: [лл] > [л] *Даніелл* > *Даніел*, *Елліна* > *Еліна*, *Консуелла* > *Косуела*, *Нелля* > *Неля*, *Нілла* > *Ніла*; [мм] > [м] *Римма* > *Рима*; [нн] > [н] *Аннета* > *Анета*, *Жаннета* > *Жанета*, *Юнна* > *Юна*; [тт] > [т] *Віолетта* > *Віолета*, *Генрієтта* > *Генрієта*, *Джкульєтта* > *Джкульєта*, *Жанетта* > *Жанета*; [пп] > [п] *Пилипп* > *Пилип*.

Поширеними є варіанти імен, які утворилися шляхом скорочення певної його частини. Необхідно зазначити, що це фонетичне явище оноματοлоги розглядають серед способів словотворення. У межах цього способу, залежно від того, яка саме частина випадає, виділяють такі моделі: 1) афереза (усічення початку імені): *Анна* ← (Г)анна, *Белла* ← (Іза)белла, *Жульєта* ← (Д)жульєта, *Лана* ← (Світ)лана, *Леонора* ← (Е)леонора, *Леся* ← (О)леся, *Ліка* ← (Анже)ліка, *Ліна* ← (Анге)ліна, *Настасія* ← (А)настасія, *Ріна* ← (А)ріна, *Ріта* ← (Марга)ріта, *Гнат* ← (І)гнат, *Слав* ← (Вяче)слав; 2) апокопа (усічення кінцевих складів імені): *Влад* ← Влад(ислав), *Влада* ← Влад(ислав)а, *Макс* ← Макс(им); 3) синкопа (випадання звуку або кількох звуків усередині імені): *Ася* ← А(наста)с(і)я, *Вєта* ← В(іол)етта, *Домна* ← Домн(ікі)я, *Ліда* ← Лід(ій)а, *Ліля* ← Ліл(і)я, *Мая* ← Ма(й)я, *Сіма* ← С(єраф)іма.

У запорізькому іменнику часто фіксується комбінована форма, яка може поєднувати дві моделі: 1) синкопа (випадання одного або кількох звуків

усередині слова) + апокопа (усічення кінцевих складів імені): *Стас* ← *Ста(ні)с(лав)*; 2) афереза (усічення початку імені) + апокопа (усічення кінцевих складів імені): *Поліна* ← *(А)поліна(рія)*, *Ліпа* ← *(О)лі(м)п(іад)а*.

Наслідком трансформації антропонімів у формі офіційного імені виступають гіпокористичні (скорочені) форми: чоловічі – *Алік* ← *Олег*, *Алекс* ← *Александр*, *Едік* ← *Едуард*, *Міка* ← *Мікаел*; жіночі – *Аля* ← *Алевтина*, *Ася* ← *Анастасія*, *Броня* ← *Броніслава*, *Віка* ← *Вікторія*, *Галя* ← *Галина*, *Геля* ← *Гелена*, *Гуля* ← *Гульміра* або *Гульнара*, *Еля* ← *Еліна*, *Ельміра*, *Іра* ← *Ірина*, *Леля*, *Льоля* ← *Ольга*, *Лола* ← *Лоліта*, *Ліна* ← *Ангеліна*, *Ліпа* ← *Олімпіада*, *Лора* ← *Лариса*, *Люба* ← *Любовь*, *Люся* ← *Людмила*, *Неля* ← *Неоніла*, *Неллі*, *Нінель*, *Олеся* ← *Олександра*, *Рая* ← *Раїса*, *Ріта* ← *Маргаріта*, *Рузя* ← *Рузалія* (*Розалія*), *Сіма* ← *Серафіма*, *Соня* ← *Софія*, *Стася* ← *Станіслава*, *Таня* ← *Тетяна*, *Тоня* ← *Антоніна*, *Фаня* ← *Фаїна*, *Фіма* ← *Серафіма*, *Явдоха* ← *Євдокія*. У словнику Л. Скрипник, Н. Дзятківської “Власні імена людей” ці антропоніми розглядаються як варіанти одного імені, а в дослідженні Н. Свистун – як інваріанти, тобто існують різні підходи до цієї проблеми.

Потрапляння до офіційних документів розмовних, гіпокористичних форм замість повних, нормативних сприяло розширенню варіативності імен. М. Худаш зазначав, що “скорочення імені, усічення якоїсь його частини – це, в першу чергу, своєрідна реакція на громіздкі та незручні для користування запозичення, а також на свої первинні утворення чи новіші деривати” [179, с. 78]. Можемо зазначити, що гіпокористичні варіанти *Зіна*, *Іра*, *Ліда*, *Ліля*, *Люся*, *Люба*, *Рая*, *Слава*, *Таня*, *Тоня* були найбільш поширеними у 30-ті – 60-ті рр. XX ст., *Віка*, *Віта*, *Вета*, *Віола*, *Влад*, *Стас* стали популярними з 70-х рр. XX ст.

Крім того, у досліджуваних актах і реєстрах цивільного стану м. Запоріжжя варіантність власних особових імен представлена різними афіксами. Форманти, які використовувалися для творення варіантів власних особових імен, мають додаткові конотації. Серед словотвірних варіантів необхідно виділити усічення суфікса *-ій* у чоловічих іменах: *Арсен* – *Арсеній*, *Арсен**тій*; *Артем* – *Артемій*,

Дмитро – Дмитрій, Євген – Євгеній, Назар – Назарій; -ія – у жіночих: Лілія – Ліля, Наталія – Наталя, Таїсія – Таїса, Талія – Тала.

У більшості європейських культур особові імена складаються із двох частин, у локальному іменнику теж наявні варіанти антропонімів, утворені шляхом основоскладання: *Іраїда ← Іра+Їда, Лінаїда ← Ліна+Їда, Розаліна ← Роза+Ліна, Сольвіта ← Соль+Віта*. А деякі мають гіпокористичні, демінутивні та пейоративні відповідники: *Вета, Віола* від ***Віолетта***, *Марічка* від *Марія*, *Наталка* від *Наталія*, *Славка* від *Слава*.

У 80-ті роки в запорізькому жіночому іменнику починають з'являтися подвійні імена: *Ольга-Олексенія, Анна-Марія, Ганна-Марія, Елліна-Софія, Марія-Маргарита, Богдана-Олена*. Поява таких імен продиктована модою.

Оновлення й розширення морфонологічних варіантів імен відбувалося не тільки через поповнення новими онімами, але й унаслідок їх трансформації: *Анеля – Анелія, Анжела – Анжеліка, Етера – Етері, Зоя – Зоїна, Марія – Марічка, Наталія – Наталі, Нелі – Неллі – Нелля – Неля, Луїза – Луїса, Парасковія – Прасковія – Параска, Розалія – Рузалія – Рузя, Таїса – Таїсія, Фая – Фаїна; Артем – Артемій, Арсен – Арсеній – Арсентій, Василь – Василій, Євген – Євгеній, Іосиф – Йосип, Іраклі – Іраклій, Назар – Назарій, Славдій – Славій – Славіон*.

Збільшується кількість варіантів слов'янських імен за рахунок трансформації чоловічих онімів у жіночі та навпаки: *Богдан ↔ Богдана, Борислав ↔ Борислава, Броніслав ↔ Броніслава, Владислав ↔ Владислава, Зорян ↔ Зоряна, Любомир ↔ Любомира, Милослав ↔ Мілослана, Мирослав ↔ Мирослава, Радислав ↔ Радислава, Радміл ↔ Радміла, Ростислав ↔ Ростислава, Станіслав ↔ Станіслава, Ярослав ↔ Ярослава*. Слід зауважити, що не завжди можна визначити, чи від чоловічого пропріатива утворився жіночий варіант, чи навпаки.

Крім того, деякі імена мають чоловічі та жіночі варіанти: *Аким → Акіма, Альберт → Альбертіна, Альбін → Альбіна, Алім → Аліма, Антон → Антоніна, Арсеній → Арсенія, Валентин → Валентина, Валерій → Валерія, Вілен → Вілена*,

Веніамін → Веніаміна, Віктор → Вікторія, Віталій → Віталія, Віталіна, Владлен → Владлена, Даниїл → Даниїла, Даніель → Даніела, Джаміль → Джамілія, Еміль → Емілія, Ерік → Еріка, Євген → Євгенія, Жан → Жана, Клавдій → Клавдія, Леонард → Леонарда, Леонід → Леоніда, Мар'ян → Мар'яна, Мікаель → Мікаела, Михайло → Михайлина, Ніл → Ніла, Олександр → Олександра, Равіль → Равіля, Ренат → Рената, Ролан → Ролана, Руслан → Руслана, Сталій → Сталія, Стефан → Стефана/Стефанія, Феодосій → Феодосія, Франко → Франка, Юлій → Юлія, Юній → Юнія, Ян → Яна.

Розширенню варіативності сприяють абсолютні синонімічні особові імена, або семантичні дублети. Так з'явилися в запорізькому антропоніміконі імена *Стефана – Стефанія, Яна – Яніна – Яніта, Жасмін – Ясмін; Ян – Яніс – Янош.* Широке використання варіантів для ідентифікації особи може мати безліч синонімів у різних мовах: *Анна – Ганна – Ануш, Геворг – Георгій, Ілля – Ільяс, Каріна – Каріне, Лев – Лео – Лево – Леван – Левон, Маріна – Маріне Погос – Павел, Сандро – Олександр.*

Отже, поповнення іменника міста Запоріжжя відбувалося шляхом різноманітних видозмін уже відомих імен. Розширення різноманітних варіацій здійснювалося внаслідок російсько-українського білінгвізму, взаємодії із західноєвропейськими мовами.

Фонетичні варіанти імен спостерігаються рідше на початку слова, й переважно у жіночих антропонімах. Часті заміни голосних звуків у середині пропріативів відбуваються в ненаголошених позиціях як у жіночих, так і в чоловічих іменах.

Заміна приголосного в кінці антропоніма відбувається рідше, загалом в іншомовних пропріативах. Поширеними є варіанти імен, які утворилися шляхом появи гіпокористичної форми, стягнення двох приголосних та скороченням певної частини антропоніма, внаслідок афери́зи, апокопи, синкопи та їх комбінованої форми.

Серед словотвірних варіантів необхідно виділити формант **-ій** у чоловічих

та **-ія** – в жіночих, які несуть додаткові конотації, а також жіночі імена, що утворені шляхом основоскладання. Серед жіночих імен фіксуються й варіанти подвійних онімів.

Розширюється запорізький іменник за рахунок трансформації слов'янських онімів чоловічих у жіночі імена та навпаки, а також – семантичних дублетів.

Отже, поповнення іменника міста Запоріжжя в період з 1930 по 2020 рр. відбувається за рахунок різноманітних варіантів, більша частина яких є фонетичними.

Висновки до розділу

1. Узагальнивши дані десяти хронологічних зрізів можна стверджувати, що запорізький антропонімікон об'єднує 428 чоловічих та 537 жіночих імен, він постійно змінювався та поповнювався новими антропонімами. За статистичними даними, тільки у 1930 р. його обсяг становив 130 чоловічих імен та 134 жіночих, а вже у 2020 р. чоловічих імен зафіксовано 102, а жіночих – 123.

У процесі дослідження іменника м. Запоріжжя з 30-х рр. ХХ до поч. ХХІ ст. за походженням виявлено п'ять груп. З-поміж виділених етимологічних груп переважає група християнських імен: чоловічі – 37% (117 пропріативів) та жіночі – 33,5% (180). Першу позицію посідають антропоніми грецького походження: чоловічі – 54, жіночі – 89. Друга група представлена запозиченнями із західноєвропейських та інших мов і репрезентує 15% (47) чоловічих пропріальних одиниць та 29,8% (161) жіночих, запозичених із німецької, англійської, французької, іспанської, угорської, латиської, а також зі скандинавських, тюркських, семітських та іранських мов. Найбільше запозичень – з німецької мови (чоловічих – 21, жіночих – 32). До третьої групи належить 8% (25) чоловічих та 6,3% (34) жіночих імен слов'янського походження. Четверта група репрезентує імена-новотвори: чоловічі – 3% (8), жіночі – 4,3% (23). Завершує перелік імен за походженням п'ята група пропріативів із непрозорою семантикою: чоловічі – 5% в кількості 15

антропоодиниць, які найчастіше утворені від апелятивів різними варіаціями онімів або різновидом чи видозміною іншомовних давніх та сучасних власних особових імен. Жіночих антропоодиниць із непрозорою семантикою – 9 (1,7%), продиктованих модою, які в майбутньому можуть назавжди закріпитися в українському запорізькому антропоніміконі.

2. Іменник м. Запоріжжя демонструє широкий асортимент антропонімів, що дає можливість виділити окремі групи: 1) популярні, 2) широковживані, 3) маловживані, 4) рідкісні імена. До складу популярних особових імен належить 30 чоловічих антропоодиниць (7%) та 37 жіночих (6,9%). Серед чоловічих пропріативів найбільшу кількість носіїв мають імена: *Сергій, Олександр, Володимир, Микола, Віктор та Дмитро*. З-поміж жіночих антропонімів лідерами стали *Валентина, Олена, Юлія, Анастасія*. Динаміка популярних антропонімів перебуває в безперервному русі та постійно змінюється.

У системі широковживаних особових антропонімів м. Запоріжжя нараховується 20 (5%) чоловічих антропоодиниць та 12 (2,2%) жіночих. Широковживаними чоловічими іменами є *Микита, Антон, Леонід, Артур, Гліб*; жіночими – *Євгенія, Валерія, Маргарита, Дарина*. Оновлення та переміщення широковживаних пропріативів із групи в групу відбувалося повільніше, ніж популярних, маловживаних та рідкісних. Групу маловживаних імен представляють 33 чоловічі пропріативи (7,7%) та 66 жіночих (12,3%). Найстійкішими в цій групі були чоловічі імена *Георгій, В'ячеслав, Федір*; жіночі – *Карина, Жанна, Рита*. Список маловживаних імен упродовж десяти хронологічних зрізів постійно змінювався.

У ході аналізу рідкісних імен м. Запоріжжя в десяти хронологічних зрізах виявлено 343 (82,1%) чоловічих та 422 (78,6%) жіночих антропоніми. Частіше використовувалися рідкісні чоловічі імена *Арсен, Дем'ян, Даніїл, Юліан, Марат*; серед жіночих частотні *Парасковія, Алефтина, Єфросинія, Марта*. Однією з особливостей рідкісних імен є використання великої кількості гіпокористичних антропонімів, утворених від різних за походженням пропріативів. У цій групі

виявлено графічні росіянізми, які не відповідають нормам українського правопису.

3. Іменний фонд актових записів м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр. оновлювався, розширювався та закріплювався в офіційному вжитку внаслідок використання імен, що мали фонетичні, словотвірні, лексичні, морфологічні та інші різноманітні варіанти. Найбільше фонетичних варіантів утворилося внаслідок зміни голосних та приголосних в імені, так з'явилися різні варіанти чоловічих і жіночих імен в українській мові: голосні на початку імені – [e] → [i] *Ельдар* – *Ільдар*, *Ельвіра* – *Ільвіра*; приголосні на початку імені – [в] → [б] *Веніамін* – *Беніамін*, [к] → [х] *Кристина* – *Христина*. Можна стверджувати, що часті заміни звуків у середині пропріативів відбувалися в ненаголошених позиціях: [и] → [і] – у чоловічих (*Владислав* – *Владіслав*, *Кирил* – *Кіріл*) та [е] → [і] – у жіночих (*Вероніка* – *Віроніка*, *Елеонора* – *Еліонора*); у наголошених – рідше. Загалом, заміна приголосного в кінці антропоніма відбувається лише в іншомовних пропріативах.

Поширеними є варіанти імен, що утворилися шляхом гіпокористичної форми, стягненням двох приголосних та скороченням певної частини антропоніма внаслідок афери́зи, апокопи, синкопи або їх комбінованої форми.

З-поміж словотвірних варіантів виділено форманти **-ій** у чоловічих іменах (*Артем* – *Артемій*) та **-ія** – у жіночих (*Наталія* – *Наталя*), які мають додаткові конотації. Серед жіночих імен фіксуються варіанти у вигляді подвійних онімів (*Ольга-Олексенія*, *Анна-Марія* тощо), а також утворені шляхом основоскладання (*Іраїда* ← *Іра* + *Іда* тощо).

Оновлення й розширення морфонологічних варіантів імен відбувалося за рахунок трансформації (*Василь* – *Василій*, *Парасковія* – *Прасковія* – *Параска* та ін.), а також переходу слов'янських чоловічих онімів у жіночі та навпаки (*Богдан* ↔ *Богдана* тощо). Розширенню варіативності сприяли абсолютні синонімічні імена, або семантичні дублети (*Ян* – *Яніс* – *Янош*; *Анна* – *Ганна* – *Ануш*). Розширення локального іменника здійснювалося за рахунок утворення різноманітних варіантів, більша частина яких є фонетичними.

ВИСНОВКИ

Власні особові імена, як частка історії кожного народу, формують ядро антропонімної системи сучасної української мови, вибір яких зумовлений різними соціолінгвістичними чинниками. Це та частка лексики, на основі якої індивідуалізується та ідентифікується людина, відображається становлення та розвиток українського менталітету, відтворюється національна самобутність, спосіб мислення та мовна особистість українців.

Дослідивши динаміку особових імен м. Запоріжжя (до 1921 р. – м. Олександрівськ) з к. XVIII до поч. XXI ст., можемо зробити так висновки:

1. Теоретичний аналіз та опрацювання наукових досліджень з історії вивчення української антропонімії показали, що більш активний її розвиток припадає на 60-ті – 70-ті рр. XX ст., при цьому особові чоловічі і жіночі імена досліджувалися лише фрагментарно. На початку XXI ст. виходить ряд лінгвістичних публікацій щодо вивчення українських особових імен, розширюється географія регіональних розвідок динаміки іменника України, серед яких Вінниччина, Волинь, Донеччина, Закарпаття, Кіровоградщина, Львівщина, Полісся, Полтавщина, Одещина, Тернопільщина. Однак залишилися неопрацьованими групи власних особових імен інших регіонів та локальних систем нашої держави, зокрема іменника м. Запоріжжя, що є актуальним і перспективним у дослідженні виникнення, розвитку, походження, динаміки та мотиваційних особливостей функціонування локальних особових імен, а у визначенні спільних і відмінних рис пропріативної системи міста та інших регіонів – для загальної характеристики української антропонімії.

Дослідження соціально-історичних документальних джерел, які фіксують антропонімікон, шляхом поєднанням та комбінуванням описового, порівняльно-зіставного і статистичного методів дослідження, а також прийому хронологічних зрізів дало змогу виявити особливості формування та зміни особових імен м. Запоріжжя, простежити закономірності їх розвитку і динаміки, на що прямо

впливає різноманіття внутрішніх та зовнішніх явищ, у тому числі зміни в політичній, соціальній, національній, мовній і культурній сферах регіону.

2. У процесі дослідження динаміки імен м. Запоріжжя з к. XVIII до поч. XXI ст. зафіксовано 14 хронологічних зрізів при аналізі мовного матеріалу м. Олександрівськ (з 1774 по 1921 рр.) і 10 – м. Запоріжжя (з 1930 до 2020 рр.).

Узагальнення даних чотирнадцяти хронологічних зрізів м. Олександрівськ дало можливість довести, що іменник (222 чоловічих та 142 жіночих імен) не був рівномірним: одні імена з популярних ставали маловживаними, інші навпаки набули популярності.

З кожним хронологічним зрізом жіночий іменник розширювався, поповнювався новими онімами і в 1921 році досяг 65 антропоодиниць. Чоловічий іменник, навпаки, зменшився до 42, хоча в різні періоди вирізнявся великою кількістю пропріативів: популярних, нових, рідкісних, екзотичних. Порівнюючи кількісні показники чоловічих і жіночих імен, які є неоднорідними, доведено, що місцевий іменник розвивався, кількість новонароджених зростала, відповідно й чисельність імен ставала більшою. Аналіз хронологічних зрізів м. Олександрівськ (детально за кожен рік у період із 1774 р. по 1799 р., а з 1800 року шляхом групування за кожне десятиліття) показав кількісне зростання населення та динаміку імен.

Склад антропонімів десяти хронологічних зрізів м. Запоріжжя (з 1930 по 2020 рр.) нараховував 428 чоловічих та 537 жіночих імен. У I хронологічному зрізі (1930 р.) зареєстровано 1989 новонароджених: дівчаток – 1045, хлопчиків – 944. Для найменування дівчаток використано 134 імені, а для хлопчиків – 130. У X зрізі (2020 р.) зафіксовано 10523 новонароджених: дівчаток – 5093, хлопчиків – 5430. Для найменування дівчаток використано 123 імені, для хлопчиків – 102. Найбільше імен зафіксовано в IX хронологічному зрізі (2010 р.): чоловічих – 136, жіночих – 172. Найменша кількість чоловічих імен зафіксована в 50-ті роки XX ст. (III зріз) – 89 антропоодиниць; жіночих – у 20-ті роки XXI ст. (X зріз) – 123 оніми. При зіставленні кожного зрізу простежується динаміка та зміни в іменнику м. Запоріжжя.

3. На іменник м. Олександрівськ вплинуло нашарування різних суспільно-політичних та історико-культурних процесів, зміни в національному складі містян, що відбувалися протягом століть, що відобразилося в досліджуваному антропонімному матеріалі. В іменнику міста за період з 1774 р. по 1921 р. виявлено чотири групи онімів за походженням: християнські, запозичені, слов'янського походження та пропріативи з непрозорою семантикою. Серед особових християнських імен містян встановлено: 202 чоловічих антропоніми (91%), 122 – жіночих антропоніми (86%); запозичених чоловічих – 8 (4%), жіночих – 13 (9%); чоловічих слов'янського походження – 7 (3%), жіночих – 7 (5%); чоловічих з непрозорою семантикою – 5 (2%), жіночих – не зафіксовано.

Іменник м. Запоріжжя періоду 1930 – 2020 рр. характеризується різним походженням онімів, які формують його склад, оскільки зміни в національному складі містян безпосередньо вплинули на походження складників антропонімікону, який поповнився значною кількістю арабських і тюркських за походженням онімів.

Серед особових назв указаних хронологічних меж виявлено п'ять груп за походженням: християнські, запозичені з західноєвропейських та інших мов, антропоніми слов'янського походження, імена-новотвори та пропріативи з непрозорою семантикою. Установлено, що серед виділених за походженням груп переважають християнські імена: чоловічі – 37 % (117), жіночі – 33,5% (180), з-поміж яких антропоніми грецького походження займають першу позицію (чоловічі – 54, жіночі – 89). Запозичені з західноєвропейських та інших мов особові імена складають 15% (47) чоловічих пропріальних одиниць та 29,8% (161) жіночих. До імен слов'янського походження належить 8% (25) чоловічих та 6,3% (34) жіночих антропоодиниць. Імена-новатори представляють 3% (8) чоловічих і 4,3% (23) жіночих пропріативів. Завершує перелік імен за походженням група антропонімів із непрозорою семантикою: чоловічих – 5% в (15 антропоодиниць) та жіночих – 1,7% (9 пропріативів).

Поповнення іменника м. Запоріжжя к. XVIII – поч. XXI ст. відбувалося шляхом появи різноманітних варіантів онімів: фонетичних, словотвірних,

морфологічних, лексичних, графічних або комбінаторних, а також трансформації уже наявних особових імен, що ввійшли в офіційний ужиток із живого розмовного мовлення.

Антропонімний фонд, представлений у формулярах метричних записів м. Олександрівськ, оновився та закріпився в офіційному вжитку внаслідок фонетичних варіантів при зміні голосних та приголосних на початку, всередині імені та їх поєднання. У процесі асиміляції в імені змінювався дзвінкий на глухий приголосний, відбувалися одночасні зміни голосних, приголосних. Фіксуються варіанти імен, що утворилися шляхом скорочення певної частини: усічення початку імені (афери́за), усічення початку та кінцевих частин імені (афери́за + апоко́па). Серед словотвірних варіантів є усічення суфікса *-ий*, який виконував функцію словотвірної адаптації запозичених імен, що частіше відбувалося в чоловічому іменнику́ та подекуди в жіночому – з суфіксом *-ія*. Лексичні варіанти були зумовлені міжмовними контактами з іншими народами; графічні варіанти особових імен в метричних книгах спричинилися особливостями запису священника та не відповідають сучасному правопису української мови: написання літер $B \leftrightarrow B$, $\dot{I} \leftrightarrow И$, $\Theta \leftrightarrow \Phi$. Розширення іменника́ відбувалося унаслідок трансформації одних і тих же антропоодиниць, скорочення форми повних жіночих імен. Інкультурація чи адаптація чужомовних християнських імен в українській мові часто супроводжувалася випадками неухважності переписувачів і слабким рівнем володіння ними церковнослов'янською та грецькою мовами, тому давні чоловічі імена у формі родового відмінка ставали звичними нині жіночими іменами серед українців.

Поповнення іменника́ м. Запоріжжя в період із 1930 по 2020 рр. відбувалося шляхом різноманітних варіацій, а також унаслідок російсько-українського білінгвізму, взаємодії із західноєвропейськими мовами.

Фонетичні варіанти зафіксовані як у жіночих, так і в чоловічих іменах: часті заміни голосних звуків всередині пропріативів у ненаголошених позиціях, заміна приголосного в кінці іншомовних пропріативів. Поширеними є варіанти імен, що утворилися шляхом гіпокористичної форми, стягнення двох

приголосних та скороченням певної частини антропоніма внаслідок афери, апокопи, синкопи та їх комбінованої форми. Додаткові конотації несуть словотвірні варіанти, утворені шляхом основоскладання та словоскладання. Запорізький іменник поповнився за рахунок трансформації слов'янських чоловічих онімів у жіночі та навпаки, семантичних дублетів.

4. За характером функціонування динаміка іменника м. Запоріжжя періоду 1774 – 1921 рр. суттєво відрізняється від періоду 1930 – 2020 рр.

Іменник м. Олександрівськ 1774 – 1921 рр. представлений 362 особовими іменами, на його творення вплинула кількість новонароджених та репертуар пропріативів для їх найменування. Оновлення й розширення імен відбувалося за рахунок нових антропоодиниць або їх трансформації. Узагальнюючи дані 14 хронологічних зрізів, доходимо висновку, що уподобання мешканців часто змінювалися, тому одні популярні імена ставали маловживаними, інші – популярними, а, були й такі, що мали по одній фіксації в одному з хронологічних зрізів (чоловічі імена *Авраамъ, Даміанъ, Диомидъ, Исидоръ, Ярмилъ*, жіночі *Гликерія, Домникія, Оекла* та ін.). Кожен наступний хронологічний зріз характеризується появою нових особових імен: жіночий іменник розширювався, чоловічий зменшувався. Як свідчать статистичні дані, різні хронологічні зрізи вирізняються великою кількістю антропоодиниць: популярних, нових, рідкісних, маловживаних. Серед чоловічих популярних антропонімів частотними стали *Александръ, Василій, Іоаннъ, Ілля, Павель, Феодоръ, Яковъ*; серед жіночих: *Агрипина, Варвара, Евдокія, Катерина, Пелагія, Соломія, Стефанида*. У цей період починають використовуватися і слов'янські чоловічі імена – *Борисъ, Вадимъ, Владимиръ, Владиславъ, Всеволодъ, Вячеславъ*; жіночі – *Вера, Зарина, Любовъ, Людмила, Милиця, Мирослава*. З'явилися іншомовні та рідкісні антропоніми для називання українців: *Асатур, Лейб, Нурі, Сурен*.

Часові межі дослідження іменника періоду 1930 – 2020 рр. становили десять хронологічних зрізів. Загальна кількість особових імен у цей період складає 965 пропріативів. Серед 428 чоловічих особових імен – 30 популярних, що становить 7% від загальної кількості антропоодиниць, 20 широкоживаних –

5%, 33 маловживаних – 7,7% та 343 рідкісних – 82,1%. Кількість жіночих антропонімів (537) перевищує чоловічі на 109 антропоодиниць, серед яких – 37 (6,9%) популярних, 12 (2,2%) широкоживаних, 66 (12,3%) маловживаних та 422 (78,6%) рідкісних.

Отже, якісний і кількісний склад антропонімів у кожному хронологічному зрізі неоднорідний, на їхній вибір вплинули різні фактори. На формування іменника м. Олександрівськ вплинули релігійний чинник – традиційне називання дітей іменами зі списку “Святців”, а також поповнення місцевого населення представниками інших етносів, які привнесли до локального іменника оніми з іноземних іменних систем. Аналіз антропонімної системи м. Запоріжжя 30-х рр. XX до кінця 20-х рр. XXI ст. дав змогу визначити кілька аспектів соціокультурного контексту його формування та розвитку, серед яких основними чинниками були соціокультурні норми (традиція називання, історико-політичні процеси, вплив національних та іноземних культурних і наукових явищ, релігійний чинник), етнічна диференціація, використання імен як засіб ідентичності носія, соціальна диференціація місцевого населення, а також поєднання ряду чинників при виборі імені.

5. Встановлено, що завдяки соціально-історичним, демографічним та етнічним змінам населення міста Олександрівськ постійно зростало. Найбільше новонароджених зареєстровано в чотирнадцятому хронологічному зрізі, який охоплює 1920 – 1921 рр. У цей період народилося 732 дітей, серед них – хлопчиків 362 (42 імені), дівчаток – 370 (64 антропоодиниці), в іменнику з’явилися рідкісні чоловічі та жіночі імена. З кожним наступним десятиліттям жіночий іменник розширювався, а чоловічий, навпаки, зменшувався. Найбільше власних особових імен використано в одинадцятому хронологічному зрізі (1890 р.). При народженні 635 дітей (хлопчиків – 306, дівчаток – 329) зафіксовано 113 антропоодиниць (62 чоловічих, 51 жіночих).

У період з 1930 по 2020 рр. найбільше імен зафіксовано – у 2010 році (IX зріз): чоловічих – 136, жіночих – 172; найменша кількість імен чоловічих зафіксована у 1950 році (III зріз) – 89, жіночих у 2020 році (X зріз) – 150. У 2010 р.

народилося 6027 хлопчиків та 6245 дівчаток. Для найменування 4347 (72,1%) носіїв було використано 20 популярних чоловічих імен. Популярних жіночих імен зафіксовано 21 для 4701 (72,3%) носія.

У результаті дослідження динаміки чоловічих і жіночих особових імен м. Запоріжжя XX – поч. XXI ст. доведено, що перехід антропонімів із групи в групу значно прискорилося у двох останніх хронологічних зрізах 2010 – 2020 рр. Отже, функціонування антропонімів м. Запоріжжя перебуває в безперервному русі, статус імен упродовж десяти хронологічних зрізів постійно змінювався.

6. При зіставленні кількісних показників чоловічих і жіночих імен м. Олександрівськ помічено, що іменник розвивався неоднорідно. За статистичними даними, із 1921 році жіночій антропонімікон, порівняно з чоловічим, різко зростав. Упродовж 1774 – 1921 рр. найуживаніших християнських чоловічих імен використано 22: запозичених – 9, слов'янських – 7, рідкісних – 5; найуживаніших християнських жіночих імен – 22: запозичених – 13, слов'янських – 7; інші чоловічий і жіночі оніми були одиничними. Значна кількість пропріативів мала по одній фіксації в одному з хронологічних зрізів, а також траплялися імена рідкісні або екзотичні, не характерні для українців. З-поміж чоловічих імен були рідкісні екзотичні антропоніми – *Автономъ*, *Смарагдъ*, *Стратигъ*, *Стратонъ*, *Философъ*; серед жіночих таких не використовувалося.

Іменник м. Запоріжжя XX – поч. XXI ст. багатогранний та своєрідний, оскільки населення міста – багатонаціональне.

Якісний і кількісний склад антропонімів у кожному хронологічному зрізі неоднорідний. До складу популярних чоловічих особових імен належить 30 антропоодиниць (7% від чоловічих імен), до ладу жіночих – 37 (6,9% від жіночих імен). Оновлення переліку чоловічих і жіночих популярних імен відбувалося в результаті синкопи (*Наталія* → *Наталя*), афери (Ганна → Анна), трансформацій чоловічих імен у жіночі (*Валентин* → *Валентина*).

У системі широковживаних особових імен м. Запоріжжя наявні 20 чоловічих антропоодиниць (5%) та 12 жіночих – (2,2%). Оновлення та

переміщення широковживаних пропріативів із групи в групу відбувалося повільніше, ніж рух у середині популярних, маловживаних та рідкісних. На якісний склад вплинули переважно запозичення з західноєвропейських та південнослов'янських мов.

Маловживані антропоніми за своїм складом виявилися досить різноманітними: серед них – календарні християнські імена та їх варіанти, слов'янські, запозичені та імена-новотвори. Чоловічий іменник міста складався із 33 антропоодиниць (7,7%), жіночий – із 66 пропріативів (12,3%). На якісний склад особових імен вплинули запозичення із західноєвропейських та східнослов'янських мов, гіпокористичні форми, синкопа, афереза, афереза + синкопа, апокопа (*Людмила* → *Люся*, *Джанетта* → *Жанетта* → *Жанна*, *Аполінарія* → *Поліна*, *Таїсія* → *Таїса*, *Маргарита* → *Рита*), а також недотримання норм українського правопису, і фіксації в документах росіянізмів (*Алеся*, *Крістіна*, *Ріта*, *Ульяна*). Список маловживаних імен упродовж десяти хронологічних зрізів постійно змінювався за рахунок таких іменувань, відтак відбувалося збільшення жіночого антропонімікону запоріжанок.

Найбільшу за кількістю групу становлять рідкісні особові імена, що фіксувалися в одному чи двох хронологічних зрізах. У процесі дослідження рідкісних чоловічих імен виявлено 343 антропоодиниці (82,1%), жіночих – 422 (78,6%). Найбільша за кількістю група рідкісних чоловічих пропріативів – у IX зрізі, вона містить 77 антропоодиниць, якими названо 106 носіїв (1,8%); жіночих найбільше в I зрізі – 116 (11,1%). На якісний склад чоловічих імен вплинули запозичення, більша частина яких арабського походження та імена з англійської і французької мов. Незначну кількість новонароджених назвали слов'янськими онімами (35), іменами з непрозорою семантикою (24) та іменами-новотворами (16). Застосовувалися й різні форми антропонімів: серед 34 носіїв використано 9 імен гіпокористичної форми, 3 – демінутивної, 1 аббревіатурне.

Невелику кількість новонароджених дівчаток назвали слов'янськими іменами (74), іменами з непрозорою семантикою (14) та іменами-новотворами (44). На оновлення іменника вплинули й різні форми антропонімів,

серед яких використано 28 імен гіпокористичної форми, 2 – демінутивної, 2 – пейоративної. Понад 8 жіночих особових імен утворено шляхом поєднання та схрещення двох антропонімів або морфем, шляхом онімізації та трансонімізації. Продиктовано модою вибір 18 чоловічих і жіночих пропріативів, під час фіксації яких виявлено афезу, апокопу, синкопу, дисиміляцію, гіперизм та вокалізм. У кожному хронологічному зрізі зафіксовано багато графічних росіянізмів, які суперечать правилам українського правопису.

Отже, кількісний і якісний склад іменника м. Запоріжжя постійно поповнюється та оновлюється, їхній комплекс у кожному хронологічному зрізі має різний ступінь активності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонович В. Б. Про козацькі часи на Україні. Київ : Дніпро, 1991. 240 с.
2. Багалій Д. І. Заселення Південної України (Запоріжжя і Новоросійського краю) і перші початки культурного розвитку. Харків : Союз, 1920. 108 с.
3. Багалій Д. І. Історія Слобідської України. Харків, 1993. С. 211.
4. Бачинська Г. В. Антропонімікон переселенців з Польщі на Тернопільщину : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01; Прикарпатський ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2001. 19 с.
5. Белей Л. О. Варіантність антропонімів на різних рівнях української мови: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 1986. 23 с.
6. Белей Л. О. До питання про християнізацію іменника українців. *Наукові записки. Філологічні науки (Мовознавство)*. Вип. 37. Кіровоград, 2001. С. 5–8.
7. Белей Л. О. Ім'я дитини в українській родині. Харків : Фоліо, 2010. 283 с.
8. Белей Л. О. Офіційні і розмовні варіанти. *Українська мова і література в школі*. 1986. № 6. С. 63–64.
9. Белей Л. О. Український пострадянський іменник : основні тенденції розвитку. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія*. 2007. Вип. 356–359. С. 318–320.
10. Белей Л. О. Українські імена колись і тепер. Київ : Темпора, 2010. 128 с.
11. Белецкий А. А. Лексикология и теория языкознания (ономастика). Киев : Изд- во Киевск. Ун-та, 1979. 209 с.
12. Близнюк Б. Б. Особливості іменування особи на Гуцульщині в писемних пам'ятках XVII століття. *Наукові записки ТДПІ. Українська лінгводидактика*. Вип. 1. Тернопіль, 1997. С. 79–82.

13. Близнюк Б. Б. Сучасні гуцульські прізвища в історичному розвитку : дис... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 1997. 280 с.
14. Боровой С. Я. Евреи в Запорожской Сечи. *Исторический сборник*. Ленинград, 1934. Т. 1. С. 141-190.
15. Брайченко С. Л. Антропонімічні уподобання мешканців Одеської області України: лінгвістичний аналіз : дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Одеський держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 1999. 247 с.
16. Брайченко С. Л. Динаміка дохристиянських найменувань у сучасній суспільній оцінці українців Одещини. *Наукові записки. Мовознавство*. Вип. І. Ч. II. Ономастика. Тернопіль : ТДПУ, 2003. С. 1–18.
17. Брайченко С. Л. Маловживані жіночі особові імена мешканців Одещини. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 67. С. 59–61.
18. Брайченко С. Л. Маловживані чоловічі особові імена мешканців Одещини. *Записки з українського мовознавства*. 2019. Вип. 26 (1). С. 200 – 206.
19. Брайченко С. Л. Проблеми динаміки антропонімічних уподобань українців Одещини (жіночі найменування). *Наукові записки. Філологічні науки (мовознавство)*. Вип. 37. Кіровоград, 2001. С. 8–10.
20. Брайченко С. Л. Слов'янські автохтонні жіночі імена та антропонімічна мода наприкінці ХХ ст. *Записки з ономастики*. Одеса, 2000. Вип. 4. С. 36–40.
21. Брайченко С. Л. Улюблені чоловічі імена жителів Одеської області. *Мовознавство*. 1997. № 5. С. 18–21.
22. Буга Т. В. Варіанти чоловічих імен в офіційному іменнику українців центральної Донеччини : склад та особливості функціонування. *Вісник Донецького інституту соціальної освіти. Гуманітарні науки*. Вип. 102. С. 55–61.
23. Буга Т. В. Динаміка особових імен Центральної Донеччини (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) : автореф. дис. ...канд. філол. наук : 10.02.01. Донецьк, 2010. 20 с.

24. Буга Т. В. Динаміка особових імен Центральної Донеччини (кінець XIX – початок XX ст.) : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2013. 279 с.
25. Буга Т. В. Динаміка частотного десятка жіночих імен Донеччини впродовж 1890–2000-х років. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький, 2013. С. 11–21.
26. Буга Т. В. Основні мотиви вибору імен в українських родинах Центральної Донеччини. *Вісник Донецького інституту соціальної освіти. Філологія. Журналістика*. Донецьк : ПВНЗ «ДІСО», 2009. Т.V. С. 11–16.
27. Бучко Г. Є. Історична та сучасна українська ономастика : вибрані праці. Чернівці : Букрек, 2013. 456 с.
28. Бучко Г. Є. Народно-побутова антропонімія Бойківщини. *Linguistika slavica* : ювіл. зб. на пошану Ірини Михайлівни Желєзняк / відп. ред. В. П. Шульгач. Київ : Кий, 2002. С. 3–14.
29. Бучко Г. Є. Словотвірні варіанти християнських імен в основах прізвищ Бойківщини. *Studia slawistyczne 2: Nazwy własne na pograniczach kulturowych*. Białystok, 2000. С. 39–45.
30. Бучко Д. Г. Давньоукраїнські композитні імена, почерпнуті з ойконімів України, на загальнослов'янському фоні. *Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Мовознавство*. Тернопіль, 2000. Вип. IV. С. 3–20.
31. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Словник української ономастичної термінології. Харків : Ранок- НТ, 2012. 256 с.
32. Ващенко В. С. Лінгвістична географія Наддніпрянщини. Лексичні матеріали. Дніпропетровськ, 1968. 158 с.
33. Вербовецька О. С. Неофіційна антропонімія Тернопільщини : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Тернопіль, 2016. 207 с.
34. Вербовецька О. С. Особові імена жителів Тернопільщини в неофіційній сфері іменування : емоційно-оцінний аспект. *Записки з ономастики*. Одеса : Астропринт, 2015. Вип. 18. С. 96–109.

35. Вербовецька О. С. Сімейно-родові іменування Тернопільщини : мотиваційний аспект. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький, 2013. С. 28–35.

36. Вирста Н. Б. Становлення та розвиток антропонімії Покуття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2012. 20 с.

37. Волчанська Г. В., Нога Ю. Динаміка чоловічого іменника селища Компаніївки. *Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки (мовознавство)* / ред. кол.: О. А. Семенюк [та ін.]. Кіровоград : Видавець Лисенко В. Ф., 2015. Вип. 137. С. 164–170. URL : <https://dspace.cusu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/30eea990-8405-4407-a19d-2adcf5cc9129/content>

38. Гвоздєва О. Л., Охомуш К. А. Фонетичні варіанти чоловічих календарних імен у великоруській діловій мові XIV–XVI ст. *Мовознавство*. 1989. № 3. С. 60–65.

39. Глинський І. В. Твоє ім'я – твій друг. Київ : Наукова думка, 1970. 223 с.

40. Головчак Н. І. Етимологічний склад репертуару жіночих імен Закарпатських німців. *Studia Slovakistica*. Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2009. Вип. 9. С. 25–33.

41. Грицак Є. М. Вибрані українознавчі праці / Є. М. Грицак. – Перемишль : Сян, 2002. 382 с.

42. Гриценко Т. Б. Власні назви як засіб стилетворення в українській історичній прозі другої половини XX ст. (на матеріалі романів про Б. Хмельницького): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 1998. 17 с.

43. Гузенков С. Г. Метричні книги : недооцінений різновид масових джерел. *Література та культура Полісся*. Вип. 20. Ніжин : НДПУ, 2002. С. 236–246.

44. Гузенков С. Г. Метричні книги як джерело з історичної демографії Південної України другої половини XIX–початку XX ст. : автореф. дис. ... канд. істор. наук : 07.00.06; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2005. 20 с.

45. Гузенков С. Г. Що таке метричні книги? *Культурологічний вісник : Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини*. Запоріжжя, 2007. Вип. 18. С. 11–16.

46. Гузинець О. Динаміка іменника українського села (1900-2008). *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2010. Вип. 14. С. 40–44.

47. Гульшат – значення і походження імені : веб-сайт. URL : <https://yakzvaty.com.ua/gulshat-znachennya-i-pohodzhennya-imeni/>

48. Гумецька Л. Л. Жіночі особові назви в українській актовій мові XIV – XV ст. Наукові записки Ін-ту суспільних наук Львівського філіалу АН УРСР : *Дослідження з мови та літератури*. Львів, 1954. Т. III. С. 116–122.

49. Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958. 298 с.

50. Гумецька Л. Л. Нариси з історії української мови. Словотворча будова чоловічих особових назв в українській актовій мові XIV– XV ст. *Мовознавство*. 1952. Т. X. С. 98–119.

51. Гумецька Л. Л. Народні форми хрещених імен в українській мові XIV – XV ст. *Українська історична та діалектна лексика*. Київ : Наукова думка, 1985. С. 113–116.

52. Демчук М. А. Антропонімія в історико-етнографічних дослідженнях. *Народна творчість та етнографія*. 1983. № 1. С. 50–52.

53. Демчук М. А. З історії українських особових власних імен. *Жовтень* 1983, № 5. С. 110–113.

54. Демчук М. А. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців в XIV – XVII ст. Київ : Наукова думка, 1988. 172 с.

55. Денисюк В. В. Антропоніми в українській історіографічній традиції другої половини XVII – XVIII ст. : монографія. Київ : Міленіум, 2006. 203 с.

56. Дергач Д. В. Тенденції дослідження власних назв : від традиції до сучасності. *Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика*. 2008. Вип. 16. С. 100–107. URL : <https://cutt.ly/PwnQZbYh>.

57. Джана – Тлумачення і значення імені : веб-сайт. URL : <https://irinin.com/tlumachennia-imen/dzhana-tlumachennya-i-znachennya-imeni.html>

58. Дзятківська Н. П., Левченко С. П., Скрипник Л. Г. Словник власних імен людей. Вид. 2-е, випр. і доп. За ред. С. П. Левченка. Київ, 1961. 80 с.

59. Дзятківська Н. П., Левченко С. П., Скрипник Л. Г. Словник власних імен людей. Вид. 3-є, випр. і доп. За ред. С. П. Левченка. Київ, 1967. 109 с.

60. Едда. *World history encyclopedia українською мовою* : веб-сайт. URL : <https://www.worldhistory.org/trans/uk/1-15803/>

61. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / гол. ред. О. С. Мельничук. Київ : Наукова думка, 1982-2006. Т. 1. 1982. 634 с. Т. 2. 1985. 573 с. Т. 3. 1989. 553 с. Т. 4. 2003. 657 с. Т. 5. 2006. 705 с. Т. 6. 2012. 569 с.

62. Єзерська І. В. Чоловічі та жіночі імена за метриками хрещень Катедрального костелу Львова (XVII ст.). *Український історичний журнал*. 2010. № 2. С. 202–214.

63. Жайворонок В. В. Символізація імені у народному світосприйманні. *Українська етнолінгвістика. Нариси* : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Довіра, 2007. С. 164–175.

64. Жасмин – значення і походження імені : веб-сайт. URL : https://yakzvaty.com.ua/zhasmyn-znachennya-i-pohodzhennya-imeni/#google_vignette

65. Желєзняк І. М. Ім'я особове. *Українська мова* : енциклопедія / Редкол. : В. М. Русанівський та ін. Київ, 2000. С. 200.

66. Желєзняк І. М. Імена християнські. *Українська мова* : енциклопедія / Редкол. : В. М. Русанівський та ін. Київ, 2000. С. 200.

67. Ільченко І. І. Антропонімія Нижньої Наддніпрянщини в її історичному розвитку : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Запоріжжя, 2003. 166 с.

68. Ільченко І. І. Вплив християнства на антропонімікон Надвеликолужжя. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*. Вип. 8. Дніпропетровськ : Пороги, 2009. С. 97–105.

69. Ільченко І. І. Джерела вивчення антропонімікону Надвеликолузжя. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2012. № 1. С. 211–214. URL : <https://cutt.ly/cwnEyFUR>

70. Інструкція Про порядок реєстрації актів громадянського стану в Україні : затверджена наказом Міністра юстиції України від 29 грудня 1984 року №22/5. Дата оновлення: Документ v22_5323-84, втратив чинність, поточна редакція – Втрата чинності від 18.10.2000. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v22_5323-84#Text (дата звернення: 10.09.2024).

71. Історія міст і сел Української РСР. Запорізька область. Київ : Головна Редакція УРЕ, 1981. 725 с.

72. Карагодин А. И. История запорожского края (1770–1917). Запорожье : ЗДУ, 1998. 285 с.

73. Карпенко О. Ю. До питання про форми особового імені (за матеріалами російських говірок півдня України). *Мовознавство*. 1979. № 2. С. 61–63.

74. Карпенко О. Ю. До питання про форми особового імені. *Мовознавство*. 1979. № 2. С. 61–63.

75. Карпенко О. Ю. Найуживаніші чоловічі імена російського населення півдня України. *Мовознавство*. 1981. № 3. С. 80–84.

76. Карпенко О. Ю. Особові імена як концепти та форми їх профілювання. *Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Мовознавство*. Ч. 1. Тернопіль, 2003. С. 27–34.

77. Карпенко Ю. О. Власні імена. *Українська мова : енциклопедія* / Редкол. : В. М. Русанівський та ін. Київ, 2000. С. 79–80.

78. Карпенко Ю. О. Динаміка українських особових імен. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія*. Чернівці, 2007. Вип. 356–359. С. 285–289.

79. Карпенко Ю. О. Традиції та новаторство в розвитку українського іменика. *Мовознавство*. 2009. № 3–4. С. 5–11.

80. Касім О. Ю. Про динаміку українських особових імен Одещини. *Мовознавство*. 1990. № 3. С. 26–31.

81. Керста Р. Й. Словотвір власних чоловічих імен церковного походження. *Питання словотвору східнослов'янських мов*. Київ : Наукова думка, 1969. 140 с.
82. Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI ст. : Чоловічі іменування. Київ : Наукова думка, 1984. 152 с.
83. Ковалик І. І. Словотвір особових імен в українській мові (здрібніло-пестливі утворення). *Територіальні діалекти і власні назви*. Київ : Наукова думка, 1965. С. 216–225.
84. Коваль А. П. Життя і пригоди імен. Київ : Наукова думка, 1988. 237 с.
85. Ковальський А. Історія Олександрівська від заснування до перейменування в Запоріжжя. *Запорозька Січ*. 2006. 7 жовтня (№ 200). С. 5.
86. Колесник Н. С. Особові імена в українських народних обрядових піснях: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Чернівці, 1998. 218 с.
87. Котович В. В. Ойконімний простір України : ономастичний та лінгвокультурологічний аспекти : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2020. 40 с.
88. Кравченко В. О. Антропонімія приазовських греків. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Маріуполь, 2004. 232 с.
89. Кравченко Г. В. Динаміка українського іменника м. Донецька з 1890 по 1990-і роки : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Донецьк, 2000. 325 с.
90. Кравченко Л. О. Антропонімія Лубенщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2002. 20 с.
91. Кравченко Л. О. До питання класифікації розмовно-побутових варіантів імен. *Актуальні питання антропоніміки* : збірник матеріалів наукових читань пам'яті Ю. К. Редька. Київ : «Академперіодика» НАН України, 2005. С. 130–137.
92. Кракалія Л. В. Словотвір буковинських імен. *Питання словотвору східнослов'янських мов*. Київ : Наукова думка, 1969. С. 138–139.
93. Кракалія Л. В. Сучасний антропонімікон Буковини. *Питання сучасної ономастики*. Київ : Наукова думка, 1976. С. 179–183.

94. Лесюк М. П. Неофіційні найменування осіб на Гуцульщині. *Українознавчі студії*. Івано-Франківськ. 2002–2003. № 4–5. С. 252–264.
95. Лиман І. Метричні книги як джерело з церковного устрою Південної України другої половини XVIII – першої половини XIX ст. *Наукові записки*. Т. 7. 2001. С. 197–211.
96. Лобко Н. В. З історії запровадження метричних книг на українських землях. *Сумський історико-архівний журнал*. № VIII-IX. 2010. С. 159–164.
97. Лугова Д. В. Іменник м. Олександрівська XVIII ст. *Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах* : матеріали X Міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 20–21 квітня 2023 року. С. 102–104.
98. Лугова Д. В. Історичні джерела іменника м. Запоріжжя. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 26. С. 153–156.
99. Луньо Л. Є. Багатокомпонентні жіночі імена в іменнику Львова (перша половина XX ст.). *Мова і суспільство*. Львів, 2011. №2. С. 135–143.
100. Луньо Л. Є. Віковий чинник у формуванні іменника львів'ян (на матеріалі римо-католицьких метрик першої половини XX ст.). *Проблеми слов'янознавства*. Львів, 2012. Вип. 61. С. 149–157.
101. Луньо Л. Є. Соціальна природа імені людини (на матеріалі метричних книг латинською, українською та польською мовами, XIX – перша половина XX ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Київ, 2013. 403 с.
102. Макидонов А. В. Первые метрические книги г. Запорожья (Александровска) (1774-1788). *Запорожье : Статус*, 2017. 256 с.
103. Масенко Л. Т. Ким тебе нарекли? *Україна*. 1988. № 12. С. 10–11.
104. Масенко Л.Т. Нариси з соціолінгвістики : [посібник] / Л. Масенко; Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". – Київ: Києво-Могилян. акад., 2010. 242 с.

105. Медведєва О. Ю. Динаміка особових імен мешканців українського Придунав'я : на матеріалі Кілійського та Болградського районів Одеської області : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ізмаїл, 2001. 213 с.
106. Медвідь-Пахомова С. М. Антропонімічна мода. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Вип. 6 : Збірник пам'яті Кирила Галаса. Ужгород, 2002. С. 118–122.
107. Медвідь-Пахомова С. М. Екстралінгвальні фактори в контексті розвитку слов'янських антропосистем : Навчальний посібник із спецкурсу / С. М. Медвідь-Пахомова. – Ужгород : УжНУ, 2003. – 72 с.
108. Москальова Н. П. Словотвір чоловічих імен в українській мові II п. XVII с. (на матеріалі Полтавських актових книг). *Дослідження з словотвору та лексикології*. Київ : Наукова думка, 1985. С. 15–19.
109. Мриглюд М. П. Становлення і розвиток моделей ойконімів Правобережної України з християнськими іменами в основах: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01; Прикарпатський університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2002. 20 с.
110. Наливайко М. Я. Неофіційна антропонімія Львівщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2011. 19 с.
111. Насакіна С. В. Методи ономастичного дослідження. *Записки з ономастики*. Вип. 21. С. 176 –184.
112. Нестерчук О. Г. Словотвір чоловічих варіантів імен у прибузьких говірках. *Записки з ономастики*. Одеса : Астропринт, 2015. Вип. 18. С. 560–568.
113. Нестерчук О. Г. Словотвір варіантів власних особових імен жителів Волинського Полісся : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2014. 20 с.
114. Новицкий Я. П. Остров Хортица на Днепре, его природа, история, древности. Запори́жжя, 1997. 86 с.
115. Новицкий Я. П. История города Александровска в связи с историей возникновения крепостей Днепровской линии : 1770 – 1806 гг. Екатеринослав, 1890. 234 с. URL : <http://history.org.ua/LiberUA/Book/novits1/4.pdf>

116. Остап Л. Р. Автохтонні та псевдоавтохтонні власні особові імена відапелятивного походження в чехів й українців. *Студії з ономастики та етимології*. 2002. Київ : «Кий», 2002. С. 150–158.

117. Остап Л. Р. До питання про варіантність онімів. *Волинсько-Житомирщина* : історико-філологічний збірник з регіональних проблем: у 2 т. Житомир : ВТД-во ЖДУ ім. І. Я. Франка, 2010. № 22. Т. 1. С. 267–276.

118. Остап Л. Р. Одноосновні слов'янські автохтонні імена відапелятивного походження в чеському антропоніміконі. *Лінгвістичні студії*. Донецьк : ДонНУ, 2004. Вип. 12. С. 344–352.

119. Остап Л. Р. Слов'янські автохтонні власні особові імена в чеському антропоніміконі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.03; НАН України. Інститут української мови. Київ, 2004. 17 с.

120. Остап Р. І. Власні особові імена в антропонімії Холмщини. *Проблеми регіональної ономастики*: тези доповідей і повідомлень наукового семінару. Київ, 1994. С. 38–39.

121. Остап Р. І. Власні особові імена з однофонеминими суфіксами в українській антропонімії середини XVII століття. *Linguistica slavica*. Київ : «Кий», 2002. С. 104–115.

122. Остап Р. І. Імена в козацьких реєстрах. *Жовтень*. 1984. № 4. С. 3–7.

123. Остап Р. І. Типи імен за походженням. *Міжсетнічні зв'язки в українській антропонімії XVII ст.: (Реєстри всього Війська Запорізького 1649 р. і мовно-територіальні контакти)*. Київ : Наукова думка, 1989. С. 118–124.

124. Павелко С. П. Особливості гуцульського жіночого іменника у місті та селі (Косів і Космач). *Записки з українського мовознавства*. Одеса, 2000. Вип. 10. С. 131–138.

125. Павелко С. П. Особливості гуцульського чоловічого іменника у місті та селі (Косів і Космач). *Записки з українського мовознавства*. Одеса : Астропринт, 1999. Вип. 7. С. 50–55.

126. Павелко С. П. Традиція і релігія як мотиви вибору імені у гуцулів. *Записки з ономастики*. Одеса, 1999. Вип. 1. С. 22–28.
127. Павелко С. П. Чоловічий іменник м. Косова в діяхронії (найуживаніші імена). *Науковий вісник Чернівецького національного університету. Слов'янська філологія*. 2007. Вип. 354–355. С. 202–205.
128. Панцьо С. Є. Жіночі імена у лемків. *Studia Slovakistica*. Ужгород : Вид-во Олександра Гаркуші, 2009. Вип. 9. С. 200–204.
129. Панцьо С. Є. Антропонімія Лемківщини. Тернопіль : «Тернопіль», 1995. 128 с.
130. Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах : монографія, 2-ге вид., доп. і перероб. Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2012. 344 с.
131. Пежинська О. М. Аспекти методології ономастичних досліджень. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Філологія. Соціальні комунікації*. Том 30 (69). № 2. Ч. 1. 2019. С. 161–165.
132. Півторак Г. П. З історії власних імен людей : Андрій, Василь, Василина. *Культура мови*. Київ, 1980. Вип. 19. С. 43–46.
133. Півторак Г. П. З історії власних імен : Варвара, Петро. *Культура слова*. Київ, 1990. Вип. 39. С. 78–80.
134. Півторак Г. П. З історії власних імен : Григорій, Дмитро, Святослав, Лідія, Ніла, Юлія. *Українська мова і література в школі*. 1986. № 10. С. 64–65.
135. Півторак Г. П. З історії власних імен : Іван. *Культура слова*. Київ, 1986. Вип. 31. С. 28–30.
136. Пірко В. О. Заселення і господарче освоєння Степової України в XVI – XVIII ст. Донецьк : Східний видавничий дім, 2004. 224 с.
137. Пірко В. О. Оборонні споруди в межиріччі Дніпра і Сіверського Дінця (історичний нарис з уривками джерел і планами споруд за другу половину XVII – XVIII ст.). Донецьк : Східний видавничий дім, 2007. 176 с.

138. Плюшко О. В. Кількісно-якісний спектр чоловічих імен м. Кіровограда. *Науковий вісник Чернівецького у-ту. Слов'янська філологія*. Чернівці : Рута, 2007. Вип. 354–355. С. 215–220.
139. Познанська В. Д. Усічені особові імена в сучасній антропонімії Донеччини. *Лінгвістичні студії*. Донецьк : ДНУ, 2003. Вип. 11. Ч. 1. С. 317–321.
140. Порохня О. Незвичайні українські жіночі імена, які зникли. URL : <https://news.telegraf.com.ua/ukr/ukraine/2024-04-10/5845563-nezvichayni-ukrainski-zhinochi-imena-yaki-znikli-diznaytes-ikhne-znachennya>
141. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 01 липня 2010 року № 2398-VI. Дата оновлення: 28.03.2025. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1064-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.05.2025)
142. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 року № 1064. Дата оновлення: 28.03.2025. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1064-2007-%D0%BF#Text>
143. Рутьова Н. І. Антропонімія Західного Поділля кінця XVIII –XX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2004. 24 с.
144. Рутьова Н. І. Прізвища як один з антропонімних класів : навч. посіб. Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці : Рута, 2008. 99 с.
145. Самійленко Л. О. Жіночі особові назви у пам'ятках ділової мови Лівобережної України XVII ст. *Питання сучасної ономастики*. Київ, 1976. С. 147–150.
146. Свистун Н. О. Динаміка антропонімікону м. Тернопіль XIX–XX ст. : дис... канд. філол. наук : 10.02.01. Чернівці, 2006. 197 с.
147. Свистун Н. О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX–XX ст. : монографія. Тернопіль : Крок, 2011. 320 с.
148. Свистун Н. О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX ст. (чоловічий український та польський іменники). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*.

2011. Вип. 28. С. 418–423. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkipnu_fil_2011_28_116_138.

149. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К. 2008. 712 с.

150. Семотюк О. Л. Сучасні технології лінгвістичних досліджень : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. 152 с.

151. Сеник Г. В. Варіанти імен як один із видів неофіційних антропонімів. *Мова*. Одеса, 2013. №19. С. 122–126.

152. Сенів М. І. Народні варіанти українських канонічних жіночих власних імен у пам'ятках української мови XIV–XVI ст. (на матеріалах до історичного словника української мови). *Проблеми дослідження діалектної лексики і фразеології української мови*. Ужгород, 1978. С. 131–132.

153. Скорук І. Д. Динаміка антропонімікону імен м. Луцька в XX столітті : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1999. 16 с.

154. Скорук І. Д. Динаміка антропонімікону м. Луцька в XX ст. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1999. 180 с.

155. Скорук І. Д. Мотивація чоловічих і жіночих імен мешканців Луцька. *Науковий вісник Волинського державного ун-ту ім. Лесі Українки. Філологічні науки*. 2000. № 6. С. 32–35.

156. Скорук І. Д. Розвиток чоловічого іменника м. Луцька в XX ст. *Мовознавство*. 1999. № 2–3. С. 35–42.

157. Скорук І. Д. Характеристика жіночого іменника м. Луцька в XX ст. *Науковий вісник Волинського державного ун-ту ім. Лесі Українки. Філологічні науки*. 1999. № 6. С. 33–39.

158. Скорук Н. О. Чоловічий іменник міста Тернополя другої половини XX століття (найуживаніші імена). *Мандрівець*. 2005. № 5. С. 62–66.

159. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей : словник-довідник / за ред. В. М. Русанівського. 3-тє вид., випр. Київ : Наукова думка, 2005. 334 с.

160. Сухомлин І. Д. Антропонімія Нижнього Дніпра і деякі питання заселення степової України. *Питання ономастики Південної України*. Київ : Наукова думка, 1974. С. 34–38.

161. Сухомлин І. Д. Діалектно-територіальна лексика як джерело творення українських прізвищ Середньої Наддніпрянщини. *Народні говори Наддніпрянщини*. Дніпропетровськ : ДДУ, 1969. С. 99–121.

162. Сухомлин І. Д. Особливості словотвору сучасних власноіменних назв патронімічного походження. *Питання словотвору східнослов'янських мов*. Київ : Наукова думка, 1969. С. 134–135.

163. Тарновецька Л. О. Ревізькі сказки І п. XIX ст. як джерело антропонімічних досліджень. *Мовознавство*. 1990. № 5. С. 33–38.

164. Тихоша В. І. Єврейський антропонімікон на Херсонщині. *Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції «Вітчизняна наука на зламі епох : проблеми та перспективи розвитку»*. Філологічні науки №18. Переяслав-Хмельницький, 2015. С. 367–369. URL : <https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/1913/%D0%84%D0%92%D0%A0%D0%95%D0%99%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%98%D0%99%20%D0%90%D0%9D%D0%A2%D0%A0%D0%9E%D0%9F%D0%9E%D0%9D%D0%86%D0%9C%D0%86%D0%9A%D0%9E%D0%9D%20%D0%9D%D0%90%20%D0%A5%D0%95%D0%A0%D0%A1%D0%9E%D0%9D%D0%A9%D0%98%D0%9D%D0%86.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

165. Торчинський М. М. Власні особові імена як об'єкт вивчення слов'янської ономастики. *Славістичний вісник : лінгвістика, літературознавство, дидактика*. Хмельницький, 2020. Вип. 8. С. 133 – 141.

166. Торчинський М. М. Етимологічні особливості українських власних особових імен. *Науковий вісник Ужгородського університету. Філологія*. Ужгород : ПП Данило С. І., 2021. Вип. 1 (45). С. 441–446.

167. Торчинський М. М. Історія вивчення особових імен в Україні у XIX – XX століттях. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький, 2020. Вип. 20. С. 53 – 62.

168. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. 550 с.
169. Торчинський М. М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2010. 502 с.
170. Торчинський М. М. Українська ономастика : історія, сьогодення, перспективи. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2013. Вип. 6 (1). С. 217–238.
171. Трійняк І. І. Словник українських імен. Київ : Довіра, 2005. 509 с.
172. Українська мова : енциклопедія / уклад. : В. М. Русанівський та ін. Київ : Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.
173. Устное повествование бывшего запорожца Никиты Коржа. Одесса, 1842. 24 с.
174. Фаріон І. Д. До джерел імен українців. *Українська пропріальна лексика* : матеріали наук. семінару, 13–14 вересня 2000 р. Київ : «Кий», 2000. С. 163–169.
175. Федас Й. Ю. Історія, культура, краса імен. *Народна творчість та етнографія*. 1988. № 2. С. 77–79.
176. Франко І. Я. Причинки до української ономастики. Зібрання творів : у 50 т. Київ : Наукова думка, 1982. Т. 36. С. 391–426.
177. Фріда – значення і походження імені : веб-сайт. URL : https://yakzvaty.com.ua/frida-znachennya-i-pohodzhennya-imeni/#google_vignette (дата звернення: 12.10.2023).
178. Христіанінова Р. О., Омельковець Р. С. Динаміка особових імен Радехівського району Львівської області. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2020. № 2. С. 150-158. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vznu_fi_2020_2_23
179. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. Київ : Наукова думка, 1977. 263 с.

180. Худаш М. Л. Складні українські особові назви середини XVII ст. (на матеріалі реєстрів Запорозького війська Б. Хмельницького, складених після зборівського договору (1649 р.). *Питання історії української мови*. Київ, 1970. С. 158–175.
181. Худаш М. Л. Украинская антропонимия XIV – начала XIX вв. (мужские именованія) : автореф. дисс. ... д-ра філол. наук : 10.02.02. Ужгород, 1980. 45 с.
182. Худаш М. Л. Українські козацькі особові назви (композиції і словосполучення) середини XVII ст. *Дослідження і матеріали з української мови*. Київ, 1964. Т. 6. С. 146–157.
183. Цимбалюк Ю. В. Із спостережень за розвитком власних імен Запорізької області. *Питання ономастики Південної України*. Київ : Наукова думка, 1974. С. 168–170.
184. Черепанова С.О. Філософія родознавства : Навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 460 с.
185. Чорноус О. В. Антропонімний фонд м. Кіровограда в XX ст. (маловживані чоловічі імена). *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2012. Вип. 24. С. 141–151.
186. Чорноус О. В. Динаміка давніх слов'янських імен м. Кіровограда у XX столітті. *Studia Slavistica*. Ужгород : Вид-во Олександра Гаркуші, 2009. Вип. 9. С. 223–230.
187. Чорноус О. В. Динаміка особових імен м. Кіровограда у XX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2011. 20 с.
188. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття (Вступ та імена) : конспект лекцій. Ужгород, 1970. 103 с.
189. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття : монографія. Київ : ТОВ «Папірус», 2008. 672 с.
190. Чучка П. П. Давньослов'янські особові імена, засвідчені південнокарпатськими українськими онімами. *Studia Slavistica*. Ужгород : Вид-во Олександра Гаркуші, 2009. Вип. 9. С. 83–90.

191. Чучка П. П. Особові імена в усному мовленні (розмовні варіанти українських особових імен). *Українське усне літературне мовлення* : зб. наук. праць / редкол. : І. К. Білодід, А. П. Грищенко, М. А. Жовтобрюх та ін. Київ : Наукова думка, 1967. С. 175–186.
192. Чучка П. П. Розвиток імен і прізвищ. *Історія української мови (Лексика і фразеологія)*. Київ : Наукова думка, 1983. С. 592–620.
193. Чучка П. П. Слов'янські автохтонні імена, гідні реабілітації. *Українська мова*. 2003. № 4. С. 97–106.
194. Чучка П. П. Слов'янські особові імена українців : історико-етимологічний словник. Ужгород : Ліра, 2011. 432 с.
195. Шевцова В. О. Варіанти власних імен. *Питання східнослов'янської лексикографії XI–XVIII ст.* Київ : Наукова думка, 1979. С. 118–120.
196. Шевчук Л. В. Динаміка найуживаніших жіночих імен м. Іллічівська. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія*. Чернівці, 2007. Вип. 354–355. С. 269–273.
197. Шевчук Л. В. Динаміка найуживаніших чоловічих імен мешканців сіл центральної частини Одеської області. *Науково-теоретичний часопис з мовознавства*. Одеса, 2012. С. 150–152. URL : <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/5946>
198. Шоля І. С. Динаміка багатокomпонентних імен ужгородців у XX столітті (чоловічі імена). *Науковий вісник Ужгородського університету. Філологія*. 2017. Вип. 1 (37). С. 39–43.
199. Шоля І. С. Динаміка іменника жителів м. Ужгорода у XX ст. : монографія. Ужгород : РІК-У, 2024. 326 с.
200. Шоля І. С. Динаміка іменника жителів м. Ужгорода у XX столітті : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2018. 234 с.
201. Шоля І. С. Жіночий іменник міста Ужгорода другої половини XX ст. *19. Slovenská onomastická konferencia*. Bratislava, 2015. s. 186–190.

202. Шоля І. С. Мотиви вибору особових імен ужгородців у другій половині ХХ століття (чоловічі імена). *Записки з ономастики*. Вип. 18. Одеса, 2015. С. 767–775.

203. Шоля І. С. Мотиви вибору особових імен ужгородців у другій половині ХХ століття (жіночі імена). *Науковий вісник Ужгородського університету. Філологія*. 2015. Вип. 2 (34). С. 29–35.

204. Яворницький Д. І. До історії степової України. Дніпропетровськ, 1929. 536 с.

205. Яворницький Д. І. Дніпрові пороги. Дніпропетровськ, 1989. 140 с.

206. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. Київ : Наукова думка, 1990. Т. 1. 577 с.

207. Янко М. Т. Топонімічний словник України : словник-довідник. Київ: Знання, 1998. 432 с.

208. Ящук Л. В. Антропонімія Житомирщини XVI–XVII ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01; НАН України. Інститут української мови. Київ, 2008. 20 с.

209. Biulik M. Onomastyka regionalna w badaniach onomastycznych. *Onomastyka regionalna*. Olsztyn : Ośrodek Badań Nauk. im. Wojciecha Kętrzyńskiego : Tow. Nauk., 2006. S. 14–18.

210. Blanár V. On the Bases of Comparative Onomastics. *Slavica Slovaca*. 1997. No. 2. P. 97–108. URL : http://www.slavu.sav.sk/casopisy/slavica/1997_02/1997_02.pdf.

211. Breza E. Motywy wyboru imion dla dzieci urodzonych w Bydgoszczy w roku 1966 i 1976. *Socjolingwistyka*. 1987. № 6. S. 91–96.

212. Britain D. Sociolinguistic variation. URL : <http://www.llas.ac.uk/resources/gpg/1054>.

213. Czaplicka-Jedlikowska M. Współczesne tendencje kulturowe w nadawaniu imion dzieci na przykład. *Linguistica Bidgostiana*. 2008. W. 5. S. 96–110. URL : <https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/5038/>

Wspolczesne%20tendencje%20kulturowe%20w%20nadawaniu%20imion%20dzieci
om%20na%20przykladzie%20Łobzenicy.pdf?sequence=1&isAllowed=y

214. Iacovou A. Z wyciągów archiwalnych województwa Łódzkiego : o metrykach parafialnych drugiej połowy XIX i początku XX wieku. *Acta universitatis lodziensis. Folia linguistica rossica*. T 13, 2016. S. 9–17. URL : https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_18778_1731-8025_13_02/c/1500-1162.pdf

215. Homa E. Imiona dzieci na ziemiach zachodnich i północnych w pięćdziesięcioleciu powojennym. *Rocznik Lubuski*. T. XXIII. CZ. II, 1997. S. 65–80. URL : https://zbc.uz.zgora.pl/Content/54825/8_homa_imiona.pdf

216. Kuchta Białystok A. Imiona chrzestne w metrykach chrztów parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Jozafata w Korczówce (lata 1928–1938). *Studia wschodniosłowiańskie*. T. 13, 2013. S. 47–59. URL : https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/931/1/StWschSlow_2013_Kuchta.pdf

217. Kupis B., Wernichowska B., Kamyczek J. Księga imion. Warszawa Książka i Wiedza, 1975. 365 s.

218. Rachwał R. Imiona chrzestne mieszkańców Iskrzyni w XIX wieku na podstawie metryk parafii i Krościenko Wyżne z lat 1848-1900. *Archiwa, Biblioteki I Muzea Kościelne*. 2010. S. 257–274. URL : <https://doi.org/10.31743/abmk.11647>

219. Słabczyński R. Imiennictwo łemkowskie w XIX wieku. *SŁOWO. Studia językoznawcze*. 2020. Ch. 11. S. 151–162. URL : https://www.ur.edu.pl/files/ur/import/private/77/IPID/czasopisma/slowo/slowo_11/09_sl11.pdf

220. Wierzbicka A. *Semantics, Culture and Cognition : Universal human concepts in culture-pecific configurations*. Oxford & New York : Oxford University Press, 1992. 487 pp.

ДЖЕРЕЛА

1. Книга метрика Славенской Епархіи вѣдомства Павловскаго духовного правленія крѣпости Александровской цѣркви Покровской от 1774-1788 года гѣнваря съ 1 дня о раждавщихся, бракосочетающихся и умершыхъ съ показаніемъ мѣсяца и числа. ДАЗО. Ф. 1. : Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 350.

2. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правителствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1788-1800 годъ. ДАЗО. Ф. 1. : Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 352.

3. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правителствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1801-1805 годъ. ДАЗО. Ф. 1. : Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 353.

4. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правителствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1806-1810 годъ. ДАЗО. Ф. 1. : Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 354.

5. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правителствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1811-1815 годъ. ДАЗО. Ф. 1. : Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 356.

6. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правителствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1816-1820 годъ. ДАЗО. Ф. 1. : Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 357.

7. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правителствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1821-1825 годъ. ДАЗО. Ф. 3. : Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 389.

8. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1826-1830 годъ. ДАЗО. Ф. 3.: Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 421.

9. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1831-1835 годъ. ДАЗО. Ф. 3.: Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 523.

10. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1836-1840 годъ. ДАЗО. Ф. 4.: Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 521.

11. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1841-1845 годъ. ДАЗО. Ф. 4.: Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 712.

12. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1846-1850 годъ. ДАЗО. Ф. 5.: Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 107.

13. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1851-1854 годъ. ДАЗО. Ф. 5.: Олександрівська ратуша. Оп. 1. Спр. 208.

14. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1855-1858 годъ. ДАЗО. Ф. 6.: Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 120.

15. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ

напечатанного въ духовномъ правленіи на 1859-1860 годъ. ДАЗО. Ф. 6. :
Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 121.

16. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатанного въ духовномъ правленіи на 1861-1865 годъ. ДАЗО. Ф. 6. :
Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 231.

17. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатанного въ духовномъ правленіи на 1866-1871 годъ. ДАЗО. Ф. 6. :
Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 414.

18. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатанного въ духовномъ правленіи на 1872-1875 годъ. ДАЗО. Ф. 6. :
Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 527.

19. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатанного въ духовномъ правленіи на 1876-1880 годъ. ДАЗО. Ф. 7. :
Олександрівськ. Оп. 1. Спр. 5.

20. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатанного въ духовномъ правленіи на 1881-1885 годъ. ДАЗО. Ф. 7. :
Олександрівськ. Оп. 1. Спр. 45.

21. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатанного въ духовномъ правленіи на 1886-1890 годъ. ДАЗО. Ф. 7. :
Олександрівськ. Оп. 1. Спр. 115.

22. Книга метричная въсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатанного въ духовномъ правленіи на 1891-1894 годъ. ДАЗО. Ф. 7. :
Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 25.

23. Книга метричная вьсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1895-1899 годъ. ДАЗО. Ф. 7. : Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 55.

24. Книга метричная вьсилу ея імператорскаго величества святѣйшаго правительствующаго синода указа, и духовного регламента 29-го пункта на 25-мъ напечатаннаго въ духовномъ правленіи на 1900-1901 годъ. ДАЗО. Ф. 8. : Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 115.

25. Книга метричная 1902 годъ. ДАЗО. Ф. 8. : Олександрівськ. Оп. 3. Спр. 5.

26. Книга метричная 1903 годъ. ДАЗО. Ф. 8. : Олександрівськ. Оп. 3. Спр. 25.

27. Книга метричная 1904 годъ. ДАЗО. Ф. 8 : Олександрівськ. Оп. 4. Спр. 5.

28. Книга метричная 1905 годъ. ДАЗО. Ф. 8. : Олександрівськ. Оп. 4. Спр. 15.

29. Книга метричная 1906 годъ. ДАЗО. Ф.8. : Олександрівськ. Оп. 5. Спр. 5.

30. Книга метричная 1907 годъ. ДАЗО. Ф.8. : Олександрівськ. Оп. 5. Спр.15.

31. Книга метричная 1908 годъ. ДАЗО. Ф.8. : Олександрівськ. Оп. 5. Спр. 25.

32. Книга метричная 1909 годъ. ДАЗО. Ф.8. : Олександрівськ. Оп. 6. Спр. 5.

33. Книга метричная 1910 годъ. ДАЗО. Ф.8. : Олександрівськ. Оп. 6. Спр. 15.

34. Книга метричная 1911 годъ. ДАЗО. Ф. 8. : Олександрівськ. Оп. 6. Спр. 25.

35. Книга метричная 1912 годъ. ДАЗО. Ф. 8. : Олександрівськ. Оп. 7. Спр. 5.

36. Книга метричная 1913 годъ. ДАЗО. Ф. 8. : Олександрівськ. Оп. 7. Спр. 15.
37. Книга метричная 1914 годъ. ДАЗО. Ф. 8. : Олександрівськ. Оп. 7. Спр. 25.
38. Книга метричная 1915 годъ. ДАЗО. Ф. 9. : Олександрівськ. Оп. 1. Спр. 1.
39. Книга метричная 1916 годъ. ДАЗО. Ф. 9. : Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 2.
40. Книга метричная 1917 годъ. ДАЗО. Ф. 9. : Олександрівськ. Оп. 2. Спр. 5.
41. Книга метричная 1918 годъ. ДАЗО. Ф. 9. : Олександрівськ. Оп. 3. Спр. 2.
42. Книга метричная 1919 годъ. ДАЗО. Ф. 9. : Олександрівськ. Оп. 3. Спр. 5.
43. Книга метричная на 1920 годъ. ДАЗО. Ф. 10. : Олександрівська. Оп. 3. Спр. 14.
44. Книга метричная на 1921 годъ. ДАЗО. Ф. 10. : Олександрівськ. Оп. 3. Спр. 31.
45. Актіві записи цивільного стану та журнали видачі свідоцтв про народження – 1922 – 1960 рр.
46. Державний реєстр актів цивільного стану у Запорізькій області
Управління державної реєстрації Південного міжрегіонального управління
Міністерства юстиції (1945 – 2020 рр.).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця 2.2

Статистичні дані народжених дітей та використаних імен у

м. Олександрівськ 1774 – 1921 рр.

Рік	Кількість новонароджених хлопчиків	Кількість чоловічих імен	Кількість новонароджених дівчаток	Кількість жіночих імен
1774	2	2	3	3
1775	8	7	5	5
1777	13	11	8	8
1780	44	18	45	20
1781	24	20	28	20
1782	46	24	41	20
1783	69	25	61	23
1784	33	14	33	16
1785	42	22	27	14
1786	46	28	30	20
1787	49	23	55	23
1788	23	19	25	14
1789	20	15	35	18
1790	20	14	19	13
1791	9	8	10	7
1792	20	9	24	12
1793	16	10	11	4
1794	6	4	6	2
1795	13	6	9	7
1796	14	12	12	9
1797	17	13	16	10
1798	15	12	12	8
1799	33	17	39	7
1800	45	30	22	17
1810	74	39	83	26
1820	74	32	81	30
1830	66	30	59	30
1840	84	42	71	37
1850	100	41	85	33
1860	90	46	102	40
1870	108	46	103	36
1880	210	55	167	52
1890	306	62	329	51
1900	249	43	240	53
1910	283	45	317	46
1920-1921	362	42	370	64

Таблиця 2.2.1

Кількісний склад чоловічих імен м. Олександрівськ (1774 – 1921 рр.)¹

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
1.	Аверкій					1 ^p									
2.	Авксентій										1 ^p				
3.	Авраамъ / Авраам / Абраам / Аврамій	3 1 1				1									
4.	Автономъ						1 ^p								
5.	Аганітъ / Ганітъ			н		1									
6.	Агафій / Аганій					н н	1								
7.	Агафоникъ				н	1									
8.	Агей						1 ^p								
9.	Адамъ			1 ^p											
10.	Акакій				1 ^p										
11.	Александръ / Александр	17 6				1	4		2	1	6	15	13	29	23
12.	Алексей / Алексій / Алексий	9 2 1				1			3	2	8	7	7	7	8
13.	Амвросій		н		1										
14.	Ананій				н			1							
15.	Анастасій					н	1								
16.	Анатолій / Анатолій	5		1							3			9	8
17.	Андрей / Андрій	29		3	1			3	1	3	8	17	10	13	10
18.	Андріанъ / Андрианъ					1				3					
19.	Андроникъ											1 ^p			
20.	Антоній / Антоний / Антонъ / Антон	3 3 4 2		1		1	3			1	4			3	
21.	Аполінарій										1 ^p				

¹ У таблиці представлено імена з кількістю носіїв, зафіксованих в межах кожного хронологічного зрізу. У стовпчиках з даними за I та XIV хронологічні зрізи подано кількість носіїв імені докладно за 26 та 2 роки відповідно. У стовпчиках з II по XIII хронологічні зрізи подано кількість носіїв лише за відповідне десятилітній зріз, позначкою “н” відображено ім'я або його варіант, яке вперше входить до локальної іменної системи м. Олександрівськ у відповідному зрізі, позначкою “р” відображено ім'я з одним носієм, яке зафіксовано лише в одному хронологічному зрізі та більше не вживалося в інших, а також рідкісні імена. Імена в межах однієї комірки подано за послідовністю фіксації в метриках.

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
55.	Григорей / Григорій / Григорий	1 9 8	1	3	5	4	7	5	4	5	16	17	6	15	13
56.	Давидъ	1 ^p													
57.	Даміанъ / Даміянъ / Даміян	1 3	1		2		1			4		1	2	1	
58.	Даниилъ / Даниил / Даниїлъ / Даниїлъ	5 2 1		1			4			1		3			5
59.	Дементій			1				1							
60.	Дем'янъ	1 ^p													
61.	Димитрій / Димитрий	6 9	1			1		3	3		7	7	3	1	15
62.	Диомидъ / Діомидъ	2 ^p		1 ^p											
63.	Дионисий / Діонісій		1 ^p					1 ^p							
64.	Дорофей						1 ^p								
65.	Евгеній		н					1		1		1		6	6
66.	Евдокимъ / Евдокій	1	1 ^p						1		1				
67.	Евлампій											1 ^p			
68.	Евсей			н		1	1			1				1	
69.	Евстафей / Евстафій / Евстахій	1 ^p 2 1										1			
70.	Евстигний	1 ^p													
71.	Евстратъ			н		1									
72.	Евтихій / Евтихий	2 1	1		1										
73.	Евтропій						1 ^p								
74.	Евфимій / Ефимій	2 1				1	1	1							
75.	Елеазаръ / Елиазаръ / Елизаръ				1 ^p	1 ^p			1 ^p						
76.	Елисей	1		1					1						
77.	Емельянъ / Еміліанъ / Емелян / Еміліанъ / Емелянъ	1 3	1 ^p							1			1		
78.	Епіфанъ / Епіфаній					1 ^p					1 ^p				

[illegible]

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
162.	Пантилій-монъ / Пантелеймо-ній Пантеле-монъ / Пантилей-монъ / Пантилемонъ	1	1	1 ^p	1 ^p						3	1			
163.	Парфеній Парфенъ					1 ^p							1 ^p		
164.	Пахомъ				1 ^p										
165.	Петръ / Петр	24 3	1	3	5	4	4	4	4	5	6	13	12	16	10
166.	Пименъ				1 ^p										
167.	Платонъ								1 ^p						
168.	Поликарпъ		н		1	1		1		1	1				
169.	Полуектъ						1 ^p								
170.	Порфирий / Порфирий			1 ^p										2	1
171.	Прокопій / Прокопий / Прокопъ / Прокофій / Прокофий	2 1 1 1 ^p		1						3 ^p		1			4
172.	Потанъ			1 ^p											
173.	Прохоръ	1 ^p													
174.	Родіонъ / Родионъ			1 ^p						1 ^p					
175.	Романъ / Роман	2 1 ^p		3					1		1		1		6
176.	Савва	1					1	2	1	1	1	1		1	1
177.	Савелій				1 ^p										
178.	Савостьянъ		1 ^p												
179.	Сазонъ			н	1										
180.	Саливонъ					1 ^p									
181.	Сампсон / Самсонъ	2 ^p	1		2										
182.	Самуилъ / Самуїлъ			1 ^p	3		1								
183.	Свиридъ		1 ^p												
184.	Серафимъ		1 ^p												
185.	Сергій / Сергий / Сергей	1 ^p					1			2	5	3		11	6
186.	Сидоръ	1					1								

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
187.	Силъ / Сила				1 ^p		н		1						
188.	Сильвестръ			1 ^p											
189.	Симеонъ / Симеон	14 1		1	1		4	4		2	5	8	4	3	
190.	Смарагдъ											1 ^p			
191.	Софроній						1 ^p								
192.	Спиридонъ			1						2					
193.	Стѣпанъ / Стефанъ / Стефан	2 ^p 7 1 ^p	1				3	7	4	2	8	10	4	1	5
194.	Стратигъ						1 ^p								
195.	Стратонъ					1 ^p									
196.	Сурен														1 ^p
197.	Тарасій / Тарасъ			1 ^p							3 ^p				
198.	Терентій	1		1				2		3	1	2		1	1
199.	Тимофей	3	3	1	4		1		1		1	5	1	2	8
200.	Титъ					н	1								
201.	Тихонъ / Тихон	1 1 ^p	1	1					1		1		1		
202.	Трофимъ	6	1	1	1						8	3			
203.	Устинъ								1 ^p						
204.	Фаддей						1 ^p								
205.	Федотъ / Феодотъ			н	2							1			
206.	Феодоръ / Феодор	30 5	3	3	3	1	1	5		5	8	10	3	8	5
207.	Феодосій / Феодосий	2 1 ^p							1			1			
208.	Феоктистъ					1 ^p									
209.	Феофанъ			н								1		1	
210.	Феофилактъ				н	1									
211.	Филимонъ				1 ^p										
212.	Филиппъ / Филип / Пилипъ	8 2		3 1 ^p		1	3	1	2	1	4	2			
213.	Философъ											1 ^p			
214.	Флоръ				1 ^p										
215.	Фока			1 ^p											
216.	Фома / Хома	1		1		1 1 ^p	1								
217.	Фотиній		н			1									
218.	Харітоній Харитонъ			1	2				1 ^p						

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
219.	Харлампій			н	2										
220.	Христофоръ				н	1								1	
221.	Ярмигъ	1 ^p													
222.	Яковъ / Ияков	10 2 ^p	1		12		1	2		4	5	6	4	4	

Таблиця 2.2.2

Кількісний склад жіночих імен м. Олександрівськ (1774 – 1921 рр.)²

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
1.	Августа											1 ^p			
2.	Агата				н	1									
3.	Агафія / Агафія / Агапія	13 5	1	4		4 н		1	1	1	2	2		1	
4.	Аглая				н	1									
5.	Агрипина	15	1	4	2	1		1	3	1	5	1	3	1	
6.	Акилина / Акулина / Акелина	10	н	2		2	1		2	6	4	5	1		
7.	Аксинія				1 ^p										
8.	Алевтина												1 ^p		
9.	Александра	16		2	2	1	4	1	2		3	26	20	32	20
10.	Ангелина		1	1		1									
11.	Анастасія / Анастасія	20 8		1	2	2	4	3	3		9	14	4	13	
12.	Анісія / Анісія / Анасія			1 ^p		1 ^p									
13.	Анна / Ганна	45	2	8	9	6	8	9	10	7	11	55	32	30	29 1
14.	Антонина / Антоніна			4							1	2	8	12	15
15.	Анфіса / Анфіса						1 ^p				1 ^p				

² Матеріал та позначки в таблиці подано так само, як і в таблиці 2.2.1 “Кількісний склад чоловічих імен м. Олександрівськ (1774 – 1921 рр.)”.

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
16.	Аполінарія										1 ^p				
17.	Аріадна									н					1
18.	Артемія												1 ^p		
19.	Афанасія				н				1				1		
20.	Бася														1 ^p
21.	Белла														1 ^p
22.	Валентина								1					6	20
23.	Варвара	7		1	1	1	1		1	3	6	5	6	5	5
24.	Василисса / Василиса	1	1		1				1			1		1	
25.	Васса	9		2				1	2	1	1				
26.	Вера	1					1		1		1	2	3	14	40
27.	Векла						1 ^p								
28.	Викторія												1 ^p		
29.	Вяслі														1 ^p
30.	Галина													1	1
31.	Гільзан														1 ^p
32.	Гликерія / Глікерія	1			1	1			1			1	2	5	
33.	Голда														1 ^p
34.	Гульзан														1 ^p
35.	Дарія / Дарія	5 8 ^p	1		5	4		2	3	3	2	7	4	3	
36.	Двойра														1 ^p
37.	Домна											2 ^p			
38.	Домника / Домнікія / Домнікія	2 1		4			н				1		1		
39.	Дора														1 ^p
40.	Евгенія	2		2			1						4	6	6
41.	Евдокія / Евдокия	16 14	1	4	5		4	4	5	10	10	14	8	3	15
42.	Евпраксія					н	1								
43.	Евфимія / Ефимія / Евфимия	2	н	4		1	1	1	1						
44.	Евфросинія / Евфросиния / Ефросина / Ефросинія / Ефросиния / Евфросина	5 5 2 1 3 ^p	1		1	4	н	5	1	1	4	5	4	3	
45.	Екатерина	21		2	2		1	3	3	3	7	10	8	13	10
46.	Елена	21		4			1	2	6	4	8	13	2	8	10
47.	Елеонора										1 ^p				
48.	Елиноїда														1 ^p
49.	Елисавета	2			1				1		2	6	4	7	8

[illegible]

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
117.	Соломонида				н	1	1								
118.	Соломонія						1 ^p								
119.	Сосанна / Сусанна				1 ^p	1 ^p									
120.	Стефанида / Степанида	9 1	1	1		2	1					2		1	
121.	Таусія											1	1	2	
122.	Тамара												1		10
123.	Татіана / Татіяна / Тетіяна / Татіяна / Татіана	1 24 2		4	2	4									
							2	4	2	3	2	6	4	10	20
124.	Уліана / Уліяна	2 3							1						
										3					
125.	Уліта				1 ^p										
126.	Улітта	1							1						
127.	Файна				1 ^p										
128.	Февронія		н				1				1				
129.	Фекла / Фекла	1					1		2	2	2	3	2		
			1 ^p												
130.	Фелицита												1 ^p		
131.	Феодора / Феодорія / Феодора	1			1		1	4		3		2	1		
									1						
132.	Феодосія / Феодосія / Феодота	3 4			2		2	2	2	1	2	4	1		1
				н											
133.	Феона										1 ^p				
134.	Феофанія											1 ^p			
135.	Фотія / Фотина / Хотина			н		н									
							1								
136.	Фрада														1 ^p
137.	Харитина / Харытина		н			1	1				1				
										1					
138.	Хая														1 ^p
139.	Хівронія				1 ^p										
140.	Хіонія												1 ^p		
141.	Христина / Хрыстина			н					1					1	
142.	Юлія										1 ^p				

Таблиця 2.3.1

**Динаміка найпоширеніших християнських чоловічих імен
м. Олександрівська 1774 – 1921 рр.**

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
1.	Александръ					1	4		2	1	6	15	13	29	23
2.	Алексей					1			3	2	8	7	7	7	8
3.	Андрей			3				3	1	3	8	17	10	13	10
4.	Василій		4	3	2	4	4	7	6	8	11	20	18	26	20
5.	Георгій								1	1	4	10	11	10	10
6.	Григорій			3	5	4	7	5	4	5	16	17	6	15	13
7.	Димитрій					1		3	3		7	7	3	1	15
8.	Іоаннъ		5	9	6	8	7	8	12	8	20	44	43	44	45
9.	Константинъ			1	1				1				10	6	6
10.	Максимъ				1		1	1		3		4	4		10
11.	Михаилъ				1	4	4	5		12	9	13	9	9	6
12.	Никита					1			1		8	3	3		6
13.	Николай			1			1	2	1			19	31	1	25
14.	Павелъ			3	3	4	4		4	3	6	10	9	13	18
15.	Петръ			3	5	4	4	4	4	5	6	13	12	16	10
16.	Романъ			3							1		1		6
17.	Симеонъ			1	1		4	4		2	5	8	4	3	
18.	Стефанъ	1					3	7	4	2	8	10	4	1	5
19.	Тимофей		3	1	4		1		1		1	5	1	2	8
20.	Феодоръ		3	3	3	1	1	5		5	8	10	3	8	5
21.	Филиппъ		3			1	3	1	1	1	4	2			
22.	Яковъ	1			12		1	2		4	5	6	4	4	

Таблиця 2.3.4

Динаміка рідкісних чоловічих імен м. Олександрівськ 1774 – 1921 рр.

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
1.	Автономъ						1								
2.	Смарагдъ											1			
3.	Стратигъ				1										
4.	Стратонъ								1						
5.	Философъ											1			

Таблиця 2.4.1

Динаміка найуживаніших християнських жіночих імен
м. Олександрівська 1774 – 1921 рр.

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
1.	Александра	16		2	2	1	4	1	2		3	26	20	32	20
2.	Анастасія	20		1	2	2	4	3	3		9	14	4	13	
3.	Анна	45	2	8	9	6	8	9	10	7	11	55	32	30	29
4.	Антонина			4							1	2	8	12	15
5.	Валентина								1					6	20
6.	Варвара	7		1	1	1	1		1	3	6	5	6	5	5
7.	Евгенія	2		2			1						4	6	6
8.	Евдокія	16	1	4	5		4	4	5	10	10	14	8	3	15
9.	Екатерина	21		2	2		1	3	3	3	7	10	8	13	10
10.	Елена	21		4			1	2	6	4	8	13	2	8	10
11.	Елисавета	2			1				1		2	6	4	7	8
12.	Ірина	22		2	1	1	2	2		3	5	5	2	4	15
13.	Лідія / Лидія								1				3		
											4	3		8	10
14.	Лукія			1	1			1	2		2		1	1	
15.	Марія	27		11	10	6	8	15	13	7	15	51	48	51	38
16.	Наталія	11	2	2	2	2	2	7	2	5	6	7	4	10	20

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
18.	<i>Фрада</i>														1
19.	<i>Хая</i>														1

Таблиця 2.4.3

Динаміка слов'янських жіночих імен м. Олександрівська 1774 – 1921 рр.

№	Ім'я	1774-1799 (I зріз)	1800 (II зріз)	1810 (III зріз)	1820 (IV зріз)	1830 (V зріз)	1840 (VI зріз)	1850 (VII зріз)	1860 (VIII зріз)	1870 (IX зріз)	1880 (X зріз)	1890 (XI зріз)	1900 (XII зріз)	1910 (XIII зріз)	1920-1921 (XIV зріз)
1.	<i>Вера</i>	1					1		1		1	2	3	14	40
2.	<i>Зарина</i>														1
3.	<i>Любовь</i>	3									1	1	1	5	5
4.	<i>Людмила</i>										1			1	1
5.	<i>Милиця</i>													2	
6.	<i>Мирослава</i>														1
7.	<i>Надежда</i>	8	2					1		2	1	8	3	6	10

Таблиця 3.1

Динаміка іменника міста Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

Рік (хронологічний зріз)	Кількість народжених хлопчаків	Кількість чоловічих імен	Кількість народжених дівчат	Кількість жіночих імен
1930 (I зріз)	944	130	1045	134
1940 (II зріз)	2602	116	4755	149
1950 (III зріз)	4151	89	6429	150
1960 (IV зріз)	4587	92	6501	134
1970 (V зріз)	4704	107	5644	147
1980 (VI зріз)	5531	108	5987	143
1990 (VII зріз)	3873	115	4020	163
2000 (VIII зріз)	4169	129	4010	149
2010 (IX зріз)	6027	136	6245	172
2020 (X зріз)	5591	102	5093	123

Кількісний склад чоловічого іменника міста Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

Показник	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2020
Популярні імена	24	25	26	26	30	30	30	29	30	29
Кількість носіїв	638	1999	3571	4117	4246	5000	3127	3238	4900	4287
Широковживані імена	13	14	14	14	18	20	19	19	18	16
Кількість носіїв	117	421	465	354	346	386	551	699	806	924
Маловживані імена	18	14	16	15	20	26	26	27	30	23
Кількість носіїв	98	105	77	67	58	91	132	133	210	321
Рідкісні імена	74	58	31	38	47	40	50	71	78	37
Кількість носіїв	91	77	38	49	54	54	63	99	111	59

Кількісний склад жіночого іменника міста Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

Показник	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
Популярні імена	27	16	20	35	14	15	16	36	21	14
Кількість носіїв	105	3467	5557	5237	4435	4707	2623	2591	4701	3303
Широковживані імена	-	3	3	1	2	2	1	2	4	5
Кількість носіїв	-	191	189	56	160	143	70	160	308	414
Маловживані імена	13	30	15	10	18	14	21	26	35	19

Показник	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
Кількість носіїв	108	427	152	142	228	140	278	316	485	272
Рідкісні імена	76	98	73	56	53	48	79	72	93	56
Кількість носіїв	116	146	110	72	81	66	118	94	161	77

Таблиця 3.1.1

Чоловічі імена м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.: частотність вживання

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
1.	Абдул				1						
2.	Абрам	3	1								
3.	Авдат		1								
4.	Адам			3							1
5.	Адольф	1									
6.	Аким		1								
7.	Акім								1		1
8.	Акіф							1			
9.	Аладар									1	
10.	Алекс									1	
11.	Алі			1	1	1					
12.	Алік						1			1	
13.	Алім	1	5								
14.	Алішер				1	1		1			
15.	Альберт	4	8	2	1	8	1			3	
16.	Альбін	1									
17.	Альфред	1	3					1		1	
18.	Алям				1						
19.	Аміль								1		
20.	Амір					1					
21.	Аміран			1							
22.	Анатолій	75	278	372	178	49	31	33	22	-	-
23.	Анвар							1			
24.	Андріан					1					
25.	Андрій	14	12	14	109	410	429	209	149	274	200
26.	Антон	2	4	3		4	36	95	70	90	80
27.	Антуан					1					
28.	Арарат					1				1	
29.	Аріф						1				
30.	Аркадій		1	1	5	1	1	2	8	3	

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
31.	Армаїс			1		1				1	
32.	Арман								1		
33.	Армен						5	1	2	1	4
34.	Арнольд	3									2
35.	Арсен				2	1	3	2	2	1	
36.	Арсеній		1			1	2	3	1	6	
37.	Арсентій						1	2		1	
38.	Артем			1		1	68	147	126	239	245
39.	Артемій								1	2	
40.	Арті								1		
41.	Артур		2		9	12	8	57	49	94	58
42.	Артъом								1		
43.	Арутюн									1	
44.	Асатур						1				
45.	Аскольд					1					1
46.	Аслан					1					
47.	Асхад	1									
48.	Афанасій	3									
49.	Ахмед									1	
50.	Ахмет		1								
51.	Ашот						1			2	
52.	Бахрам					1					
53.	Бачан	1									
54.	Беніамін	1									
55.	Богдан			2	5	6	11	34	90	121	135
56.	Богодар									1	1
57.	Борис	2	64	42	28	14	12	5	4	14	21
58.	Броніслав	3	1	1	1				1		
59.	В'ячеслав	1	3	4	7	4	6	9	4	14	
60.	Ваган				1						
61.	Вадим	7	17	20	32	106	64	47	53	65	153
62.	Вадім						1				
63.	Валентин	15	59	65	30	23	16	25	31		3
64.	Валер'ян			1							
65.	Валерій	10	82	183	187	111	35	24	28	40	10
66.	Валій		1								
67.	Вард						1				
68.	Вардан						3				
69.	Вардо				1						
70.	Василій				1						
71.	Василь	23	113	195	109	40	18	12	17		2
72.	Вахтанг					1					
73.	Венедикт			1							
74.	Веніамін	2		3				1			

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
75.	<i>Віктор</i>	70	267	404	348	94	76	48	57	96	101
76.	<i>Вілен</i>		1								
77.	<i>Вілій</i>		1								
78.	<i>Віль</i>	1									
79.	<i>Вільгельм</i>	1							2		
80.	<i>Віталій</i>	20	47	71	60	213	181	101	106	148	154
81.	<i>Вітіслав</i>		1								
82.	<i>Влад</i>								1	3	
83.	<i>Владислав</i>	3	21	10	13	53	38	72	215	245	277
84.	<i>Владіслав</i>								2	1	
85.	<i>Владен</i>	5	3			6	1	2	2	2	
86.	<i>Влас</i>					1		2		1	
87.	<i>Володимир</i>	125	289	577	109	339	227	88	78	132	139
88.	<i>Всеволод</i>	3				3		2	3	2	47
89.	<i>Вячеслав</i>	2	35	36	43	59	43	21	22	33	44
90.	<i>Гаврило</i>	1									
91.	<i>Гагій</i>									2	
92.	<i>Газік</i>	1									
93.	<i>Гайоз</i>		1								
94.	<i>Гариф</i>		1								
95.	<i>Гарій</i>							1			
96.	<i>Гаррі</i>		1	1		1		1			
97.	<i>Гасан</i>							1			
98.	<i>Геворг</i>									1	1
99.	<i>Гедіон</i>										1
100.	<i>Геннадій</i>	12	36	45	109	112	19	6	9	17	2
101.	<i>Генрі</i>						1				
102.	<i>Генріх</i>	3	2							2	
103.	<i>Георгій</i>	21	33	21	18	6	4	7	5	11	8
104.	<i>Герман</i>	6	1		1	2		2	1	3	
105.	<i>Гитезар</i>					1					
106.	<i>Глєб</i>									1	
107.	<i>Гліб</i>					3	1	9	13	22	93
108.	<i>Гор</i>									1	
109.	<i>Гордій</i>									2	4
110.	<i>Готліб</i>	1									
111.	<i>Грант</i>		1								
112.	<i>Григорій</i>	15	49	64	55	13	9	10	12	17	
113.	<i>Гурген</i>								1		
114.	<i>Густав</i>	1									
115.	<i>Давид</i>	1						2	6	6	15
116.	<i>Давід</i>									1	
117.	<i>Даліль</i>						1				
118.	<i>Дамір</i>					1	2	1			5

[illegible]

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
163.	Жавгяр		1								
164.	Жан	1	2					1	1	1	
165.	Жора			1							1
166.	Жорж	1	4							1	
167.	Захар	1		1			5	2	2	3	19
168.	Зиновій		1	1	1						
169.	Золік / Зелік	1									
170.	Ібрагім		1		3						
171.	Іван	28	139	126	82	15	63	83	79	142	145
172.	Ігнасіо								1		
173.	Ігнат					1	1				
174.	Ігор	6	15	25	221	277	158	123	102	163	104
175.	Ідріс						1				
176.	Іларіон				1	1	1				
177.	Ілля	10	2	5	3	3	19	35	53	73	82
178.	Ільгіз				1						
179.	Ільдар						1			1	1
180.	Ільхан				1						
181.	Ільяс									2	
182.	Інгвар									1	
183.	Іон	1									
184.	Іосиф		1								
185.	Іраклі							1			
186.	Іраклій							1			
187.	Ісак	1	1								
188.	Іскандер	1									
189.	Іслам								1		
190.	Йосип		2	1		2					
191.	Каміль	1									
192.	Камран							1		2	
193.	Карен						2			1	
194.	Карім							1	2	1	
195.	Кароль		1								
196.	Кас'ян								1		
197.	Касим	1									
198.	Каспер				1						
199.	Кирил						2	4	2	6	
200.	Кирило		2			6	20	56	70	111	115
201.	Кім	1	2			1					
202.	Кіріл							1		1	
203.	Костянтин	10	4	12	56	112	91	47	60	90	106
204.	Кристін								1		
205.	Курбат			1							
206.	Кямран							1			

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
207.	Лазар	1									
208.	Лайло					1					
209.	Ларрі									1	
210.	Лев	10	1	2					1	2	4
211.	Леван				1						
212.	Лево	1									
213.	Левон			2	2	1			1		
214.	Лео	1									
215.	Леонард								1		
216.	Леонід	22	68	94	60	12	10	9	2	9	
217.	Леонтій	3	3	2							
218.	Леудегар	1									
219.	Лор	1									
220.	Лука										1
221.	Людвіг	1			1						
222.	Магомед				1						
223.	Макар									2	8
224.	Макс	1									
225.	Максим				2	33	257	134	155	244	280
226.	Манвел				1						
227.	Мансур			1							
228.	Мар'ян		1		1		1				
229.	Марат				1	1	3	2		1	2
230.	Марк	2		2	3		2	9		10	
231.	Марко	1									
232.	Марс		1								
233.	Мартин						1				
234.	Мартін							1		1	1
235.	Матвій						1			5	57
236.	Матео										1
237.	Махмут						1				
238.	Мейер	1									
239.	Мефодій	2									
240.	Мехман								1		
241.	Мечислав	1									
242.	Микита				2		11	28	96	97	94
243.	Микола	45	211	444	238	73	85	61	66	110	74
244.	Миколай	10	13	1	1	1	1	1			
245.	Милослав					1					1
246.	Мирон	1		2					1		
247.	Мирослав			1		2	3		3	5	3
248.	Мирча		1								
249.	Митрофан	3									
250.	Михайло	15	60	105	99	62	95	82	80	91	74

[illegible]

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
295.	Принц								1		
296.	Прохор					1			1		
297.	Радій	1									
298.	Радік				1				1		
299.	Радиміл						1				
300.	Радіон							2	1	3	
301.	Радміл								2		
302.	Радомир									1	
303.	Рамаз					1					
304.	Рамазан								1		
305.	Раміз				1			1			
306.	Раміль				1		2		1	1	
307.	Рамін									1	
308.	Раудес							1			
309.	Рафаель				1				1	2	
310.	Рафайл							1			
311.	Рафік				2						
312.	Рафіль			1							
313.	Рашид		1		5	1					
314.	Реваз			1							
315.	Рем	1									
316.	Ренат				3	1	1		2	2	7
317.	Ригор	1									
318.	Ринат				2	1					
319.	Рінат					1	1	1		1	
320.	Роберт			1			1			2	
321.	Родіон					3	4	11	8	16	53
322.	Рожден										1
323.	Роман	1	3	5	9	115	206	100	104	146	180
324.	Ромуальд	1	1								
325.	Ромул	1									
326.	Ростислав			1	9	3	7	13	15	16	74
327.	Ростіслав								1		
328.	Рубен				1				1		
329.	Рубін	1		1							
330.	Рувим	1									
331.	Рувлет	1									
332.	Рудольф	2	1				1				
333.	Руїс								1	2	
334.	Руслан	1		2	2	51	80	43	59	81	73
335.	Рустам						4	1	12	7	
336.	Рустем					1					
337.	Рюрик	1									
338.	Сабір						1	1			

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
339.	Савелій	2								2	
340.	Сайт			1							
341.	Самвел					3					
342.	Самір							1	2		
343.	Самуїл	1									
344.	Сандро									1	
345.	Саро								1		
346.	Святослав			3		5	1	6	9	4	15
347.	Семен	10			2	2	5	3	8	6	13
348.	Серафим										1
349.	Сервер								1		
350.	Сергій	11	24	122	769	579	642	251	229	391	202
351.	Сила	1									
352.	Симон	1	1								
353.	Славдій		1								
354.	Славій		1								
355.	Славіон		1								
356.	Солтан							1			
357.	Спартак	2				2		1	1	1	
358.	Сталій	1							3		
359.	Станіслав	10	57	42	39	36	28	50	64	84	77
360.	Степан	1	6	6	5		6	3	1	7	21
361.	Стефан			1							
362.	Стівіссар		1								
363.	Суїн		1								
364.	Сулейман		1								2
365.	Султан		1							1	
366.	Сурен							1			1
367.	Тагір				1						
368.	Тамаз					1					
369.	Тамерлан										1
370.	Тарас				3	6	9	12	14	26	7
371.	Таріел		1								
372.	Тарлан							1			
373.	Тахір						1				
374.	Теймур				1		2		2		
375.	Тигран								1		1
376.	Тимофій	8	1			2	9	3	10	8	75
377.	Тимур				1	2	2	5	6	8	16
378.	Тит	1									
379.	Тихон								1		12
380.	Тігран					2					2
381.	Тімур							4	2		
382.	Тіфліс				1						

[illegible]

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
427.	Янош		1			1					
428.	Ярослав		3	3	3	9	20	54	77	88	

Таблиця 3.1.2

Жіночі імена м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.: частотність вживання

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
1.	Аврора										1
2.	Агафія	1									
3.	Аглая										1
4.	Агнеса	3	1								
5.	Ада	6	2	1							
6.	Аделаїда			2							
7.	Аделіна				1			2			
8.	Адель		1				1				1
9.	Аделя	1									
10.	Аділья						1				
11.	Аза		1								
12.	Аїда	1									
13.	Айнур									1	
14.	Айша									1	1
15.	Айше								1		
16.	Акима				1						
17.	Аксенія				1						
18.	Аксенія									1	
19.	Аксінія									1	1
20.	Акуліна									1	
21.	Алевтина		11	6	1	5	2	1	1	3	
22.	Алевтіна		1		1						
23.	Алесья						4	2	1		
24.	Алефтіна		4	4							
25.	Алінтіна		1								
26.	Аліде				2						
27.	Аліна			6	3	13	28	122	127	255	112
28.	Аліса	1	11	4		1	3	15	12	28	15
29.	Аліфтіна		1	1							
30.	Алія			4	1						
31.	Алла	18	152	124	113	63	46	15	17	16	32

[illegible]

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
76.	Асоль										1
77.	Ася		7	1					1		
78.	Беата						1				
79.	Белла	1	2	1		4					
80.	Берта									1	
81.	Бєата									1	
82.	Богдана					2		1	6	6	12
83.	Богдана-Елена							1			
84.	Божена									1	1
85.	Броніслава	1	3								
86.	Броня	1									
87.	Брунгільда	1									
88.	Валентина	105	591	818	320	74	41	13	17	42	31
89.	Валерія	8	3	1	3	10	14	40	86	84	94
90.	Ванда	1	1		1				1	1	
91.	Варвара	1	5	9	1	2	1	4	3	10	13
92.	Василина		1		1						
93.	Василиса							1	2		
94.	Васіліса	1						1		1	
95.	Ведана										1
96.	Венера	2			1						
97.	Венцеслава							1			
98.	Вергія					1					
99.	Вероніка		1		1	4	4	15	28	44	300
100.	Веста							1	1		
101.	Вста						1				
102.	Віка					1					
103.	Вікторія	2	10	15	48	210	210	139	204	197	150
104.	Вілена	1									
105.	Вілла	1									
106.	Віола							1			
107.	Віолета							2			
108.	Віолетта		3		1	3	22	2	5	7	
109.	Віра	42	103	187	91	9	20	9	12	16	18
110.	Віроніка									1	
111.	Віря	1									
112.	Віта					33	21	3	2	6	
113.	Віталіна		1			4	4	6	9	4	
114.	Віталія						1	5	2	2	
115.	Влада					4		2	6	6	12
116.	Владислава	1				1		6	17	14	
117.	Владлена				1	6	1	1	8	10	
118.	Власта					1					

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
119.	Властеліна						1				
120.	Воля	2									
121.	Габрієлла							1			
122.	Галина	27	222	351	257	79	30	27	36	32	16
123.	Галія					1					
124.	Галя	2									
125.	Ганна	26	191	182	82	87	256	137	102	190	100
126.	Ганна-Марія									1	
127.	Гаяне							1			1
128.	Гелена						1				
129.	Геля		1								
130.	Генрієта		1	1							
131.	Герта	1									
132.	Глафіра			1							1
133.	Глорія			1				1			
134.	Гульнара								2	1	
135.	Гуля				1						
136.	Даля									1	
137.	Дана						1		1	1	4
138.	Даная							1	1		
139.	Данийїла							1			
140.	Данієла							1		2	
141.	Даніїїла								1	2	
142.	Данія						1				
143.	Данута		1								
144.	Дар'я			1		2	34	133	154	227	170
145.	Дарина						2	24	19	40	92
146.	Дарія	3	2		1			15	7	11	12
147.	Дарья								4	5	
148.	Даша							1	7		
149.	Дашель								1		
150.	Двойра			1							
151.	Джамілія									2	
152.	Джаміля							1			
153.	Джанетта		1								
154.	Джанна		1								
155.	Джемма		1							1	
156.	Джюльєста		1		1						
157.	Діана		9	4	2	4	5	17	27	28	35
158.	Діара									2	1
159.	Діляра							1			
160.	Діна	7	31	7	3	6	3		4	7	10
161.	Дойна							1			
162.	Домна		1								

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
207.	Жозефіна	1									
208.	Жоржина					1					
209.	Жульєта				1						
210.	Заліна					1					
211.	Зара		1								
212.	Заріна								1		
213.	Земфіра			3	3						1
214.	Зинаїда			1				3			
215.	Зиновія		1								
216.	Зінаїда	34	82	81	17	5	3	1	1		
217.	Зіта			2	1						
218.	Злата					3		1		4	24
219.	Зореслава						1		1		
220.	Зорина						1				
221.	Зорислава					1					
222.	Зоріна								1		
223.	Зоряна										1
224.	Зоя	7	30	52	22	4	11	3	1	1	
225.	Зульфія	1		3		1					
226.	Іва								1		
227.	Івана							1			
228.	Іванна			1		1		1		2	
229.	Іветта						1				
230.	Іда	3	3		1						
231.	Ізабелла		2	2	1	1					1
232.	Ізольда					1					
233.	Іларія										1
234.	Ілга							1			
235.	Ілза									1	
236.	Ілона		1			12	11	25	23	24	8
237.	Інара					1					
238.	Інга			1	1	11	1	4	1	6	2
239.	Інеса							4	3	5	2
240.	Інесса		1		1	9	6				
241.	Інна	1	20	27	24	185	144	45	40		5
242.	Іоланта								1		
243.	Іра	5									
244.	Ірада							1			
245.	Ірайда		2	2	5						
246.	Ірена						3		1		
247.	Ірина	15	21	72	578	380	384	157	113	170	79
248.	Іріда				1						
249.	Ірма					2					
250.	Ія		1		1	3		1			1

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
251.	Кадрія				1						
252.	Казимира	1									
253.	Калерія		1					1			
254.	Камілла									1	
255.	Капітолїна		1								
256.	Карина						10	33	44	39	21
257.	Карине				3						
258.	Каріна		1		1	1	4	27	26	31	
259.	Каріне						1	1			
260.	Кароліна					1		3	2	3	5
261.	Касандра			1							
262.	Катарина									1	1
263.	Катерина	16	101	101	58	24	185	256	301	375	275
264.	Квітослава										1
265.	Кіра					1		2		1	
266.	Клавдія	16	41	16	9	4				1	
267.	Клара	2	7	1							
268.	Кларіса		1								
269.	Констанція		1								
270.	Консуела									1	
271.	Консуелла				1						
272.	Кристина						4	23	6	34	12
273.	Кристїна								2	2	
274.	Крістіна					1	3	27	28	29	33
275.	Ксенія		1		1	6	21	38	75	105	112
276.	Лада					5	1	2		1	
277.	Ламара				1			1			
278.	Ламія								1		
279.	Лана							1			
280.	Лариса	6	70	163	254	181	34	4	10	9	11
281.	Лаура			1							
282.	Ледана	1									
283.	Лейла							1	3	3	
284.	Ленара								1		
285.	Леонарда		1								
286.	Леонїда		1								
287.	Леонїда	2									
288.	Леонїла	1									
289.	Леонора	2	1								
290.	Леся	1	1	1	4	9	16	4	2	3	3
291.	Лїана		1	1	2	2	3	2	1	1	2
292.	Лїда	2									
293.	Лїдія	45	265	267	89	14	11	9	8	7	2

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
294.	Ліка						1		1		
295.	Ліліана	1	1	2	2	2	1	3	1	4	2
296.	Ліліт					1		1	1		
297.	Лілія	11	29	20	44	81	40	17	34	43	35
298.	Ліля	1	3	1	2		1				
299.	Ліна		1	3	2	13	10	4	4	6	3
300.	Лінаїда		1								
301.	Лінара										1
302.	Лінда								1		
303.	Ліна	2									
304.	Лія	1	1			2	1				2
305.	Лола					2					
306.	Лоліта				1	2	1	2	2	2	
307.	Лора	3		1	1						1
308.	Луїса	1									
309.	Луїза		6	1	1	1		1			
310.	Льоля		2	1							
311.	Люба	2									
312.	Любов	33	201	462	259	41	29	15	9	20	18
313.	Людмила	36	351	719	547	191	93	32	27	29	2
314.	Люся	5	7	4	4						
315.	Люція						1				
316.	Магда										1
317.	Магдалена					1	1				
318.	Мадонна							1			
319.	Майна		1	1							
320.	Майя	13	22	1	9	7	3	5	1	3	
321.	Маліка									1	
322.	Малка	2									
323.	Мальва										1
324.	Мальвіна	1	1				1	3		1	
325.	Маніре		2								
326.	Мар'яна	1					4	6		10	
327.	Мара	1									
328.	Маргарита	11	11	7	19	16	10	40	47	69	93
329.	Марина		3	6	90	199	243	121	88	181	112
330.	Марине			1							
331.	Маріам			1					1		
332.	Маріана									2	
333.	Маріанна			2	2	4	2	7	1	4	
334.	Марієтта	2						1			
335.	Маріонелла			1							
336.	Марічка				1						
337.	Марія	38	169	109	53	11	61	121	137	194	320

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
338.	Марія-Богдана										1
339.	Марія-Маргарита									1	
340.	Маріяна							1			
341.	Марсела									2	
342.	Марта		4						2	3	
343.	Марфа		1	1							
344.	Мая	2	3								
345.	Меланія	1	6	1							1
346.	Милана								2		
347.	Мирослава			1	2	3		4	1	5	
348.	Михайлина		1								
349.	Мікаела									1	
350.	Мілада								1		
351.	Мілана					1			2	2	10
352.	Мілена					2		1	1	1	
353.	Мілітіна			1							
354.	Міліца								1		
355.	Мілослава										1
356.	Міра	5		1		1					
357.	Мірабелла										1
358.	Мія	1									1
359.	Моніка									4	
360.	Мотрона		2								
361.	Надія	30	131	260	170	43	78	44	29	48	11
362.	Назіре	1									
363.	Наїда									1	
364.	Наїля				2	1	1	1			
365.	Наїна			1							
366.	Нана									1	
367.	Наргіз							1		1	
368.	Наріне				1						
369.	Наталі								1		
370.	Наталіна						1				
371.	Наталія	2	31	201	528	605	473	100	102	157	65
372.	Наталка						2				
373.	Наталя		5	55	80	112	119	42	30	44	
374.	Нателла		1		1						
375.	Нектара						1				
376.	Нелі		2		1						
377.	Неллі		17	4	1	2	4	2		4	
378.	Нелля		2	3	2						
379.	Неля	8	15	17	15	6	2	1			

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
380.	Неоніла	3	7	5	8					2	
381.	Нігіта								1		
382.	Ніка								1	1	
383.	Ніколь							1			
384.	Ніла		2	3	1	1					
385.	Ніна	21	284	340	123	19	16	4	9	8	5
386.	Нінель	10	30	12	13	4		1		1	
387.	Нонна	1	3	3	2	1					
388.	Нора									1	
389.	Оксана		2	2	18	318	295	101	86	120	98
390.	Октябрина	3									
391.	Октябріна			1							
392.	Олександра	32	77	57	57	22	38	69		162	212
393.	Олександрія						1				
394.	Олена	22	65	106	541	734	619	181	155	268	100
395.	Олеся					5	83	34	19	30	
396.	Олімпіада		1								
397.	Ольвія							1			
398.	Ольга	35	108	224	364	251	427	177	150	268	98
399.	Ольга-Олексенія						1				
400.	Орина					1	1	2		2	
401.	Орися										
402.	Офелія				1				1		
403.	Павлина	4	1								
404.	Павліна			1							
405.	Параска		4								
406.	Парасковія		5	2							
407.	Патриція									1	
408.	Пелагея		3	5	1						1
409.	Плата							1			
410.	Поліна	6	6	5	8	1	7	13	15	23	
411.	Прасков'я			2							
412.	Прасковія		1		1						
413.	Равза			1							
414.	Рада						1	2		1	
415.	Радмила							1			1
416.	Радміла								1	1	
417.	Радостіна								1		
418.	Раїса	23	191	142	53	3	1		2	1	
419.	Раксана							1			
420.	Рамира							1			
421.	Раміла								1		
422.	Рауза		1								

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
467.	Слава	1									
468.	Славка		1								
469.	Сніжана									2	5
470.	Сніжана					5	6	3	6	15	8
471.	Соломія										1
472.	Сольвіта								1		
473.	Софія	6	9	13	4	1	1	7	16	11	450
474.	Сталіна		3								
475.	Сталія			1							
476.	Станіслава	2		4	2	1	1		6	1	
477.	Стела									1	
478.	Стелла	1	1	1		2		1	1	1	
479.	Степаніда			1							
480.	Стефана									1	
481.	Стефанія			1							1
482.	Суліко									1	
483.	Сусанна			1		1				2	
484.	Сюзанна							2	2		
485.	Таїсія							2		4	
486.	Тайна		1								
487.	Тайса	8	9	14	3	2			1		
488.	Тайсія	2	14	22	15		5	3	5	8	5
489.	Тала					1					
490.	Таліна			1					1		
491.	Талія				1						
492.	Тамара	62	217	199	111	13	3	4	5	21	8
493.	Таміла	2	38	6	4	4	3	1	1	7	8
494.	Таня	1									
495.	Тая									1	
496.	Тереза					1					
497.	Тетевік									1	
498.	Тетяна	6	53	395	669	467	443	126	151	243	55
499.	Тіна		1					1		3	
500.	Тоня		1								
501.	Ульяна								1		
502.	Уляна		1				2	6	5	8	
503.	Устина										1
504.	Файна	1	3	4						1	
505.	Фаня	2	3	1							
506.	Фаріда									1	
507.	Фатима	1									
508.	Феодосія		1								
509.	Фея	1									
510.	Фіруза				1						

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
511.	Флора	1		1							
512.	Фльора					1					
513.	Франка			1							
514.	Франтишка		1								
515.	Фріда	2	1								
516.	Хая	1									
517.	Христина		2				4	36	23	57	55
518.	Христіна						1				
519.	Юланна		1			1					
520.	Юліана							2	3	4	
521.	Юліанна					4	1		2		
522.	Юлія		20	19	33	140	497	377	247	428	98
523.	Юляна						1				
524.	Юна							1		1	
525.	Юнія						1				
526.	Юнна							2			
527.	Юнона								1	1	
528.	Явдоха		1								
529.	Ядвига			1	1						1
530.	Ядвіга	1				1					
531.	Яна			1		41	111	87	100	138	90
532.	Яніна		2			8		1	7	4	
533.	Яніта								1		
534.	Ярина					1			1		
535.	Ярослава		3		3	3	1	2	4	9	15
536.	Ясмін										1
537.	Ясмїна								1	2	

Таблиця 3.2.1.1

Популярні чоловічі імена в іменнику м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
1.	Анатолій	75	278	372	178	49	31	33	22	35	-
2.	Андрій	14	12	14	109	410	429	209	149	274	200
3.	Артем			1		1	68	147	126	239	245
4.	Богдан			2	5	6	11	34	90	121	135
5.	Вадим	7	17	20	32	106	64	47	53	65	153
6.	Валерій	10	82	183	187	111	35	24	28	40	10

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
7.	Василь	23	113	195	109	40	18	12	17	23	2
8.	Віктор	70	267	404	348	94	76	48	57	96	101
9.	Віталій	20	47	71	60	213	181	101	106	148	154
10.	Владислав	3	21	10	13	53	38	72	215	245	277
11.	Володимир	125	289	577	109	339	227	88	78	132	139
12.	Геннадій	12	36	45	109	112	19	6	9	17	2
13.	Данило					2	11	12		41	145
14.	Денис					4	188	107	123	210	195
15.	Дмитро	12	21	26	26	182	390	272	289	409	304
16.	Євген	17	26	49	52	66	266	201	142	241	146
17.	Іван	28	139	126	82	15	63	83	79	142	145
18.	Ігор	6	15	25	221	277	158	123	102	163	104
19.	Кирило		2			6	20	56	70	111	115
20.	Костянтин	10	4	12	56	112	91	47	60	90	106
21.	Максим				2	33	257	134	155	244	280
22.	Микола	45	211	444	238	73	85	61	66	110	74
23.	Михайло	15	60	105	99	62	95	82	80	91	74
24.	Олег	18	24	54	139	298	136	78	101	158	156
25.	Олександр	65	128	400	745	536	652	429	409	540	404
26.	Олексій	10	54	78	75	72	278	137	142	221	104
27.	Павло	10	26	34	53	57	90	81	74	102	114
28.	Роман	1	3	5	9	115	206	100	104	146	196
29.	Сергій	11	24	122	769	579	642	251	229	391	202
30.	Юрій	25	100	196	292	224	175	52	63	79	5

Таблиця 3.2.1.2

Широковживані чоловічі імена в іменнику м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
1.	Антон	2	4	3		4	36	95	70	90	80
2.	Артур		2		9	12	8	57	49	94	58
3.	Борис	2	64	42	28	14	12	5	4	14	21
4.	Валентин	15	59	65	30	23	16	25	31		3
5.	Вячеслав	2	35	36	43	59	43	21	22	33	44
6.	Гліб					3	1	9	13	22	93
7.	Григорій	15	49	64	55	13	9	10	12	17	
8.	Едуард	8	12	2	22	56	13	15	32		8
9.	Євгеній	5	16	20		25	50	60	76	80	

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
10.	Ілля	10	2	5	3	3	19	35	53	73	82
11.	Леонід	22	68	94	60	12	10	9	2	9	
12.	Матвій						1			5	57
13.	Микита				2		11	28	96	97	94
14.	Петро	17	49	86	48	18	10	8	6	14	32
15.	Родіон					3	4	11	8	16	53
16.	Ростислав			1	9	3	7	13	15	16	74
17.	Руслан	1		2	2	51	80	43	59	81	73
18.	Станіслав	10	57	42	39	36	28	50	64	84	77
19.	Тимофій	8	1			2	9	3	10	8	75
20.	Ярослав		3	3	3	9	20	54	77	88	

Таблиця 3.2.1.3

Маловживані чоловічі імена в іменнику м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
1.	Альберт	4	8	2	1	8	1			3	
2.	Аркадій		1	1	5	1	1	2	8	3	
3.	Арсеній		1			1	2	3	1	6	
4.	В'ячеслав	1	3	4	7	4	6	9	4	14	44
5.	Владлен	5	3			6	1	2	2	2	
6.	Всеволод	3				3		2	3	2	47
7.	Георгій	21	33	21	18	6	4	7	5	11	8
8.	Герман	6	1		1	2		2	1	3	
9.	Давид	1						2	6	6	15
10.	Данійл	4					4	9	4	2	
11.	Єгор	4	1	3			13	26	24	35	43
12.	Захар	1		1			5	2	2	3	19
13.	Кирил						2	4	2	6	
14.	Лев	10	1	2					1	2	4
15.	Макар									2	8
16.	Марк	2		2	3		2	9		10	
17.	Миколай	10	13	1	1	1	1	1			
18.	Мирослав			1		2	3		3	5	3
19.	Назар							3	3	3	6
20.	Пилип	1	1	1			3	3	4	11	8
21.	Пламен					1					6

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
22.	Платон						1				6
23.	Ренат				3	1	1		2	2	7
24.	Рустам						4	1	12	7	
25.	Святослав			3		5	1	6	9	4	15
26.	Семен	10			2	2	5	3	8	6	13
27.	Степан	1	6	6	5		6	3	1	7	21
28.	Тарас				3	6	9	12	14	26	7
29.	Тимур				1	2	2	5	6	8	16
30.	Тихон								1		12
31.	Федір	1	23	23	15	4	6	3	5	7	10
32.	Яків	15	6	6	2	1	6	2	4	6	
33.	Ян					2	2	10		8	3

Таблиця 3.2.1.4

Рідкісні чоловічі імена в іменнику м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
1.	Абдул				1						
2.	Абрам	3	1								
3.	Авдат		1								
4.	Адам			3							1
5.	Адольф	1									
6.	Аким		1								
7.	Акім								1		1
8.	Акіф							1			
9.	Аладар									1	
10.	Алекс									1	
11.	Алі			1	1	1					
12.	Алік						1			1	
13.	Алім	1	5								
14.	Алішер				1			1			
15.	Альбін	1									
16.	Алям				1						
17.	Аміль								1		
18.	Амір					1					
19.	Аміран			1							
20.	Анвар							1			

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
109.	Едік		1						2		
110.	Ельбрус									1	
111.	Ельвін									1	
112.	Ельвінг							1			
113.	Ельдар								1	1	3
114.	Ельзар						1				
115.	Ельчін								3		
116.	Еміль								2		1
117.	Енвер			1							
118.	Енгельберт					1					
119.	Енгельс						1				
120.	Ерік			1		1			3	3	
121.	Ернест	1	1		1			1	1	3	
122.	Єлисей										4
123.	Ємін									1	
124.	Єфім									1	
125.	Жавгар		1								
126.	Жан	1	2					1	1	1	
127.	Жора			1							1
128.	Жорж	1	4							1	
129.	Зиновій		1	1	1						
130.	Золік/Зелік	1									
131.	Ібрагім		1		3						
132.	Ігнасіо								1		
133.	Ігнат					1	1				
134.	Ідріс						1				
135.	Іларіон				1	1	1				
136.	Ільгіз				1						
137.	Ільдар						1			1	1
138.	Ільхан				1						
139.	Ільяс									2	
140.	Інгвар									1	
141.	Іон	1									
142.	Іосиф		1								
143.	Іраклі							1			
144.	Іраклій							1			
145.	Ісак	1	1								
146.	Іскандер	1									
147.	Іслам								1		
148.	Йосип		2	1		2					
149.	Каміль	1									
150.	Камран							1		2	
151.	Карен						2			1	
152.	Карім							1	2	1	

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
153.	Кароль		1								
154.	Кас'ян								1		
155.	Касим	1									
156.	Каспер				1						
157.	Кім	1	2			1					
158.	Кіріл							1		1	
159.	Кристін								1		
160.	Курбат			1							
161.	Кямран							1			
162.	Лазар	1									
163.	Лайло					1					
164.	Ларрі									1	
165.	Леван				1						
166.	Лєво	1									
167.	Лєвон			2	2	1			1		
168.	Лєо	1									
169.	Леонард								1		
170.	Леонтій	3	3	2							
171.	Леудегар	1									
172.	Лор	1									
173.	Лука										1
174.	Людвіг	1			1						
175.	Магомєт				1						
176.	Макс	1									
177.	Манвел				1						
178.	Мансур			1							
179.	Мар'ян		1		1		1				
180.	Марат				1	1	3	2		1	2
181.	Марко										
182.	Марс		1								
183.	Мартин						1				
184.	Мартін							1		1	1
185.	Матео										1
186.	Махмут						1				
187.	Мейєр	1									
188.	Мефодій	2									
189.	Мєхман								1		
190.	Мєчислав	1									
191.	Милослав					1					1
192.	Мирон	1		2					1		
193.	Мирча		1								
194.	Митрофан	3									
195.	Міка		1								
196.	Мікаєл							1		1	

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
197.	Мілан										1
198.	Міран										1
199.	Мкртич								1		
200.	Модест								1		
201.	Моїсей		1								
202.	Мохаммед				1						
203.	Мурат	1									
204.	Мурман					1					
205.	Назарій							2	1	1	
206.	Наїль					1		1			
207.	Наріман				1	1		1			
208.	Наум		1						1		
209.	Нік									1	
210.	Нікіта								3		
211.	Нікон	1									
212.	Нілой									1	
213.	Норберт						1				
214.	Ноурус	1									
215.	Оганес									1	
216.	Оксен	1									
217.	Олекса	1						1			
218.	Олесь						1		1		
219.	Онар								1		
220.	Оскар										1
221.	Остап								2	3	
222.	Отар						1				
223.	Отто	1									
224.	Пантелій			1							
225.	Парвіз								1		
226.	Пейдер		1								
227.	Пилипп							1			
228.	Пімен	1									
229.	Платон						1				
230.	Погос									1	
231.	Принц								1		
232.	Прохор					1			1		
233.	Радій	1									
234.	Радік				1				1		
235.	Радіон							2	1	3	
236.	Радміл								2		
237.	Радомир									1	
238.	Рамаз					1					
239.	Рамазан								1		
240.	Раміз				1			1			

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
285.	Стефан			1							
286.	Стівіссар		1								
287.	Суїн		1								
288.	Сулейман		1								2
289.	Султан		1							1	
290.	Сурен							1			1
291.	Тагір				1						
292.	Тамаз					1					
293.	Тамерлан										1
294.	Таріел		1								
295.	Тарлан							1			
296.	Тахір						1				
297.	Теймур				1		2		2		
298.	Тигран								1		1
299.	Тит	1									
300.	Тігран					2					2
301.	Тімур							4	2		
302.	Тіфліс				1						
303.	Том	1									
304.	Томас								1		
305.	Томма		1								
306.	Тофік									1	
307.	Трифон		1								
308.	Трофім										2
309.	Файк		1								
310.	Фаріт					1					
311.	Федот		1	1							
312.	Фелікс		5			1				2	
313.	Феофан		1								
314.	Філіп								1		
315.	Філіп						1	1	1	4	
316.	Філіпп								1		
317.	Флор	1									
318.	Франц			1							
319.	Фрідріх	1									
320.	Хайт	1									
321.	Хамон	1									
322.	Ханс	1									
323.	Харіс				1						
324.	Хачатур						1				
325.	Хепард	1									
326.	Христофор		1		1						
327.	Чеслав		1								
328.	Чингиз							1			

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
329.	Шаген								1		
330.	Шаміль									2	
331.	Шимон	1									
332.	Ювеналій		1								
333.	Юліан					1		1	1	1	
334.	Юлій		2	1		1		3			
335.	Юнай							1			
336.	Юнос	1									
337.	Юра								1		
338.	Юсиф			1							
339.	Юсуп	1			1						
340.	Юхим		1								
341.	Яким							1			
342.	Яніс								1	1	
343.	Янош		1			1					

Таблиця 3.2.2.1

Популярні жіночі імена в іменнику м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
1.	Аліна			6	3	13	28	122	127	255	112
2.	Алла	18	152	124	113	63	46	15	17	16	32
3.	Альона				1	10	23	86	109	109	94
4.	Анастасія	7	19	10	4	9	29	232	324	600	620
5.	Анна	2	4	7	6	10	93	143	115	225	260
6.	Валентина	105	591	818	320	74	41	13	17	42	31
7.	Вероніка		1		1	4	4	15	28	44	300
8.	Вікторія	2	10	15	48	210	210	139	204	197	150
9.	Віра	42	103	187	91	9	20	9	12	16	18
10.	Галина	27	222	351	257	79	30	27	36	32	16
11.	Ганна	26	191	182	82	87	256	137	102	190	100
12.	Дар'я			1		2	34	133	154	227	170
13.	Інна	1	20	27	24	185	144	45	40	70	5
14.	Ірина	15	21	72	578	380	384	157	113	170	79
15.	Катерина	16	101	101	58	24	185	256	301	375	275
16.	Ксенія		1		1	6	21	38	75	105	112
17.	Лариса	6	70	163	254	181	34	4	10	9	1
18.	Лідія	45	265	267	89	14	11	9	8	-	2

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
19.	Любов	33	201	462	259	41	29	15	9	20	18
20.	Людмила	36	351	719	547	191	93	32	27	29	2
21.	Марина		3	6	90	199	243	121	88	181	112
22.	Марія	38	169	109	53	11	61	121	137	194	320
23.	Надія	30	131	260	170	43	78	44	29	48	11
24.	Наталія	2	31	201	528	605	473	100	102	157	65
25.	Наталя		5	55	80	112	119	42	30	44	-
26.	Ніна	21	284	340	123	19	16	4	9	8	5
27.	Оксана		2	2	18	318	295	101	86	120	98
28.	Олександра	32	77	57	57	22	38	69		162	212
29.	Олена	22	65	106	541	734	619	181	155	268	110
30.	Ольга	35	108	224	364	251	427	177	150	258	98
31.	Райса	23	191	142	53	3	1		2	1	-
32.	Світлана	24	190	207	403	462	301	84	53	101	72
33.	Софія	6	9	13	4	1	1	7	16	11	450
34.	Тамара	62	217	199	111	13	3	4	5	21	8
35.	Тетяна	6	53	395	669	467	443	126	151	243	55
36.	Юлія		20	19	33	140	497	377	247	428	98
37.	Яна			1		41	111	87	100	138	90

Таблиця 3.2.2.2

Широковживані жіночі імена в іменнику м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
1.	Анжела				2	79	13	9	7	15	4
2.	Антоніна	13	57	56	56	19	26	8	15	18	25
3.	Валерія	8	3	1	3	10	14	40	86	84	94
4.	Дарина						2	24	19	40	92
5.	Євгенія	12	52	39	22	10	60	70	74	98	45
6.	Єлизавета	6	13	12	7	1	8	14	33	41	80
7.	Зінаїда	34	82	81	17	5	3	1	1		
8.	Зоя	7	30	52	22	4	11	3	1	1	
9.	Лілія	11	29	20	44	81	40	17	34	43	35
10.	Маргарита	11	11	7	19	16	10	40	47	69	93
11.	Олеся					5	83	34	19	30	
12.	Христина		2				4	36	23	57	55

Таблиця 3.2.2.3

Маловживані жіночі імена в іменнику м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
1.	Ада	6	2	1							
2.	Алевтина		11	6	1	5	2	1	1	3	
3.	Аліса	1	11	4		1	3	15	12	28	15
4.	Альбіна	1	15	4	1	2		9	8	11	9
5.	Ангеліна	4	6	7	3	6	5	10	10	10	4
6.	Анжеліка				4	36	5	9	10	13	
7.	Ася		7	1					1		
8.	Богдана					2		1	6	6	12
9.	Варвара	1	5	9	1	2	1	4	3	10	13
10.	Віолетта		3		1	3	22	2	5	7	
11.	Віта					33	21	3	2	6	
12.	Віталіна		1			4	4	6	9	4	
13.	Влада					4		2	6	6	12
14.	Владислава	1				1		6	17	14	
15.	Владлена				1	6	1	1	8	10	
16.	Дарія	3	2		1			15	7	11	12
17.	Даша							1	7		
18.	Діана		9	4	2	4	5	17	27	28	35
19.	Діна	7	31	7	3	6	3		4	7	10
20.	Елеонора	9	18	3	2	3	2	5	4	5	
21.	Еліна	1			3	3	6	8	3	6	4
22.	Елла	1				6	2	3	1	1	
23.	Ельвіра	2	5		3	4	2	2	2	9	
24.	Емілія	2	7	2	1	1		1	4	1	3
25.	Емма	2	7	1	1		1			3	
26.	Єва	1	2	2							10
27.	Євдокія	8	14	11	2	1					
28.	Єлізавета							6	8	24	
29.	Жанетта		1	7	1						
30.	Жанна	6	42	8	16	40	11	2	10	12	
31.	Злата					3		1		4	24
32.	Ілона		1			12	11	25	23	24	8
33.	Інга			1	1	11	1	4	1	6	2
34.	Інесса		1		1	9	6				2
35.	Карина						10	33	44	39	21
36.	Каріна		1		1	1	4	27	26	31	
37.	Клавдія	16	41	16	9	4				1	
38.	Клара	2	7	1							
39.	Кристина						4	23	6	34	12
40.	Крістіна					1	3	27	28	29	33
41.	Леся	1	1	1	4	9	16	4	2	3	3

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
9.	Адiля						1				
10.	Аза		1								
11.	Аїда	1									
12.	Айнур									1	
13.	Айша									1	1
14.	Айше								1		
15.	Акима				1						
16.	Аксенія				1						
17.	Аксенія									1	
18.	Аксiнiя									1	1
19.	Акуліна									1	
20.	Алевтіна		1		1						
21.	Алесь						4	2	1		
22.	Алефтина		4	4							
23.	Алинтина		1								
24.	Аліде				2						
25.	Аліфтіна		1	1							
26.	Алія			4	1						
27.	Алсу				1						
28.	Альбіна								1		
29.	Альвіна		1	1	1					4	
30.	Аля		1								
31.	Амалія	1							1	1	1
32.	Амеліна										1
33.	Аміра							1			2
34.	Анабелла										1
35.	Анаїт					1					
36.	Анелія				1						
37.	Анеля	1	1	1							
38.	Анета							1			
39.	Анетта								1		
40.	Анжеліна				1						
41.	Ані										1
42.	Аніса		1								
43.	Анісія										1
44.	Аніта							1	1	1	
45.	Анна-Марія						2				2
46.	Аннета		1					1			
47.	Антоніда		2	3							
48.	Ануш					1					
49.	Анушка									1	
50.	Анфіса	1			1	1				1	1
51.	Аня		1		1					1	
52.	Аполлінарія			1							

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
97.	Ганна-Марія									1	
98.	Гаяне							1			1
99.	Гелена						1				
100.	Геля		1								
101.	Генріста		1	1							
102.	Герта	1									
103.	Глафіра			1							1
104.	Глорія			1				1			
105.	Гульнара								2	1	
106.	Гуля				1						
107.	Даля									1	
108.	Дана						1		1	1	4
109.	Даная							1	1		
110.	Данійла							1			
111.	Даніела							1		2	
112.	Данійла								1	2	
113.	Данія						1				
114.	Данута		1								
115.	Дарья								4	5	
116.	Дашель								1		
117.	Двойра			1							
118.	Джамілія									2	
119.	Джамілія							1			
120.	Джанетта		1								
121.	Джанна		1								
122.	Джемма		1							1	
123.	Джультета		1		1						
124.	Діара									2	1
125.	Діляра							1			
126.	Дойна							1			
127.	Домна		1								
128.	Домнікія		1								
129.	Дора		2		1						
130.	Евеліна	1				1		2		1	
131.	Евстафія			1							
132.	Едда	1									
133.	Едельвіса		1								
134.	Едіт		1								
135.	Еліза									1	
136.	Еліна-Софія								1		
137.	Еліта		1								
138.	Еллана					2					
139.	Елліна							2		2	
140.	Ельвіна	1					1			1	

[illegible]

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
185.	Інара					1					
186.	Інеса							4	3	5	2
187.	Іоланта								1		
188.	Іра	5									
189.	Ірада							1			
190.	Ірайда		2	2	5						
191.	Ірена						3		1		
192.	Іріда				1						
193.	Ірма					2					
194.	Ія		1		1	3		1			1
195.	Кадрія				1						
196.	Казимира	1									
197.	Калерія		1					1			
198.	Камілла									1	
199.	Канітоліна		1								
200.	Карине				3						
201.	Каріне						1	1			
202.	Кароліна					1		3	2	3	5
203.	Касандра			1							
204.	Катарина									1	1
205.	Квітослава										1
206.	Кіра					1		2		1	
207.	Кларіса		1								
208.	Констанція		1								
209.	Консуела									1	
210.	Консуелла				1						
211.	Кристіна								2	2	
212.	Лада					5	1	2		1	
213.	Ламара				1			1			
214.	Ламія								1		
215.	Лана							1			
216.	Лаура			1							
217.	Ледана	1									
218.	Лейла							1	3	3	
219.	Ленара								1		
220.	Леонарда		1								
221.	Леоніда		1								
222.	Леоніда	2									
223.	Леоніла	1									
224.	Леонора	2	1								
225.	Ліана		1	1	2	2	3	2	1	1	2
226.	Ліда	2									
227.	Ліка						1		1		
228.	Ліліана	1	1	2	2	2	1	3	1	4	2

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
229.	Ліліт					1		1	1		
230.	Ліля	1	3	1	2		1				
231.	Лінаїда		1								
232.	Лінара										1
233.	Лінда								1		
234.	Ліпа	2									
235.	Лія	1	1			2	1				2
236.	Лола					2					
237.	Лоліта				1	2	1	2	2	2	
238.	Лора	3		1	1						1
239.	Луїса	1									
240.	Льоля		2	1							
241.	Люба	2									
242.	Люція						1				
243.	Магда										1
244.	Магдалена					1	1				
245.	Мадонна							1			
246.	Маїна		1	1							
247.	Маліка									1	
248.	Малка	2									
249.	Мальва										1
250.	Мальвіна	1	1				1	3		1	
251.	Маніре		2								
252.	Мара	1									
253.	Марине			1							
254.	Маріам			1					1		
255.	Маріана									2	
256.	Марієтта	2						1			
257.	Маріонелла			1							
258.	Марічка				1						
259.	Марія-Богдана										1
260.	Марія-Маргарита									1	
261.	Маріяна							1			
262.	Марсела									2	
263.	Марта		4						2	3	
264.	Марфа		1	1							
265.	Мая	2	3								
266.	Милана								2		
267.	Мирослава			1	2	3		4	1	5	
268.	Михайлина		1								
269.	Мікаела									1	
270.	Мілада								1		
271.	Мілена					2		1	1	1	

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
272.	Мілітіна			1							
273.	Міліца								1		
274.	Мілослава										1
275.	Міра	5		1		1					
276.	Мірабелла										1
277.	Мія	1									1
278.	Моніка									4	
279.	Мотрона		2								
280.	Назіре	1									
281.	Наїда									1	
282.	Наїля				2	1	1	1			
283.	Наїна			1							
284.	Нана									1	
285.	Наргіз							1		1	
286.	Наріне				1						
287.	Наталі								1		
288.	Наталіна						1				
289.	Наталка						2				
290.	Нателла		1		1						
291.	Нектара						1				
292.	Нелі		2		1						
293.	Нелля		2	3	2						
294.	Нігіта								1		
295.	Ніка								1	1	
296.	Ніколь							1			
297.	Ніла		2	3	1	1					
298.	Нонна	1	3	3	2	1					
299.	Нора									1	
300.	Октябрина	3									
301.	Октябріна			1							
302.	Олександрія						1				
303.	Олімпіада		1								
304.	Ольвія							1			
305.	Ольга-Олексенія						1				
306.	Орина					1	1	2		2	
307.	Орися										
308.	Офелія				1				1		
309.	Павлина	4	1								
310.	Павліна			1							
311.	Параска		4								
312.	Парасковія		5	2							
313.	Патриція									1	
314.	Пелагея		3	5	1						1

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
315.	Плата							1			
316.	Прасков'я			2							
317.	Прасковія		1		1						
318.	Равза			1							
319.	Рада						1	2		1	
320.	Радмила							1			1
321.	Радміла								1	1	
322.	Радостіна								1		
323.	Раксана							1			
324.	Рамира							1			
325.	Раміла								1		
326.	Рауза		1								
327.	Рафіна						1				
328.	Рахіль	2									
329.	Рая	3									
330.	Реаріта				1						
331.	Ревека	1									
332.	Регіна		1	2	1	3	2	1			2
333.	Ренада			1							
334.	Рената	2	1					3		3	
335.	Ріва	1									
336.	Рімма		3	1	1			1			
337.	Ріна						1				
338.	Ріта			1		2	3		1	2	
339.	Родіка					1					
340.	Розалі							1			
341.	Розаліна	5									
342.	Розалія	1	1				1				
343.	Роксолана									4	
344.	Ролана								1		
345.	Росіна								1		
346.	Рузана						3	1			
347.	Рузія				1						
348.	Румія				1						
349.	Руфіма		1								
350.	Руфіна	1	1								
351.	Сабіля			1							
352.	Сабіна							1	3	5	3
353.	Саміна									1	
354.	Сандра								1		
355.	Санія			3							
356.	Сапа	1									
357.	Сатенік									1	
358.	Сентябріна		1								

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
359.	Серафима		2	1							1
360.	Серафіма									1	
361.	Сідіка			1							
362.	Сільва			1							
363.	Сіма	1									
364.	Сімона								1		
365.	Сірануш	1									
366.	Слава	1									
367.	Славка		1								
368.	Снежана									2	5
369.	Соломія										1
370.	Сольвіта								1		
371.	Сталіна		3								
372.	Сталія			1							
373.	Стела									1	
374.	Стелла	1	1	1		2		1	1	1	
375.	Степаніда			1							
376.	Стефана									1	
377.	Стефанія			1							1
378.	Суліко									1	
379.	Сусанна			1		1				2	
380.	Сюзанна							2	2		
381.	Таїсія							2		4	
382.	Таїна		1								
383.	Тала					1					
384.	Таліна			1					1		
385.	Талія				1						
386.	Таня	1									
387.	Тая									1	
388.	Тереза					1					
389.	Тетевік									1	
390.	Тіна		1					1		3	
391.	Тоня		1								
392.	Ульяна								1		
393.	Устина										1
394.	Файна	1	3	4						1	
395.	Фаня	2	3	1							
396.	Фаріда									1	
397.	Фатима	1									
398.	Феодосія		1								
399.	Фея	1									
400.	Фіруза				1						
401.	Флора	1		1							
402.	Фльора					1					

№	Ім'я	1930 (I зріз)	1940 (II зріз)	1950 (III зріз)	1960 (IV зріз)	1970 (V зріз)	1980 (VI зріз)	1990 (VII зріз)	2000 (VIII зріз)	2010 (IX зріз)	2020 (X зріз)
403.	Франка			1							
404.	Франтишка		1								
405.	Фріда	2	1								
406.	Хая	1									
407.	Христіна						1				
408.	Юланна		1			1					
409.	Юліана							2	3	4	
410.	Юліанна					4	1		2		
411.	Юляна						1				
412.	Юна							1		1	
413.	Юнія						1				
414.	Юнна							2			
415.	Юнопа								1	1	
416.	Явдоха		1								
417.	Ядвіга			1	1						1
418.	Ядвіга	1				1					
419.	Яніта								1		
420.	Ярина					1			1		
421.	Ясмін										1
422.	Ясміна								1	2	

Таблиця 3.3.1

Таблиця варіантів чоловічих імен в іменнику м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

Офіційна форма імені	Варіанти
Андріан	Андріян
Арсен	Арсеній, Арсентій
Артем	Артьом, Артемій
В'ячеслав	Вячеслав, Слав
Вадим	Вадім
Василь	Василій
Веніамін	Беніамін, Вініамін
Владислав	Владіслав, Влад
Георгій	Геворг, Жора, Жорж
Гліб	Глеб
Григорій	Ригор
Давид	Давід
Дамир	Дамір
Данило	Данил, Даниїл, Даніл, Даніїл
Даніель	Данієл
Деніс	Деніс
Дмитро	Дмитрій
Едуард	Едвард

Едуард	Едвард, Едік
Ельдар	Ільдар
Євген	Евген, Евгеній, Євгеній
Ігнат	Гнат, Ігнасіо
Ігор	Інгвар
Йосип	Іосиф
Камран	Кямран
Кирило	Кирил, Кіріл, Кирилл, Кірілл
Лев	Лео, Лево, Левон,
Максим	Макс
Марко	Марк
Микита	Нікіта
Микола	Миколай
Михайло	Мікаел
Назар	Назарій
Олег	Алік
Олександр	Алекс, Олекса, Олесь, Сандро
Пилип	Пилип, Филип, Філіп, Філіпп
Рафаїл	Рафаїл
Ренат	Ринат, Рінат
Родіон	Радіон
Ростислав	Ростіслав
Степан	Стефан
Султан	Солтан
Тигран	Тігран
Тимур	Тімур, Теймур, Тамерлан
Юрій	Юра
Яким	Аким, Акім
Ян	Яніс, Янос

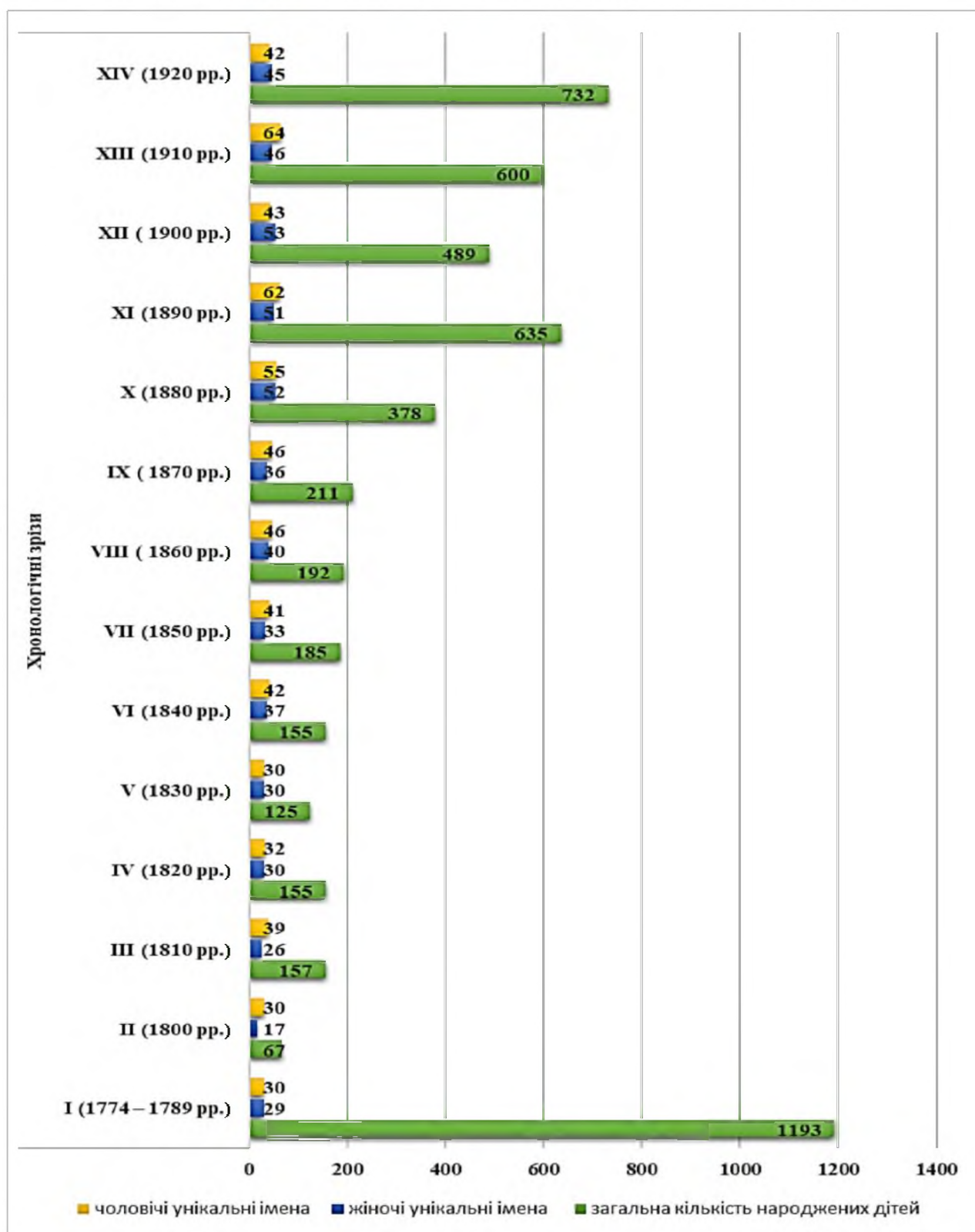
Таблиця 3.3.2

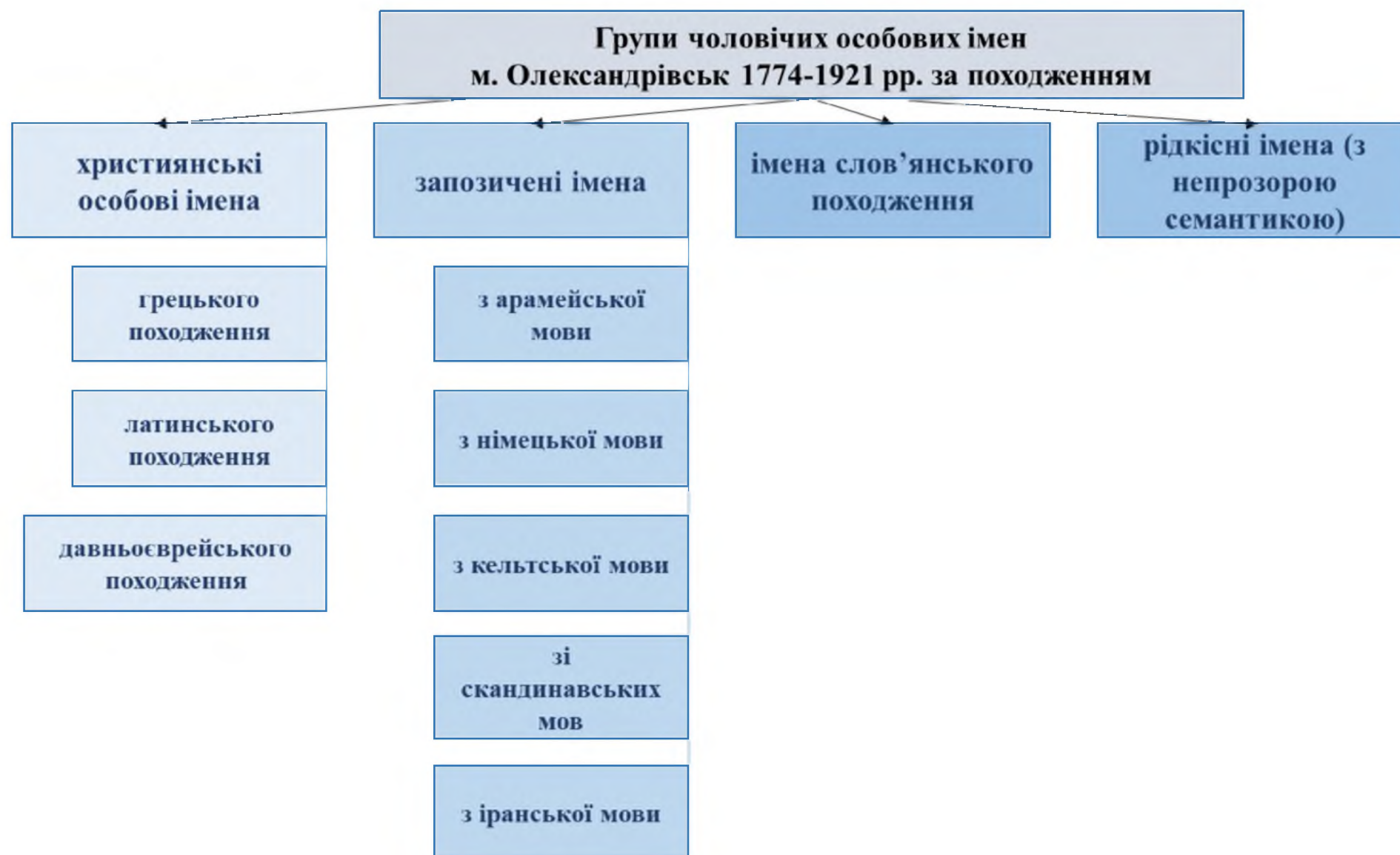
Таблиця варіантів жіночих імен в іменнику м. Запоріжжя 1930 – 2020 рр.

Офіційна форма імені	Варіанти
Адель	Аделя
Алевтина	Алевтіна, Алефтіна, Аліфтіна, Алинтіна, Аля
Альбіна	Альбіна, Альвіна
Анжела	Анжеліка, Анжеліна, Ліка
Анна	Аня, Ануш, Анушка, Аніта, Ані
Аннета	Анета, Анетта
Антонина	Антоніда, Тоня
Арина	Аріна
Броніслава	Броня
Василиса	Васіліса
Віолетта	Віолета, Віола, Вета
Владислава	Влада
Галина	Галя, Галія
Гелена	Геля
Дар'я	Дарина, Дарія, Дар'я, Даша, Дашель

Офіційна форма імені	Варіанти
Джульєта	Жульєта
Елеонора	Леонора
Елліна	Еліна, Єліна
Євдокія	Явдоха
Єлизавета	Єлізавета
Жаннета	Жанетта
Зінаїда	Зинаїда
Зореслава	Зорислава
Зорина	Зоріна, Зоряна
Іванна	Івана
Інеса	Інесса
Ірина	Іра, Арина, Аріна, Орина, Арися, Орися, Ярина
Карина	Каріна, Каріне
Карина	Каріна, Карине, Каріне
Лариса	Лора
Лідія	Ліда
Лілія	Ліля
Луїза	Луїса
Любов	Люба
Людмила	Люся
Майя	Мая
Марина	Марине
Маріанна	Маріана, Маріяна
Марія	Марічка
Милана	Мілана
Наталія	Наталя, Наталка, Наталіна, Наталі, Натела
Неллі	Нелі, Неля, Нелля
Оксана	Ксенія, Аксенія, Аксінія
Октябрина	Октябріна
Олеся	Алеся, Леся
Ольга	Льоля
Павлина	Павліна
Парасковія	Прасков'я, Прасковія, Параска
Раїса	Рая
Рената	Ріната, Ренада
Римма	Рімма
Рита	Ріта
Руфіна	Рафіна, Руфіма
Сніжана	Снежана
Таїсія	Таїса, Таїсія, Тая
Тетяна	Таня
Уляна	Ульяна, Уля
Фаїна	Фаня
Христина	Христіна, Кристина, Крістіна, Крістіна
Яна	Яніна, Яніта

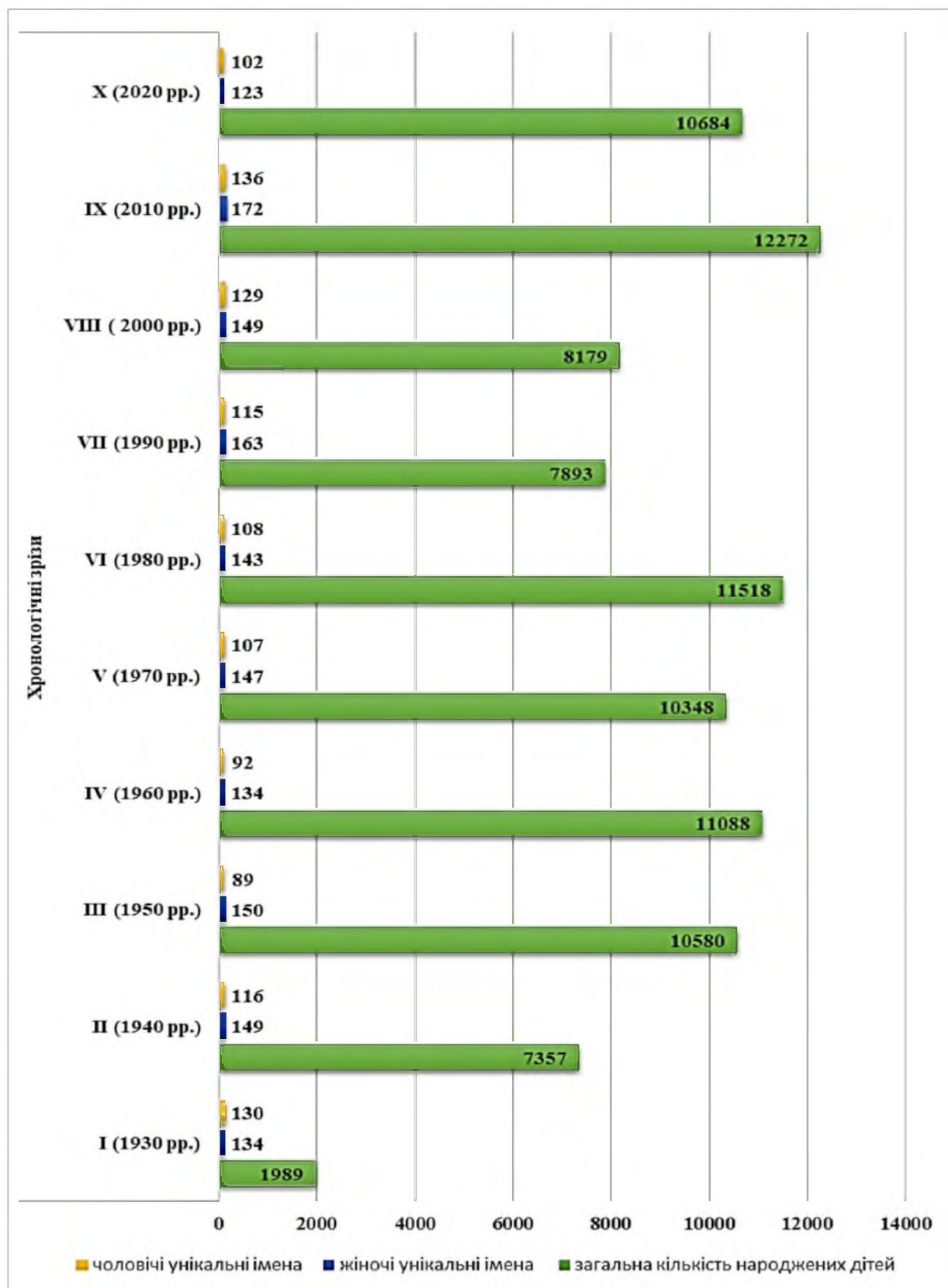
Загальна динаміка складу іменника (чоловічі та жіночі унікальні оніми)
м. Олександрівська (1774 – 1921 рр.) у хронологічних зрізах

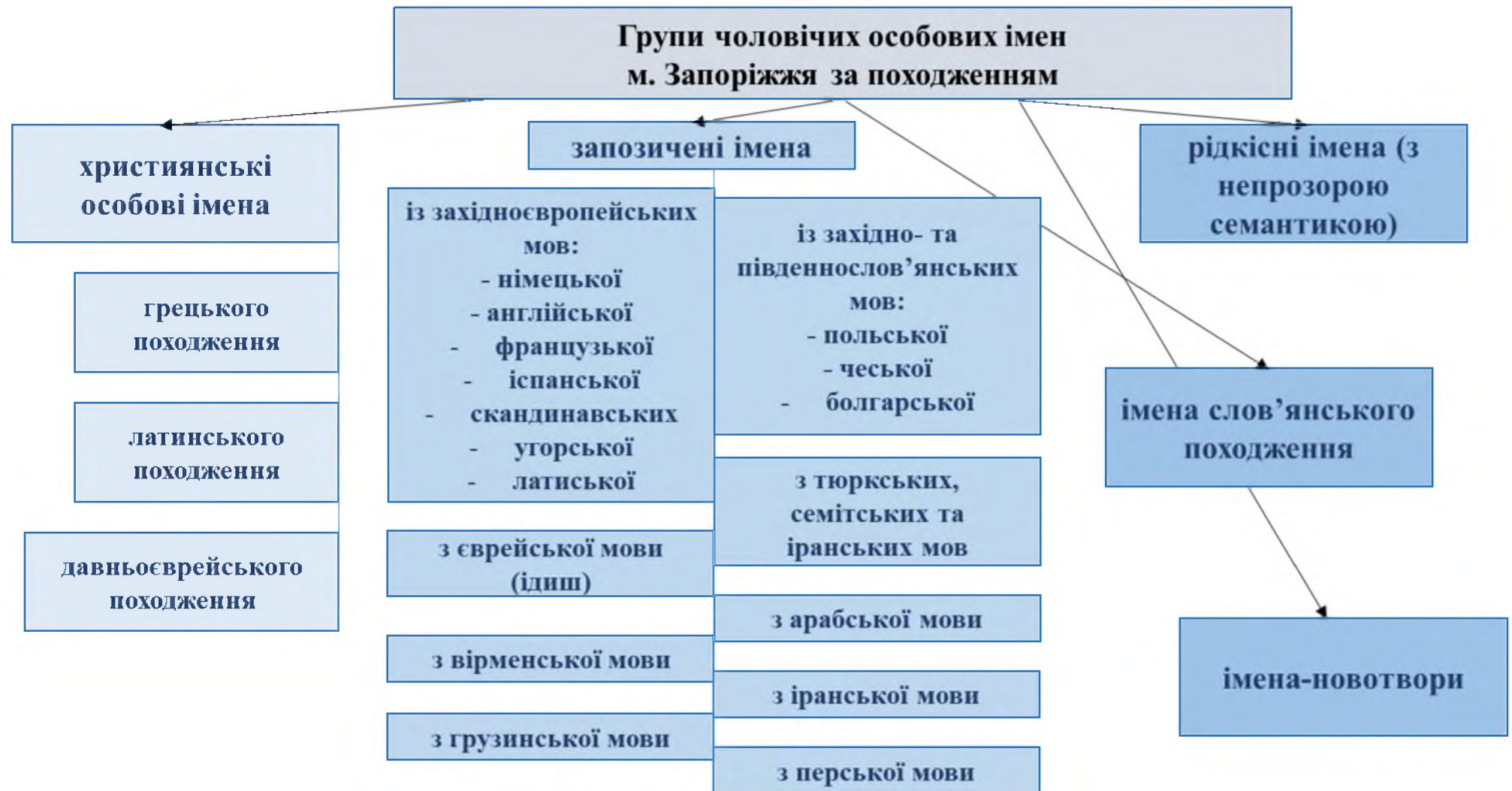

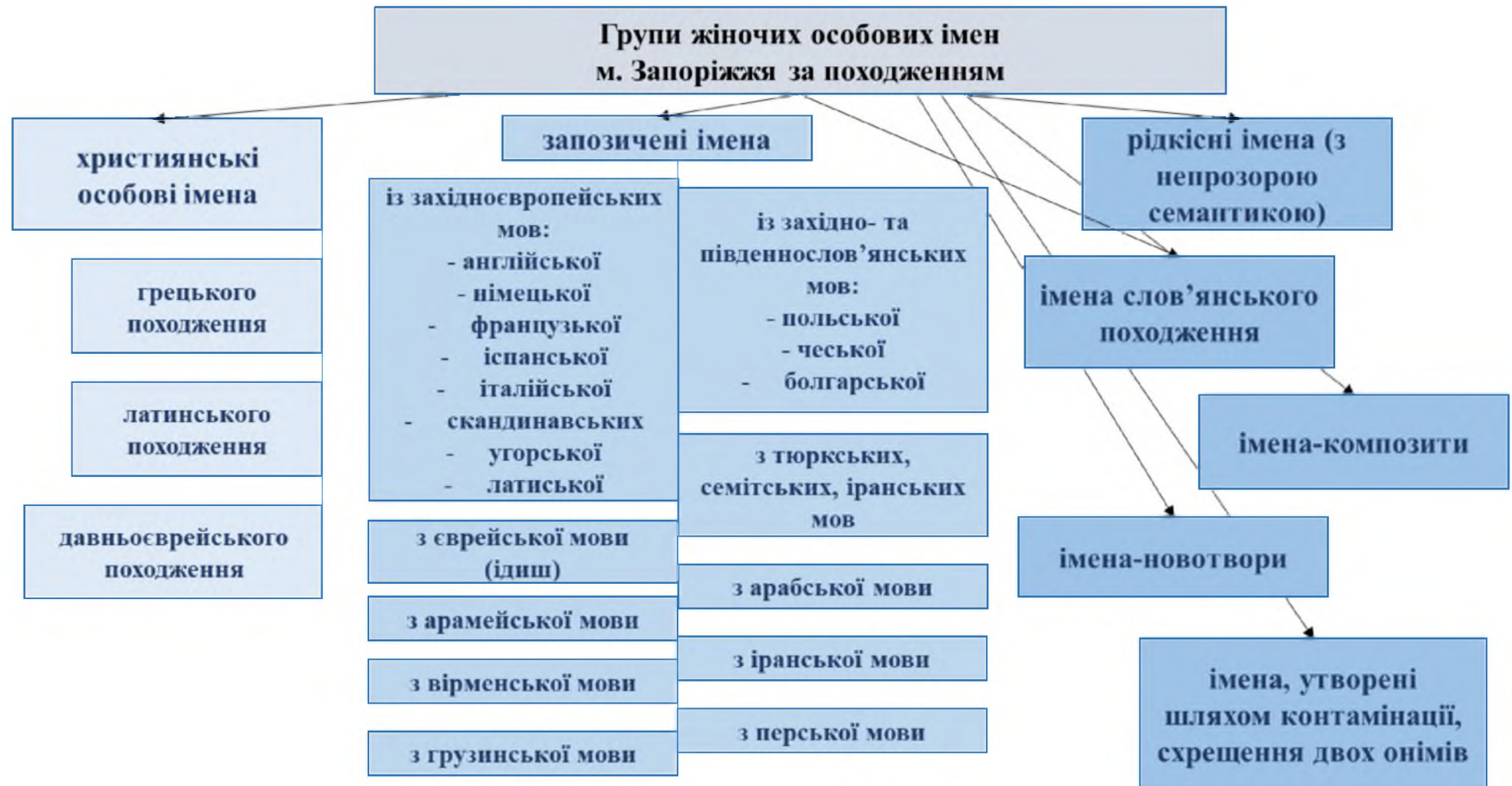

Загальна динаміка складу іменника (чоловічі та жіночі унікальні оніми)
м. Запоріжжя (1930 – 2020 рр.) у хронологічних зрізах

Перша сторінка реєстру метричних книг Свято-Покровської церкви
м. Олександрівська, що зберігався в консисторії.

Рєестр Учиненой Намоснастнаго Устава Сторей Гасты Славяннаго Служеннаго Ведорома романагома Епонае Помещеннаго, Порученной иль Ею Гасты Александровнаго Посада Вацери- бе Попроща Преспятого Стородицы Спратини Агитиннаго Метричнаго Книжкинаго Устава Наснолагу Агитала иль Сносно Показанно Емю Родителнаго Служаннаго Франца Иль Риннаго Пб Гю Свѣтностѣ Инаюторнаго Агитала Ина Назало Пб Емю Пб Рѣннѣмъ Одрѣтаниннѣмъ Знатиѣ Пб Смѣ = 1749го года Апрѣля - 24го дня.	1
Книжка Годовъ . Метричныя Книжки	Метрич- наго Устава
1. 174го года Пб Свѣтностѣ Намоснастнаго Служеннаго Иоанна Помещеннаго Истаченнаго: романа Помещеннаго и Иоанна Пб Слоснаго. Наосли Агитала Венѣ родителнаго . Мѣсна ста, Хенѣна три аодѣ в Пола Пб, Слоснаго Франца Рѣтатѣ; Умѣрнѣмъ Мѣсна Рѣтатѣ ста Мѣсна Рѣтатѣ иль Хенѣна Рѣтатѣ аодѣ Пола Рѣтатѣ ста Слоснаго на 9. 2. 175го года Свѣтностѣ Служеннаго романа Помещен- наго. Намоснаго Агитала Венѣ родителнаго . Мѣсна Пб, Хенѣна Пб, аодѣ Пола Пб Рѣтатѣ Слоснаго Франца Рѣтатѣ ста Слоснаго; Умѣрнѣмъ на сто Слоснаго Рѣтатѣ Хенѣна Рѣтатѣ, аодѣ Пола сто Пб Рѣтатѣ Пб на	17

Фотокопія актового запису про народження 1923 р., виданого органом місцевої влади “Под‘отдел Записей Актов Гражданского Состояния при Запорожском Окрисполкоме Екатеринославской губ., г. Запорожье”

У. С. С. Р. Народный Комиссариат Внутренних Дел.				
Под'отдел Записей Актов Гражданского Состояния при Запорожском Окриспелкоме Вхатеринославской губ., г. Запорожье				
За 1923 год Книга № 1 По Подзаписи № 242				
Запись о рождении.				
№ по порядку	Общий порядок	Мужск. пола	Женск. пола	Число и месяц совершения записи
	№ 309	№ 159	№ 151	28/12/23
1	Пол ребенка <u>мужской</u>			
2	Время рождения: 1923 года <u>Декабрь</u> месяца <u>28</u> числа			
3	Фамилия <u>Рыленко</u> имя <u>Владимир</u> отчество <u>Викторович</u>			
4	Место рождения: губерния <u>Харьковская</u> уезд <u>Запорожский</u> полость <u>село</u> селение, хутор <u>Михайловское</u> город <u>Запорожье</u> милиц. участк. <u>1</u> ул. <u>Александровская</u> д. № <u>28</u>			
5	Если одновременно родились близнецы, то сколько			
Сведения о родителях				
Об отце О матери				
6	Фамилия (прозвище), имя и отчество <u>Рыленко Владимир Николаевич</u>			
7	Возраст (год, месяц и число рожд. или лет от роду) <u>28 лет 12 мес</u> <u>1895 г. 3/12</u>			
8	Постоян. местожительство (указать подробно, адрес) <u>г. Запорожье</u>			